

هدایت الهی

درس اول

مفاهیم کلیدی

- ۵۸ حیات جسم و روح بشر
 ۶۰ ویژگی‌های پاسخ و پاسخ‌دهنده به سؤال‌های اساسی
 ۵۹ نیازهای برتر
 ۶۱ شیوه هدایت خداوند

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلد بوم بلد نبوم

۵۸ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) مایه حیات طبیعی و معنوی بشر در جهان خلقت آب است.
 (ب) طبق آیات قرآن کریم ﴿كُلُّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ از وجود ﴿جَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ﴾ نشأت گرفته است.
 (ج) حیات روح بشر وابسته به نیازهای طبیعی است که پاسخ آن‌ها در جهان خلقت آماده است.
 (د) آیه شریفه ﴿اَسْتَجِیْبُوا لِلّٰهِ وَ لِلرَّسُولِ...﴾ ناظر بر پاسخ به نیاز بنیادین و اساسی انسان است.
- (۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (الف)، (ج) (۴) (ب)، (د)

۵۹ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- (الف) این که برای کدام هدف با اطمینان کامل باید تلاش کرد تا دچار خطا نشویم مربوط به نیاز کشف راه درست زندگی است.
 (ب) نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی است که باید برای تأمین آن‌ها بسیار تلاش کند.
 (ج) کشف راه درست زندگی در ارتباط با نیازهای انسان و دغدغه انسان‌های فکور و خردمند است.
 (د) انسان در صورتی که هدف حقیقی خود را شناسد یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست می‌دهد.
- (۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (الف)، (د) (۴) (ب)، (ج)

۶۰ ویژگی‌های پاسخ و پاسخ‌دهنده به سؤال‌های اساسی انسان را بنویسید.

۶۱ هدایت ویژه انسان چگونه است؟ توضیح دهید.

پاسخ

[۶۱] صفحه‌های ۱۵ و ۱۶ کتاب درسی

[۶۰] صفحه‌های ۱۴ و ۱۵ کتاب درسی

[۵۹] گزینه «۲»

[۵۸] گزینه «۳»

[زمان شما: ۱۰۰ دقیقه]

مفاهیم آموزشی

۵۸ حیات جسم و روح بشر

انسان‌ها دارای دو دسته نیاز هستند. یکی **نیازهای طبیعی** مانند خوراک و ... که مادی است و آب می‌تواند یک نمونه پاسخ برای این نیازها باشد و دیگر **نیازهای معنوی، برتر و فراطبیعی** که روحانی است.
 آب، نعمت بی‌نظیر خداوند، جلوه زیبایی و طراوت، مظهر پاکی و زلالی و عامل ادامه حیات است. در نبود آب، از آواز دلنشین پرندگان، طراوت و سرسبزی درختان و تبسم گل‌های زیبا و رنگارنگ طبیعت اثری نخواهد بود.
 آب، مایه حیات و اساس زندگی در جهان است.

آب

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ (سورة انبیاء، آیه ۳۰)

ترجمه و هر چیز زنده‌ای را از آب پدید آوردیم.**پیام** سرچشمه همه موجودات زنده آب است.

انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد و به طور کلی آب، حیات بخش جهان مادی، از جمله ما انسان‌هاست.

آب

﴿لِنُخْرِیْ بِهٖ بَلَدًا مَّیِّتًا﴾ (سورة فرقان، آیه ۴۹)

ترجمه تا با آن زمین مرده را زنده کنیم.**پیام** هدف از نزول باران حیات بخشیدن و زنده ساختن سرزمین مرده است.

هر جا اسمی از آب یا زنده شدن زمین و باران و ... بیاورد منظور نیازهای طبیعی انسان است.

آب

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ (سورة انفال، آیه ۲۴)

- ترجمه** ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آنکه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که زندگی حقیقی می‌بخشد.
- پیام** ۱- شرط ایمان واقعی، اجابت کردن دعوت خدا و رسول است.
- ۲- حرکت در مسیر خدا و پیامبر، حیات واقعی است و کناره‌گیری از آن مرگ انسانیت است.

+ ۵۹ نیازهای برتر

همه ما نیازهای کوچک و بزرگی داریم و خوشبختی و سعادت خویش را در برآورده شدن آن‌ها جست‌وجو می‌کنیم و رضایت از زندگی را وابسته به میزان تأمین این نیازها می‌دانیم و همواره دنبال برنامه‌ای هستیم که بتواند ما را به بهترین شکل، در برآورده ساختن این نیازها یاری کند.

احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای که بتواند پاسخ‌گوی نیازهای او باشد و **سعادت** بشر را تضمین کند سبب شده که در طول تاریخ همواره شاهد ارائه برنامه‌های متفاوت و گاه متضاد از جانب مکاتب بشری باشیم.

انسان همچون سایر موجودات زنده، یک دسته نیازهای **طبیعی** و **غریزی** دارد؛ مانند نیاز به آب، هوا، غذا و پوشاک. خداوند پاسخ به این نیازها را در جهان خلقت آماده کرده و راه آگاه شدن از آن‌ها را به انسان نشان داده است.

مثال در وقت نیاز به آب و غذا احساس تشنگی و گرسنگی می‌کند و سراغ آب و غذا می‌رود. هنگام سرما و گرما، از مصالح موجود در طبیعت بهره می‌برد و برای خود پوشاک و مسکن تهیه می‌کند.

اما نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی او نمی‌شود؛ زمانی که انسان، اندکی از سطح زندگی روزمره فراتر رود و در افق بالاتری بیندیشد، خود را با نیازهای مهم‌تری روبه‌رو می‌بیند؛ نیازهایی که برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به او عطا کرده است و پاسخ صحیح به این نیازهای اساسی است که سعادت انسان را تضمین می‌کند.

این نیازها به تدریج به دل مشغولی، دغدغه و بالاخره به سؤال‌هایی تبدیل می‌شوند که انسان تا پاسخ آن‌ها را نیابد آرام نمی‌گیرد.

برخی از این نیازها عبارت‌اند از:

● ۱- شناخت هدف زندگی

انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» و با تکیه بر کدامین هدف می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن نماید؟ او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد، یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است.

حدیث

امام سجاد (ع): «خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.»

پیام اهمیت شناخت هدف زندگی به عنوان یک نیاز اساسی و بنیادین هر انسان

● ۲- درک آینده خویش

انسان با این سؤال مهم و اساسی نیز روبه‌روست که:

«آینده او چگونه است؟»؛ «آیا زندگی او با مرگ تمام می‌شود، یا دفتر حیات او به شکل دیگری گشوده می‌گردد؟»

«اگر حیات، به شکل دیگری ادامه می‌یابد و انسان زندگی ابدی‌اش را پس از مرگ آغاز خواهد کرد، نحوه زندگی او پس از مرگ چگونه است؟»

«زاد و توشه سفر به جهان دیگر چیست؟» و «خوشبختی وی در آن سرا در گرو انجام چه کارهایی است؟»

شعر

روزها فکر من این است و همه شب سفتم
که مرا غافل از اموال دل فویشتم
از کجا آمده‌ام آمدنم بفرقه بود
به کجا می‌روم آفر تنمایی وطنم

[مولوی]

پیام نیاز انسان به شناخت هدف زندگی (آمدنم بهر چه بود) و درک آینده خویش (به کجا می‌روم آخر) به عنوان نیازهای فراطبیعی انسان

پاسخ به این سؤال‌ها فقط از عهده کسی برمی‌آید که کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد و زاد و توشه آن را بشناسد و به دیگران اطلاع دهد.

● ۳- کشف راه درست زندگی

راه زندگی یا «**چگونه زیستن**» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، دغدغه دیگر انسان‌های **فکور** و **خردمند** است.

این دغدغه از آن رو دغدغه‌ای جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند.

بنابراین، در این فرصت تکرارنشدنی، باید از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد تا بتواند از همه سرمایه‌هایی که خداوند به او داده است، به خوبی بهره‌مند شود و به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد.

تک نیاز به **کشف راه درست زندگی** نسبت به دو نیاز قبل مهم‌تر و دغدغه جدی انسان است.

آیه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾ (سورة عصر آیات ۱ تا ۳)

ترجمه قسم به این زمان، که انسان‌ها همه در خسران و زیانند، مگر آنان که ایمان آورده و عمل نیک انجام داده‌اند و یکدیگر را به درستی و پایداری سفارش کردند.

پیام کشف راه درست زندگی، نیاز سوم انسان، دغدغه انسان‌های فکور و خردمند

+ ۶۰ ویژگی‌های پاسخ و پاسخ‌دهنده به سؤال‌های اساسی

(الف) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؛

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند.

(ب) همه‌جانبه باشد؛ به طوری که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

با توجه به این دو ویژگی کسی می‌تواند پاسخ صحیح به این سؤال‌ها را بدهد که:

(۱) آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.

(۲) همچنین بداند که انسان‌ها پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست.

نکته دستگاه تفکر انسان تابع تجربه و علوم تجربی و مبتنی بر زمان است و همیشه دارای نواقص و مجهولات است و اطلاع کاملی از بسیاری از امور تجربه نشده مانند سرنوشت پس از مرگ ندارد.

نکته انسان نمی‌تواند به این سؤالات پاسخ کامل و جامع دهد چرا که این مسیر پر تلاطم دارای موانعی است که برای انسان از قبل قابل پیش‌بینی نیست و تنها کسی می‌تواند مسیر حرکت و لوازم مورد نیاز برای سالم رسیدن به مقصد را به انسان پیشنهاد کند که خود آن را ایجاد کرده است.

۶۱ شیوه هدایت خداوند

خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده است هدایت می‌کند.

انسان سرمایه ویژه‌ای دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند و همین امر، سبب تفاوت شیوه هدایت وی از سایر مخلوقات شده است.

یکی از این سرمایه‌های انسان، توانایی تعقل و تفکر و انجام کارها به کمک فکر و اندیشه و دیگری قدرت اختیار و انتخاب اوست؛ یعنی انسان، ابتدا درباره هر کاری که می‌خواهد انجام دهد، تفکر می‌کند و اگر تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می‌رساند، آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد. هدایت خداوند نیز از مسیر این دو ویژگی (تفکر و اختیار) می‌گذرد.

• ابزارهای هدایت انسان

۱- پیامبران و وحی (هدایتگر بیرونی): خداوند برنامه هدایت انسان را که در برگزیده پاسخ به سؤالات بنیادین است، از طریق پیامبران می‌فرستد؛ تا انسان‌ها با تفکر در این برنامه و پی بردن به ویژگی‌ها و امتیازات آن، با اختیار خود، این برنامه را انتخاب کنند و در زندگی به کار بندند و به هدفی که خداوند در خلقتشان قرار داده است برسند.

۲- عقل (هدایتگر درونی): انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص بایدها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

حدیث

امام کاظم (ع) به شاگرد خود هشام بن حکم فرمود:

«ای هشام، خداوند رسولانش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تفکر و تعقل برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل تراست، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»

پیام همراهی همیشگی وحی با عقل برای هدایت انسان

بنابراین با کنار هم قرار دادن عقل و وحی می‌توان به پاسخ سؤالات اساسی دست یافت. البته انسان به علت دارا بودن اختیار می‌تواند راه‌های دیگری را نیز برگزیند؛ اما چنان که گفته شد، چون هر برنامه دیگری غیر از برنامه خداوند نمی‌تواند پاسخ درستی به آن نیازها بدهد، انسان زیان خواهد کرد و با دست خالی دنیا را ترک گفته و به دیار آخرت خواهد شتافت و در آنجا زیان خود را مشاهده خواهد کرد.

آیه

﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾ (سورة نسا، آیه ۱۶۵)

ترجمه رسولانی (را فرستاد که) بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد...

پیام ۱- نیاز کشف راه درست زندگی، دغدغه انسان‌های فکور و خردمند، ۲- اتمام حجت خداوند با مردم

هر یک از آیات اسم از کتاب و قرآن و پیامبر و عقل و اختیار و ... به میان آمد اولاً مربوط به هدایت ویژه انسان است و ثانیاً مربوط به نیاز کشف راه درست زندگی است چرا که راه درست زندگی اجابت دعوت قرآن و پیامبر و عقل و ... است.

شعر

[سعری]

مرد فرزند هنرپیشه را / عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه آموختن / با دگری تجربه بردن به کار

پیام ۱- نیاز به کشف راه درست زندگی، ۲- محدودیت عمر انسان و ضرورت دستیابی به پاسخ کاملاً درست

تمرین‌های امتحانی

۵۸ حیات جسم و روح بشر

کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟ ۱ چند گزینه‌ای

- (الف) آیه شریفه ﴿لِنُخَبِّئَ بِهِ بَلَدَةً مَّيْتًا﴾ ناظر بر نیاز به کشف راه درست زندگی به عنوان یک نیاز فراطبیعی انسان است.
(ب) نیازهای طبیعی انسان برآمده از سرمایه‌های ویژه او هم چون اختیار و تفکر است.
(ج) اجابت دعوت خدا و رسول او زمینه‌ساز پاسخ‌گویی به نیازهای بنیادین و فراطبیعی بشر است.
(د) انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد و به طور کلی آب، حیات بخش جهان مادی و از جمله انسان‌هاست.
- (۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (الف)، (ج) (۴) (الف)، (د)

آیه شریفه ﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ مربوط به کدام یک از انواع نیازهای بشری است؟ ۲ آیه

پیام آیه ﴿لِنُخَبِّئَ بِهِ بَلَدَةً مَّيْتًا﴾ را بنویسید. ۳

آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ حیات روح بشر را وابسته به چه چیزی می‌داند؟ ۴ *

+ ۵۹ نیازهای برتر

چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟ ۵ چند گزینه‌ای

- (الف) حدیث امام سجاد (ع) در مورد ایام زندگی انسان ناظر بر نیاز کشف راه درست زندگی است.
(ب) نیاز به کشف راه درست زندگی به این دلیل بسیار مهم است که عمر انسان محدود بوده و هیچ فرصتی برای بازگشت مجدد به دنیا پس از مرگ ندارد.
(ج) آیه شریفه ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ در مورد کسانی است که آینده خویش را شناخته‌اند.
(د) مطابق آیات سوره عصر کسانی از خسران در امان‌اند که اهل ایمان و عمل صالح و امر به معروف و نهی از منکر باشند.
- (۱) (الف)، (د) (۲) (ب)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (ج)

[تدبیر در قرآن - صفحه ۱۴ کتاب درسی]

[تدبیر در قرآن - صفحه ۱۴ کتاب درسی]

مطابق آیات سوره عصر چه کسانی دچار خسارت و زیان نمی‌شوند؟ ۶ آیه

با تدبیر در آیات زیر به سؤالات پاسخ دهید. ۷ *

﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ﴾

(الف) خداوند در این سوره به چه چیزی سوگند خورده است؟ چرا؟

(ب) چه زیان و خسارتی انسان را تهدید می‌کند؟

نیازهای انسان منحصر به نیازهای طبیعی و غریزی می‌شود. ۸ درست/نادرست

درست ☐ نادرست ☐

انسان در صورتی که آینده خویش را درک نکند عمر خود را از دست داده در حالی که فرصت و توانایی جبران هم ندارد. ۹ درست/نادرست

درست ☐ نادرست ☐

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۴۰۰]

[ایلام - مدرسه فرزادگان - فرورد ۹۸] درست ☐ نادرست ☐

«چگونه زیستن» مربوط به نیاز برتر شناخت هدف از زندگی است. ۱۰

خداوند، پاسخ به نیازهای طبیعی و غریزی را در آماده کرده است. ۱۱ جای خالی

دغدغه انسان‌های فکور و خردمند شناخت است. ۱۲ *

نیازهای انسان در زندگی فردی و اجتماعی به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ ۱۳ کوتاه پاسخ

[زاهدان - شاهد - دی ۱۴۰۱]

[کویلیو - بویراحمر - شاهد - دی ۱۴۰۰]

[زندان - علامه هلی - دی ۱۴۰۰]

نیازهای بنیادین و برتر انسان را بنویسید. ۱۴ *

۱۵ چند گزیندهای دعای امام سجاد (ع) که در آن می‌فرماید: «خدا یا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.» با کدام یک از نیازهای برتر انسان ارتباط دارد؟

[بابل - مدرسه شویع بهشتی - دی ۹۹]

- ۱) شناخت هدف زندگی (۲) درک آینده خویش (۳) کشف راه درست زندگی
- ۱۶ هر گاه سؤال شود: «چه چیزی در انسان به تدریج به دل مشغولی و دغدغه تبدیل می‌شود.» در پاسخ به آن، چه باید گفته شود؟
- ۱) درک اسرار آفرینش با شناخت قوانین و نظام موجود در طبیعت (۲) درک مشکلات جامعه پس از احساس مسئولیت در برابر دیگران
- ۳) سؤال‌های اساسی که مربوط به نیازهای طبیعی هر شخص است. (۴) نیازهای اساسی که حاکی از فراتر رفتن از زندگی روزمره است.

۶۰+ ویژگی‌های پاسخ و پاسخ‌دهنده به سؤال‌های اساسی

۱۷ چند گزیندهای کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

الف) سخن از ارتباط تنگاتنگ ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی انسان ناظر بر کاملاً درست بودن پاسخ به نیازهای برتر است.

ب) ویژگی پاسخ‌دهنده به نیازهای برتر انسان، آگاهی کامل از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او است.

ج) پاسخ به نیازهای انسان باید همه‌جانبه باشد چرا که انسان، موجودی دارای ابعاد گوناگون است.

د) پاسخ مناسب به نیازهای فراطبیعی انسان دارای یک ویژگی است.

- ۱۸ درست نادرست ۱۹ کوتاه * پاسخ یاسخ ۲۰ بلند * پاسخ یاسخ
- ۱) (ب)، (ج) ۲) (الف)، (ج) ۳) (الف)، (د) ۴) (ب)، (د)
- از آنجا که هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، پس باید پاسخ به نیازها کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. ☐ درست ☐ نادرست
- پاسخ به نیازهای برتر، باید حداقل چند ویژگی داشته باشد؟
- چرا پاسخ به نیازهای برتر باید «کاملاً درست و قابل اعتماد» باشد؟
- چرا پاسخ به نیازهای برتر انسان باید «همه‌جانبه» باشد؟
- ۲۲ آیا می‌توانیم پاسخ به نیازهای برتر را به احساسات شخصی و سلیقه فردی واگذار کنیم؟ چرا؟
- ۲۳ آیا انسان می‌تواند پاسخ دادن به نیازهای برتر را نادیده بگیرد و براساس ضرب‌المثل «هر چه پیش آید، خوش آید.» رفتار کند؟ چرا؟ [انریشه و تحقیق - صفحه ۱۸ کتاب درسی]

[قم - مدرسه فرزاتگان - فرورد ۱۴۰۲]

[اهواز - نمونه‌دولتی امام علی (ع) - فرورد ۱۴۰۲]

[انریشه و تحقیق - صفحه ۱۸ کتاب درسی]

[انریشه و تحقیق - صفحه ۱۸ کتاب درسی]

۶۱ شیوه هدایت خداوند

۲۴ چند گزیندهای کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

الف) بیت «مرد خردمند هنرپیشه را / عمر دو بایست در این روزگار» بیانگر کشف راه درست زندگی است.

ب) هر مخلوقی متناسب با ویژگی‌هایی که خداوند در وجودش قرار داده است هدایت می‌شود.

ج) در آیه «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ...» علت ارسال پیامبران، این است که مردم در پیام الهی تعقل کنند.

د) مطابق فرمایش امام کاظم (ع) کسانی که در رفتارشان خالص‌ترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند.

- ۱) (الف)، (ب) ۲) (ج)، (د) ۳) (الف)، (ج) ۴) (ب)، (د)
- ۲۵ * آیه با توجه به عبارت قرآنی «رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...» چه پیامی دریافت می‌شود؟
- ۲۶ درست نادرست خداوند همه مخلوقات را هدایت می‌کند اما شیوه هدایت مخلوقات با یکدیگر متفاوت است. [قم - مدرسه فرزاتگان - فرورد ۱۴۰۲] ☐ درست ☐ نادرست
- ۲۷ خداوند برنامه هدایت انسان که در برگیرنده پاسخ به سؤالات بنیادین بشر است را از طریق پیامبران می‌فرستد. ☐ درست ☐ نادرست

[بابل - مدرسه شویع بهشتی - دی ۹۹]

☐ درست ☐ نادرست

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۴۰۰]

[کوهکلوته و پور احمد - شاهر - دی ۱۴۰۰]

[تبریز - نمونه‌دولتی سعیدی - دی ۱۴۰۰]

- ۲۸ خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودش قرار داده هدایت می‌کند.
- ۲۹ خدای جهان آفریدگاری..... است و هیچ مخلوقی را بدون..... رها نکرده است.
- ۳۰ با کنار هم قرار گرفتن..... و..... می‌توان به پاسخ سؤالات اساسی دست یافت.
- ۳۱ شیوه هدایت انسان توسط خداوند را توضیح دهید.
- ۳۲ میان عقل و پیام الهی چه رابطه‌ای وجود دارد؟

• سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

- ۳۳ توضیح دهید که شیوه هدایت انسان توسط خداوند چه تفاوتی با سایر موجودات دارد؟
- ۳۴ کشف راه درست زندگی به عنوان یکی از نیازهای برتر انسان را توضیح دهید.
- ۳۵ دستیابی به اکسیر حیات توسط انسان وابسته به چیست و فایده حیات بخش جهان مادی از جمله ما انسان‌ها کدام است؟ [ریاضی - دافل ۱۴۰۰]
- ۱) ﴿جَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ - ﴿إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ ۲) ﴿جَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ - ﴿لُئَلَّيْكُمْ بِهِ بَلْدَةٌ مَيِّتًا﴾
- ۳) ﴿اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ - ﴿إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾ ۴) ﴿اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ﴾ - ﴿لُئَلَّيْكُمْ بِهِ بَلْدَةٌ مَيِّتًا﴾

[هنر - رافل ۱۳۰۰]

۳۶ تأثیر توجه به ارتباط کامل ابعاد وجودی انسان در طراحی مسیر سعادت کدام است؟

- (۱) کاملاً درست بودن پاسخی که به پرسش‌های برتر انسان‌ها توسط یک وجود برتر داده شده است.
- (۲) همه‌جانبه بودن برنامه‌های ارائه شده توسط کسی که آگاهی کاملی از انسان و جهان داشته باشد.
- (۳) آگاهی دقیقی که باید انسان از خلقت جایگاه او در نظام هستی و زندگی پس از مرگ داشته باشد.
- (۴) قابل اعتماد بودن دستوراتی که به انسان برای رسیدن به رستگاری در زندگی ابدی داده شده است.

[انسانی - رافل ۹۸]

۳۷ ابیات زیر بیانگر کدام نیاز برتر انسان می‌باشد و با پیام کدام آیه شریفه، مرتبط است؟

- «مرد خردمند هنرپیشه را عمر دو بایست در این روزگار
تا به یکی تجربه آموختن با دگری تجربه بردن به کار»
- (۱) کشف راه درست زندگی - ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾
 - (۲) درک از آینده خویش - ﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾
 - (۳) کشف راه درست زندگی - ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...﴾
 - (۴) درک از آینده خویش - ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...﴾

[زبان - رافل ۹۸]

۳۸ با توجه به آیات قرآن چه کسانی دچار خسارت و زیان نمی‌شوند؟

- (۱) ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾
- (۲) ﴿الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ﴾
- (۳) ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾
- (۴) ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾

[ریاضی - رافل ۱۴۰۰]

۳۹ بیت زیر در توضیح و تبیین کدام نیاز برتر قابل استفاده است؟

«تو را چندین پیمبر کرده آگاه / که خواهد بود کاری صعب بر راه»

- (۱) کشف راه درست زندگی
- (۲) شناخت هدف زندگی
- (۳) راه چگونه زیستن
- (۴) درک آینده خویش

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹
کد مفاهیم کلیدی	۶۱	۵۹	۵۸	۶۰	۵۹	۵۹	۵۹

۱ [۵۸]گزینۀ «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) آیه مذکور ناظر بر این مطلب است که انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد و آب، حیات‌بخش جهان مادی از جمله ما انسان‌هاست.

ترجمه: «تاسرزمین مرده را با آن (آب) زنده گردانیم.»

ب) نیازهای طبیعی انسان مربوط به غرایز و بُعد جسمانی اوست و خداوند پاسخ به این نیازها را در عالم طبیعت آماده کرده و قدرت آگاه شدن از آن‌ها را به انسان داده است.

۲ [۵۸]نیاز طبیعی

۳ [۵۸]آب، پاسخی بر نیازهای طبیعی و جسمی انسان و حیات‌بخش جهان مادی است.

۴ [۵۸]اجابت دعوت خدا و رسول

۵ [۵۹]گزینۀ «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) حدیث امام سجاده (ع) در مورد ایام زندگی ناظر بر نیاز شناخت هدف زندگی است. ج) آیه مذکور در مورد کسانی است که راه درست زندگی را انتخاب می‌کنند.

۶ [۵۹]کسانی که ایمان بیاورند، عمل صالح انجام دهند، خودشان حق را رعایت می‌کنند و به سوی حق دعوت کنند و هم‌چنین خودشان صبور هستند و دیگران را نیز به صبر دعوت می‌کنند.

۷ [۵۹]الف) به عصر سوگند خورده است. در تفاسیر معنای عصر به مطلق «زمان» و دوران تاریخ بشر یا بخشی از زمان مانند عصر ظهور اسلام و قیام پیامبر اکرم (ص) یا عصر قیام حضرت مهدی (ع) اشاره شده است. ولی مناسب‌تر همان عصر به معنی زمان و تاریخ بشر است، چرا که سوگندهای قرآن همواره متناسب با مطلبی است که سوگند به خاطر آن یاد شده و مسلم است که خسران انسان‌ها در زندگی نتیجه گذشتن زمان عمر آن‌هاست.

ب) از دست رفتن سرمایه وجودی انسان که همان عمرش است، انسان چه بخواهد چه نخواهد ساعت‌ها و ایام و سال‌های عمر او به سرعت می‌گذرد، نیروهای مادی تحلیل می‌رود و توان و قدرت او کاسته می‌شود. از نظر جهان‌بینی اسلام دنیا یک بازار تجارت است که همه در این بازار بزرگ زیان می‌بینند، مگر یک گروه (کسانی که ایمان می‌آورند و کارهای شایسته انجام می‌دهند و به درستی و صبر سفارش می‌کنند).

۸ [۵۹]نادرست؛ انسان نیازهای فراطبیعی و برتر نیز دارد.

۹ [۵۹]نادرست؛ این جملات در خصوص نشناختن هدف زندگی است.

۱۰ [۵۹]نادرست؛ چگونه زیستن کشف راه درست زندگی است.

۱۱ [۵۹]جهان خلقت

۱۲ [۵۹]راه درست زندگی

۱۳ [۵۹]دو دسته - طبیعی و برتر

۱۴ [۵۹]شناخت هدف زندگی - شناخت آینده خویش - کشف راه درست زندگی

۱۵ [۵۹]گزینۀ «۱»

۱۶ [۵۹]گزینۀ «۴»

۱۷ [۶۰]گزینۀ «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) سخن از ارتباط تنگاتنگ ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی انسان ناظر بر همه‌جانبه بودن پاسخ به نیازهای برتر اوست. د) پاسخ مناسب به نیازهای فراطبیعی انسان باید حداقل دو ویژگی داشته باشد.

۱۸ [۶۰]درست

۱۹ [۶۰]دو ویژگی: ۱) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد. ۲) همه‌جانبه باشد.

۲۰ [۶۰]زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند.

۲۱ [۶۰]زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

۲۲ [۶۰]خیر، زیرا احساسات شخصی و سلیقه‌ها بسیار متنوع است و نمی‌شود تمام آن‌ها را آزمایش و تجربه کرد هم‌چنین توسط احساسات نمی‌توان شناختی از نیازهای برتر به دست آورد چرا که احساسات توانایی تعقل و تفکر را ندارد. بر این اساس بُعد معنوی انسان مانند بُعد مادی او از قانونمندی خاصی تبعیت می‌کند و به میزانی که از این قانون دور شویم باید تبعات منفی آن را بپذیریم. این در حالی است که عمر انسان کوتاه است و این عمر فقط یک بار در اختیار او گذاشته می‌شود و اگر آن را صرف اندیشه‌های شخصی کند و راه تجربه و آزمون را در پیش گیرد، عمرش بیهوده تلف خواهد شد و در پایان گرفتار حسرت و پشیمانی می‌شود.

۲۳ [۶۰]خیر؛ برخی از افراد وقتی با سؤال‌های بنیادین مواجه می‌شوند، برای آسوده کردن وجدان، خود را به بی‌خیالی می‌زنند و می‌گویند خود را درگیر این سؤال‌ها نمی‌کنیم. زندگی به هر صورت پیش می‌رود، برای ما تفاوتی ندارد. اما این‌ها نمی‌دانند که روزی متوجه این تفاوت می‌شوند که دیگر قادر به انجام دادن کاری نیستند. بنابراین انسان عاقل نمی‌تواند چنین نگرشی داشته باشد چون پاسخ‌گویی مناسب به نیازهای برتر (بنیادین) سعادت و خوشبختی او را به دنبال دارد و بی‌توجهی به آن‌ها شقاوت و بدبختی ابدی را نصیب انسان خواهد کرد.

۲۴ [۶۱]گزینۀ «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) مطابق آیه مذکور خداوند پیامبران را بشارت‌دهنده و بیم‌دهنده فرستاد تا پس از اتمام حجت با مردم راه هرگونه بهانه‌جویی بسته شود.

د) مطابق فرمایش امام کاظم (ع) کسانی که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند.

۲۵ [۶۱]دلیل ارسال پیامبران به سوی مردم، اتمام حجت با ایشان و بستن راه هرگونه بهانه‌جویی است.

۲۶ [۶۱]درست

۲۷ [۶۱]درست

۲۸ [۶۱]درست

۲۹ [۶۱]حکیم - هدف

۳۰ [۶۱]عقل - وحی

۳۱] [۶۱] انسان سرمایه‌های ویژه‌ای دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند و همین امر، سبب تفاوت شیوه هدایت وی از سایر مخلوقات شده است. یکی از این سرمایه‌های انسان، توانایی تفکر و تعقل و دیگری قدرت اختیار و انتخاب اوست؛ یعنی انسان، ابتدا درباره هر کاری که می‌خواهد انجام دهد، تفکر می‌کند و اگر تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می‌رساند، آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد. هدایت خداوند از مسیر این دو ویژگی می‌گذرد.

۳۲] [۶۱] انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می‌کند و با کسب معرفت و تشخیص باید‌ها و نبایدها، راه صحیح زندگی را می‌یابد و پیش می‌رود.

• پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۳۳] [۶۱] خداوند همه مخلوقات را هدایت می‌کند، اما شیوه هدایت مخلوقات متفاوت است. توضیح آن که هر مخلوقی متناسب با ویژگی‌هایی که خداوند در وجودش قرار داده است هدایت می‌شود. انسان سرمایه‌های ویژه‌ای دارد که او را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند و همین امر، سبب تفاوت شیوه هدایت وی از سایر مخلوقات شده است. یکی از این سرمایه‌های انسان، توانایی تفکر و تعقل و دیگری قدرت اختیار و انتخاب اوست؛ یعنی انسان، ابتدا درباره هر کاری که می‌خواهد انجام دهد، تفکر می‌کند و اگر تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می‌رساند، آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد. هدایت خداوند از مسیر این دو ویژگی می‌گذرد.

۳۴] [۵۹] راه زندگی یا «چگونه زیستن» که ارتباط دقیقی با دو نیاز شناخت هدف زندگی و درک آینده خویش دارد، دغدغه دیگر انسان‌های فکور و خردمند است. این دغدغه از آن رو دغدغه‌ای جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند. بنابراین، در این فرصت تکرارنشدنی، باید از بین همه راه‌هایی که پیش روی اوست، راهی را برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد و بتواند از همه سرمایه‌هایی که خداوند به او داده است، به خوبی بهره‌مند شود و به آن هدف برتری که خداوند در خلقت او قرار داده است، برسد.

۳۵] [۵۸] گزینه «۴»

اکسیر حیات یعنی چیزی که حیات حقیقی به انسان می‌بخشد که همان اجابت و پذیرش دعوت خدا و پیامبر (ص) است و در عبارت قرآنی ﴿اسْتَجِیْبُوا لِلَّهِ وَ لِلرَّسُولِ﴾ آمده است.

حیات بخش جهان مادی، آب است. عبارت قرآنی ﴿لِنُخْرِیْ بِهٖ بَلَدَةً مِّثْلًا﴾: «تا با آن زمین مرده را زنده کنیم». بیانگر آب به عنوان مایه حیات و زندگی در جهان مادی است.

۳۶] [۶۰] گزینه «۲»

ارتباط کامل ابعاد در مورد کامل و همه جانبه بودن پاسخ به نیازهای برتر انسان است که فقط و فقط توسط خداوند که آگاهی کاملی از انسان و جهان دارد قابل انجام است.

۳۷] [۵۹] گزینه «۳»

این ابیات ناظر بر این است که از آنجا که انسان نمی‌تواند دو بار عمر کند تا تجربه کافی کرده و از آن تجربه استفاده کند، پس به دنبال راه درست زندگی به عنوان مهم‌ترین نیاز اساسی است.

قرآن کریم در آیه شریفه ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...﴾ اشاره به ویژگی افرادی می‌کند که راه درست زندگی را یافته و اهل ایمان و عمل صالح و سفارش خیر به یکدیگرند.

۳۸] [۵۹] گزینه «۳»

مطابق آیات سوره مبارکه عصر همه انسان‌ها مشمول زبان اند ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ به جز گروهی که اهل ایمان و عمل صالح بوده و یکدیگر را سفارش و تواصی به حق و صبر می‌کنند. ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾

۳۹] [۵۹] گزینه «۴»

+ ۶۳ فطرت مشترک، منشأ دین واحد

+ ۶۵ عوامل ختم نبوت

۶۲ آیات وحدت ادیان

+ ۶۴ علل فرستادن پیامبران متعدد

۶۶ وظیفه پیروان پیامبران گذشته

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلد بودم بلد نبودم

۶۲ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) توصیه خداوند به حضرت ابراهیم و حضرت موسی و حضرت عیسی (ع) این بود که دین را به پا دارید و در آن تفرقه نکنید.
 (ب) عامل اختلاف‌افکنی در دین، اهل کتاب بودند که از روی جهل و ناآگاهی این کار را کردند.
 (ج) حضرت ابراهیم (ع) به دین حضرت نوح (ع) بود که پس از آن به اسلام گروید.
 (د) دین اسلام راه و روشی است که خداوند برای زندگی انسان‌ها برگزیده است.
- (۱) (ب)، (ج) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (د) (۴) (الف)، (ج)

۶۳ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- (الف) وقتی از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی است که خداوند در آفرینش وی قرار داده است.
 (ب) اقوام مختلف به دلیل وجود تفاوت در برخی خصوصیات، ویژگی‌های فطری متفاوتی دارند.
 (ج) خداوند از طریق اسلام یک برنامه کلی در اختیار انسان‌ها قرار داده است تا آنان را به هدف مشترک در خلقتشان برساند.
 (د) تعالیم انبیا در احکام اصلی متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره تفاوت‌هایی با یکدیگر داشته است.
- (۱) (ب)، (ج) (۲) (الف)، (د) (۳) (الف)، (ج) (۴) (ب)، (د)

۶۴ علل فرستادن پیامبران متعدّد چیست؟ به صورت مختصر توضیح دهید.

۶۵ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) در عصر نزول قرآن، مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند، اما آمادگی فکری و فرهنگی ایشان به میزانی بود که می‌توانستند کامل‌ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کنند.
 (ب) تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که همه مسئولیت‌های پیامبر (ص) ادامه یابد و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد.
 (ج) نیازهای ثابت همواره برای بشر وجود داشته و از بین نمی‌رود. دین اسلام برای هر کدام از این نیازها قوانین ثابت و مشخصی دارد.
 (د) پویایی و روزآمد بودن دین اسلام به این معناست که دینی می‌تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به همه سؤالات و نیازهای انسان‌ها در همه زمان‌ها و مکان‌ها پاسخ دهد.

(۱) (الف)، (ج) (۲) (الف)، (ب) (۳) (ب)، (د) (۴) (ج)، (د)

۶۶ وظیفه پیروان پیامبران گذشته در برابر دعوت پیامبر جدید چیست؟

پاسخ

[۶۲] گزینه «۱» [۶۳] گزینه «۳» [۶۴] صفحه ۲۵ کتاب درسی [۶۵] گزینه «۲» [۶۶] صفحه ۳۱ کتاب درسی

[حد اکثر زمان مطالعه: ۱۰۰ دقیقه] [زمان شما:]

مفاهیم آموزشی

۶۲ آیات وحدت ادیان

آیه

ترجمه ۱- «خداوند از دین، همان را برایتان بیان کرد که نوح را بدان سفارش نمود و آنچه را ما به تو وحی کردیم و به ابراهیم و موسی و عیسی توصیه نمودیم، این بود که دین را به پا دارید و در آن تفرقه نکنید.» (سوره شوری، آیه ۱۳)

۲- «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن راه مخالفت نیمودند مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت.» (سوره آل عمران، آیه ۱۹)

۳- «[این دین] آیین پدرتان ابراهیم است و او شما را از پیش مسلمان نامید.» (سوره حج، آیه ۷۸)

۴- «[ابراهیم نه یهودی و نه مسیحی؛ بلکه یکتاپرست (حق‌گرا) و مسلمان بود.» (سوره آل عمران، آیه ۶۷)

پیام ۱- وحدت ادیان و پیامبران، ۲- مأموریت مشترک پیامبران: برپایی دین و عدم تفرقه در آن، ۳- اختلاف‌افکنی در دین، کار گروهی از دین‌داران یهودی و مسیحی و به صورت آگاهانه و به سبب رشک و حسد ایشان بوده است. ۴- حضرت ابراهیم مسلمان بود یعنی اسلام ربطی به زمان حیات یا بعثت حضرت محمد (ص) ندارد و از ابتدا بوده است.

دین به معنای **راه و روش** است. دین **اسلام** راه و روشی است که خداوند برای زندگی انسان‌ها برگزیده است. براساس آیات قرآن کریم، خداوند **یک دین** برای انسان‌ها فرستاده و به همه **پیامبران** دستور داده تا همان دین را در میان مردم تبلیغ کنند و راه تفرقه در پیش نگیرند. انبیا هم این فرمان را اطاعت کرده و مأموریت خود را با شایستگی انجام داده‌اند.

۶۳ + فطرت مشترک، منشأ دین واحد

فطرت به معنای نوع خاص آفرینش است.

وقتی از فطرت انسان سخن می‌گوییم، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی‌هایی است که خداوند در اصل آفرینش وی قرار داده است و انسان‌ها با این **ویژگی‌های خاص** شناخته می‌شوند.

از ابتدای آفرینش انسان تا کنون اقوام مختلفی روی زمین زندگی کرده‌اند؛ این افراد با اینکه در برخی خصوصیات مانند نژاد، زبان و آداب و رسوم با یکدیگر تفاوت دارند ولی همگان ویژگی‌های فطری مشترکی دارند.

● ویژگی‌های فطری مشترک همه انسان‌ها

- برخورداری از استعداد تفکر و قدرت اختیار

- دوست داشتن فضیلت‌های اخلاقی مانند عدالت و خیرخواهی

- بیزاری از رذائل اخلاقی مانند ظلم، حسادت و دروغ

- به دنبال زیبایی‌ها، خوبی‌ها و کمالات نامحدود

- گریزان از فنا و نابودی و در جست‌وجوی زندگی جاودانه

به سبب این ویژگی‌های مشترک (فطرت)، خداوند یک برنامه کلی به انسان‌ها ارزانی داشته، تا آنان را به هدف مشترکی که در خلقتشان قرار داده است، برساند. این برنامه، اسلام نام دارد که به معنای تسلیم بودن در برابر خداوند است. در این برنامه از انسان خواسته می‌شود تا با اندیشه در خود و جهان هستی، به ایمان قلبی دست یابد.

اجزای اسلام و تسلیم بودن در برابر خداوند: ۱- اعتقاد و ایمان ۲- عمل

۱) در حیطه ایمان:

الف) ایمان به: خدای یگانه و دوری از شرک = **توحید**

ب) ایمان به: فرستادگان الهی و راهنمایان دین = **نبوت و امامت**

ج) ایمان به: سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه = **معاد**

د) ایمان به: عادلانه بودن نظام هستی = **عدالت**

۲) **در حیطه عمل:** از انسان می‌خواهد با ایمانی که کسب کرده است، تلاش نماید تا:

الف) با انجام واجبات دین و ترک حرام‌های آن، خداوند را بندگی و عبادت کند.

ب) فضائل اخلاقی مانند عفت، راستگویی و امانت‌داری را کسب نماید و از رذائل اخلاقی مانند ظلم، نفاق، دروغ و ریا دوری کند.

ج) جامعه‌ای دینی براساس عدالت بنا نماید.

همه پیامبران الهی مردم را به این امور فرا خوانده‌اند. به همین دلیل **محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان** است و همه آن‌ها **یک دین** آورده‌اند.

با این وجود، تعالیم انبیا در برخی احکام فرعی، متناسب با **زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره** با دوره‌های دیگر تفاوت داشته است.

مثلاً همه پیامبران، امت‌های خود را به نماز دعوت کرده‌اند، اما در شکل و تعداد آن تفاوت‌هایی بوده است؛ البته این تفاوت‌ها سبب تفاوت در اصل دین نشده است.

تکلیف اختلاف میان انبیا در برخی احکام **فرعی** است نه در احکام اصلی!!

۶۴ + علل فرستادن پیامبران متعدد

فرستادن پیامبران متعدد در طول هزاران سال زندگی بشر دارای دلایلی است که مهم‌ترین آن‌ها به شرح زیر است:

● ۱- استمرار و پیوستگی در دعوت

لازمه ماندگاری یک پیام، **تبلیغ دائمی و مستمر** آن است.

پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی‌مانند، در طول زمان‌های مختلف دین الهی را تبلیغ می‌کردند. آنان سختی‌ها را تحمل می‌کردند تا خداپرستی، عدالت‌طلبی و کرامت‌های اخلاقی میان انسان‌ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک، ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود.

تداوم دعوت پیامبران سبب شد تا تعالیم الهی جزو سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند.

● ۲- رشد تدریجی سطح فکر مردم

علت دیگر فرستادن پیامبران متعدد، **رشد تدریجی فکر و اندیشه** و امور مربوط به آن، مانند دانش و فرهنگ می‌باشد.

از این رو، لازم بود تا در هر عصر و دوره‌ای پیامبران جدید مبعوث شوند، تا همان اصول ثابت دین الهی را درخور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کنند و متناسب با درک آنان سخن گویند.

در حقیقت، هر پیامبری که مبعوث می‌شد، درباره توحید، معاد، عدالت، عبادت خداوند و مانند آن سخن گفته، اما بیان او در سطح **فهم و درک مردم زمان خود** بوده است.

پیامبر اکرم (ص) می فرماید: «إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ»
ترجمه ما پیامبران مأمور شده‌ایم که با مردم به اندازه عقلشان سخن بگوییم.
پیام رشد تدریجی سطح فکر مردم یکی از دلایل فرستادن پیامبران متعدد

کلمه مأموریت مشترک پیامبران در آیات قرآن، حفظ وحدت و عدم تفرقه است اما مأموریت ایشان طبق حدیث پیامبر اکرم (ص) سخن گفتن با مردم به اندازه درک ایشان می باشد.

۳- تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می شد، یا به گونه‌ای تغییر می یافت که با اصل آن متفاوت می شد؛ بر این اساس، پیامبران بعدی می آمدند و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر برای مردم بیان می کردند.

+ (۶۵) عوامل ختم نبوت

از آنجا که خداوند پیامبران را می فرستد و اوست که نیاز یا عدم نیاز به پیامبر را در هر زمان تشخیص می دهد، تعیین زمان ختم نبوت نیز با خداست. زیرا اوست که دقیقاً می داند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه.

کلمه تشخیص زمان ختم نبوت اصلاً در اختیار پیامبر اکرم (ص) نیست و فقط خداوند از آن مطلع است.

مثلاً یکی از عوامل بی نیازی از آمدن پیامبر جدید، حفظ کتاب آسمانی از تحریف و وجود آن در میان مردم است. اما تشخیص اینکه در چه زمانی مردم به مرحله‌ای می رسند که می توانند کتاب آسمانی خود را حفظ کنند، در توانایی انسان نیست و فقط خداوند از چنین علمی برخوردار است. بنابراین، با توجه به اعلام ختم نبوت در زمان حضرت محمد (ص)، در می یابیم که عوامل بی نیازی از پیامبر جدید فراهم بوده است. این عوامل عبارت‌اند از:

۱- آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی

پایین بودن سطح درک انسان‌ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی از عوامل تجدید نبوت‌ها بود.

این مطلب با هریث «إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ» مرتبط است.

در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند، اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می توانست کامل ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به دست آورد. به همین جهت می بینیم که با ورود اسلام به سرزمین‌های دیگری مانند ایران، عراق، مصر و شام، نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد و دانشمندان و عالمان فراوانی ظهور کردند.

۲- حفظ قرآن کریم از تحریف

با تلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایت الهی و با اهتمامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع آوری و حفظ قرآن داشت، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده یا از آن کم نگردید. به همین جهت این کتاب نیازی به «تصحیح» ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.

۳- وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص)

تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که مسئولیت‌های پیامبر (ص)، به جز دریافت وحی ادامه یابد و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد.

کلمه مسئولیت ابلاغ وحی کماکان بر دوش ائمه بزرگوار (ع) بود چرا که ابلاغ به معنای رساندن وحی همیشه لازم است اما دریافت وحی دیگر وجود نداشت چون وحی جدیدی پس از شهادت پیامبر اکرم (ص) نازل نشد.

۴- پویایی و روزآمد بودن دین اسلام

دینی می تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به همه سؤالات و نیازهای انسان در همه زمان‌ها و مکان‌ها پاسخ دهد.

دین اسلام ویژگی‌هایی دارد که می تواند پاسخگوی نیازهای بشر در دوره‌های مختلف باشد.

برخی از این ویژگی‌ها عبارت‌اند از:

اول) توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت؛

انسان در زندگی فردی و اجتماعی دو دسته نیاز دارد:

نیازهای ثابت مانند: امنیت، عدالت، داد و ستد با دیگران، ازدواج و تشکیل خانواده، تعلیم و تربیت و حکومت

این نیازها همواره برای بشر وجود داشته و از بین نمی روند. دین اسلام برای هر کدام از این نیازها قوانین ثابت و مشخصی دارد.

دسته دیگر نیازهای متغیر هستند که از درون نیازهای ثابت پدید می آیند. یعنی انسان‌ها با گذشت زمان برای پاسخگویی به نیازهای ثابت خود، از روش‌ها و شیوه‌های مختلف و متغیری استفاده می کنند.

مثال داد و ستد یک نیاز ثابت است اما شیوه و چگونگی داد و ستد، ممکن است در هر زمان تغییر کند؛ مثلاً یک روز کالا را با کالا عوض می کردند،

روز دیگر به جای کالا سکه می‌گرفتند، بعدها پول اعتباری، یعنی اسکناس به بازار آمد و امروزه قراردادهای بانکی، معامله‌ها را تنظیم می‌کنند.

مثال نیاز به امنیت هم یک نیاز ثابت است، اما چگونگی تأمین امنیت و ابزارها و اسلحه‌هایی که به این منظور به کار گرفته می‌شود در مقایسه با دوره‌های گذشته بسیار متفاوت شده است.

معارف اسلامی به گونه‌ای است که **مختصان دین** می‌توانند از درون آن با توجه به نیازهای جدید به وجود آمده، قوانین مورد نیاز جامعه دربارهٔ بانکداری، اسکناس، خرید و استفاده از سلاح‌های جدید را استخراج کنند و در اختیار مردم قرار دهند.

دوم) وجود قوانین تنظیم‌کننده:

در اسلام دسته‌ای از **قواعد و قوانین** وجود دارد که به مقررات اسلامی خاصیت **انطباق و تحرک** داده است. این قواعد بر همهٔ احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند و مانند بازسان عالی، احکام و مقررات را تحت نظر قرار می‌دهند و کنترل می‌کنند.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ فِي الْإِسْلَامِ»

ترجمه اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است.

پیام قوانین تنظیم‌کننده از دلایل پویایی و روزآمد بودن اسلام است.

این سخن به صورت یک قاعده در آمده و بسیاری از مقررات اسلامی را کنترل می‌کند.

مثال روزهٔ ماه رمضان بر هر مکلفی واجب است، اما اگر این روزه برای شخصی ضرر داشته باشد، بر او حرام می‌شود. بنابراین، براساس عواملی که بیان شد، آخرین پیامبر الهی، کامل‌ترین و شایسته‌ترین برنامه را برای هدایت تمامی انسان‌ها، در همهٔ زمان‌ها به مردم معرفی نمود و دیگر نیازی به آمدن پیامبر جدید نیست.

شعر

یکی فط است از اوّل تا به آفر
در این ره، انبیا هون ساریان‌انر
هم او اوّل هم او آفر در این کار
و ز ایشان سیر ما گشته سالار
بر او فتم آمده پایان این راه
بر او نازل شده «ادْعُوا إِلَى اللَّهِ»
گرفته دست بان‌ها دامن وی
شده او پیش و دل‌ها همله در پی

[مافقت]

پیام ۱- ختم نبوت و مقام خاتمیت حضرت محمد (ص) ۲- مقام والای رسول الله (ص) در میان همهٔ پیامبران ۳- وحدت ادیان و پیامبران در مسیر هدایت الهی

۶۶ وظیفهٔ پیروان پیامبران گذشته

خداوند فقط **یک دین** و **یک راه** هدایت انسان‌ها فرستاده است که از آن به اسلام تعبیر می‌شود.

هر یک از پیامبران، دین الهی را در **خور فهم** و **اندیشه** انسان‌های دوران خود بیان کرده‌اند.

آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد.

هر پیامبری که می‌آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می‌داد و بر پیروی از او تأکید می‌کرد.

بنابراین، وجود **دو یا چند دین** در یک زمان نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از پیامبران گذشته است.

علاوه بر این، امروزه به جز قرآن کریم هیچ کتاب آسمانی دیگری وجود ندارد که بتوان گفت محتوای آن به طور کامل از جانب خداست و انسان‌ها آن را کم و زیاد نکرده‌اند و با اطمینان خاطر بتوان از آن پیروی کرد.

بنابراین، تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند **اسلام** است.

آیه

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (سوره آل عمران، آیه ۸۵)

ترجمه و هر کس که جز اسلام دینی اختیار کند هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیانکاران خواهد بود.

پیام ۱- تنها دین مورد پذیرش الهی در زمان حاضر، اسلام است. ۲- فرجام انتخاب دینی غیر از اسلام: پذیرفته نشدن از سوی خداوند و آخرتی زبان‌بار!

برخی تصور می‌کنند پیامبران مانند فروشندگان کالا هستند که هر کدام برای خود مغازه‌ای باز کرده و کالای خود را تبلیغ می‌کنند و مردم می‌توانند بین آن کالاها یکی را انتخاب نمایند.

در صورتی که پیامبران مانند معلمان یک مدرسه‌اند که پایه‌های مختلف تحصیلی را به ترتیب تدریس می‌کنند و هر کدام مطالب سال قبل را تکمیل می‌کنند. آنان همه یک **برنامه و هدف** مشخص را دنبال و همه یکدیگر را تأیید کرده‌اند. بنابراین، اگر کسی به **آخرین** پیامبر الهی ایمان بیاورد، در واقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است.

نمرین‌های امتحانی

۶۲ آیات وحدت ادیان

۱ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) حضرت ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی؛ بلکه یکتاپرست و مسلمان بود.
 (ب) توصیه‌های خداوند به انبیا مانند حضرت محمد (ص)، حضرت نوح (ع)، حضرت ابراهیم (ع) و حضرت اسماعیل (ع) متفاوت بوده است.
 (ج) اهل کتاب صرفاً شامل یهود می‌شود که همیشه در تاریخ عامل اختلاف افکنی بوده‌اند.
 (د) راه و روشی که خداوند برای زندگی انسان برگزیده، همان دین الهی است که به آن اسلام می‌گویند.

(۱) (الف)، (د) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (ب) (۴) (ج)، (د)

۲ قطعاً دین نزد خداوند، است و در آن راه مخالفت نیمودند مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل که میان آنان وجود داشت.

۳ دین به چه معناست؟

۴ دین مورد قبول نزد خداوند کدام است؟

۵ حضرت ابراهیم (ع) چه آیینی داشت؟

۶ مأموریت مشترک پیامبران در آیات قرآن نسبت به دین چیست؟

۷ اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان) درباره چه چیز اختلاف کردند؟ علت اختلاف آن‌ها چه بود؟

۸ مسیحیان و یهودیان، حضرت ابراهیم (ع) را پیرو چه آیینی می‌دانستند؟

+ ۶۳ فطرت مشترک، منشأ دین واحد

۹ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

(الف) اقوام مختلف با وجود تفاوت‌هایی که در برخی خصوصیات دارند ولی همگی آن‌ها ویژگی‌های فطری مشترکی دارند.

(ب) به سبب ویژگی‌های مشترک، خداوند یک برنامه کلی به انسان‌ها ارزانی داشته، تا آنان را به هدف مشترکی که در خلقتشان قرار دارد برساند.

(ج) تعالیم انبیا در برخی احکام اصلی، متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره با دوره‌های دیگر تفاوت داشته است.

(د) همه پیامبران، امت‌های خود را به نماز و روزه دعوت کرده‌اند، که در شکل و تعداد آن تفاوتی وجود ندارد.

(۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (د)

۱۰ محتوای اصلی دعوت پیامبران است و همه آن‌ها آورنده بوده‌اند.

۱۱ به سبب خداوند یک دین به انسان‌ها ارزانی داشته تا آنان را به که در خلقتشان قرار داده است برساند.

۱۲ اسلام را تعریف کنید.

۱۳ دو مورد از ویژگی‌های فطری مشترک انسان‌ها را بنویسید.

۱۴ فطرت را تعریف کنید.

۱۵ از ابتدای آفرینش انسان تاکنون اقوام مختلفی روی زمین زندگی کرده‌اند که همگی در یک چیز مشترک‌اند.

(۱) آداب و رسوم (۲) زبان (۳) نژاد (۴) ویژگی‌های فطری

۱۶ ایمان قلبی شامل اعتقاد به چه اصولی است؟

۱۷ چرا تعدد پیامبران به معنای تعدد و اختلاف در دین و اصول دعوت آنان نیست؟

+ ۶۴ علل فرستادن پیامبران متعدد

۱۸ چند مورد از عبارت‌های زیر درست است؟

- لازم بود تا در هر عصر و دوره‌ای پیامبران جدیدی مبعوث شوند تا اصول ثابت دین را در خور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کنند.

- تداوم دعوت انبیا سبب شد تا دشمنان با قدرت بیشتری با آن‌ها مقابله کرده و تعالیم آن‌ها را تحریف کنند.

- به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می‌شد یا به گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت می‌شد.

- لازمه ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است.

(۱) دو (۲) یک (۳) چهار (۴) سه

۱۹ از علل فرستادن پیامبران متعدد «استمرار و پیوستگی در دعوت» را توضیح دهید.

۲۰ لازمه ماندگاری یک پیام و آن است.

[زنگنه - مدرسه علامه هلی - دی ۱۳۰۰]

[تدبر در قرآن - صفحه ۲۳ کتاب درسی]

[تدبر در قرآن - صفحه ۲۳ کتاب درسی]

[تدبر در قرآن - صفحه ۲۳ کتاب درسی]

[تدبر در قرآن - صفحه ۲۳ کتاب درسی]

[زنگنه - مدرسه علامه هلی - دی ۱۳۰۰]

[تدبر - نمونه دولتی سعیدی - دی ۱۳۰۰]

[زاهدان - شاهر - دی ۹۹]

[زاهدان - شاهر - دی ۹۹]

[زاهدان - شاهر - دی ۹۹]

[سمتار - شاهر - فرورد ۱۳۰۰]

[تدبر - نمونه دولتی سعیدی - دی ۱۳۰۰]

[مشهد - نمونه دولتی علامه طباطبائی - فرورد ۹۹]

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

بلند
یاسخ

22

بلند
یاسخ

کوتاہ * ۲۵
یاسخ

عوامل ختم نبوت ۶۵ +

چند
گزینه‌ای

(الف) تعیین زمان ختم نبوت با خدا و پیامبر است زیرا آن‌ها دقیقاً می‌دانند عوامل ختم نبوت فراهم شده یا نه.

(ب) وجود قوانین تنظیم‌کننده در اسلام نشانه یویایی و روزآمد بودن دین اسلام است.

(ج) با ورود اسلام به سرزمین‌های دیگری مانند عراق و شام، نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد و دانشمندان و عالمان فراوانی ظهور کردند.

(د) تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که همهٔ مسئولیت‌های پیامبر (ص) ادامه یابد و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد.

(١) (ب)، (ج) (٢) (الف)، (د) (٣) (ج)، (د) (٤) (الف)، (ب)

بلند * ۲۷
پاسخ

باین بودن سطح درک انسان‌ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی از عوامل تحدید نبوت‌ها بود. ☐ درست ☐ نادرست

جای
خالص ۲۹

۳۰ بلند
نیاسخ

31 *

کوتاه * ۳۲
بیاض

بلند
یاسخ ۳۳

درست
۳۴

☐ درست ☐ نادرست

[اراک - مدرسہ زینب کبری (س) - دی ۱۴۰۰]

بلند * ۳۵
پاسخ

حدیث ۳۶

درست
نادرست

۳۸ کوتاہ

بلند
۳۹

۶۶ وظیفه‌ی بیروان پیامبران گذشته

چند
گزینه‌ای

الف) آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب‌های جدید نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد.

(ب) پیامبران مانند فروشندگان کالا هستند که هر کدام برای خود مغازه‌ای باز کرده و کالای خود را تبلیغ می‌کنند.

(ج) اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد بدین معناست که چون دین او کامل‌ترین دین است پیامبران سابق را تأیید نمی‌کند.

(١) (الف)، (ب) (٢) (الف)، (د) (٣) (ج)، (د) (٤) (ب)، (ج)

آیہ ۴۱

درست
۴۲

☐ درست ☐ نادرست

[کونیلویہ و پویر احمد - شاہد - دی ۱۴۰۰]

جای
خاله ۱۴۳

کوتاہ * ۴۴

۴۵ بلند

126

EV

[زنگبان - مدرسه علامه حلی - دی ۱۴۰۰]

[تبریز - نمونه دولتی سعدی - دی ۱۴۰۰]

۴۸ علل فرستادن پیامبران متعدد را نام برده و یکی را توضیح دهید.

۴۹ وظیفه پیروان پیامبران گذشته در برابر پیامبر جدید چیست؟

۵۰ آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی از عوامل ختم نبوت را توضیح دهید.

۵۱ «تغییر تعلیمات پیامبران به گونه‌ای که با اصل آن متفاوت می‌شد» و «تلاش برای جاودان ماندن کرامت‌های اخلاقی» به ترتیب دلیلی برای کدام مورد هستند؟

[انسانی - رافل ۱۴۰۰]

(۱) آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی - علل فرستادن پیامبران متعدد

(۲) آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی - علل وجود ادیان مختلف

(۳) علل فرستادن پیامبران متعدد - علل فرستادن پیامبران متعدد

(۴) علل فرستادن پیامبران متعدد - علل وجود ادیان مختلف

۵۲ کدام مورد دلیلی برای عبارت قرآنی «قطعاً دین نزد خدا اسلام است.» بیان نموده است؟

[تجربی - رافل ۱۴۰۰]

(۱) پیروان همه ادیان از حقانیت آن آگاه هستند و فقط به دلیل حسادت در راه دین مخالفت می‌کنند.

(۲) محتوای اصلی دعوت همه پیامبران یکسان بوده و اندک تفاوتی در اصول و احکام فرعی آن‌ها وجود دارد.

(۳) همه انسان‌ها در دوست داشتن فضایل اخلاقی و بیزاری از رذائل اخلاقی و عمل به احکام الهی مشترک هستند.

(۴) ویژگی‌هایی که خداوند در اصل آفرینش انسان قرار داده است با سایر موجودات متفاوت و در نوع انسان مشترک است.

۵۳ دلیل فراموش شدن تدریجی تعلیمات انبیا چیست و نشانه تحریف تعلیمات آنان کدام است؟

[تجربی - قارج ۹۸]

(۱) ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت - تفاوت در فروع

(۲) ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت - تغییر در اصول

(۳) رشد تدریجی فکر و اندیشه و امور مربوط به آن مانند دانش و فرهنگ - تفاوت در فروع

(۴) رشد تدریجی فکر و اندیشه و امور مربوط به آن مانند دانش و فرهنگ - تغییر در اصول

۵۴ آمدن پیامبر جدید نشانه چیست و کدام سرنوشت در انتظار کسانی است که به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند؟

[انسانی - قارج ۱۴۰۰]

(۱) بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی پاسخگوی نیازهای مردم نیست - ﴿ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾

(۲) بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی پاسخگوی نیازهای مردم نیست - ﴿هُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

(۳) پیروان پیامبر قبلی از دستورات او سرپیچی کرده و اطاعت نمی‌کنند - ﴿ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾

(۴) پیروان پیامبر قبلی از دستورات او سرپیچی کرده و اطاعت نمی‌کنند - ﴿هُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

۵۵ وجود دو یا چند دین در این زمان نشانگر چیست و قرآن کریم چه توصیه‌ای به آن‌ها می‌کند؟

[ریاضی - رافل ۹۸]

(۱) از کتاب آسمانی خود سرپیچی و از پیامبران گذشته پیروی می‌کنند - ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ...﴾

(۲) از کتاب آسمانی خود سرپیچی و از پیامبران گذشته پیروی می‌کنند - ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ...﴾

(۳) پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند - ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ...﴾

(۴) پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند - ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ...﴾

۵۶ «قوانین بانکداری» و «حرام بودن روزه برای شخصی که روزه برای او ضرر داشته باشد» هر یک مصداقی برای کدام عوامل ختم نبوت است؟ [تجربی - رافل ۱۴۰۰]

(۱) وجود قوانین تنظیم‌کننده - آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی

(۲) پویایی دین اسلام - آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی

(۳) وجود قوانین تنظیم‌کننده - توجه به نیازهای متغیر

(۴) پویایی دین اسلام - پویایی دین اسلام

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶
کد مفاهیم کلیدی	۶۴	۶۶	۶۵	۶۴	۶۳	۶۴	۶۶	۶۶	۶۵

۱ [۶۲] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) توصیه خداوند به همه پیامبران الهی یکی است و آن اینکه دین را به پا دارید و در آن تفرقه نکنید.

ج) اهل کتاب شامل یهودی و مسیحی است که به علت رشک وحدتی که میان آنان وجود داشت در امر دین مخالفت می‌کردند.

۲ [۶۲] اسلام - اهل کتاب - رشک و حسد

۳ [۶۲] راه و روش

۴ [۶۲] اسلام، دین مقبول الهی در این زمان است چرا که جامع و کامل‌کننده همه دین‌های سابق است.

۵ [۶۲] حضرت ابراهیم (ع) یکتاپرست و مسلمان بود و به هیچ‌یک از آئین‌های غیر توحیدی در زمان خود متمایل نگشت.

۶ [۶۲] برپایی دین و عدم تفرقه در آن

۷ [۶۲] در پذیرش دین الهی که در این زمان، همان دین اسلام است اختلاف ایشان ناشی از حسدورزی آن‌هاست.

۸ [۶۲] یهودی و مسیحی

۹ [۶۳] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) تعلیم انبیا در برخی احکام فرعی، متناسب با زمان و سطح آگاهی مردم و نیازهای هر دوره تفاوت‌هایی با یکدیگر داشته است.

د) همه پیامبران، امت‌های خود را به نماز دعوت کرده‌اند، اما در شکل و تعداد آن تفاوت‌هایی بوده است.

۱۰ [۶۳] یکسان - یک دین

۱۱ [۶۳] فطرت مشترک - هدف مشترک

۱۲ [۶۳] تسلیم بودن در برابر خداوند

۱۳ [۶۳] عقل - اختیار - گریزان از نابودی و فنا - علاقه به فضایل اخلاقی و ...

۱۴ [۶۳] آفرینش ویژه انسان

۱۵ [۶۳] گزینه «۴»

۱۶ [۶۳] ۱- ایمان به خدای یگانه و دوری از شرک (توحید)، ۲- ایمان به فرستادگان الهی و راهنمایان دین (نبوت و امامت)، ۳- ایمان به سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه (معاد)، ۴- ایمان به عادلانه بودن نظام هستی (عدالت)

۱۷ [۶۳] به دلیل برخورداری از فطرت مشترک، همه پیامبران آورنده یک دین هستند و اختلافی در اصول ایشان نیست و اگر اختلافی نیز در ادیان مشاهده شود در برخی احکام فرعی است.

۱۸ [۶۴] گزینه «۴»

بررسی عبارت نادرست:

عبارت دوم: تداوم دعوت انبیا سبب شد تا تعلیم الهی جزو سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند.

۱۹ [۶۴] لازمه ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است.

پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی‌مانند، در طول زمان‌های مختلف دین الهی را تبلیغ می‌کردند. آنان سختی‌ها را تحمل می‌کردند تا خداپرستی، عدالت‌طلبی و کرامت‌های اخلاقی میان انسان‌ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک، ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود. تداوم دعوت پیامبران سبب شد تا تعلیم الهی جزو سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند.

۲۰ [۶۴] تبلیغ دائمی - مستمر

۲۱ [۶۴] تداوم دعوت پیامبران سبب شد تا تعلیم الهی جزو سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند.

۲۲ [۶۴] لازم بود تا در هر عصر و دوره‌ای پیامبران جدید مبعوث شوند، تا همان اصول ثابت دین الهی را در خور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کنند و متناسب با درک آنان سخن گویند.

۲۳ [۶۴] رشد تدریجی سطح فکر مردم

۲۴ [۶۴] به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می‌شد، یا به گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت می‌شد؛ بر این اساس پیامبران بعدی می‌آمدند و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر به مردم ابلاغ می‌کردند.

۲۵ [۶۴] ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت

۲۶ [۶۵] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) تعیین زمان ختم نبوت با خداست.

د) مسئولیت‌های پیامبر (ص) به جز دریافت وحی پس از ایشان بر عهده امام قرار می‌گیرد.

۲۷ [۶۵] پایین بودن سطح درک انسان‌ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی از عوامل تجدید نبوت‌ها بود. در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند، اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می‌توانست کامل‌ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به دست آورد. به همین جهت می‌بینیم که با ورود اسلام به سرزمین‌های دیگری مانند ایران، عراق، مصر و شام نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد و دانشمندان و عالمان فراوانی ظهور کردند.

۲۸ [۶۵] درست

۲۹ [۶۵] خدا

۳۰ [۶۵] در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند، اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می‌توانست کامل‌ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به دست آورد.

۴۷ [۶۶]..... زیرا دین اسلام را آخرین پیامبر الهی آورده است و تمام پیامبران سابق، آمدن او را بشارت داده و بر پیروی از او تأکید کردند. پس این دین کامل‌ترین دین است و تعلیم تمام انبیا گذشته را تکمیل کرده است و از آنجا که کتاب آسمانی قرآن دست نخورده و تحریف نشده است و محتوای آن به طور کامل از جانب خداوند است پس تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری در دنیا و آخرت برساند اسلام است.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۴۸ [۶۴]..... ۱- استمرار و پیوستگی در دعوت، ۲- رشد تدریجی سطح فکر مردم، ۳- تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

استمرار و پیوستگی در دعوت؛ لازمه ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است. پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی‌مانند، در طول زمان‌های مختلف دین الهی را تبلیغ می‌کردند. آنان سختی‌ها را تحمل می‌کردند تا خداپرستی، عدالت‌طلبی و کرامت‌های اخلاقی میان انسان‌ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک، ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود. تداوم دعوت پیامبران سبب شد تا تعلیمات الهی جزو سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم شود و دشمنان دین نتوانند آن را به راحتی کنار بگذارند.

۴۹ [۶۶]..... خداوند فقط یک دین و یک راه برای هدایت انسان‌ها فرستاده، که از آن به اسلام تعبیر می‌شود. هر یک از پیامبران، دین الهی را درخور فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان کرده‌اند. آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد. بنابراین، وجود دو یا چند دین در یک زمان نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از پیامبران گذشته است. علاوه بر این، امروزه به جز قرآن کریم هیچ کتاب آسمانی دیگری وجود ندارد که بتوان گفت محتوای آن به طور کامل از جانب خداست و انسان‌ها آن را کم و زیاد نکرده‌اند و با اطمینان خاطر بتوان از آن پیروی کرد. بنابراین، تنها دینی که می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند اسلام است.

۵۰ [۶۵]..... پایین بودن سطح درک انسان‌ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی از عوامل تجدید نبوت‌ها بود. در عصر نزول قرآن، با اینکه مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند، اما آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف به میزانی بود که می‌توانست کامل‌ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کند و به کمک آن، پاسخ نیازهای فردی و اجتماعی خود را به دست آورد. به همین جهت می‌بینیم که با ورود اسلام به سرزمین‌های دیگری مانند ایران، عراق، مصر و شام نهضت علمی و فرهنگی بزرگی آغاز شد و دانشمندان و عالمان فراوانی ظهور کردند.

۵۱ [۶۴]..... گزینه «۳»

فرستادن پیامبران متعدد دارای دلایلی است که سه مورد مهم‌تر آن در کتاب درسی ذکر شده است؛ ۱- استمرار و پیوستگی در دعوت، ۲- رشد تدریجی سطح فکر مردم، ۳- تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

در ادیان پیشین به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می‌شد یا به گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت می‌شد. این امر بیانگر تحریف تعلیمات پیامبران پیشین است.

۳۱ [۶۵]..... با تلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایت الهی و با اهمیتی که پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده و یا از آن کم نگردید. به همین جهت این کتاب نیازی به «تصحیح» ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.

۳۲ [۶۵]..... تلاش و کوشش مسلمانان - عنایت الهی - اهتمام پیامبر (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن

۳۳ [۶۵]..... تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که مسئولیت‌های پیامبر (ص)، به جز دریافت وحی ادامه یابد و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد.

۳۴ [۶۵]..... نادرست؛ مسئولیت دریافت وحی با شهادت و ارتحال پیامبر (ص) پایان یافت.

۳۵ [۶۵]..... دینی می‌تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به همه سؤالات و نیازهای انسان‌ها در همه زمان‌ها و مکان‌ها پاسخ دهد. دین اسلام ویژگی‌هایی دارد که می‌تواند پاسخگوی نیازهای بشر در دوره‌های مختلف باشد.

۳۶ [۶۵]..... وجود قوانین تنظیم‌کننده؛ یعنی اگر کاری برای انسان ضرر داشته باشد حتی اگر مثل روزه واجب هم باشد، به دلیل ضرر داشتن آن کار حرام است و باید از انجام آن اجتناب شود.

۳۷ [۶۵]..... نادرست؛ نیازهای متغیر از درون نیازهای ثابت پدید می‌آیند.

۳۸ [۶۵]..... ۱- توجه به نیازهای متغیر در عین توجه به نیازهای ثابت ۲- وجود قوانین تنظیم‌کننده

۳۹ [۶۵]..... نیاز ثابت؛ عدالت، امنیت - نیاز متغیر؛ شیوه داد و ستد مثل کالا به کالا، شیوه برقراری امنیت مانند داشتن موشک‌های دوربرد

۴۰ [۶۶]..... گزینه «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) پیامبران مانند معلمان یک مدرسه‌اند که پایه‌های مختلف تحصیلی را به ترتیب تدریس می‌کنند و هر کدام مطالب سال قبل را تکمیل می‌کنند.

ج) اگر کسی به آخرین پیامبر الهی ایمان بیاورد در واقع به تمام پیامبران سابق نیز ایمان آورده است.

۴۱ [۶۶]..... انتخاب دینی به جز اسلام، سبب عدم پذیرش از فرد و مایه زبان‌کاری در آخرت است.

۴۲ [۶۶]..... درست

۴۳ [۶۶]..... تمام پیامبران سابق

۴۴ [۶۶]..... اینکه بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد.

۴۵ [۶۶]..... به دلیل اینکه پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند در حالی که وعده ظهور پیامبر خاتم (ص) در ادیان پیشین داده شده بود که این کار آنان سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از دستورات پیامبران گذشته است.

۴۶ [۶۶]..... امروزه به جز قرآن کریم هیچ کتاب آسمانی دیگری وجود ندارد که بتوان گفت محتوای آن به طور کامل از جانب خداست و انسان‌ها آن را کم و زیاد نکرده‌اند و با اطمینان خاطر می‌توان از آن پیروی کرد.

از طرفی پیامبران الهی با ایمان استوار و تلاش بی‌مانند در طول زمان‌های مختلف دین الهی را تبلیغ می‌کردند. آنان سختی‌ها را تحمل می‌کردند تا خداپرستی، عدالت‌طلبی و کرامت‌های اخلاقی میان انسان‌ها جاودان بماند و گسترش یابد و شرک، ظلم و رذائل اخلاقی از بین برود. این امر بیانگر استمرار و پیوستگی در دعوت است.

۵۲ [۶۳] گزینه «۴»

خداوند برای انسان‌ها یک دین فرستاده است چرا که همگی در اصل آفرینش و فطرت خود مشترک‌اند. ویژگی‌هایی که با سایر موجودات متفاوت است. در گزینه «۱» آگاهی پیروان همه ادیان نادرست است. در گزینه «۲» تفاوت در اصول دین‌ها نادرست است. در گزینه «۳» اشتراک در عمل به احکام الهی نادرست است.

۵۳ [۶۴] گزینه «۲»

به دلیل ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت و نوشتن و چاپ، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می‌شد یا چنان تغییر می‌کرد که با اصل آن در تفاوت فاحش و آشکار بود.

دقت کنید که دین‌ها به خودی خود در فروع و برخی احکام فرعی تفاوت‌هایی دارند که متناسب با زمان ظهور ادیان است و نشانه تحریف نیست. تحریف در جایی رقم می‌خورد که اصول دین‌ها مورد تعرض قرار گرفته و تغییر یابد.

۵۴ [۶۶] گزینه «۲»

آمدن پیامبر و دین جدید به این معناست که دین سابق دیگر پاسخگوی نیازهای برتر و بنیادین و اساسی مردم نیست و باید دستورالعمل جدیدی به مردم ابلاغ گردد.

قرآن کریم سرنوشت کسانی که «وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا: کسانی که دینی جز اسلام را برگزینند» را ﴿قُلْنَ يُقْبَلُ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾: از او پذیرفته نخواهد شد و او در آخرت از زیان‌کاران است» می‌داند.

۵۵ [۶۶] گزینه «۴»

هنگامی که پیروان پیامبر قبل به پیامبر جدید ایمان نیاورند، قطعاً در میان مردم دیگر یک دین وجود ندارد بلکه دو یا چند دین مشاهده می‌شود. دقت کنید که عبارت «از پیامبر گذشته پیروی می‌کنند» نادرست است چرا که پیامبران پیشین به آمدن پیامبر جدید وعده داده بودند پس اگر کسی از آن‌ها پیروی کند قطعاً پیامبر جدید را نیز می‌پذیرد.

آیه شریفه ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا قُلْنَ يُقْبَلُ مِنْهُ وَهُوَ الْآخِرَةُ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾: کسانی که دینی جز اسلام را برگزینند از او پذیرفته نخواهد شد و او در آخرت از زیان‌کاران است.» هشدار به این افراد است.

۵۶ [۶۵] گزینه «۴»

یادداشت

مفاهیم کلیدی

۶۸ اعجاز لفظی

۶۷ + اعجاز قرآن و تحدی خداوند

۶۹ + اعجاز محتوایی و برخی از جنبه‌های آن

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلدیوم بلدنیوم

۶۷.۱ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

(الف) قرآن کریم کارهای خارق‌العاده پیامبران را «معجزه» می‌نامد.

(ب) خداوند معجزه اصلی پیامبر اکرم (ص) را قرآن کریم می‌داند.

(ج) معجزات پیامبران گذشته، فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آن‌ها باقی نمانده است.

(د) فقط مردم زمان پیامبر (ص) معجزه بودن قرآن را تأیید کردند.

(۱) (الف)، (د)

(۲) (ب)، (ج)

(۳) (ج)، (د)

(۴) (الف)، (ب)

۶۷.۲ تحدی را تعریف کنید.

۶۸ چه تعداد از عبارت‌های زیر در ارتباط با اعجاز لفظی قرآن کریم نادرست است؟

- زیبایی لفظی، سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است.

- چون خداوند بر همه امور داناست، برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن، زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارت‌ها را انتخاب کرده است.

- هر کسی هم که با زبان عربی آشنا نباشد، به محض خواندن قرآن تفاوت آن با سایر سخن‌ها را درک می‌کند.

- شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند.

(۱) دو

(۲) سه

(۳) یک

(۴) چهار

۶۹ جنبه‌های اعجاز محتوایی قرآن کریم را نام برده و یک مورد را توضیح دهید.

پاسخ

[۶۷.۱] گزینه «۱»

[۶۷.۲] صفحه‌های ۳۷ و ۳۸ کتاب درسی

[۶۸] گزینه «۳»

[۶۹] صفحه‌های ۴۰ تا ۴۲ کتاب درسی

[زمان شما: ...] [حداکثر زمان مطالعه: ۹۰ دقیقه]

مفاهیم آموزشی

۶۷ + اعجاز قرآن و تحدی خداوند

شعر

دل رمیده ما را انیس و مونس شر

ستاره‌ای بر فرشیر و ماه مهلس شر

به غمزه مسئله‌آموز صر مدرس شر

نگار من که به مکتب نرفت و فط نوشت

[هاغفر]

پیام پیامبر اسلام (ص)، فردی بی‌سواد بود اما بالاترین مفاهیم و تعلیمات را از سوی خداوند برای مردم بیان نمود.

قرآن کریم، آخرین کتاب الهی است که بر خاتم پیامبران نازل شده و گواه و دلیل نبوت ایشان است.

● مفهوم معجزه

هرگاه پیامبری از سوی خداوند مبعوث می‌شد، برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق‌العاده‌ای انجام می‌داد که هیچ‌کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن‌ها نبود.

قرآن کریم این کارهای خارق‌العاده را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می‌خواند و اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می‌نامند؛ زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود.

البته معجزات پیامبران گذشته، فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آن‌ها باقی نمانده است.

معجزه آخرین پیامبر خداوند:

معجزه آخرین پیامبر الهی که می‌خواهد از جانب خداوند برای همه زمان‌ها پیامبر باشد، باید به گونه‌ای باشد که:

۱- مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق توان بشری بدانند.

۲- آیندگان هم معجزه بودن آن را تأیید کنند.

نتیجه از این رو خداوند معجزه اصلی پیامبر اکرم (ص) را **قرآن کریم** قرار داد؛ معجزه‌ای از جنس **کتاب**؛ کتابی که هیچ‌کس توان آوردن مانند آن را ندارد. خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند و برای اینکه ناتوانی آن‌ها را نشان دهد، این پیشنهاد را به **ده سوره** کاهش داده است و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آن‌ها داده است. **کلمه** این کاهش تعداد سوره‌هایی که در مبارزه مطرح شده برای آن است که نهایت عجز و ناتوانی در آوردن مانند آن را نشان دهد.

آیه

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ﴾ [سوره یونس، آیه ۳۸]

ترجمه آیا می‌گویند [پیامبر قرآن را] به خداوند افترا بسته است؟ بگو: اگر می‌توانید یک سوره همانند آن را بیاورید.
پیام تحدی و مبارزه طلبی قرآن کریم در برابر کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند.

این دعوت به مبارزه را «**تحدی**» می‌گویند و خداوند تأکید می‌کند که هیچگاه، هیچ‌کس نمی‌تواند در این مبارزه پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد.

آیه

﴿قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا﴾ [سوره اسراء، آیه ۸۸]

ترجمه بگو: اگر تمامی انس و جنس جمع شوند تا همانند قرآن را بیاورند، نمی‌توانند همانند آن را بیاورند، هر چند پشتیبان هم باشند.
پیام نتیجه تحدی و تأکید بر شکست مخالفان قرآن در تحدی برای همیشه

تفسیری و مبارزه طلبی قرآن کریم، سه مرحله داشته است: **مرحله اول**: کل قرآن، **مرحله دوم**: ده سوره، **مرحله سوم**: یک سوره. **کلمه** برای اینکه این دو آیه را با هم اشتباه نکنید دقت کنید که آیه دارای فعل امر «فَأْتُوا بِسُورَةٍ» سوره‌ای بیاورید» بیانگر تحدی و مبارزه طلبی قرآن کریم است و آیه دارای شرط «لِّئِنْ...» و فعل مضارع «يَأْتُوا...» بیانگر نتیجه و فرجام تحدی است. از آن روز که قرآن کریم دعوت به مبارزه را اعلام کرده است، بیش از **چهارده** قرن می‌گذرد و این دعوت همچنان ادامه دارد. مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن کریم تا کنون، تلاش بسیاری کرده‌اند تا عظمت قرآن را زیر سؤال ببرند. اما نتوانسته‌اند سوره‌ای حتی به اندازه سوره «**کوثر**» بیاورند که اندیشمندان و متخصصان زمان، برابری آن را با سوره‌ای از قرآن بپذیرند. در حالی که آسان‌ترین راه برای غیر الهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم، آوردن سوره‌ای **مشابه** یکی از سوره‌های این کتاب الهی است. آری، از گذشته دور تا امروز، مخالفان قرآن کریم متن‌هایی ارائه کرده‌اند که برای افراد غیر متخصص ممکن است بی‌عیب جلوه کند، اما تاکنون هیچ‌یک از این متن‌ها در مراکز علمی و تخصصی، مورد قبول واقع نشده است و جملگی به فراموشی سپرده شده‌اند. **کلمه** متن‌های ارائه شده به عنوان نمونه‌های مشابه قرآن ممکن است توسط افراد غیر متخصص بی‌عیب به نظر برسد و ایشان گمان کنند که افرادی توانسته‌اند متن‌هایی مانند قرآن بیاورند اما توسط افراد متخصص هرگز!!!

۶۸ اعجاز لفظی

هر کتابی از دو جنبه قابل بررسی است:

۱- جنبه لفظی

۲- جنبه محتوایی

کلمه قرآن کریم در هر دو جنبه معجزه است.

خداوند قرآن کریم را با همین حروف و کلماتی که در دسترس بشر است نازل کرده است. اما چون خداوند بر همه امور داناست، برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن، زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارات را انتخاب کرده است تا به بهترین وجه، معنای مورد نظر را برساند و دل‌های آماده را به سوی حق جذب کند.

هر کس با زبان **عربی** آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، درمی‌یابد که آیات آن با سایر سخن‌ها کاملاً فرق می‌کند و به شیوه‌ای خاص بیان شده است. این حقیقت، از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود.

ساختار زیبا و **آهنگ** موزون و دلنشین کلمه‌ها و جمله‌ها، شیرینی **بیان** و **رسانی** تعبیرات با وجود اختصار سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می‌رفت، یا از پشت دیوار خانه پیامبر به قرآن خواندن ایشان گوش فرا می‌داد، او را مجازات می‌کردند. همین زیبایی لفظی، سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و دانشمندان تحت تأثیر آن به **دین اسلام** گرویده‌اند.

+ ۶۹ اعجاز محتوایی و برخی از جنبه‌های آن

قرآن کریم از نظر محتوا و مطالب آن ویژگی‌هایی دارد که نشان می‌دهد از قلم هیچ اندیشمندی تراوش نکرده است، چه رسد به شخصی که قبل از آن، چیزی ننوشته و آموزشی ندیده است.

این جنبه از اعجاز برای کسانی که زبان قرآن را نمی‌دانند و فقط از ترجمه‌ها استفاده می‌کنند نیز قابل فهم و ادراک است.

برخی از جنبه‌های اعجاز محتوایی عبارت‌اند از:

● الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی

انسجام به معنای هماهنگی و عدم اختلاف و دو دستگی است. می‌دانیم که آثار و نوشته‌های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آن‌ها متفاوت است. از این رو، دانشمندان معمولاً در نوشته‌های گذشته خود تجدیدنظر می‌کنند و اگر بتوانند، کتاب‌های گذشته خود را اصلاح می‌نمایند. با اینکه بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوع سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند.

آیه

﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾ [سورة نسا، آیه ۸۲]

ترجمه پس آیا در قرآن تدبیر نمی‌کنند در حالی که اگر از جانب (کسی) غیر از خداوند بود، همواره در آن ناسازگاری و اختلاف بسیاری می‌یافتند.

پیام انسجام درونی در عین نزول تدریجی از جنبه‌های محتوایی اعجاز قرآن کریم

● ب) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

فرهنگ: مجموعه‌ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم در هر دوره‌ای از زمان که مردم را کم و بیش تحت تأثیر قرار می‌دهد. فرهنگ مردم حجاز آمیزه‌ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک‌آلود بود. با وجود این قرآن کریم نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت، بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت و از موضوع‌هایی همچون عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها سخن گفته است.

تمام آیات قرآن در موضوعاتی مانند علم و عدالت و تساوی حقوق زن و مرد و ... بیانگر تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت است.

آیه

هر کس، از مرد و زن، عمل صالح انجام دهد و اهل ایمان باشد، خداوند به او حیات پاک و پاکیزه می‌بخشد؛ عمل هیچ مرد و زنی را ضایع نمی‌کند.

[سورة نعل، آیه ۹۷ و سورة آل عمران، آیه ۱۹۵]

پیام تساوی حقوق زن و مرد که بیانگر تأثیرناپذیری قرآن کریم از جاهلیت است.

● ج) جامعیت و همه‌جانبه بودن

با وجود اینکه قرآن کریم **چهارده** قرن پیش نازل شده، اما در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است. این کتاب فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی‌گوید؛ بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد.

حدیث

امام باقر (ع) می‌فرماید: «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است.»

پیام جامعیت و همه‌جانبه بودن از جنبه‌های اعجاز محتوایی قرآن کریم

البته روشن است که منظور از آنچه مورد نیاز است، نیازهای مربوط به برنامه زندگی و هدایت انسان‌هاست؛ یعنی همان نیازهایی که پیامبران به خاطر آن‌ها فرستاده شده‌اند.

● د) ذکر نکات علمی بی‌سابقه

در جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت و خبری از رشته‌هایی مانند فیزیک، زیست‌شناسی، گیاه‌شناسی و ستاره‌شناسی نبود قرآن کریم به برخی **نکات علمی** اشاره می‌کند که در تمام دنیای آن روز بی‌سابقه بود و بعدها به مرور زمان توسط دانشمندان کشف گردید. اشاره به این قبیل نکات علمی، گویای آن است که قرآن کریم بسیار فراتر از علم آن روز جامعه سخن گفته و ذکر این قبیل نکات علمی فقط از کسی ساخته است که آگاه به همه علوم باشد؛ یعنی خداوند متعال.

به چند نمونه از نکات علمی قرآن کریم توجه کنید:

۱- **حرکت زمین:** چهار قرن پیش در سرزمین اروپا، گالیله به دلیل اینکه زمین را متحرک خوانده بود، در دادگاه محاکمه شد. در آن دوران تصور بر این بود که زمین ثابت است و خورشید و سایر سیارات به دور آن می‌چرخند.

اما در چهارده قرن پیش و در زمانی که هیچ یک از ابزارهای نجومی امروزی در دست بشر نبود، قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می کند که از آن جمله، تشبیه زمین به «ذلول» است.

«ذلول» به شتری گفته می شود که به گونه ای حرکت می کند که سوار خود را نمی آزد.

تشبیه زمین به «ذلول» به خوبی به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد.

۲- انبساط جهان: نظریه انبساط جهان یکی از مهم ترین کشفیات نجومی انسان در قرن بیستم است.

بر طبق این نظریه، کهکشان ها با سرعت فوق العاده ای در حال حرکت و فاصله گرفتن از یکدیگرند که در نتیجه آن، جهان هستی مدام در حال گسترش و انبساط است.

مطلبی که خداوند در قرآن کریم به آن اشاره کرده است:

آیه

﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾ [سوره ذاریات، آیه ۴۷]

ترجمه و آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می بخشیم.

پیام انبساط جهان، از نکات علمی بی سابقه در قرآن کریم

﴿وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ وَبِمِثْلِكَ إِذَا لَأَرْتَابَ الْمُبْطِلُونَ﴾ [سوره عنکبوت، آیه ۳۸]

ترجمه و پیش از آن، هیچ نوشته ای را نمی خواندی و با دست خود، آن را نمی نوشتی که در آن صورت، اهل باطل به شک می افتادند.

پیام امی و بی سواد بودن پیامبر اکرم (ص) دلیلی بر اعجاز و حقانیت قرآن کریم

نمرین های امتحانی

+ ۶۷ اعجاز قرآن و تحدی خداوند

۱ کدام عبارت های زیر نادرست است؟ چند گزینه ای

(الف) قرآن کریم کارهای خارق العاده پیامبران را «معجزه» به معنای عجز و ناتوانی سایر افراد در انجام آن ها نامید.

(ب) اندیشمندان اسلامی نام معجزات را «آیت» به معنای نشانه و علامت نبوت گذاردند.

(ج) معجزات پیامبران گذشته، فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود و امروز اثری از آن ها باقی نمانده است.

(د) خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند.

۱) (الف)، (ج) ۲) (ب)، (د) ۳) (ج)، (د) ۴) (الف)، (ب)

* ۲ کدام یک از عبارت های زیر نادرست است؟

(الف) خداوند برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی مخالفان قرآن کریم، پیشنهاد آوردن ده سوره به ایشان داده است.

(ب) خداوند معجزه اصلی پیامبر اکرم (ص) را قرآن کریم قرار داد که معجزه ای از جنس کتاب باشد.

(ج) آسان ترین راه برای غیر الهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم آوردن سوره ای مشابه یکی از سوره های این کتاب الهی است.

(د) دعوت به مبارزه از سوی قرآن کریم «توقی» نام دارد و خداوند تأکید می کند که هیچگاه، هیچکس نمی تواند در این مبارزه پیروز شود.

۱) (ب)، (ج) ۲) (الف)، (د) ۳) (ب)، (د) ۴) (الف)، (ج)

آیه ۳ برای آیه زیر دو پیام بنویسید.

﴿قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَ لَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا﴾

۴ آیه زیر را ترجمه کنید.

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾

۵ پیام آیه شریفه ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾ را بنویسید.

۶ خداوند متعال در آیه شریفه ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾ به کدام مرحله تحدی اشاره می کند؟

۷ تنها کتاب تحریف نشده الهی قرآن است.

۸ * قرآن کریم کارهای خارق العاده پیامبران را و اندیشمندان اسلام آن را می نامند.

☐ درست ☐ نادرست

[رقم - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۴۰۰]

[یابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۴۰۰]

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۴۰۰]

[زاهدان - شاهر - ری ۹۹]

[بابل - مدرسه شهید بهشتی - ری ۱۳۰۰]

[زندان - مدرسه علامه حلی - ری ۱۳۰۰]

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - ری ۱۳۰۰]

[قم - مدرسه فرز انگان - ری ۱۳۰۰]

* ۹ دعوت کفار به مبارزه توسط قرآن نام دارد.

* ۱۰ به چه دلیل معجزات پیامبران (ص) صورت می پذیرفت؟

* ۱۱ آسان ترین راه برای غیر الهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم چیست؟

* ۱۲ معجزه آخرین پیامبر الهی که می خواهد از جانب خداوند برای همه زمان ها پیامبر باشد باید چه ویژگی هایی داشته باشد؟

* ۱۳ معجزه را تعریف کنید.

* ۱۴ تحدی را تعریف کنید.

۶۸ اعجاز لفظی

* ۱۵ کدام یک از عبارت های زیر درست است؟

(الف) سران مشرکان اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می رفت او را تشویق می کردند.

(ب) هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، درمی یابد که آیات آن با سایر سخن ها کاملاً فرق می کند.

(ج) زیبایی محتوایی قرآن کریم، سبب نفوذ خارق العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است.

(د) ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه ها و جمله ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار بیانگر اعجاز لفظی قرآن کریم است.

(۱) (الف)، (ج) (۲) (الف)، (ب) (۳) (ج)، (د) (۴) (ب)، (د)

[تبریز - نمونه دولتی سعری - ری ۱۳۰۰]

* ۱۶ سبب نفوذ خارق العاده قرآن در افکار و قلوب مردم شد.

* ۱۷ عامل نفوذ خارق العاده قرآن در افکار و قلوب و گرایش بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و دانشمندان تحت تأثیر آن به دین اسلام چه بوده است؟

* ۱۸ کدام حقیقت از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود؟

* ۱۹ ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه ها و جمله ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار سبب چه چیزی شده بود؟

* ۲۰ اعجاز لفظی قرآن را تعریف کنید.

[سمنان - شاهر - فردر ۱۳۰۰]

+ ۶۹ اعجاز محتوایی و برخی از جنبه های آن

* ۲۱ کدام یک از عبارت های زیر درست است؟

(الف) کتاب آسمانی قرآن، فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن می گوید.

(ب) با توجه به اینکه بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات مختلف سخن گفته است، میان برخی آیات آن تعارض وجود دارد.

(ج) قرآن کریم نه تنها از فرهنگ مردم حجاز تأثیر پذیرفت، بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد.

(د) در جامعه ای که علم و دانش جایگاهی نداشت، قرآن کریم به برخی نکات علمی اشاره می کند که در تمام دنیای آن روز بی سابقه بود و به مرور زمان توسط دانشمندان کشف گردید.

(۱) (ج)، (د) (۲) (الف)، (ب) (۳) (الف)، (ج) (۴) (ب)، (د)

* ۲۲ انسجام درونی در عین نزول تدریجی از اعجاز محتوایی را توضیح دهید.

* ۲۳ آیه شریفه ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾ به کدام جنبه اعجاز محتوایی اشاره دارد؟

* ۲۴ طبق عبارت قرآنی ﴿وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾ دلیل الهی بودن قرآن چیست؟

[تبریز - نمونه دولتی سعری - ری ۱۳۰۰]

* ۲۵ قرآن کریم دارای بیش از آیه است که در طول سال به تدریج نازل شده است.

* ۲۶ تأثیر ناپذیری قرآن کریم از عقاید دوران جاهلیت را توضیح دهید.

* ۲۷ فرهنگ مردم حجاز، در زمان نزول قرآن کریم را توضیح دهید.

* ۲۸ «فرهنگ» را تعریف کنید.

[کوگیلویه و بویر احمد - شاهر - ری ۱۳۰۰]

* ۲۹ یکی از جنبه های اعجاز محتوایی قرآن جامعیت و همه جانبه بودن است. آن را توضیح دهید.

* ۳۰ فرمایش امام محمد باقر (ع) «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است.» ناظر بر کدام یک از ابعاد اعجاز قرآن کریم است؟

* ۳۱ منظور از آنچه مورد نیاز است، آنجا که امام باقر (ع) فرمودند: «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است.» چیست؟

* ۳۲ جامعیت قرآن به گونه ای است که فقط از امور معنوی و رابطه انسان با خدا سخن می گوید.

[اهواز - نمونه دولتی امام علی (ع) - فردر ۱۳۰۰]

بلند
یاسج

آیه ۳۴*

۳۵

بلند
یاسج

۳۷

۳۸

ذکر نکات علمی بی سابقه از اعجاز محتوایی قرآن کریم را توضیح دهید.

آیه شریفه ﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾ بیانگر کدام یک از ابعاد اعجاز قرآن کریم است؟

عبارت قرآنی ﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ...﴾ بیانگر چیست؟

«انبساط جهان» به عنوان یکی از نشانه‌های ذکر نکات علمی بی سابقه را توضیح دهید.

چرا خداوند معجزه خود را توسط پیامبری به دست مردم رساند که نزد هیچ کس درس نخوانده بود؟

«ذلول» چیست و چه ارتباطی به اعجاز قرآن کریم دارد؟

[تبریز - نمونه دولتی سعیدی - دی ۱۴۰۰]

• سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۳۹ چرا خداوند، معجزه آخرین پیامبر خود را کتاب قرار داده است؟

۴۰ با توجه به آیه شریفه ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾ بیان کنید چرا خداوند بر این نکته تأکید دارد که اگر

قرآن از جانب غیر خدا بود، قطعاً ناسازگاری و اختلافات زیادی در آن یافت می شد؟

[ریاضی - دافل ۱۴۰۰]

۴۱ گفتار کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند و مرحله آغازین تحدی قرآن به ترتیب در کدام مورد آمده است؟

(۱) ﴿إِذَا لَازَتْكَ الْمُبْتَطُونَ﴾ - ﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ...﴾

(۲) ﴿إِذَا لَازَتْكَ الْمُبْتَطُونَ﴾ - ﴿لَئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا...﴾

(۳) ﴿يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ - ﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ...﴾

(۴) ﴿يَقُولُونَ افْتَرَاهُ﴾ - ﴿لَئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا...﴾

۴۲ قرآن کریم، کارهای خارق العاده پیامبران برای اثبات نبوت را چه نامیده است و کدام آیه شریفه، به دعوت قرآن کریم از شکاکان برای ارائه مانند آن

[انسانی - دافل ۹۸]

اشاره دارد؟

(۱) آیت - ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾

(۲) معجزه - ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾

(۳) آیت - ﴿لَئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ﴾

(۴) معجزه - ﴿لَئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ﴾

[زبان - دافل ۱۴۰۰]

۴۳ عبارت قرآنی «خداوند عمل هیچ مرد و زنی را ضایع نمی کند.» به کدام یک از انواع اعجاز محتوایی اشاره می نماید؟

(۱) جامعیت و همه جانبه بودن

(۲) رسایی تعبیرات با وجود اختصار

(۳) انسجام درونی در عین نزول تدریجی

(۴) تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

۴۴ آیه شریفه ﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾ به کدام موضوع اشاره دارد و کدام مورد سبب نفوذ خارق العاده قرآن در افکار و قلوب در طول

[ریاضی - دافل ۱۴۰۰]

تاریخ شده است؟

(۱) تحدی - هماهنگی آیات با یکدیگر

(۲) تحریف - هماهنگی آیات با یکدیگر

(۳) تحدی - رسایی تعبیرات با وجود اختصار

(۴) تحریف - رسایی تعبیرات با وجود اختصار

[تجربی - دافل ۱۴۰۰]

۴۵ عبارت «خداوند، زن و مرد را به گونه ای آفریده که زوج یکدیگر باشند.» به کدام یک از انواع اعجاز محتوایی قرآن اشاره دارد؟

(۱) تأثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

(۲) انسجام درونی در عین نزول تدریجی

(۳) جامعیت و همه جانبه بودن

(۴) ساختار زیبا و آهنگ موزون

[انسانی - دافل ۱۴۰۰]

۴۶ مفهوم استنباط شده از آیه شریفه ﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾ مصداق روشنی برای کدام مورد است؟

(۱) ﴿قُلْ أَعَيْدُ اللَّهِ أَنْبَى رَبًّا﴾

(۲) ﴿اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾

(۳) ﴿خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ﴾

(۴) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ﴾

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶
کد مفاهیم کلیدی	۶۷	۶۹	۶۷	۶۷	۶۹	۶۸	۶۷	۶۹

۱ [۶۷] گزینه «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) قرآن کریم کارهای خارق‌العاده پیامبران را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می‌خواند.

ب) اندیشمندان اسلامی کارهای خارق‌العاده پیامبران را معجزه به نشانه عجز و ناتوانی سایر افراد در انجام این امور نامیدند.

۲ [۶۷] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) خداوند برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی مخالفان قرآن کریم، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آن‌ها داده است.

د) دعوت به مبارزه از سوی قرآن کریم «تحدی» نام دارد.

۳ [۶۷] ۱- همیشگی بودن اعجاز قرآن کریم، ۲- ناتوانی انسان و جن در

آوردن حتی سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های قرآن

۴ [۶۷] «آیا می‌گویند او (پیامبر) قرآن را به دروغ به خداوند نسبت داده است؟»

۵ [۶۷] دعوت به مبارزه یا همان تحدی از سوی قرآن کریم مبنی بر آوردن

سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های قرآن

۶ [۶۷] مرحله سوم و آخر که بیانگر اوج ناتوانی مخالفان است.

۷ [۶۷] درست

۸ [۶۷] آیت - معجزه

۹ [۶۷] تحدی

۱۰ [۶۷] برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است.

۱۱ [۶۷] آوردن سوره‌ای مشابه یکی از سوره‌های این کتاب الهی

۱۲ [۶۷] ۱- مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق توان بشری بدانند. ۲- آیندگان هم معجزه بودن آن را تأیید کنند.

۱۳ [۶۷] کارهای خارق‌العاده‌ای که پیامبران انجام می‌دادند که هیچ‌کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن‌ها نبود. قرآن کریم این کارهای خارق‌العاده را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می‌خواند و اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می‌نامند؛ زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود.

۱۴ [۶۷] مبارزه طلبی و دعوت به مبارزه را تحدی می‌گویند. خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند و تأکید می‌کند که هیچ‌گاه، هیچ‌کس نمی‌تواند در این مبارزه پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد.

۱۵ [۶۸] گزینه «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) سران مشرکان اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می‌رفت، او را مجازات می‌کردند.

ج) زیبایی ظاهری و لفظی قرآن کریم، سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است.

۱۶ [۶۸] زیبایی لفظی قرآن کریم

۱۷ [۶۸] زیبایی لفظی قرآن کریم

۱۸ [۶۸] هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، در می‌یابد که آیات آن با سایر سخن‌ها کاملاً فرق می‌کند و به شیوه‌ای خاص بیان شده است.

۱۹ [۶۸] سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می‌رفت، یا از پشت دیوار خانه پیامبر به قرآن خواندن ایشان گوش فرا می‌داد، او را مجازات می‌کردند.

۲۰ [۶۸] خداوند برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن، زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارت‌ها را انتخاب کرده است تا به بهترین وجه، معنای مورد نظر را برساند و دل‌های آماده را به سوی حق جذب کند. هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، در می‌یابد که آیات آن با سایر سخن‌ها کاملاً فرق می‌کند و به شیوه‌ای خاص بیان شده است. این حقیقت، از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود. ساختار زیبا و آهنگ موزون و دلنشین کلمه‌ها و جمله‌ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند. همین زیبایی لفظی، سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و اندیشمندان تحت تأثیر آن مسلمان شده‌اند.

۲۱ [۶۹] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) قرآن کریم علاوه بر امور معنوی و آخرتی از زندگی مادی و معنوی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد.

ب) با اینکه بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوع سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند.

۲۲ [۶۹] آثار و نوشته‌های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آن‌ها متفاوت است. از این رو، دانشمندان معمولاً در نوشته‌های گذشته خود تجدیدنظر می‌کنند و اگر بتوانند، کتاب‌های گذشته خود را اصلاح می‌نمایند. با اینکه بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوع سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن تعارض و ناسازگاری نیست بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند.

۲۳ [۶۹] انسجام درونی در عین نزول تدریجی

۲۴ [۶۹] عدم وجود اختلاف و ناسازگاری در آیات آن با وجود نزول تدریجی در طول ۲۳ سال

۲۵ [۶۹] شش هزار - ۲۳

۲۶ [۶۹] فرهنگ مردم حجاز، آمیزه‌ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک‌آلود بود. با وجود این، قرآن کریم نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت و از موضوع‌هایی همچون عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها سخن گفته است.

• پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۳۹ [۶۷]..... چون اگر مانند معجزه سایر پیامبران منحصر به انجام افعال خاصی مانند زنده کردن مردگان یا تبدیل عصا به اژدها بود تنها برای مردمان همان عصر معجزه محسوب می‌شد تنها کتاب می‌تواند در تمامی زمان‌ها به عنوان معجزه در دسترس همگان باشد و پس از رحلت پیامبر خاتم نیز به عنوان نشانه و گواه نبوت وی جاودانه بماند. به عبارت دیگر از آنجا که پیامبر اکرم (ص) آخرین پیامبر و تعلیمات ایشان برای همه زمان‌ها و دوران بعد از اوست سند نبوت و حقانیت او نیز باید به گونه‌ای باشد که در همه زمان‌ها و دوران‌ها حاضر باشد و اگر چنین نبود امروز ما نمی‌توانستیم ثابت کنیم که پیامبر اسلام (ص) از جانب خدا آمده است؛ زیرا هنوز دعوت قرآن به آوردن ده سوره یا یک سوره از قرآن موضوعیت دارد و مخالفان تاکنون نتوانسته‌اند سوره‌ای مشابه با یکی از سوره‌های قرآن ارائه کنند و این نشانه جاودان بودن این معجزه است.

۴۰ [۶۹]..... اگر از جانب غیر خدا بود، در آن اختلافات زیادی یافت می‌شد. به طور مثال برخی از دانشمندان یک نظریه‌ای را ارائه می‌کنند بعد از چند سال یا آن را اصلاح می‌کنند یا آن را رد می‌کنند یا برخی علما به مرور زمان و در اثر پختگی و کامل شدن علمشان کتاب‌های خود را اصلاح می‌کنند. اما قرآن با اینکه در طول ۲۳ سال و در موقعیت‌های گوناگون نظیر جنگ و صلح، آرامش و بحران و ... نازل شده است در نهایت زیبایی ادبی، هماهنگی و انسجام مفهومی و غنای معرفتی است و هیچ قسمت آن قسمت دیگر را نفی نمی‌کند. اگر قرآن توسط پیامبر یا فرد دیگری در این مدت طولانی تنظیم شده بود اختلافات زیادی در آن پدید می‌آمد و موضع پیامبر در رخدادهای جدید تغییر می‌یافت.

۴۱ [۶۷]..... گزینه «۴» کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند می‌گویند حضرت محمد (ص) آن را به دروغ به خدا نسبت می‌دهد و این کتاب، فقط سخنان خود اوست. این تعبیر به صورت «یقولون افتراه»: «می‌گویند او آن را به دروغ به خدا نسبت داده است.» آمده است.

مرحله نخست تحدی آوردن کتابی همانند قرآن کریم است که در عبارت «یاأئوّا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ» به آن اشاره شده است. مرحله دوم تحدی آوردن ده سوره و مرحله سوم و نهایی آن نیز آوردن یک سوره بوده است.

۴۲ [۶۷]..... گزینه «۱» نام معجزات در قرآن کریم به صورت «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت آمده است. دعوت قرآن کریم از شکاکان برای ارائه آن همان تحدی و مبارزه طلبی است که در آیه شریفه «قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ»: «بگو سوره‌ای مانند آن بیاورید.» به صورت امری آمده است. دقت کنید که آیه دیگر دعوت نیست بلکه بیان نتیجه مبارزه یعنی ناتوانی مخالفان است.

۴۳ [۶۹]..... گزینه «۴» در این آیه به زن و مرد کاملاً مساوی نگاه شده است. یعنی هر دوازده جنس و دارای یک ارزش انسانی هستند. پس بیانگر تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت است.

۴۴ [۶۸] و [۶۷]..... گزینه «۳» عبارت «فَأْتُوا بِسُورَةٍ»: «سوره‌ای بیاورید.» بیانگر مبارزه طلبی یا همان «تحدی» است. زیبایی‌های لفظی قرآن کریم از جمله رسایی تعبیرات و معانی در عین مختصر بودن سبب نفوذ خارق العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب شده است و بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و اندیشمندان تحت تأثیر آن مسلمان شده‌اند.

۴۵ [۶۹]..... گزینه «۱»

۴۶ [۶۹]..... گزینه «۱»

۲۷ [۶۹]..... فرهنگ مردم حجاز، آمیزه‌ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک‌آلود بود.

۲۸ [۶۹]..... مجموعه‌ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم در هر دوره‌ای از زمان که مردم را کم و بیش تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۲۹ [۶۹]..... با وجود اینکه قرآن کریم چهارده قرن پیش نازل شده، اما در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است. این کتاب فقط از امور معنوی یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی‌گوید؛ بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد.

۳۰ [۶۹]..... جامعیت و همه‌جانبه بودن از اعجاز محتوایی منظور از آنچه مورد نیاز است، نیازهای مربوط به برنامه زندگی و هدایت انسان هاست؛ یعنی همان نیازهایی که پیامبران به خاطر آن‌ها فرستاده شده‌اند.

۳۱ [۶۹]..... نادرست؛ جامعیت قرآن به گونه‌ای است که فقط از امور معنوی یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی‌گوید؛ بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید.

۳۲ [۶۹]..... در جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت و خبری از رشته‌هایی مانند فیزیک، زیست‌شناسی، گیاه‌شناسی و ستاره‌شناسی نبود قرآن کریم به برخی نکات علمی اشاره می‌کند که در تمام دنیای آن روز بی‌سابقه بود و بعدها به مرور زمان توسط دانشمندان کشف گردید. اشاره به این قبیل نکات علمی، گویای آن است که قرآن کریم بسیار فراتر از علم آن روز جامعه، سخن گفته و ذکر این قبیل نکات علمی فقط از کسی ساخته است که آگاه به همه علوم باشد؛ یعنی خداوند متعال.

۳۳ [۶۹]..... ذکر نکات علمی بی‌سابقه از اعجاز محتوایی بی‌سواد و امی بودن پیامبر (ص)

۳۴ [۶۹]..... نظریه انبساط جهان یکی از مهم‌ترین کشفیات نجومی انسان در قرن بیستم است. بر طبق این نظریه، کهکشان‌ها با سرعت فوق‌العاده‌ای در حال حرکت و فاصله گرفتن از یکدیگرند که در نتیجه آن، جهان هستی مدام در حال گسترش و انبساط است.

۳۵ [۶۹]..... اگر پیامبر می‌توانست بخواند و بنویسد مورد تهمت قرار می‌گرفت و می‌گفتند که این آیاتی که برای مردم می‌خواند وحی الهی نیست بلکه یا آن‌ها را از خود می‌گوید یا کسی به او آموخته است که این خود می‌توانست در اذهان مردم شک و تردید ایجاد کند، که قرآن این مطلب را از زبان مخالفان بیان کرده است و نخواندن و ننوشتن پیامبر این تهمت را خنثی کرد.

۳۶ [۶۹]..... «ذلّول» به شتری گفته می‌شود که به گونه‌ای حرکت می‌کند که سوار خود را نمی‌آزارد.

چهار قرن پیش در سرزمین اروپا، گالیله به دلیل اینکه زمین را متحرک خوانده بود، در دادگاه محاکمه شد؛ در آن دوران تصور بر این بود که زمین ثابت است و خورشید و سایر سیارات به دور آن می‌چرخند. اما در چهارده قرن پیش و در زمانی که هیچ‌یک از ابزارهای نجومی امروزی در دست بشر نبود، قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می‌کند که از آن جمله، تشبیه زمین به «ذلّول» است. تشبیه زمین به «ذلّول» به خوبی به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد.

مسئولیت‌های پیامبر (ص)

درس چهارم

مفاهیم کلیدی

- ۷۰+ دریافت و ابلاغ وحی
- ۷۲ اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)
- ۷۴ ولایت معنوی رسول خدا (ص)
- ۷۶ قدرشناسی از پیامبر اکرم (ص)
- ۷۱ تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی)
- ۷۳+ ضرورت تشکیل حکومت اسلامی
- ۷۵+ عصمت پیامبر اکرم (ص)

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلندبوم بلندبوم ۷۰ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) پیامبر اکرم (ص)، به عنوان آخرین پیام‌رسان الهی به مدت بیست و چهار سال مردم را به آخرین و کامل‌ترین برنامه هدایت فراخواند.
 (ب) رسول خدا (ص) آیات قرآن کریم را به طور کامل از فرشته وحی دریافت می‌کرد و بدون ذره‌ای کم یا زیاد به مردم می‌رساند.
 (ج) نویسندگان قرآن را «کاتبان وحی» و آنان که قرآن را به خاطر سپرده و حفظ می‌کردند، «حافظان وحی» می‌نامیدند.
 (د) اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم، پیامبر اکرم (ص) و حضرت علی (ع) بوده‌اند.

(۱) (ب)، (ج) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (د) (۴) (الف)، (ج)

۷۱ تعلیم و تبیین تعالیم قرآن، به عنوان یکی از مسئولیت‌های پیامبر اکرم (ص) را توضیح دهید.

۷۲ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- (الف) پیامبر اکرم (ص) به کمک مردم مکه (انصار) و مردم مدینه (مهاجران)، حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می‌شد، پی‌ریزی نمودند.
 (ب) ولایت به معنای سرپرستی و رهبری است.

(ج) روایات، اسلام را بر «پنج پایه» استوار دانسته و از میان آن‌ها «نماز» را مهم‌ترین پایه شمرده‌اند.

(د) به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، پیامبر اکرم (ص) به این شهر هجرت کردند.

(۱) (ب)، (د) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (د) (۴) (الف)، (ج)

۷۳ دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی را نام ببرید و مختصراً توضیح دهید.

۷۴ ولایت معنوی رسول خدا (ص) را توضیح دهید.

۷۵ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) بهره‌مندی از عصمت لازمه پیامبری پیامبران بود زیرا بدون عصمت، اعتماد مردم به پیامبران از بین می‌رفت و از آنان پیروی نمی‌کردند.
 (ب) اگر پیامبری در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد، امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.
 (ج) اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.
 (د) فقط خداوند و پیامبر هستند که از آشکار و نهان افراد اطلاع دارند و می‌توانند توانایی فرد در دوری از گناه را تشخیص دهند.

(۱) (ج)، (د) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (ب)

۷۶ برنامه‌های وحدت مسلمانان را نام برده و مختصراً توضیح دهید.

پاسخ

[۷۰] گزینه «۲»

[۷۲] گزینه «۱»

[۷۴] صفحه‌های ۵۲ و ۵۳ کتاب درسی

[۷۶] صفحه ۵۷ کتاب درسی

[۷۱] صفحه ۴۹ کتاب درسی

[۷۳] صفحه‌های ۵۰ و ۵۱ کتاب درسی

[۷۵] گزینه «۱»

مفاهیم آموزشی

[حد اکثر زمان مطالعه: ۱۴ دقیقه] - زمان شما:

۷۰+ دریافت و ابلاغ وحی

پیامبر اکرم (ص)، به عنوان آخرین پیام‌رسان الهی به مدت بیست و سه سال مردم را به آخرین و کامل‌ترین برنامه هدایت فراخواند.
 برای رستگاری آنان و نجاتشان از گمراهی، تلاش بسیاری کرد.
 با استقامت و صبری بی‌مانند، وظیفه سنگین رسالت را به پایان رساند.

تعلیمات قرآن کریم و سیره رسول خدا (ص) نشان می‌دهد که ایشان به عنوان فرستاده خداوند، سه مسئولیت مهم را عهده‌دار بودند:

۱- دریافت و ابلاغ وحی

۲- تعلیم و تبیین تعلیم قرآن (مرجعیت دینی)

۳- اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

رسول خدا (ص) آیات قرآن کریم را به طور کامل از فرشته وحی دریافت می‌کرد و بدون ذره‌ای کم یا زیاد به مردم می‌رساند.

پیامبر اکرم (ص) این مسئولیت را به طور کامل انجام داد و همه آیات قرآن را برای مردم خواند.

ایشان نویسندگانی را مأمور نوشتن قرآن نمود. (کاتبان وحی)

عده زیادی نیز با اشتیاق، آیات قرآن را فرا می‌گرفتند و در سینه خود حفظ و به آن عمل می‌کردند. (حافظان وحی)

عبدالله بن مسعود از یاران پیامبر (ص) در مورد چگونگی یادگیری آیات قرآن می‌گوید: «ما ده آیه از قرآن را از پیامبر فرا می‌گرفتیم و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می‌کردیم و به آن عمل می‌نمودیم، بار دیگر برای یاد گرفتن آیات بعدی، نزد پیامبر می‌رفتیم.»

اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم، حضرت علی (ع) بود.

۷۱ تعلیم و تبیین تعلیم قرآن (مرجعیت دینی)

پیامبر اکرم (ص) علاوه بر رساندن وحی به مردم، وظیفه تعلیم و تبیین آیات قرآن کریم را نیز برعهده داشت تا:

الف) مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند.

ب) جزئیات احکام و قوانین را بفهمند.

ج) شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند.

از این رو، گفتار و رفتار پیامبر (ص)، اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است و مسلمانان با مراجعه به گفتار و رفتار آن حضرت، به

معنای واقعی بسیاری از معارف قرآن پی می‌برند و شیوه انجام دستورات قرآن را می‌آموزند.

ما هم اکنون نماز، روزه، حج و بسیاری دیگری از وظایف خود را که کلیات آن‌ها در قرآن کریم آمده است، مطابق گفتار و رفتار رسول خدا (ص) انجام می‌دهیم.

پیامبر اکرم (ص) اولین و بزرگ‌ترین معلم قرآن بوده است.

۷۲ اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

ولایت به معنای سرپرستی و رهبری است.

● اقدامات پیامبر (ص) برای تشکیل حکومت

۱- ایشان به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، به این شهر هجرت کردند.

۲- به کمک مردم آن شهر (انصار) و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران)، حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می‌شد، پی‌ریزی نمودند.

روایات متعددی از معصومین علیهم‌السلام نقل شده است که اسلام را بر «پنج پایه» استوار دانسته و از میان آن‌ها «ولایت» را مهم‌ترین پایه شمرده‌اند.

حدیث

امام باقر (ع) می‌فرماید: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ وَلَمْ يُنَادِ بِشَيْءٍ كَمَا نُوْدِيَ بِالْوَلَايَةِ»

ترجمه اسلام بر پنج پایه استوار است: بر نماز، زکات، روزه، حج و ولایت و به چیز دیگری دعوت نشده آن گونه که [مردم] به ولایت دعوت شده‌اند.

پیام اهمیت ولایت ظاهری و اجرای قوانین با تشکیل حکومت اسلامی

+ ۷۳ ضرورت تشکیل حکومت اسلامی

دلایل زیادی برای نیازمندی جامعه به حکومت اسلامی ذکر شده است که به دو مورد آن اشاره می‌کنیم:

● الف) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

اسلام یک دین کاملاً اجتماعی است؛ یعنی علاوه بر توجه به فرد، به زندگی اجتماعی نیز توجه کامل دارد و تا آنجا که مقدور بوده، به برخی احکام فردی،

همچون عبادت نیز جنبه اجتماعی داده است.

مثلاً نماز جماعت را از نماز فردی برتر دانسته و برای آن ثواب بیشتری قرار داده است.

اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه‌ای بر پایه عدل بنا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را براساس قوانین عادلانه بنا نهند.

این هدف بزرگ بدون وجود یک نظام حکومتی سالم، میسر نیست.

آیا می‌شود که خداوند هدفی را برای ارسال پیامبر خود تعیین کند، ولی ابزار و شیوه رسیدن به آن را نادیده بگیرد؟

همچنین قرآن کریم احکام اجتماعی متعددی دارد که اجرای این قوانین بدون تشکیل حکومت امکان‌پذیر نیست.

مثال احکامی همچون خمس، زکات، حقوق و مسئولیت‌های خانواده و جامعه، امر به معروف، نهی از منکر، مبارزه با ظلم و جهاد با تجاوزگران و ستمکاران

آیه

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ [سورة هُرید، آیه ۲۵]

ترجمه به راستی که پیامبرانمان را همراه با دلایل روشن فرستادیم و همراه آنان کتاب آسمانی و میزان نازل کردیم تا مردم به اقامه عدل و داد برخیزند.
پیام ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام یکی از دلایل ضرورت ولایت ظاهری

● (ب) ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

ولئ و سرپرست حقیقی انسان‌ها خداست و به همین جهت، فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، **ضروری و واجب** است. اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد. کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانونشان برگرفته از فرمان الهی نیست، «**طاغوت**» نامیده می‌شوند. پذیرش حکومت «**طاغوت**» و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است. بنابراین، لازم است در جامعه، حکومتی وجود داشته باشد که «**طاغوتی**» نباشد؛ یعنی:
۱- مورد پذیرش خداوند باشد.
۲- دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

آیه

﴿الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ [سورة نساء، آیه ۶۰]

ترجمه آیا ندیده‌ای کسانی که گمان می‌کنند به آنچه بر تو نازل شده و به آنچه پیش از تو نازل شده ایمان دارند، اما می‌خواهند داوری به نزد طاغوت برند، حال آنکه به آنان دستور داده شده که به آن کفر بورزند و شیطان می‌خواهد آنان را به گمراهی دور و درازی بکشاند.
پیام ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت، یکی از دلایل ضرورت ولایت ظاهری

● کشف رابطه

امام خمینی (ره) رهبر کبیر انقلاب اسلامی، بزرگ‌ترین شخصیت عصر حاضر است که به تبیین ضرورت حکومت اسلامی پرداخته و با بیان روشن‌گرانه خود، توجه مردم را بدان جلب کرده است. در سخنانی که از ایشان نقل می‌شود، بیندیشید و ببینید که با کدام یک از دلایل تشکیل حکومت ارتباط دارد.

سخنان امام خمینی (ره)	دلیل
به این دلیل که هر نظام سیاسی غیر اسلامی، نظامی شرک‌آمیز است؛ چون حاکمش « طاغوت » است، ما موظفیم آثار شرک را از جامعه مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم.	ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
مذهب اسلام هم‌زمان با اینکه به انسان می‌گوید که خدا را عبادت کن و چگونه عبادت کن، به او می‌گوید چگونه زندگی کن و روابط خود را با سایر انسان‌ها چگونه باید تنظیم کنی و حتی جامعه اسلامی با سایر جوامع چگونه روابطی باید برقرار نماید. هیچ حرکتی و عملی از فرد و جامعه نیست، مگر اینکه مذهب اسلام برای آن حکمی مقرر داشته باشد.	ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

۷۴ ولایت معنوی رسول خدا (ص)

رسول خدا (ص) از طرف خداوند، مسئول تشکیل حکومت و اجرای قوانین اسلام است؛ یعنی ولایت و سرپرستی جامعه را برعهده دارد و این، همان **ولایت ظاهری** است؛ اما آن حضرت ولایت معنوی را نیز عهده‌دار است.

ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌هاست که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می‌شود.

رسول خدا (ص) با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید.

به طور مثال، به اذن الهی قادر بود بیمار را شفا بخشد، بلایی را از شخص یا جامعه دور نماید و حاجات مردم را در صورتی که صلاح آن‌ها در آن باشد، برآورده سازد. ایشان با استفاده از این قدرت و ولایت، دل‌های آماده را نیز هدایت می‌کند.

البته این هدایت، یک کار ظاهری، یعنی از طریق آموزش معمولی و عمومی نیست؛ بلکه از طریق امداد غیبی و الهامات و مانند آن، صورت می‌گیرد. میزان بهره‌مندی انسان‌ها از این هدایت، به درجه **ایمان** و **عمل** آنان بستگی دارد.

هر قدر درجه **ایمان** و **عمل** انسان‌ها بالاتر باشد، استعداد و لیاقت دریافت هدایت‌های معنوی را بیشتر کسب می‌کنند.

نمونه‌ای کامل از این نوع هدایت را می‌توانیم در رفتار رسول خدا (ص) با حضرت علی (ع) ببینیم.

آن حضرت از همان دوران کودکی که تحت تربیت رسول خدا (ص) قرار گرفت، با استعداد بی‌نظیر خود، مراتب کمال را در ایمان و عمل به سرعت پیمود. به همین جهت، علاوه بر تربیت از روش‌های معمولی، از هدایت‌های معنوی رسول خدا (ص) نیز بهره می‌برد.

حضرت علی (ع) می‌فرماید: «روزی رسول خدا (ص) هزار باب از علم را به رویم گشود که از هر کدام، هزار باب دیگر گشوده می‌شد.»
پیام ولایت معنوی پیامبر (ص) و بهره‌مندی حضرت علی (ع) از آن به دلیل لیاقت اکتسابی

روشن است که آموزش این علوم از طریق آموختن معمولی نبود، بلکه به صورت الهام بر روح و جان حضرت علی (ع) بوده است.

۷۵ + عصمت پیامبر اکرم (ص)

عصمت، به معنای محفوظ بودن از گناه و خطاست. یکی از ویژگی‌های پیامبران، محفوظ بودن آنان از گناه بوده است؛ یعنی آنان کارهایی را که خداوند واجب کرده است، انجام می‌دادند و کارهایی را که خداوند حرام کرده است، ترک می‌کردند. بهره‌مندی از عصمت لازمه پیامبری آنان بود؛ زیرا بدون عصمت، اعتماد مردم به پیامبران از بین می‌رفت و از آنان پیروی نمی‌کردند. به عبارت دیگر، بدون وجود عصمت، مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید؛ زیرا:

- اگر پیامبری در دریافت وحی و ابلاغ آن به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.
- اگر پیامبری در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد، امکان انحراف در تعلیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.
- اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهای خداست، انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.

حال، می‌توان پرسید: چه کسی تشخیص می‌دهد که کدام فرد توانایی مقاومت در مقابل وسوسه گناه دارد؟ روشن است که این کار از انسان‌ها ساخته نیست و فقط خداوند است که از آشکار و نهان افراد اطلاع دارد و می‌تواند توانایی فرد در دوری از گناه را تشخیص دهد. بنابراین، وقتی خداوند کسی را به پیامبری برمی‌گزیند، معلوم می‌شود که وی می‌تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد.

آیه

﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ [سورة النعام، آیه ۱۲۴]

ترجمه خدا بهتر می‌داند رسالتش را کجا قرار دهد.

پیام تشخیص فرد شایسته دارای عصمت برای تصدی مقام رسالت فقط توسط خداوند انجام می‌گیرد.

سوال معصومیت از گناه و خطا به چه صورت است؟ آیا یک مانع بیرونی مانند فرشته، پیامبران را از گناه و خطا حفظ می‌کند یا آنان با اختیار خود به سمت گناه و خطا نمی‌روند؟

پاسخ پیامبران با اینکه مانند ما انسان‌ها غریزه و اختیار دارند، در مقام عمل به دستورات الهی دچار گناه نمی‌شوند؛ زیرا کسی گناه می‌کند که هوی و هوس بر او غلبه کند اما کسی که حقیقت گناه و معصیت را مشاهده می‌کند و می‌داند که با انجام آن از لطف و رحمت خدا دور می‌شود، محبت به خداوند را با هیچ چیز عوض نمی‌کند. همچنین آنان از چنان بینش عمیقی برخوردارند که در انجام اوامر خداوند گرفتار خطا و اشتباه نمی‌شوند. البته ما انسان‌ها نیز در مورد بعضی از گناهان معصوم هستیم و حتی تصور آن‌ها نیز برای ما ناراحت‌کننده و آزاردهنده است، اما پیامبران درباره همه گناهان عصمت دارند.

۷۶ قدرشناسی از پیامبر اکرم (ص)

پیامبر (ص) در مدت ۲۳ سال تلاش و با تحمل رنج‌های فراوان، توانست بزرگ‌ترین و ماندگارترین پیام الهی را به مردم برساند و جامعه‌ای با ایمان به خدا و به دور از شرک بنا کند. بنای چنین جامعه‌ای در سرزمینی بیگانه از ارزش‌های انسانی، خود معجزه‌ای بزرگ بود که فقط با مجاهدت پیامبر اکرم (ص) میسر بود. **وظیفه ما:** ۱- قدردانی از تلاش‌ها و مجاهدت‌های پیامبر (ص)، ۲- اتحاد و همدلی با یکدیگر = مقابله با تلاش‌های دشمنان اسلام برای بی‌اثر کردن زحمات و تلاش‌های آن حضرت.

نقشه دقیق و برنامه‌ریزی شده دشمنان اسلام در یکی دو قرن اخیر برای ایجاد دشمنی میان مسلمانان و بزرگ جلوه دادن اختلافات معمولی اقوام و مذاهب اسلامی. یکی از نتایج زیان‌بار این اختلاف‌ها: تجزیه کشورهای بزرگ اسلامی به کشورهای کوچک در سده اخیر = امکان سلطه آسان‌تر قدرت‌های استعمارگر بر آن‌ها و تاراج ذخایر آنان.

این سیاست اکنون نیز از سوی این قدرت‌های استعماری در کشورهای منطقه در حال اجرا است. بنابراین روشنگری‌های فراوانی علما و دانشمندان دلسوز در جهان اسلام، به خصوص در ایران = توانستند مسلمانان را علیه دشمنان اسلام متحد کنند و مانع درگیری‌های میان آنان شوند.

یکی از این علما، **امام خمینی (ره)** بود. ایشان در هر فرصتی، مسلمانان را به «وحدت» دعوت می‌کرد و از اختلافات باز می‌داشت.

امام خمینی (ره) در یکی از پیام‌های خود به مسلمانان می‌فرماید:

«ای مسلمانان جهان که به حقیقت اسلام ایمان دارید، به پا خیزید و در زیر پرچم توحید و در سایه تعلیمات اسلام مجتمع شوید و دست خیانت ابرقدرت‌ها را از ممالک خود و خزائن سرشار آن کوتاه کنید. دست از اختلافات و هواهای نفسانی بردارید که شما دارای همه چیز هستید. بر فرهنگ اسلامی تکیه کنید و با غرب و غرب‌زدگی مبارزه نمایید و روی پای خودتان بایستید.»

● برنامه‌ای برای وحدت مسلمانان

ما برای تقویت وحدت میان مسلمانان و استفاده از قدرت حدود دو میلیارد مسلمان و امکانات بی‌نظیر سرزمین‌های اسلامی برای پیشرفت خود نیازمند اجرای برنامه‌های دقیقی برای خنثی کردن نقشه‌های تفرقه افکنانه استعمارگران و عوامل آنان در سرزمین‌های اسلامی و نزدیک کردن دل‌های مسلمانان به یکدیگر هستیم. در اینجا به برخی از این اقدامات اشاره می‌کنیم و می‌کوشیم آن‌ها را در جامعه خود گسترش دهیم:

- ۱- خودداری از اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمانان
- برای این منظور شایسته است اعتقادات خود را با دانش و استدلال، ارتقا ببخشیم تا بتوانیم با دیگر مسلمانان براساس معرفت و استدلال سخن بگوییم و اعتقادات خود را به نحو صحیح و بدون دعوا و ناسزاگویی بیان کنیم.
- ۲- دفاع از مظلومان با روش‌های درست در تمام نقاط جهان و کوشش برای رهایی آنان از ظلم.
- پیامبر اکرم (ص): «هر کس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می‌طلبد بشنود، اما به یاری آن مظلوم برخیزد، مسلمان نیست.»
- ۳- شناسایی مسلمانان فریب‌کار
- کسانی را که به ظاهر، خود را مسلمان می‌نامند، ولی با دشمنان اسلام دوستی می‌ورزند، بشناسیم و فریب برنامه‌های آنان را نخوریم.
- روش این گروه‌ها:** معرفی کردن دشمنان اسلام مانند صهیونیست‌ها به عنوان دوست و معرفی برخی مسلمانان به عنوان دشمن که عامل دوستی تدریجی مردم عادی با دشمنان واقعی اسلام و دشمنی آن‌ها با گروهی از مسلمانان می‌شود.

نمرین‌های امتحانی

۷۰+ دریافت و ابلاغ وحی

چند گزینهای ۱ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- الف) تعلیمات قرآن کریم و سیره رسول خدا (ص) نشان می‌دهد که ایشان به عنوان فرستاده خداوند، دو مسئولیت مهم را عهده‌دار بودند.
- ب) رسول خدا (ص) آیات قرآن کریم را به طور کامل از فرشته وحی دریافت می‌کرد و بدون ذره‌ای کم یا زیاد به مردم می‌رساند.
- ج) کاتبان وحی کسانی بودند که با اشتیاق، آیات قرآن را فرا می‌گرفتند و در سینه خود حفظ و به آن عمل می‌کردند.
- د) اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم، حضرت علی (ع) بود.

(۲) الف)، (ب)

(۱) الف)، (ج)

(۴) ج)، (د)

(۳) ب)، (د)

☐ درست ☐ نادرست

۲ اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم، پیامبر اکرم (ص) است.

۳ «کاتبان وحی» و «حافظان وحی» چه کسانی هستند؟

۴ شیوه فراگیری قرآن کریم و دریافت آن‌ها از رسول اکرم (ص) را مطابق روایت عبدالله بن مسعود بنویسید.

۵ نخستین مسئولیت پیامبر چیست؟ توضیح دهید.

۷۱ تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی)

چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟ ۶ چند گزینهای

- الف) اینکه مردم بتوانند جزئیات احکام و قوانین را بفهمند و شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند، بیانگر مرجعیت دینی پیامبر اکرم (ص) است.
- ب) گفتار و رفتار حضرت علی (ع) اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است.
- ج) هم‌اکنون نماز، روزه، حج و بسیاری دیگر از وظایف خود را که کلیات آن‌ها در قرآن کریم آمده است، مطابق گفتار و رفتار رسول خدا (ص) انجام می‌دهیم.
- د) پیامبر اکرم (ص) اولین و بزرگ‌ترین معلم قرآن بوده است.

(۲) یک

(۱) دو

(۴) چهار

(۳) سه

۷ گفتار و رفتار پیامبر (ص) اولین و معتبرترین برای آیات الهی است.

۸ اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است.

۹ تعلیم و تبیین تعالیم وحی به عنوان مسئولیت پیامبر اکرم (ص) را توضیح دهید.

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

[تبریز - نمونه دولتی سعری - دی ۱۳۰۰]

۷۲ اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

کدام یک از عبارات‌های زیر درست است؟ **۱۰** چند گزینه‌ای

(الف) به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، پیامبر اکرم (ص) به کمک انصار به این شهر هجرت کردند.

(ب) ولایت به معنای سرپرستی و رهبری جامعه است.

(ج) اهالی مدینه که به همراه پیامبر (ص) تشکیل حکومت اسلامی دادند، «مهاجران» نام دارند.

(د) روایات معصومین (ع) را بر «پنج پایه» استوار دانسته‌اند و از میان آن‌ها «ولایت» را مهم‌ترین پایه شمرده‌اند.

(۱) (الف)، (ج) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (ب)، (د)

پیام حدیث شریف «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ...» را بنویسید. **۱۱** حدیث

روایات متعددی از معصومین (ع) نقل شده است که اسلام را بر استوار دانسته و مهم‌ترین پایه را شمرده است. **۱۲** جای خالی * **۱۳** بلند یا سنج

«مهاجران» و «انصار» چه کسانی بودند؟

+ ۷۳ ضرورت تشکیل حکومت اسلامی

کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟ **۱۴** چند گزینه‌ای

(الف) قرآن کریم احکام اجتماعی متعددی دارد که اجرای این قوانین، بدون وجود مرجع دینی امکان‌پذیر نیست.

(ب) اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که با برپایی عدالت در جامعه، آرامش و امنیت را در زندگی اجتماعی مردم برقرار سازند.

(ج) کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانونشان برگرفته از فرمان الهی نیست، «طاغوت» نامیده می‌شوند.

(د) ولی و سرپرست حقیقی انسان‌ها خداست و به همین جهت، فرمان‌برداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، ضروری و واجب است.

(۱) (الف)، (ج) (۲) (الف)، (ب) (۳) (ج)، (د) (۴) (ب)، (د)

ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام به عنوان یکی از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی را به طور مختصر توضیح دهید. **۱۵** بلند یا سنج * **۱۶** آیه

آیه شریفه «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ» بیانگر کدام یک از دلایل ضرورت ولایت ظاهری است؟ **۱۷** جای خالی

یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم جامعه‌ای برپایه بناکنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را بر اساس بنانهند.

اجرای احکام اجتماعی، اقتصادی و حقوقی اسلام در جامعه منوط به است. **۱۸** چند گزینه‌ای

(۱) وجود آمادگی در مردم (۲) قوانین تدوین شده (۳) وجود نظام قضایی (۴) استقرار حکومت اسلامی

برخی از احکام اجتماعی متعدد قرآن کریم که اجرای این قوانین بدون تشکیل حکومت امکان‌پذیر نیست را نام ببرید. **۱۹** بلند یا سنج

اینکه اسلام نماز جماعت را از نماز فردائی برتر دانسته است، بیانگر چه مفهومی است؟ **۲۰**

ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت را توضیح دهید. **۲۱** *

برای آیه شریفه «أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزْعِمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا» دو پیام قرآنی بنویسید. **۲۲** آیه *

«طاغوت» را تعریف کنید. **۲۳** بلند یا سنج *

حکومت غیر طاغوتی چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟ **۲۴**

لازمه پذیرش ولایت الهی چیست؟ چرا؟ **۲۵** *

۷۴ ولایت معنوی رسول خدا (ص)

کدام یک از عبارات‌های زیر درست است؟ **۲۶** چند گزینه‌ای

(الف) ولایت ظاهری همان سرپرستی و رهبری انسان‌هاست که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت معنوی شمرده می‌شود.

(ب) رسول خدا (ص) با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به ولایت معنوی نائل شد.

(ج) پیامبر اکرم (ص) طبق ولایت ظاهری به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید.

(د) میزان بهره‌مندی انسان‌ها از هدایت معنوی پیامبر اکرم (ص)، به درجه ایمان و عمل آنان بستگی دارد.

(۱) (الف)، (د) (۲) (ب)، (د) (۳) (الف)، (ج) (۴) (ب)، (ج)

ولایت و سرپرستی جامعه برای اجرای قوانین الهی را ولایت معنوی می‌گویند. **۲۷** درست نادرست

[زاهدان - شاهر - دی ۹۹] درست ☐ نادرست ☐

[قم - مدرسه فرزندان - دی ۱۴۰۰]

[تبریز - نمونه دولتی سعری - دی ۱۴۰۰]

[کابل - مدرسه شیر بهشتی - دی ۱۴۰۰]

[زاهدان - شاهر - دی ۹۹]

۲۸ * جای خالی میزان بهره‌مندی انسان‌ها از به درجه ایمان و عمل آن‌ها بستگی دارد.

[بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۳۰۱]

۲۹ ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌هاست که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از شمرده می‌شود.

[بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۳۰۱]

۳۰ هدایت معنوی از طریق و و مانند آن صورت می‌گیرد.

۳۱ * کوتاه یاسج فرمایش حضرت علی (ع): «روزی رسول خدا (ص) هزار باب از علم را به رویم گشود که از هر کدام، هزار باب دیگر گشوده می‌شد.» بیانگر کدام

ویژگی پیامبر اکرم (ص) است؟

[تبریز - نمونه دولتی سعری - دی ۱۳۰۰]

۳۲ بلند یاسج هدایت معنوی پیامبر (ص) را توضیح دهید.

+ ۷۵ عصمت پیامبر اکرم (ص)

۳۳ چند گزینه‌ای کدام یک از عبارات زیر درست است؟

(الف) عصمت، به معنای محفوظ بودن از گناه و خطاست که یکی از ویژگی‌های پیامبران بوده است.

(ب) اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.

(ج) اگر پیامبری در دریافت وحی و ابلاغ آن به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.

(د) یک مانع بیرونی مانند فرشته، پیامبران را از گناه و خطا حفظ می‌کند نه اینکه آنان با اختیار خود به سمت گناه و خطا نروند.

(۱) (الف)، (د) (۲) (ب)، (د) (۳) (الف)، (ج) (۴) (ب)، (ج)

۳۴ آیه مفهوم برگرفته از آیه شریفه ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ را بیان کنید.

۳۵ * درست نادرست اگر پیامبری در دریافت وحی و ابلاغ آن به مردم معصوم نباشد دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.

[بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۳۰۱] درست ☐ نادرست ☐

[قم - مدرسه فرزانهگان - دی ۱۳۰۰]

۳۶ * کوتاه یاسج اگر پیامبری در دریافت وحی و ابلاغ آن به مردم معصوم نباشد چه پیامدهایی دارد؟

[ایلام - مدرسه فرزانهگان - فروردین ۹۸]

۳۷ اگر پیامبر (ص) در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد چه نتایج خواهد داشت؟

[بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۳۰۱]

۳۸ کشف ارتباط هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

«الف»	«ب» یک مورد اضافه است.
الف) از دست رفتن اعتماد مردم به دین ب) امکان سلب هدایت از مردم ج) الگوگیری ناصحیح و گمراه شدن مردم	۱- دریافت و ابلاغ وحی ۲- ولایت معنوی ۳- تعلیم و تبیین تعالیم وحی ۴- ولایت ظاهری

[بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۳۰۱]

۳۹ بلند یاسج چرا بدون وجود عصمت مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید؟

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

۴۰ معصومیت پیامبران به واسطه عامل یا عوامل بیرونی است؟ اگر نه چگونه است؟ توضیح دهید.

۴۱ عصمت ما انسان‌ها در ارتباط با گناهان چگونه است؟

۷۶ قدرشناسی از پیامبر اکرم (ص)

۴۲ چند گزینه‌ای کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟

(الف) نقشه دشمنان اسلام در یکی دو قرن اخیر برای ایجاد دشمنی میان مسلمانان و بزرگ جلوه دادن اختلافات معمولی اقوام و مذاهب اسلامی بوده است.

(ب) رسول خدا (ص) در مدت ۳۲ سال تلاش و با تحمل رنج‌های فراوان توانست جامعه‌ای با ایمان به خدا و دور از شرک بنا کند.

(ج) فرمایش پیامبر اکرم (ص) در مورد معیار مسلمانی، ناظر بر وظیفه «خودداری از اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمانان» است.

(د) وظیفه مسلمانان، قدردانی از تلاش‌ها و مجاهدت‌های پیامبر اکرم (ص) و اتحاد و همدلی با یکدیگر است.

(۱) (الف)، (د) (۲) (ب)، (د) (۳) (الف)، (ج) (۴) (ب)، (ج)

۴۳ جای خالی امام خمینی (ره) در هر فرصتی، مسلمانان را به دعوت می‌کرد و از باز می‌داشت.

[قم - مدرسه فرزانهگان - دی ۱۳۰۰]

۴۴ بلند یاسج یکی از زیان‌بارترین نتایج اختلاف مسلمانان چیست؟

۴۵ چگونه مسلمانان می‌توانند قدردان تلاش‌ها و مجاهدت‌های پیامبر (ص) باشند؟

[بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۳۰۱]

۴۶ یکی از برنامه‌ها برای وحدت میان مسلمانان، شناسایی مسلمانان فریب‌کار است. درباره آن توضیح دهید.

● سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

- ۴۷ دو مورد از ضرورت‌های تشکیل حکومت اسلامی را بنویسید و یکی را توضیح دهید.
- ۴۸ ولایت معنوی رسول خدا (ص) را توضیح دهید.
- ۴۹ پیامبر اکرم (ص) چه زمانی دعوت انصار را پذیرفت و مهم‌ترین اقدام ایشان در آنجا چه بود؟
- (۱) پس از پذیرش اسلام - آماده‌سازی مقدمات انجام مسئولیت ولایت ظاهری
- (۲) بعد از هجرت به مدینه - آماده‌سازی مقدمات انجام مسئولیت ولایت ظاهری
- (۳) پس از پذیرش اسلام - انتخاب مسجد مدینه به عنوان مرکز انجام وظایف ولایت معنوی
- (۴) بعد از هجرت به مدینه - انتخاب مسجد مدینه به عنوان مرکز انجام وظایف ولایت معنوی
- ۵۰ از حدیث شریف «بَيْنَ الْإِسْلَامِ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ...» کدام مفهوم دریافت می‌گردد؟
- (۱) اجرای قوانین و احکام دین در سایه ولایت الهی دارای اهمیت است.
- (۲) اسلام یک دین کامل و دربردارنده همه ابعاد فردی و اجتماعی انسان است.
- (۳) برای رسیدن به جامعه عادلانه، رعایت احکامی مانند نماز، زکات، حج و ولایت ضروری است.
- (۴) به اجرای احکام دین از جمله نماز، زکات، روزه، حج و ولایت اهمیت زیادی داده شده است.
- ۵۱ فرستادن کتاب و میزان به همراه پیامبران چه نمره‌ای برای جامعه خواهد داشت؟
- (۱) ﴿أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ﴾ (۲) ﴿لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾
- (۳) ﴿وَقَدْ أَمَرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ﴾ (۴) ﴿يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ﴾
- ۵۲ مطابق آیات سوره مبارکه نساء، شیطان به گمراهی سخت چه کسانی امید بسته است؟
- (۱) با وجود حاکمان مسلمان، به مشرکان امید بسته‌اند.
- (۲) با ادعای ایمان، به دنبال حاکمیت طاغوت هستند.
- (۳) با توجه به تأکیدات دین، قاعده نفی سبیل را جدی نمی‌گیرند.
- (۴) با توجه به وجود کتاب و میزان، برای برپایی قسط تلاش نمی‌کنند.
- ۵۳ این سخن رهبر کبیر انقلاب اسلامی «ما موظفیم آثار شرک را از جامعه مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم.» در مقام تبیین مفهوم مندرج در کدام آیه می‌باشد؟
- (۱) ﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا﴾
- (۲) ﴿مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا﴾
- (۳) ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ...﴾
- (۴) ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ...﴾
- ۵۴ با استناد به کدام عبارت قرآنی می‌توان در ایمان برخی از افراد خدشه وارد نمود و سرانجام آنان را گرفتاری در دام شیطان دانست؟
- (۱) لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ (۲) لَعَلَىٰ أَعْمَلٍ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتَ
- (۳) وَلَا يَزَهُوْهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذَلَّةٌ (۴) يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ
- ۵۵ آیه شریفه ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ مفهوم مندرج در کدام مورد را تأیید می‌نماید؟
- (۱) ﴿وَاللَّهُ يَعْصُمُكَ مِنَ النَّاسِ...﴾
- (۲) ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا...﴾
- (۳) ﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا...﴾
- (۴) ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ...﴾

[هنر - رافل ۱۴۰۰]

[تجربی - رافل ۹۸]

[انسانی - رافل ۱۴۰۰]

[ریاضی - رافل ۹۸]

[انسانی - رافل ۹۹]

[ریاضی - رافل ۱۴۰۱]

[انسانی - فارغ ۱۴۰۱]

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵
کد مفاهیم کلیدی	۷۳	۷۴	۷۲	۷۲	۷۳	۷۳	۷۳	۷۳	۷۵

۱ [۷۰] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) تعلیمات قرآن کریم و سیره رسول خدا (ص)، نشان می‌دهد که پیامبر به عنوان فرستاده خدا، سه مسئولیت مهم را عهده‌دار بود.

ج) کاتبان وحی کسانی بودند که مأمور نوشتن آیات قرآن بودند.

۲ [۷۰] نادرست؛ حضرت علی (ع) نخستین و برترین کاتب و حافظ قرآن کریم است.

۳ [۷۰] رسول خدا (ص) آیات قرآن کریم را به طور کامل از فرشته وحی دریافت می‌کرد و بدون ذره‌ای کم یا زیاد به مردم می‌رساند. پیامبر اکرم این مسئولیت را به طور کامل انجام داد و همه آیات قرآن را برای مردم خواند. ایشان نویسندگانی را مأمور نوشتن قرآن نمود (کاتبان وحی) عده زیادی نیز با اشتیاق، آیات قرآن را فرا می‌گرفتند و در سینه خود حفظ و به آن عمل می‌کردند. (حافظان وحی)

۴ [۷۰] عبدالله بن مسعود از یاران پیامبر (ص) در مورد چگونگی یادگیری آیات قرآن می‌گوید: «ما ده آیه از قرآن را از پیامبر فرا می‌گرفتیم و بعد از اینکه در معنای آن تفکر می‌کردیم و به آن عمل می‌نمودیم، بار دیگر برای یاد گرفتن آیات بعدی، نزد پیامبر می‌رفتیم.»

۵ [۷۰] دریافت و ابلاغ وحی؛ رسول خدا (ص) آیات قرآن کریم را به طور کامل از فرشته وحی دریافت می‌کرد و بدون ذره‌ای کم یا زیاد به مردم می‌رساند. پیامبر اکرم این مسئولیت را به طور کامل انجام داد و همه آیات قرآن را برای مردم خواند. ایشان نویسندگانی را مأمور نوشتن قرآن نمود (کاتبان وحی)؛ عده زیادی نیز با اشتیاق، آیات قرآن را فرا می‌گرفتند و در سینه خود حفظ و به آن عمل می‌کردند. (حافظان وحی)

۶ [۷۱] گزینه «۲»

بررسی عبارت نادرست:

ب) گفتار و رفتار پیامبر اکرم (ص) اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است.

۷ [۷۱] مرجع علمی - فهم عمیق

۸ [۷۱] گفتار و رفتار پیامبر (ص)

۹ [۷۱] پیامبر اکرم (ص) علاوه بر رساندن وحی به مردم، وظیفه تعلیم و تبیین آیات قرآن کریم را نیز بر عهده داشت تا مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند و جزئیات احکام و قوانین را بفهمند و شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند. از این رو، گفتار و رفتار پیامبر (ص) اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است و مسلمانان با مراجعه به گفتار و رفتار آن حضرت، به معنای واقعی بسیاری از معارف قرآن پی می‌برند و شیوه انجام دستورات قرآن را می‌آموزند. ما هم اکنون، نماز، روزه، حج و بسیاری دیگر از وظایف خود را که کلیات آن‌ها در قرآن کریم آمده است، مطابق گفتار و رفتار رسول خدا (ص) انجام می‌دهیم.

۱۰ [۷۲] گزینه «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) پیامبر اکرم (ص) به کمک انصار (مردم مدینه) و مهاجران (کسانی که از مکه آمده بودند) حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می‌شد، پی‌ریزی نمود.

ج) اهالی مدینه، «انصار» نام داشتند.

۱۱ [۷۲] اسلام دارای پنج پایه است: نماز، زکات، روزه، حج و ولایت و مهم‌ترین پایه اسلام، ولایت است.

۱۲ [۷۲] پنج پایه - ولایت

۱۳ [۷۲] مهاجران، اهالی مکه بودند که به همراه پیامبر اکرم (ص) از مکه به مدینه هجرت کردند. انصار، اهالی مدینه بودند که پس از هجرت پیامبر اکرم (ص) به مدینه ایشان را یاری نمودند.

۱۴ [۷۳] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) اجرای احکام اجتماعی قرآن، بدون تشکیل حکومت امکان‌پذیر نیست.
ب) اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه‌ای بر پایه عدل بنا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را بر اساس قوانین عادلانه بنا نهند.
۱۵ [۷۳] اسلام یک دین کاملاً اجتماعی است؛ یعنی علاوه بر توجه به فرد، به زندگی اجتماعی نیز توجه کامل دارد و تا آنجا که مقدور بوده، به برخی احکام فردی، همچون عبادت نیز جنبه اجتماعی داده است؛ مثلاً نماز جماعت را از نماز فردی برتر دانسته و برای آن ثواب بیشتری قرار داده است. اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه‌ای بر پایه عدل بنا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را بر اساس قوانین عادلانه بنا نهند. این هدف بزرگ بدون وجود یک نظام حکومتی سالم، میسر نیست. همچنین قرآن کریم احکام اجتماعی متعددی دارد؛ مانند خمس، زکات، حقوق و مسئولیت‌های خانواده و جامعه، امر به معروف، نهی از منکر، مبارزه با ظلم و جهاد با تجاوزگران و ستمکاران. روشن است که اجرای این قوانین، بدون تشکیل حکومت امکان‌پذیر نیست.

۱۶ [۷۳] ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

۱۷ [۷۳] عدل - قوانین عادلانه

۱۸ [۷۳] گزینه «۴»

۱۹ [۷۳] خمس، زکات، حقوق و مسئولیت‌های خانواده و جامعه، امر به معروف، نهی از منکر، مبارزه با ظلم و جهاد با تجاوزگران و ستمکاران

۲۰ [۷۳] اسلام یک دین کاملاً اجتماعی است و تأکید بر ضرورت اجرای احکام اجتماعی در اسلام

۲۱ [۷۳] ولی و سرپرست حقیقی انسان‌ها خداست و به همین جهت، فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، ضروری و واجب است. اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد. کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانونشان برگرفته از فرمان الهی نیست، «طاغوت» نامیده می‌شوند. پذیرش حکومت «طاغوت» و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است. بنابراین، لازم است در جامعه، حکومتی وجود داشته باشد که «طاغوتی» نباشد؛ یعنی مورد پذیرش خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

۲۲ [۷۳] ۱- ایمان‌پنداران کسانی هستند که در منازعات و دعواها به جای رجوع به خداوند به طاغوت مراجعه می‌کنند.

۲- مراجعه به طاغوت و کسانی که خداوند تعیین نکرده و تبعیت از ایشان حرام است.
۲۳ [۷۳] کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانونشان برگرفته از فرمان الهی نیست، «طاغوت» نامیده می‌شوند.

۲۴ [۷۳] ۱- مورد پذیرش خداوند باشد. ۲- دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

۲۵ [۷۳] ولی و سرپرست حقیقی انسان‌ها خداست و به همین جهت، فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، ضروری و واجب است. اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد. پذیرش حکومت «طاغوت» و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است. پس لازمه پذیرش ولایت الهی نپذیرفتن طاغوت است.

۲۶ [۷۴] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌هاست که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می‌شود.

ج) پیامبر اکرم (ص) براساس ولایت معنوی به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید.

۲۷ [۷۴] نادرست؛ اجرای قوانین همان ولایت ظاهری است.

۲۸ [۷۴] هدایت معنوی پیامبر (ص)

۲۹ [۷۴] ولایت ظاهری

۳۰ [۷۴] امداد غیبی - الهامات

۳۱ [۷۴] ولایت معنوی

۳۲ [۷۴] ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌هاست که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می‌شود. رسول خدا (ص) با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید. به طور مثال، به اذن الهی قادر بود بیمار را شفا بخشد، بلایی را از شخص یا جامعه دور نماید و حاجات مردم را در صورتی که صلاح آن‌ها در آن باشد، برآورده سازد. ایشان با استفاده از این قدرت و ولایت، دل‌های آماده را نیز هدایت می‌کند. البته این هدایت، یک کار ظاهری، یعنی از طریق آموزش معمولی و عمومی نیست؛ بلکه از طریق امداد غیبی و الهامات و مانند آن، صورت می‌گیرد. میزان بهره‌مندی انسان‌ها از این هدایت به درجه ایمان و عمل آنان بستگی دارد. هر قدر درجه ایمان و عمل انسان‌ها بالاتر باشد، استعداد و لیاقت دریافت هدایت‌های معنوی را بیشتر کسب می‌کنند.

۳۳ [۷۵] گزینه «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهای خداست انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.

د) پیامبران با اختیار خود به سمت گناه نمی‌روند زیرا آن‌ها حقیقت گناه را مشاهده می‌کنند و می‌دانند با انجام گناه از لطف و رحمت خداوند دور می‌شوند؛ بنابراین محبت به خدا را با هیچ چیز عوض نمی‌کنند. همچنین آنان از چنان بینش عمیقی برخوردارند که در انجام اوامر خداوند گرفتار خطا و اشتباه نمی‌شوند.

۳۴ [۷۵] خداوند، تنها وجودی است که می‌تواند فرد شایسته مقام عصمت را بشناسد.

۳۵ [۷۵] نادرست؛ اگر پیامبری در دریافت وحی و ابلاغ آن به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.

۳۶ [۷۵] ۱- دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد. ۲- امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.

۳۷ [۷۵] امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.

۳۸ [۷۵] الف) ۳، ب) ۱، ج) ۴

۳۹ [۷۵] بدون عصمت، اعتماد مردم به پیامبران از بین می‌رفت و از آنان پیروی نمی‌کردند. به عبارت دیگر، بدون وجود عصمت، مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید.

۴۰ [۷۵] پیامبران با اینکه مانند ما انسان‌ها غریزه و اختیار دارند، در مقام عمل به دستورات الهی دچار گناه نمی‌شوند؛ زیرا کسی گناه می‌کند که هوی و هوس بر او غلبه کند اما کسی که حقیقت گناه و معصیت را مشاهده می‌کند و می‌داند که با انجام آن از لطف و رحمت خدا دور می‌شود، محبت به خداوند را با هیچ چیز عوض نمی‌کند. همچنین آنان از چنان بینش عمیقی برخوردارند که در انجام اوامر خداوند گرفتار خطا و اشتباه نمی‌شوند.

۴۱ [۷۵] ما انسان‌ها نیز در مورد بعضی از گناهان معصوم هستیم و حتی تصور آن‌ها نیز برای ما ناراحت‌کننده و آزاردهنده است، اما پیامبران درباره همه گناهان عصمت دارند.

۴۲ [۷۶] گزینه «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) ۲۳ سال تلاش و زحمت پیامبر اکرم (ص) صحیح است.

ج) فرمایش پیامبر اکرم (ص) در مورد معیار مسلمانی ناظر بر وظیفه یاری و دفاع از مظلومان در تمام نقاط جهان، با روش‌های درست است.

۴۳ [۷۶] وحدت - اختلافات

۴۴ [۷۶] تجزیه کشورهای بزرگ اسلامی به کشورهای کوچک در سده اخیر = توانایی سلطه آسان‌تر قدرت‌های استعمارگر بر آن‌ها و تاراج ذخایر آنان.

۴۵ [۷۶] وظیفه ما قدردانی از تلاش‌ها و مجاهدت‌های پیامبر (ص) و اتحاد و همدلی با یکدیگر تا نگذاریم دشمنان اسلام زحمت و تلاش‌های آن حضرت را بی‌اثر کنند.

۴۶ [۷۶] کسانی را که به ظاهر، خود را مسلمان می‌نامند، ولی با دشمنان اسلام دوستی می‌ورزند، بشناسیم و فریب برنامه‌های آنان را نخوریم. روش این گروه‌ها: معرفی کردن دشمنان اسلام مانند صهیونیست‌ها به عنوان دوست و معرفی برخی مسلمانان به عنوان دشمن به طوری که مردم عادی به تدریج با دشمنان واقعی اسلام دوستی می‌کنند و با گروهی از مسلمانان دشمنی می‌ورزند.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۴۷ [۷۳] ۱- ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام، ۲- ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت:

ولی و سرپرست حقیقی انسان‌ها خداست و به همین جهت، فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، ضروری و واجب است. اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد.

کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانونشان برگرفته از فرمان الهی نیست، «طاغوت» نامیده می‌شوند. پذیرش حکومت «طاغوت» و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است. بنابراین، لازم است در جامعه، حکومتی وجود داشته باشد که «طاغوتی» نباشد؛ یعنی مورد پذیرش خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

۴۸ [۷۴] ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌هاست که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می‌شود. رسول خدا (ص) با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید. به طور مثال، به اذن الهی قادر بود بیمار را شفا بخشد، بلایی را از شخص یا جامعه دور نماید و حاجات مردم را در صورتی که صلاح آن‌ها در آن باشد، برآورده سازد.

۴۹ [۷۲] گزینه «۱»

پس از پذیرش اسلام توسط مردم مدینه یا همان انصار پیامبر (ص) به این شهر هجرت کردند و در مدینه تشکیل حکومت دادند. تشکیل حکومت در حقیقت مقدمه انجام مسئولیت‌های ولایت ظاهری از جمله برقراری عدالت در جامعه بود.

۵۰ [۷۲] گزینه «۱»

این حدیث ناظر بر اهمیت نماز و زکات و روزه و حج و ولایت است. اما یک پیام اصلی نیز دارد که «ولایت ظاهری از موارد دیگر یعنی واجبات و فروع دین برتر و مهم‌تر است.»

۵۱ [۷۳] گزینه «۲»

اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران آن بود که مردم، جامعه‌ای بر پایه عدل بنا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را براساس قوانین عادلانه بنا نهند. طبق آیه شریفه ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ هدف از فرستادن کتاب و میزان به همراه پیامبران الهی، برقراری عدالت بیان شده است ﴿لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾.

۵۲ [۷۳] گزینه «۲»

طبق آیات قرآن کریم شیطان به گمراهی کسانی دل بسته است که به دنبال حاکمیت و فرمان طاغوت هستند. ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾

۵۳ [۷۳] گزینه «۴»

امام خمینی فرمودند: «ما موظفیم آثار شرک را از جامعه مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم چون حاکمیت طاغوت است...» این سخن با آیه شریفه ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ...﴾ مرتبط است.

۵۴ [۷۳] گزینه «۴»

مطابق آیات قرآن مجید کسانی که دآوری را نزد طاغوت می‌برند، در حالیکه به آن‌ها دستور داده شده که به آن کفر بورزند، شیطان می‌خواهد آنان را به گمراهی دور و درازی بکشانند.

۵۵ [۷۵] گزینه «۴»

آیه ﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾ به این مفهوم اشاره دارد که خداوند مسئولیت پیامبری را به عهده کسانی قرار می‌دهد که می‌داند توانایی انجام این مسئولیت را دارند.

یادداشت

امامت، تداوم رسالت

درس پنجم

مفاهیم کلیدی

۷۷ + فرضیات مربوط به سرنوشت مسئولیت‌های پیامبر (ص)	۷۸ تعیین امام
۷۹ + نزول آیه انذار	۸۰ نزول آیه ولایت
۸۱ + حدیث جابر	۸۲ + حدیث ثقلین
۸۳ حدیث منزلت	۸۴ + حدیث غدیر
۸۵ + عصمت ائمه اطهار (ع)	

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

پل. یوم. پل. نیوم

چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟ ۷۷

- مسئولیت دوم پیامبر (ص) یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می‌پذیرد، کتاب قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و نیازی به آوردن کتاب جدیدی نیست.
- بی‌توجهی قرآن کریم به مسئله بزرگ هدایت بشر، خود دلیلی بر نقص دین اسلام است و این در حالی است که دین اسلام کامل‌ترین دین الهی است.
- گسترش اسلام در نقاط دیگر و ظهور مکاتب و فرقه‌های مختلف، پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی را به دنبال داشت.
- رسول اکرم (ص)، به فرمان خداوند، به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل «رسالت» فرمان داده و جانشین خود را تعیین کرده است.

۱) یک (۲) سه (۳) دو (۴) چهار

۷۸ چگونگی فرایند تعیین امام به عنوان جانشین پیامبر اکرم (ص) را بیان کنید.

۷۹ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- الف) حدود پنج سال از بعثت گذشته بود که فرمان دعوت خویشان از جانب خداوند برای پیامبر آمد.
- ب) برای انجام دستور انذار، رسول خدا (ص) چهل نفر از بزرگان بنی‌هاشم را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت.
- ج) در ماجرای نزول آیه انذار، پیامبر در شرایطی که موفقیت‌هایی در بین خویشان و قبایل کسب کرده بود و دعوت او را پذیرفته بودند، جانشین خود را معین کرد.

د) درخواست پیامبر (ص)، در مهمانی پس از نزول آیه انذار سه بار مطرح شد و هر بار، همه سکوت کردند و تنها علی (ع) قاطعانه اعلام آمادگی و وفاداری کرد.

۱) (ب)، (د) ۲) (ب)، (ج) ۳) (الف)، (د) ۴) (الف)، (ج)

۸۰ پس از نزول آیه ولایت، چه اتفاقی برای پیامبر (ص) رخ داد؟

۸۱ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- الف) حدیث جابر مقدمه نزول آیه ۵۹ سوره نساء در مدینه بر پیامبر اکرم (ص) است.
- ب) معمولاً وقتی آیه‌ای نازل می‌شد و حکم کلی موضوعی را بیان می‌فرمود، یاران رسول خدا (ص) نزد ایشان می‌آمدند و جزئیات حکم را می‌پرسیدند.
- ج) در بخشی از حدیث جابر، پیامبر اکرم (ص) خطاب به جابر فرمودند تو در هنگام پیروی «علی بن محمد» را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان.

د) طبق فرمایش پیامبر (ص) در حدیث جابر پس از علی بن الحسین (ع)، محمد بن علی (ع) می‌آید و نوّه ایشان نیز موسی بن جعفر (ع) است.

۱) (ب)، (د) ۲) (ب)، (ج) ۳) (الف)، (د) ۴) (الف)، (ج)

۸۲ حدیث ثقلین را بیان کرده سپس معنا و مفهوم آن را بنویسید.

۸۳ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- الف) وقتی خداوند حضرت موسی (ع) را مأمور مبارزه با فرعون کرد، آن حضرت از خداوند خواست که برادرش هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد.

ب) در حدیث منزلت حضرت علی (ع) به پیامبر اکرم (ص) فرمودند: تو برای من به منزله هارون برای موسی هستی.

ج) خداوند درخواست حضرت موسی (ع) را نپذیرفت و هارون را تنها مشاور وی قرار داد و هیچ‌گاه وزیر نبود.

د) طبق حدیث منزلت، ختم نبوت پیامبر (ص) به صورت «إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي» بیان شده است.

۱) (ج)، (د) ۲) (الف)، (د) ۳) (ب)، (ج) ۴) (الف)، (ب)

۸۴ تاریخچه حدیث غدیر را بنویسید.

۸۵ کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟

- (الف) واقعه نزول آیه تطهیر در منزل خدیجه همسر رسول خدا (ص) رخ داده است.
 (ب) ضروری است که امام علی (ع) و دیگر امامان معصوم از گناه و خطا مصون باشند.
 (ج) دعای «خدایا! اینان اهل بیت من‌اند؛ آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن.» مقدمه‌ای بر نزول آیه تطهیر است.
 (د) پیامبر اکرم (ص) برای آگاهی مردم، مدت‌ها هر روز ظهر، از در خانه فاطمه (س) می‌گذشت و اهل خانه را «اهل بیت» صدا می‌زد و آیه تطهیر را می‌خواند.
- (۱) (ج)، (د) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (ب)

پاسخ

- [۷۷] گزینه «۲» [۷۸] صفحه ۶۴ کتاب درسی [۷۹] گزینه «۱»
 [۸۰] صفحه ۶۵ کتاب درسی [۸۱] گزینه «۴» [۸۲] صفحه ۶۷ کتاب درسی
 [۸۳] گزینه «۲» [۸۴] صفحه‌های ۶۸ و ۶۹ کتاب درسی [۸۵] گزینه «۲»

[زمان شما: ۱۴۰ دقیقه]

مفاهیم آموزشی

+ ۷۷ فرضیات مربوط به سرنوشت مسئولیت‌های پیامبر (ص)

در میان مسئولیت‌های سه‌گانه رسول خدا (ص)، **مسئولیت اول**، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می‌پذیرد؛ زیرا کتاب قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و نیازی به آوردن کتاب جدیدی نیست؛ اما دو مسئولیت دیگر، یعنی «**تعلیم و تبیین دین (مرجعیت علمی)**» و «**ولایت ظاهری**» پس از ایشان چه سرنوشتی پیدا می‌کنند؟

در این زمینه سه فرض مطرح است:

- ۱- قرآن کریم و پیامبر اکرم (ص) در این باره سکوت کرده‌اند.
 - ۲- همچون مسئولیت اول، پایان این دو مسئولیت را نیز اعلام نموده‌اند.
 - ۳- جانشین را تعیین نموده و دو مسئولیت «**تعلیم و تبیین دین**» و «**ولایت ظاهری**» را بر عهده وی قرار داده‌اند.
- بطان فرض اول روشن است؛** زیرا قرآن کریم، هدایت‌گر مردم در همه امور زندگی است و ممکن نیست نسبت به این دو مسئولیت مهم که به شدت در سرنوشت جامعه اسلامی تأثیرگذار است بی‌تفاوت باشد. همچنین **پیامبر اکرم (ص)** آگاه‌ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه این مسئولیت‌هاست و نمی‌تواند از کنار چنین مسئله مهمی با سکوت و بی‌توجهی بگذرد. در حقیقت، بی‌توجهی به این مسئله بزرگ، خود دلیلی بر نقص دین اسلام است و این در حالی است که **دین اسلام** کامل‌ترین دین الهی است.

فرض دوم نیز صحیح نیست؛ زیرا نیاز جامعه به حکومت و تعلیم و تبیین دین، پس از رسول خدا (ص) نه تنها از بین نرفت، بلکه افزایش هم یافت؛ زیرا گسترش اسلام در نقاط دیگر و نیز ظهور مکاتب و فرقه‌های مختلف، باعث پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی گردید و نیاز به امام و رهبری که در میان انبوه افکار و عقاید، حقیقت را به مردم نشان دهد و جامعه را آن گونه که پیامبر اداره می‌کرد، اداره نماید، افزون‌تر شد. علاوه بر اینکه اصولاً حکومت و اداره جامعه و تعلیم و تبیین دین، امری تمام‌شدنی و پایان‌پذیر نیست و همواره جامعه نیازمند حاکم و معلمی است که بتواند راه رسول خدا (ص) را ادامه دهد و احکام اسلام را اجرا نماید.

بنابراین **فقط فرض سوم، منطقی و قابل قبول است؛** یعنی رسول اکرم (ص) به فرمان خداوند، به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل «**امامت**» فرمان داده و جانشین خود را تعیین کرده است و مانع تعطیلی این دو مسئولیت شده است.

۷۸ تعیین امام

اکنون که نیاز به امام پس از رسول خدا (ص) روشن شد، این سؤال پیش می‌آید که چه کسی امام را معین و معرفی می‌کند و چگونه می‌توان او را شناخت؟ از آنجا که امام همه مسئولیت‌های پیامبر اکرم (ص) جز **دریافت و ابلاغ وحی** را دارد، بنابراین باید همان صفات و ویژگی‌های پیامبر را نیز داشته باشد تا مردم به وی اطمینان کنند و راهنمایی‌های او را بپذیرند.

از جمله این ویژگی‌ها «**عصمت**» است.

البته تشخیص عصمت برای انسان‌ها ممکن نیست؛ یعنی انسان‌ها نمی‌توانند تشخیص دهند که چه کسی معصوم است و مرتکب هیچ گناهی نمی‌شود. بنابراین، همان‌طور که پیامبر از طرف خدا معرفی و معین می‌شود، تنها خداوند است که می‌تواند فرد شایسته مقام امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند. با تدبر در آیات و روایات مطمئن و مسلم نقل شده از پیامبر و مطالعه تاریخ اسلام درمی‌یابیم که خداوند، امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) را به جانشینی رسول خدا (ص) و امامت بعد از ایشان منصوب فرموده و نیز امامان معصوم (ع) پس از ایشان را معرفی کرده است. در اینجا به برخی از آیات و روایات مربوط به این مسئله می‌پردازیم.

۷۹ + نزول آیه انذار

حدود سه سال از بعثت گذشته بود که این فرمان از جانب خداوند برای پیامبر آمد:

آیه

﴿وَإِنذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ [سورة شعراء، آیه ۲۱۳]

ترجمه خویشان نزدیکت را انذار کن.

پیام نخستین اقدام برای معرفی جانشین پیامبر (ص)، مراسم دعوت خویشان

برای انجام دستور انذار، رسول خدا (ص) چهل نفر از بزرگان بنی هاشم را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند. همه مهمانان سکوت کردند و جوابی ندادند. در میان سکوت آنان، علی بن ابی طالب (ع) که در آن زمان، نوجوانی بیش نبود، برخاست و گفت: «من یار و یاور تو خواهم بود، ای رسول خدا».

درخواست پیامبر (ص)، در مهمانی سه بار مطرح شد و هر بار، همه سکوت کردند و تنها علی (ع) قاطعانه اعلام آمادگی و وفاداری کرد. پس از آن، پیامبر (ص) دست آن حضرت را در دست گرفت، بیعت ایشان را پذیرفت و به مهمانان فرمود:

حدیث

«همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود».

پیام انتصاب حضرت علی (ع) به مقام اخوت، وصایت و خلافت پیامبر (ص)

این رویداد از لحاظ تاریخی نخستین رویداد در میان تمامی رویدادهای جانشینی پیامبر اکرم (ص) است.

نکته پیامبر اکرم (ص) در این رویداد سه بار درخواستشان را مطرح کردند در حالی که در رویداد غدیر سه بار ابلاغ پیام الهی نمودند.

۸۰ + نزول آیه ولایت

در یکی از روزها، فرشته وحی از جانب خداوند آیه‌ای بر پیامبر نازل کرد که در آن ویژگی‌های ولی و سرپرست مسلمانان مشخص شده بود:

آیه

﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ، وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ﴾ [سورة مائده، آیه ۵۵]

ترجمه همانا ولی شما فقط خداوند و رسول اوست و مؤمنانی که نماز را بر پا می‌دارند و در حال رکوع، زکات می‌دهند.

پیام آیه ولایت و معرفی امام علی (ع) از سوی خداوند به عنوان سرپرست مسلمانان

با نزول این آیه، رسول خدا (ص) دریافت که چنین واقعه‌ای رخ داده و کسی در رکوع صدقه داده است و خداوند قصد دارد او را معرفی کند، با شتاب و در حالی که آیه را می‌خواند و مردم را از آن آگاه می‌کرد، به مسجد آمد و پرسید: چه کسی در حال رکوع صدقه داده است؟ فقیری که انگشتی در دست داشت، به حضرت علی (ع) که در حال نماز بود، اشاره کرد و گفت: این مرد در حال رکوع، انگشت خود را به من بخشید.

مردم که از محتوای آیه باخبر شده بودند، تکبیر گفتند و رسول خدا (ص) نیز، ستایش و سپاس خداوند را به جا آورد.

نزول این آیه در چنین شرایطی و اعلام ولایت حضرت علی (ع) از جانب رسول خدا (ص)، برای آن بود که مردم با چشم ببینند و از زبان پیامبر بشنوند تا امکان مخفی کردن آن نباشد.

۸۱ + حدیث جابر

در یکی از روزها، در مدینه، جبرئیل بر پیامبر نازل شد و آیه ۵۹ سورة نساء را بر ایشان خواند که قسمتی از آن چنین است:

آیه

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ...﴾ [سورة نساء، آیه ۵۹]

ترجمه ای مؤمنان، از خدا اطاعت کنید و از رسول و ولی امرتان اطاعت کنید.

پیام سرپیچی از دستورات خدا و پیامبر (ص) و امامان (ع) حرام است.

معمولاً وقتی آیه‌ای نازل می‌شد و حکم کلی موضوعی را بیان می‌فرمود، یاران نزد رسول خدا (ص) می‌آمدند و جزئیات حکم را می‌پرسیدند.

مثال وقتی که آیات نماز نازل شد، یاران می‌خواستند چگونگی نماز خواندن را بدانند؛ پیامبر اکرم (ص) به مسجد آمد و به آنان فرمود: «این گونه که من نماز می‌خوانم، شما هم بخوانید.» آنگاه نماز خواندن را به آنان تعلیم داد.

وقتی این آیه هم نازل شد، جابر بن عبدالله انصاری نزد رسول خدا (ص) آمد و گفت: «یا رسول الله، ما خدا و رسول او را شناخته‌ایم. لازم است «اولی الامر» را نیز بشناسیم».

حدیث

پیامبر اکرم (ص) فرمود: «ای جابر، آنان جانشینان من و امامان بعد از من اند. نخستین آنان علی بن ابی طالب است و سپس به ترتیب: حسن بن علی، حسین بن علی، علی بن الحسین، محمد بن علی و تو در هنگام پیری او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان. پس از محمد بن علی به ترتیب، جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی و پس از ایشان فرزندش می باشد که هم نام و هم کنیه من است. اوست که از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده به او باقی می مانند.»

پیام ۱- نام بردن از دوازده امام به ترتیب، ۲- ولایت معنوی پیامبر اکرم (ص) که اقدام به معرفی امامان تا ۲۵۰ سال بعد و اعلام غیبت امام عصر (ع) تا آخر الزمان کرده است.

یادگیری نام امامان بزرگوار ما به ترتیب الزامی است.

کلمه دقت کنید که ما گاهی القاب امامان را می شناسیم. لازم است لقب هر امام را در کنار نام ایشان به خاطر بسپاریم «امام علی = علی بن ابی طالب»، «امام مجتبی = حسن بن علی»، «امام حسین = حسین بن علی»، «امام سجاد (زین العابدین) = علی بن الحسین»، «امام باقر = محمد بن علی»، «امام صادق = جعفر بن محمد»، «امام کاظم = موسی بن جعفر»، «امام رضا = علی بن موسی»، «امام جواد (تقی) = محمد بن علی»، «امام هادی (نقی) = علی بن محمد»، «امام عسکری = حسن بن علی»، «امام مهدی (عج) = هم نام پیامبر (ص)»

+ ۸۲ حدیث ثقلین

حدیث

پیامبر اکرم (ص) به طور مکرر، از جمله در روزهای آخر عمر خود، می فرمود: «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا وَ إِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ»

ترجمه من در میان شما دو چیز گران بها می گذارم: کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را. اگر به این دو تمسک جویند هرگز گمراه نمی شوید و این دو هیچگاه از هم جدا نمی شوند تا اینکه کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

پیام ۱- حدیث ثقلین، ۲- همراهی قرآن و اهل بیت (ع) تا قیامت، ۳- تمسک به قرآن و اهل بیت (ع) رمز رستگاری انسان

کلمه همراهی قرآن و اهل بیت در این حدیث کاملاً مشابه همراهی حضرت علی (ع) و قرآن در حدیث «عَلَيَّ مَعَ الْقُرْآنِ وَ الْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ» است که در درس هشتم یاد هم انسانی آمده است.

+ ۸۳ حدیث منزلت

وقتی خداوند حضرت موسی (ع) را مأمور مبارزه با فرعون کرد، آن حضرت از خداوند خواست که برادرش هارون را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد. خداوند نیز درخواست حضرت موسی (ع) را پذیرفت و او را مشاور و وزیر وی قرار داد.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) نیز بارها به حضرت علی (ع) فرمود: «أَنْتَ مَعِيَ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي»

ترجمه تو برای من به منزله هارون برای موسی هستی جز اینکه بعد از من، پیامبری نیست.

پیام ۱- حدیث منزلت، ۲- تشبیه امام علی (ع) به هارون، ۳- ختم نبوت

+ ۸۴ حدیث غدیر

پیامبر گرامی اسلام در سال دهم هجرت عازم مکه شد تا فریضه حج را به جا آورد. این حج که در آخرین سال زندگی ایشان برگزار شد، به «حَجَّةُ الْبَلَاغِ» و «حَجَّةُ الْوُدَاعِ» مشهور است. در این حج، حدود ۱۲۰ هزار نفر شرکت کرده بودند، تا روش انجام دادن اعمال حج را از رسول خدا (ص) فرا گیرند و حج را با ایشان به جا آورند. پس از برگزاری حج و در مسیر بازگشت به مدینه، در روز هجدهم ماه ذی الحجه در محلی به نام غدیر خم این آینه نازل شد:

آیه

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ [سورة مائده، آیه ۶۷]

ترجمه ای رسول، آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده برسان و اگر چنین نکنی، رسالتش را ادا نکرده ای و خداوند تو را از مردمان حفظ می کند؛ خداوند، کافران را هدایت نمی کند.

پیام ۱- مقدمه حدیث غدیر، ۲- آیه تبلیغ و بیان اهمیت اعلام جانشین پیامبر (ص) بعد از آن حضرت

بعد از نزول این آیه، پیامبر اکرم (ص) دستور داد همه توقف کنند تا بازماندگان برسند و آنان که پیش رفته‌اند، برگردند. ظهر شده بود؛ ابتدا نماز را به جا آوردند و سپس، پیامبر در یک سخنرانی مهم و مفصل با مردم سخن گفت و آنان را برای دریافت آن پیام بزرگ آماده کرد. در قسمتی از این سخنرانی پیامبر (ص) از مردم پرسید:

أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ أَوَّلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ؟ ای مردم، چه کسی به مؤمنان از خودشان سزاوتر است؟ (یعنی، چه کسی بر آن‌ها ولایت و سرپرستی دارد و باید به فرمان‌هایش عمل کنند؟)

گفتند: خدا و پیامبرش بر ما ولایت و سرپرستی دارند.

حدیث

سپس پیامبر اکرم (ص) فرمود: مَنْ كُنْتُ مُؤَلَّاهُ فَهَذَا عَلَيَّ مُؤَلَّاهُ

ترجمه هر کس که من ولی و سرپرست اویم، علی نیز ولی و سرپرست اوست.

پیام ۱- حدیث غدیر، ۲- ابتدا نزول آیه تبلیغ و سپس معرفی امام علی (ع) به عنوان جانشین پیامبر اکرم (ص)

عبارت «مَنْ أَوَّلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ» در حقیقت پرسش از مردم و به منزله مقدمه بیان حدیث غدیر یعنی «مَنْ كُنْتُ مُؤَلَّاهُ فَهَذَا عَلَيَّ مُؤَلَّاهُ» است.

پیامبر (ص) جمله «مَنْ كُنْتُ مُؤَلَّاهُ فَهَذَا عَلَيَّ مُؤَلَّاهُ» را سه بار تکرار کرد. ایشان در پایان سخنرانی نیز از حاضران خواست که مطالب گفته شده را به غایبان برسانند. پس از آن، مردم برای عرض تبریک و شادباش به سوی امام آمدند و با وی بیعت کردند.

تکلم «سه بار تکرار کلام توسط پیامبر اکرم (ص)» در دو رویداد رخ داده است:

۱- سه بار درخواست که در رویداد نزول آیه انذار و مراسم دعوت خویشان رخ داد و پیامبر (ص) درخواست خود مبنی بر طلب یاری از خویشان را سه بار تکرار کردند.

۲- سه بار ابلاغ فرمان الهی است که در رویداد حادثه غدیر خم رخ داد.

تکلم «در داستان غدیر خم مردم حاضر «تبریک» گفتند و در داستان نزول آیه ولایت و بخشیدن انگشتی به فقیر مردم «تکبیر» گفتند.

+ ۸۵ عصمت ائمه اطهار (ع)

از آنجا که امام علی (ع) و دیگر امامان (ع) دو مسئولیت رهبری و مرجعیت دینی مسلمانان را پس از رسول خدا (ص) بر عهده دارند، ضروری است که آنان نیز مصون از گناه و خطا باشند. ضرورت داشتن این ویژگی، یکی از دلایل معرفی امام از جانب خداست.

در آیاتی از قرآن کریم و سخنان رسول خدا (ص) به این مسئله اشاره شده است. یکی از آن‌ها نزول آیه تطهیر است.

أَمْ سَلَمَةً، همسر رسول خدا (ص) می‌گوید: «روزی ایشان در خانه استراحت می‌کرد که دختر بزرگوارش فاطمه زهرا (س) وارد شد و سلام کرد. پیامبر (ص) پاسخ داد و ایشان را به کنار خود دعوت کرد. حضرت فاطمه (س) نزد پیامبر رفت و در کنار ایشان نشست. پس از وی، حضرت علی (ع)، امام حسن (ع) و امام حسین (ع) آمدند. رسول خدا (ص) آنان را نیز در کنار خود جای داد. آنگاه برای آنان این‌گونه دعا کرد و فرمود: «خدا یا! اینان اهل بیت من‌اند؛ آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن.»

در همین زمان، فرشته وحی آمد و آیه تطهیر را قرائت کرد.

آیه

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ [سوره احزاب، آیه ۳۳]

ترجمه همانا خدا اراده کرده که از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را دور گرداند و شما را کاملاً پاک و طاهر قرار دهد.

پیام آیه تطهیر و بیان عصمت اهل بیت (ع)

با تفکر در این آیه درمی‌یابیم که:

۱- این آیه، تعداد خاصی از خانواده پیامبر را در بر می‌گیرد که مقام عصمت دارند؛ یعنی در اینجا افراد خاصی از اهل بیت مورد نظر است و شامل سایر بستگان پیامبر نمی‌شود.

۲- چون این تعداد خاص معصوم‌اند، سخن و عمل آنان، مطابق با دین و بیان‌کننده دستورات الهی است.

تکلم بیان عصمت اهل بیت در این آیه کاملاً مشابه عصمت حضرت علی (ع) در حدیث «عَلَيَّ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ» است که در درس هشتم یازدهم انسانی آمده است.

پیامبر اکرم (ص) برای آگاهی مردم از این موضوع، مدت‌ها هر روز صبح، هنگام رفتن به مسجد از در خانه حضرت فاطمه (س) می‌گذشت و اهل خانه را «اهل بیت» صدا می‌زد و آیه تطهیر را می‌خواند.

تکلم از آنجا که در زمان نزول این آیه از میان اهل بیت فقط امام علی، حضرت فاطمه، امام حسن و امام حسین (ع) حضور داشتند، در این واقعه تنها نام این چهار بزرگوار ذکر شده است. در سخنان دیگر پیامبر (ص)، امامان بعدی هم جزو اهل بیت شمرده شده‌اند.

نتیجه‌گیری با بررسی این آیات و احادیثی که گفته شد، روشن می‌شود:

- الف) پیامبر اکرم (ص) با هدایت و راهنمایی خداوند، حضرت علی (ع) و یازده فرزند ایشان را به جانشینی خود معرفی کرده است و آنان عهده‌دار مسئولیت امامت‌اند.
 ب) لازمه این مرتبه از جانشینی، علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه است؛ همان‌گونه که رسول خدا (ص) این دو ویژگی را دارا بود.
 ج) حضرت فاطمه زهرا (س) جزو اهل بیت است و اگرچه عهده‌دار امامت نبوده، اما علم و عصمت کامل دارد و پیروی از کلام و رفتار وی بر همه مسلمانان واجب و سرچشمه هدایت و رستگاری است.

نمرین‌های امتحانی

۷۷ + فرضیات مربوط به سرنوشت مسئولیت‌های پیامبر (ص)

چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟ **۱** چند گزینه‌ای

- الف) در میان مسئولیت‌های سه‌گانه رسول خدا، مسئولیت دوم، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می‌پذیرد.
 ب) کتاب قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و نیازی به آوردن کتاب جدیدی نیست.
 ج) پیامبر اکرم (ص) آگاه‌ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه مسئولیت‌های رسالت است و نمی‌تواند از کنار چنین مسئله مهمی با سکوت و بی‌توجهی بگذرد.
 د) حکومت و اداره جامعه و تعلیم و تبیین دین، امری تمام‌شدنی و پایان‌پذیر نیست و جامعه همیشه نیازمند حاکم و معلمی است که بتواند احکام اسلام را اجرا نماید.

۱) یک ۲) سه ۳) دو ۴) چهار

۲ گسترش اسلام در نقاط دیگر و ظهور مکاتب و فرقه‌های مختلف، دلیلی بر رد فرض سکوت قرآن و پیامبر اکرم (ص) در مورد اعلام جانشین پس از ایشان است. **درست** ☐ **نادرست** ☐

۳ کدام مسئولیت پیامبر (ص) پس از ایشان نیاز به جانشین ندارد؟ چرا؟ **بلند پاسخ**

۴ * مفروضات سه‌گانه در مورد ادامه مسئولیت‌های پیامبر (ص) پس از ایشان را نام ببرید.

۵ به چه دلایلی فرضیه «سکوت قرآن و پیامبر (ص)» در مورد مرجعیت دینی و ولایت ظاهری پس از پیامبر (ص) باطل است؟ **[بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۴۰۱]**

۷۸ تعیین امام

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ **۶** چند گزینه‌ای

- الف) از آنجا که امام همه مسئولیت‌های پیامبر اکرم (ص) جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد، بنابراین، باید همان صفات و ویژگی‌های پیامبر (ص) را نیز داشته باشد.
 ب) تشخیص عصمت برای برخی از انسان‌ها ممکن نیست؛ چرا که ایشان نمی‌توانند تشخیص دهند که چه کسی معصوم است و مرتکب هیچ گناهی نمی‌شود.
 ج) همان‌طور که پیامبر از طرف خدا معرفی و معین می‌شود، تنها پیامبر است که می‌تواند فرد شایسته مقام امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند.
 د) خداوند، امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) را به جانشینی رسول خدا (ص) و امامت بعد از ایشان منصوب فرموده و نیز امامان معصوم (ع) پس از ایشان را معرفی کرده است.

۱) الف)، ج) ۲) ب)، ج) ۳) ب)، د) ۴) الف)، د)

۷ تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که همه مسئولیت‌های پیامبر (ص) پس از ایشان ادامه یابد. **درست** ☐ **نادرست** ☐

[بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۴۰۱]

[زنجان - مدرسه علامه حلی - دی ۱۴۰۰]

۸ امام را چه کسی تعیین می‌کند؟ چرا؟ **بلند پاسخ**

۷۹ + نزول آیه انذار

کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟ **۹** چند گزینه‌ای

- الف) پیامبر اکرم (ص) در سال سوم هجری دستور خداوند مبنی بر ﴿وَ أَنْذَرِ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ را به مردم ابلاغ نمودند.
 ب) پیامبر اکرم (ص) برای انجام دستور انذار، چهل نفر از بزرگان قریش را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند.
 ج) در پاسخ به درخواست پیامبر (ص) در جریان نزول آیه انذار در میان سکوت مهمانان، علی بن ابی طالب که در آن زمان، نوجوانی بیش نبود، برخاست.
 د) درخواست پیامبر (ص)، در مهمانی سه بار مطرح شد و هر بار، همه سکوت کردند و تنها علی (ع) قاطعانه اعلام آمادگی و وفاداری کرد.

۱) الف)، ب) ۲) ج)، د) ۳) ب)، ج) ۴) الف)، د)

- ۱۰ بلند پاسخ
۱۱ چند گزینهای
- آیه شریفه ﴿وَ اَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْاَقْرَبِينَ﴾ در چه سالی بر پیامبر (ص) نازل شد و مقصود از آن چه بود؟
از منظر زمانی فرمایش پیامبر اکرم (ص) «همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود.» نزول آیه انذار بیان شده است.
- ۱۲ بلند پاسخ
۱۳
۱۴
- (۱) پیش از (۲) همزمان با (۳) پس از
عکس العمل مهمانان پس از بیان درخواست پیامبر اکرم (ص) در جریان نزول آیه انذار را بیان کنید.
پیامبر اکرم (ص) در عمل به دستور الهی در آیه انذار چه اقداماتی انجام دادند؟
چرا پیامبر (ص) در شرایطی که هنوز موفقیتی کسب نکرده بود و حتی خویشانش نیز دعوت او را نپذیرفته بودند، جانشین خود را معین کرد؟ انجام این کار در زمانی که هنوز اسلام پیشرفت نکرده بود، به چه معناست؟

۸۰ نزول آیه ولایت

- ۱۵ چند گزینهای
۱۶ درست نادرست
۱۷ جای خالی
۱۸ کوتاه پاسخ
۱۹ بلند پاسخ
۲۰ *
- کدام یک از عبارات های زیر درست است؟
الف) در یکی از روزها، فرشته وحی از جانب خداوند آیه ولایت را بر پیامبر (ص) نازل کرد که در آن ویژگی های ولی و سرپرست مسلمانان تعیین شده است.
ب) با نزول آیه ولایت، رسول خدا (ص) دریافت که واقعه ای خاص رخ داده است و کسی در قنوت صدقه داده است و خداوند قصد دارد او را معرفی کند.
ج) مردم که از محتوای آیه ولایت با خبر شده بودند، تکبیر گفتند و رسول خدا (ص) نیز، ستایش و سپاس خداوند را به جا آورد.
د) پیامبر اکرم (ص) پس از اطلاع از صدقه دادن حضرت علی (ع) توسط خود شخص فقیر با شتاب و در حالی که آیه را می خواند و مردم را از آن آگاه می کرد به سوی مسجد رفت.
- (۱) الف)، (ج) (۲) الف)، (ب) (۳) ج)، (د) (۴) ب)، (د)
نزول آیه انذار در شرایط خاص و اعلام ولایت حضرت علی (ع) از جانب رسول خدا (ص) برای آن بود که مردم با چشم ببینند و از زبان پیامبر (ص) بشنوند تا امکان مخفی کردن آن نباشد.
تنها کسی که در حال رکوع صدقه داده است می باشد.
معیار و ملاکی را که آیه ولایت برای ولایت و جانشینی پس از پیامبر (ص) بیان می فرماید چیست؟
ولایت در مورد چه کسانی است و پیام آن چیست؟
نزول آیه ولایت و اعلام ولایت حضرت علی (ع) از جانب رسول خدا (ص) در آن شرایط چه دلیلی داشت؟

۸۱ + حدیث جابر

- ۲۱ چند گزینهای
۲۲ آیه
۲۳ جای خالی
۲۴ چند گزینهای
۲۵ بلند پاسخ
۲۶
۲۷
۲۸ بلند پاسخ
- کدام یک از عبارات های زیر نادرست است؟
الف) حدیث جابر از سوی پیامبر اکرم (ص) مؤخر از نزول آیه ۵۹ سوره نساء است.
ب) وقتی آیه ولایت نازل شد جابر بن عبدالله انصاری نزد رسول خدا آمد و گفت: «یا رسول الله، ما خدا و رسول او را شناخته ایم. لازم است «اولی الامر» را نیز بشناسیم.»
ج) امامان بزرگوار ما پس از حضرت علی (ع) به ترتیب حسن بن علی (ع)، حسین بن علی (ع)، علی بن الحسین (ع)، محمد بن علی (ع) هستند.
د) نام پدر بزرگوار منجی بشریت و موعود الهی حسن بن علی (ع) است و پدر بزرگ امام رضا (ع) نیز محمد بن علی (ع) هستند.
- (۱) الف)، (د) (۲) ب)، (د) (۳) الف)، (ج) (۴) ب)، (ج)
پیام آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ را بنویسید.
با تفکر در آیه ۵۹ سوره نساء و حدیث جابر پیام آیه و حدیث زیر جاهای خالی را پر کنید.
مسلمانان باید از و اطاعت کنند. از آنجا که این اطاعت ها در کنار هم قرار دارند و سرپیچی از هر مورد است از آنجا که مصداق در آیه مشخص نشده است، برای آگاهی مردم و اشتباه نکردن آن ها لازم است که رسول خدا (ص) مصداق آن را برای مردم بیان کند.
آیه شریفه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ مرتبط با کدام یک از احادیث زیر است؟
(۱) حدیث غدیر (۲) حدیث منزلت (۳) حدیث جابر (۴) حدیث ثقلین
القاب امامان بزرگوار را به ترتیب نام ببرید.
پیامبر اکرم (ص) در حدیث جابر در مورد امام باقر (ع) چه سفارشی به جابر کردند؟
فرمایش پیامبر اکرم (ص) در مورد امام عصر (ع) در حدیث جابر را بنویسید.
«حدیث جابر» را توضیح دهید.

۸۲ + حدیث ثقلین

- ۲۹ چند گزینهای
۳۰
- کدام یک از عبارات های زیر درست است؟
الف) پیامبر اکرم (ص) به طور مکرر، از جمله در روزهای آخر عمر خود حدیث منزلت را خطاب به امام علی (ع) بیان می کردند.
ب) عبارت «وَ اِنَّهُمْ لَنْ يَغْتَرَفَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْخَوْضَ» بیانگر تلازم و همراهی همیشگی «ثقلین» تا بهشت موعود است.
ج) مقصود از «ثقلین» در حدیث «اِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ» وجود مبارک پیامبر اکرم (ص) در کنار حضرت علی (ع) می باشد.
د) عبارت «مَا اِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا اَبَدًا» بیانگر این حقیقت است که تمسک به ثقلین برابر با رهایی ابدی از گمراهی است.
- (۱) الف)، (د) (۲) ب)، (د) (۳) الف)، (ج) (۴) ب)، (ج)

[کتابخانه و پویرا مهر - مدرسه شاهد - دی ۱۴۰۰]

[تبریز - نمونه دولتی سعری - دی ۱۴۰۰]

[سمنان - شاهد - فروردین ۱۴۰۰]

[پابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۴۰۰]

- حدیث ۳۰ با توجه به حدیث شریف: «إِنِّي تَارِكٌ فَيْكُمْ التَّقْلِينَ...» مسلمانان با پیروی از چه چیزهایی گمراه نمی‌شوند؟ [گهساران - مدرسه فرزندان - فرزاد ۱۳۰۰]
- ۳۱ ترجمه حدیث ثقلین را بنویسید.
- ۳۲* دو مورد از پیام‌های حدیث ثقلین را بنویسید.
- در حدیث ثقلین منظور از دو چیز گرانها قرآن و اهل بیت (ع) می‌باشد.
- ۳۳ متن حدیث ثقلین را تکمیل کنید.
- ۳۴ «إِنِّي تَارِكٌ فَيْكُمْ التَّقْلِينَ كِتَابَ اللَّهِ وَ... مَا إِنَّ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا... أَبَدًا وَإِنَّهُمَا... حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ»

۸۳ حدیث منزلت

- ۳۵ کدام یک از عبارات زیر درست است؟
- الف) حدیث منزلت اشاره به زمانی دارد که خداوند حضرت موسی (ع) را مأمور مبارزه با هارون کرد.
- ب) خواسته حضرت موسی (ع) از خداوند این بود که برادرش را مشاور، پشتیبان و شریک در امر هدایت مردم قرار دهد.
- ج) عبارت «أَنْتَ مَتَّى يَمْتَرُ لَه هَارُونَ مِنْ مُوسَى» بیانگر شباهت حضرت علی (ع) و هارون است.
- د) عبارت «إِلَّا أَنَّهُ لَا تَبَيَّ بَعْدِي» بیانگر شباهت پیامبر اکرم (ص) و حضرت موسی (ع) است.
- ۱) الف)، د) ۲) ب)، د) ۳) الف)، ج) ۴) ب)، ج)
- حدیث ۳۶* در حدیث منزلت کدام عبارت مبین شباهت میان حضرت علی (ع) و هارون (ع) است؟
- ۳۷* ترجمه حدیث شریف منزلت را کامل کنید.
- «تو برای به منزله برای موسی هستی جز اینکه بعد از من، نیست.»
- ۳۸ عبارت «إِلَّا أَنَّهُ لَا تَبَيَّ بَعْدِي» مربوط به کدام موضوع و کدام حدیث شریف است؟

+ ۸۴ حدیث غدیر

- ۳۹ کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟
- الف) حدیث غدیر مرتبط با سفر پیامبر گرامی اسلام در سال دهم هجری به مکه مکرمه است.
- ب) عبارت قرآنی «وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ» بیانگر وجود خطرها در مسیر تبلیغ رسالت پیامبر (ص) است.
- ج) فرمان قرآنی «بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ» خطاب به همه کسانی است که در روز غدیر حضور داشته‌اند.
- د) عبارت «مَنْ أَوَّلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ» مقدمه طرح حدیث غدیر از سوی نبی مکرم اسلام است.
- ۱) الف)، د) ۲) ب)، د) ۳) الف)، ج) ۴) ب)، ج)
- ۴۰* با دقت در آیه مبارکه ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾

[تدبر در قرآن صفحه ۶۸ کتاب درسی] [قم - مدرسه فرزندان - دی ۱۳۰۰]

- الف) خداوند چه فرمانی به پیامبر (ص) می‌دهد؟
- ب) اهمیت این فرمان چقدر است؟
- ج) این آیه در کجا نازل شد؟
- ۴۱ عبارت قرآنی ﴿وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾ در آیه تبلیغ چه پیامی به همراه دارد؟
- ۴۲ پیامبر اکرم (ص) پس از نزول آیه تبلیغ فرمان توقف دادند و پس از اقامه نماز ظهر مردم را نسبت به وحی الهی مطلع نمودند. ☐ درست ☐ نادرست
- ۴۳ تبریک و تهنیت مردم به حضرت علی (ع) پس از پایان مراسم غدیر نشانه چیست؟ [تفکر در حدیث صفحه ۶۹ کتاب درسی] [بابل - مدرسه شهید بهشتی - دی ۱۳۰۰]
- ۴۴ مقدمه بیان حدیث غدیر، کدام فرمایش پیامبر اکرم (ص) است؟
- ۴۵* در واقعه غدیر چرا خداوند انجام ندادن این مأموریت را مساوی با عدم انجام رسالت اعلام کرد؟ [تفکر در حدیث - صفحه ۶۹ کتاب درسی] [تبریز - نمونه دولتی سعیدی - دی ۱۳۰۰]

+ ۸۵ عصمت ائمه اطهار (ع)

- ۴۶ کدام یک از عبارات زیر درست است؟
- الف) ضرورت داشتن ویژگی علم، یکی از دلایل معرفی امام از جانب خداست که آیه تطهیر به آن اشاره می‌کند.
- ب) نزول آیه تطهیر در منزل «أُمِّ سَلَمَه» همسر گرامی پیامبر اکرم (ص) رخ داد.
- ج) آیه تطهیر مؤخر از دعای پیامبر «خدا یا! اینان اهل بیت من‌اند؛ آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن» است.
- د) آیه «تبلیغ» ناظر بر عصمت اهل بیت (ع) به عنوان هادیان بشر در طول تاریخ است.
- ۱) الف)، د) ۲) ب)، د) ۳) الف)، ج) ۴) ب)، ج)
- ۴۷* لازمه جانشینی پیامبر (ص) علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه است. ☐ درست ☐ نادرست
- ۴۸* آیه را کامل کنید: إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ... عَنْكُمْ... أَهْلَ الْبَيْتِ و.....
- ۴۹ لازمه جانشینی پیامبر (ص) است که از دقت در آیه به دست می‌آید.
- ۵۰ جایگاه حضرت فاطمه زهرا (س) را در میان اهل بیت (ع) توضیح دهید.

[قم - مدرسه فرزندان - دی ۱۳۰۰] ☐ درست ☐ نادرست

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

[اهواز - نمونه دولتی امام علی (ع) - فرزاد ۱۳۰۰]

[قم - مدرسه فرزندان - دی ۱۳۰۰]

● سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

- ۵۱ نخستین رویداد معرفی امام علی (ع) به عنوان جانشین پیامبر (ص) کدام است؟ توضیح دهید.
- ۵۲ نام دوازده امام ما در کدام رویداد به عنوان جانشینان پیامبر اکرم (ص) مطرح شده است؟ توضیح دهید.
- ۵۳ هجرت پیامبر اکرم (ص) از مکه به مدینه در چند سالگی عمر شریف ایشان واقع گردید و کدام فرمان در ۴۳ سالگی ایشان از جانب خداوند نازل شد؟

[زبان - دافل ۱۳۰۱]

(۱) ۵۳ سالگی - ﴿وَ أَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

(۲) ۴۵ سالگی - ﴿وَ أَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

(۳) ۴۵ سالگی - ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾

(۴) ۵۳ سالگی - ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾

- ۵۴ در کدام مورد پیامبر اکرم (ص)، پنهان شدن آخرین ذخیره و حجت خداوند از نظرها را اعلام کرده بودند؟

[تجربی - دافل ۱۳۰۱]

(۱) حدیث منزلت (۲) حدیث جابر (۳) نزول آیه ولایت (۴) نزول آیه انذار

- ۵۵ بی‌توجهی به کدام مسئله نشان‌دهنده نقص یک دین است و دین اسلام که کامل‌ترین دین الهی است درباره این موضوع چه تدبیری اندیشیده است؟

[هنر - دافل ۱۳۰۰]

(۱) بی‌توجهی به ادامه مسیر تبیین دین و تشکیل حکومت - مرجعیت و ولایت معنوی

(۲) نبود یک دستورالعمل و کتاب کلی برای همیشه بشر - مرجعیت و ولایت معنوی

(۳) بی‌توجهی به ادامه مسیر تبیین دین و تشکیل حکومت - نظام امامت و ولایت

(۴) نبود یک دستورالعمل و کتاب کلی برای همیشه بشر - نظام امامت و ولایت

- ۵۶ مفهوم اشاره شده در حدیث «إِنِّي تَارِكٌ فَيْكُمْ التَّقْلِينَ...»، علتی برای کدام مورد است؟

[انسانی - خارج ۱۳۰۱]

(۱) فرستادن پیامبران متعدد (۲) پویایی و روزآمد بودن دین اسلام

(۳) بی‌نیازی از پیامبر جدید (۴) آماده کردن جامعه برای ظهور

- ۵۷ شرط‌هایی از گمراهی در روایت نبوی کدام است و از این روایت کدام پیام دریافت می‌گردد؟

[ریاضی - دافل ۱۳۰۰]

(۱) تمسک به دو یادگار پیامبر اکرم (ص) - اطاعت از هر یک از آن‌ها برای هدایت کافی است.

(۲) تمسک به دو یادگار پیامبر اکرم (ص) - وجود معصوم در کنار معجزه جاوید همیشگی است.

(۳) فهمیدن مصداق اولی الامر یا معرفی رسول خدا (ص) - اطاعت از هر یک از آن‌ها برای هدایت کافی است.

(۴) فهمیدن مصداق اولی الامر یا معرفی رسول خدا (ص) - وجود معصوم در کنار معجزه جاوید همیشگی است.

- ۵۸ خداوند به پیامبرش وعده می‌دهد که او را از چه خطری در انجام وظیفه حفظ کند و پیام کدام آیه شریفه، مؤید این مطلب است؟

[هنر - دافل ۱۳۰۱]

(۱) حوادث روزگار - ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ...﴾

(۲) آسیب مردمان - ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ...﴾

(۳) حوادث روزگار - ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ...﴾

(۴) آسیب مردمان - ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ...﴾

- ۵۹ کدام مورد، مصداق مورد نظر آیه شریفه «إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا...» را معرفی نموده است؟

[انسانی - خارج ۱۳۰۱]

(۱) ﴿لَمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ...﴾

(۲) ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ...﴾

(۳) ﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ...﴾

(۴) ﴿الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ...﴾

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹
کد مفاهیم کلیدی	۷۹	۸۱	۷۹	۸۱	۷۷	۸۲	۸۲	۸۴	۸۰

۱ [۷۷] گزینه «۱»

بررسی عبارت نادرست:

الف) مسئولیت دریافت و ابلاغ وحی به مردم، مسئولیت اول پیامبر اکرم (ص) است.

۲ [۷۷] نادرست؛ این مورد دلیل رد فرض دوم یعنی اعلام پایان مسئولیت‌های پیامبر (ص) است.

۳ [۷۷] در میان مسئولیت‌های سه‌گانه رسول خدا (ص)، مسئولیت اول، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می‌پذیرد. زیرا کتاب قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و نیازی به آوردن کتاب جدیدی نیست.

۴ [۷۷] ۱- قرآن کریم و پیامبر اکرم (ص) در این باره سکوت کرده‌اند. ۲- همچون مسئولیت اول، پایان این دو مسئولیت را نیز اعلام نموده‌اند. ۳- جانشین را تعیین نموده و دو مسئولیت «تعلیم و تبیین دین» و «ولایت ظاهری» را بر عهده وی قرار داده‌اند.

۵ [۷۷] بطلان این فرض روشن است؛ زیرا قرآن کریم، هدایتگر مردم در همه امور زندگی است و ممکن نیست نسبت به این دو مسئولیت مهم که به شدت در سرنوشت جامعه اسلامی تأثیرگذار است بی‌تفاوت باشد. همچنین پیامبر اکرم (ص) آگاه‌ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه این مسئولیت‌هاست و نمی‌تواند از کنار چنین مسئله مهمی با سکوت و بی‌توجهی بگذرد. در حقیقت، بی‌توجهی به این مسئله بزرگ، خود دلیلی بر نقص دین اسلام است و این در حالی است که دین اسلام کامل‌ترین دین الهی است.

۶ [۷۸] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) تشخیص عصمت برای تمام انسان‌ها ممکن نیست.

ج) تنها خداوند است که می‌تواند فرد شایسته مقام امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند.

۷ [۷۸] نادرست؛ مسئولیت «دریافت و ابلاغ وحی» پس از پیامبر (ص) ادامه نمی‌یابد.

۸ [۷۸] تنها خداوند است که می‌تواند فرد شایسته مقام امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند. زیرا از آنجا که امام همه مسئولیت‌های پیامبر اکرم (ص) جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد بنابراین، باید همان صفات و ویژگی‌های پیامبر را نیز داشته باشد تا مردم به وی اطمینان کنند و راهنمایی‌های او را بپذیرند. از جمله این ویژگی‌ها «عصمت» است. تشخیص عصمت برای انسان‌ها ممکن نیست؛ یعنی انسان‌ها نمی‌توانند تشخیص دهند که چه کسی معصوم است و مرتکب هیچ گناهی نمی‌شود.

۹ [۷۹] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) حدود سه سال از بعثت گذشته بود که دستور خداوند مبنی بر انذار خویشان نزدیک برای پیامبر (ص) آمد.

ب) پیامبر اکرم (ص) برای انجام دستور انذار، چهل نفر از بزرگان بنی‌هاشم را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند.

۱۰ [۷۹] سال سوم بعثت - معرفی اسلام به خویشان نزدیک و جمع‌آوری یاران برای ادامه مسیر هدایت

۱۱ [۷۹] گزینه «۳»

۱۲ [۷۹] همه مهمانان سکوت کردند و جوابی ندادند. در میان سکوت آنان، علی بن ابی طالب (ع) که در آن زمان، نوجوانی بیش نبود، برخاست و گفت: «من یار و یاور تو خواهم بود، ای رسول خدا.»

۱۳ [۷۹] برای انجام دستور انذار، رسول خدا (ص) چهل نفر از بزرگان بنی‌هاشم را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند.

۱۴ [۷۹] برنامه هدایت الهی یک برنامه بلندمدت است به همین دلیل از روز اول، برنامه آینده نیز پیش‌بینی شده است. به عبارت دیگر پیامبر (ص) با علم به اتفاقاتی که حدود ۲۳ سال بعد رخ خواهد داد، از همان ابتدا اقدام به معرفی جانشین می‌نماید و همچنین در همان ابتدا می‌خواهد به برخی مخالفان و عموم مردم نشان دهد که همیشه مخالفانی در مسیر هدایت وجود دارند و در سال‌های بعد همین افراد مسیر هدایت الهی را تغییر خواهند داد.

۱۵ [۸۰] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) با نزول آیه ولایت، رسول خدا (ص) دریافت که واقعه‌ای رخ داده و کسی در رکوع صدقه داده است و خداوند قصد معرفی او را دارد.

د) پیامبر اکرم (ص) با نزول آیه ولایت از طرف خداوند دریافت که کسی در رکوع نماز صدقه داده و خداوند قصد معرفی او را دارد؛ با شتاب و در حالی که آیه را می‌خواند و مردم را از آن آگاه می‌کرد، به مسجد آمد و...

۱۶ [۸۰] نادرست؛ نزول آیه ولایت صحیح است.

۱۷ [۸۰] حضرت علی (ع)

۱۸ [۸۰] اتفاق در حال رکوع نماز

۱۹ [۸۰] در مورد ولایت خداوند و پیامبر (ص) و حضرت علی (ع) - معرفی

حضرت علی (ع) به عنوان جانشین پیامبر (ص)

۲۰ [۸۰] برای آن بود که مردم با چشم ببینند و از زبان پیامبر (ص) بشنوند تا امکان مخفی کردن آن نباشد.

۲۱ [۸۱] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) وقتی آیه اطاعت نازل شد جابر بن عبدالله انصاری نزد پیامبر (ص) آمد و سؤال پرسید.

د) پدر بزرگ امام رضا (ع) امام جعفر صادق (ع) (جعفر بن محمد (ع)) هستند.

۲۲ [۸۱] آیه اطاعت که در آن اطاعت از خدا و پیامبر (ص) و صاحبان دستور (امامان بزرگوار) به عنوان امری واجب به مردم ابلاغ شده است.

۲۳ [۸۱] خدا - رسول - خطا (اشتباه) - اولی الامر

۲۴ [۸۱] گزینه «۳»

۲۵ [۸۱] «علی بن ابی طالب (ع)، حسن بن علی (ع)، حسین بن علی (ع)،

علی بن الحسین (ع)، محمد بن علی (ع)، جعفر بن محمد (ع)، موسی بن جعفر (ع)،

علی بن موسی (ع)، محمد بن علی (ع)، علی بن محمد (ع)، حسن بن علی (ع) و

حضرت مهدی (ع)»

۲۶ [۸۱] «ای جابر... تو در هنگام پیری او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان.»

۲۷ [۸۱] «ای جابر... او هم نام و هم کنیه من است. اوست که از نظر مردم پنهان می‌شود و غیبت او طولانی می‌گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده او باقی می‌مانند.»

۲۸ [۸۱] در یکی از روزها، در مدینه، جبرئیل بر پیامبر نازل شد و آیه ۵۹ سورة نساء را برایشان خواند: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾. وقتی این آیه نازل شد، جابر بن عبدالله انصاری نزد رسول خدا آمد و گفت: «یا رسول الله، ما خدا و رسول او را شناخته ایم. لازم است «اولی الامر» را نیز بشناسیم.» رسول خدا فرمود: «ای جابر، آنان جانشینان من و امامان بعد از من اند. نخستین آنان علی بن ابی طالب است و سپس به ترتیب: حسن بن علی، حسین بن علی، علی بن الحسین، محمد بن علی و تو در هنگام پیری او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان. پس از محمد بن علی به ترتیب: جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی و پس از ایشان فرزندش می باشد که هم نام و هم کنیه من است. اوست که از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان را سخ دارند، بر عقیده به او باقی می مانند.»

۲۹ [۸۲] گزینه «۲»

بررسی عبارت های نادرست:

الف) پیامبر اکرم (ص) به طور مکرر، از جمله در روزهای آخر عمر خود، حدیث ثقلین را می خواند.

ج) مقصود از «ثقلین» در عبارت «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ» قرآن کریم و اهل بیت پیامبر (ص) است.

۳۰ [۸۲] قرآن و اهل بیت (ع)

۳۱ [۸۲] من در میان شما دو چیز گران بها می گذارم: کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را اگر به این دو تمسک جوید هرگز گمراه نمی شوید و این دو هیچگاه از هم جدا نمی شوند تا اینکه کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

۳۲ [۸۲] ۱- همراهی همیشگی قرآن و اهل بیت (ع)، ۲- تمسک به اهل بیت و قرآن ضامن سعادت انسان هاست.

۳۳ [۸۲] درست

۳۴ [۸۲] عِترَتِي أَهْلُ بَيْتِي - لَنْ تَضَلُّوا - لَنْ يَفْتَرِقَا

۳۵ [۸۳] گزینه «۴»

بررسی عبارت های نادرست:

الف) حدیث منزلت اشاره به زمانی دارد که خداوند حضرت موسی (ع) را مأمور مبارزه با فرعون کرد.

د) عبارت «إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي» ناظر بر ختم نبوت پیامبر اکرم (ص) است.

۳۶ [۸۳] «أَنْتَ مَعِيَ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى»

۳۷ [۸۳] من - هارون - پیامبری

۳۸ [۸۳] ختم نبوت و پایان پیامبری - حدیث منزلت

۳۹ [۸۴] گزینه «۴»

بررسی عبارت های نادرست:

ب) عبارت قرآنی «وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغَتْ رَسُولَاتُهُ» بیانگر ضرورت ابلاغ پیام الهی به مردم است که این پیام مهم اعلام جانشینی حضرت علی (ع) پس از پیامبر اکرم (ص) است که اگر ابلاغ نمی شد گویا پیامبر (ص) رسالت الهی را به انجام نرسانده است.

ج) فرمان قرآنی «بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ» خطاب به پیامبر اکرم (ص) است که می بایست آنچه از سوی پروردگار برایشان نازل می شود به مردم ابلاغ کند.

۴۰ [۸۴] الف) ابلاغ فرمان الهی به مردم مبنی بر جانشینی حضرت علی (ع)،

ب) کل رسالت پیامبر (ص)، ج) محلی به نام «غدير خم»

۴۱ [۸۴] وجود خطرات در مسیر تبلیغ و وعده خداوند به پیامبر (ص) که او را در این راه حفظ می کند.

۴۲ [۸۴] درست

۴۳ [۸۴] انتصاب حضرت علی (ع) به جانشینی پیامبر اکرم (ص) و بیعت با ایشان

۴۴ [۸۴] پرسش «مَنْ أَوْلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ؟» «چه کسی به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است؟»

۴۵ [۸۴] زیرا حضرت علی (ع) ادامه دهنده رسالت پیامبر (ص) در مسیر هدایت مردم است و اگر این مسیر منحرف شود، هدایت بندگان خداوند به بیراهه رفته و زحمات همه پیامبران قبل بر باد می رود.

۴۶ [۸۵] گزینه «۴»

بررسی عبارت های نادرست:

الف) ضرورت داشتن ویژگی عصمت، یکی از دلایل معرفی امام از جانب خداست که آیه تطهیر به آن اشاره می کند.

د) آیه تطهیر ناظر بر عصمت اهل بیت (ع) به عنوان هادیان بشر در طول تاریخ است.

۴۷ [۸۵] درست

۴۸ [۸۵] لِيُذْهَبَ - الرِّجْسُ - يُطَهَّرَكُمْ تَطْهِيرًا

۴۹ [۸۵] عصمت - تطهیر

۵۰ [۸۵] حضرت فاطمه زهرا (س) جزو اهل بیت است و اگرچه عهده دار امامت نبوده، اما علم و عصمت کامل دارد و پیروی از کلام و رفتار وی بر همه مسلمانان واجب و سرچشمه هدایت و رستگاری است.

• پاسخ سؤال های ویژه امتحان برای کنکور

۵۱ [۷۹] نزول آیه انذار - حدود سه سال از بعثت گذشته بود که این فرمان

از جانب خداوند برای پیامبر آمد: ﴿وَ أَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

برای انجام دستور انذار، رسول خدا (ص) چهل نفر از بزرگان بنی هاشم را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند. همه مهمانان سکوت کردند و جوابی ندادند. در میان سکوت آنان، علی بن ابی طالب که در آن زمان، نوجوانی بیش نبود، برخاست و گفت: «من یار و یاور تو خواهم بود، ای رسول خدا.» درخواست پیامبر (ص)، در مهمانی سه بار مطرح شد و هر بار، همه سکوت کردند و تنها علی (ع) قاطعانه اعلام آمادگی و وفاداری کرد. پس از آن پیامبر دست آن حضرت را در دست گرفت، بیعت ایشان را پذیرفت و به مهمانان فرمود: «همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود.»

۵۲ [۸۱] حدیث جابر - در یکی از روزها، در مدینه، جبرئیل بر پیامبر نازل

شد و آیه ۵۹ سورة نساء را برایشان خواند که قسمتی از آن چنین است: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ وقتی این آیه نازل شد، جابر بن عبدالله انصاری نزد رسول خدا (ص) آمد و گفت: «یا رسول الله، ما خدا و رسول او را شناخته ایم. لازم است «اولی الامر» را نیز بشناسیم.» رسول خدا (ص) فرمود: «ای جابر، آنان جانشینان من و امامان بعد از من اند. نخستین آنان علی بن ابی طالب است و سپس به ترتیب: حسن بن علی، حسین بن علی، علی بن الحسین، محمد بن علی و تو در هنگام پیری او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان. پس از محمد بن علی به ترتیب: جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی و پس از ایشان فرزندش می باشد که هم نام و هم کنیه من است. اوست که از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان را سخ دارند، بر عقیده به او باقی می مانند.»

۵۳ [۷۹] گزینه «۱»

هجرت به مدینه در سال ۱۳ پس از بعثت رخ داد چرا که پیامبر اکرم (ص) سیزده سال در مکه بودند و پس از آن به مدینه هجرت کردند. از طرفی پیامبر اکرم (ص) در ۴۰ سالگی به پیامبری رسیدند پس در نتیجه ایشان در زمان هجرت ۵۳ ساله بوده‌اند. آیه «وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ» در سال سوم بعثت نازل شد که ایشان در آن زمان ۴۳ ساله بودند.

۵۴ [۸۱] گزینه «۲»

پیامبر اکرم (ص) در حدیث جابر نام دوازده امام را برشمردند و در مورد امام زمان (عج) فرمودند: «او هم نام و هم کنیه من است و غیبت او طولانی می‌شود تا جایی که تنها افرادی که ایمان راسخ دارند بر عقیده به او باقی می‌مانند.»

۵۵ [۷۷] گزینه «۳»

قرآن کریم، نسبت به استمرار دو مسئولیت مهم مرجعیت دینی و اجرای احکام اجتماعی بی تفاوت نیست و پیامبر اکرم (ص) نیز از کنار چنین مسئله مهمی با سکوت و بی توجهی نمی‌گذرد چرا که بی توجهی به این مسئله، دلیلی بر نقص دین اسلام است در حالی که دین اسلام کامل‌ترین دین الهی است. راه حل اسلام برای آن نیز، وجود امامان معصوم و ولی الهی به عنوان جانشینان پیامبر اکرم (ص) است.

۵۶ [۸۲] گزینه «۳»

دو ثقل بزرگ (کتاب قرآن و امامان و اهل بیت علیهم السلام به عنوان یادگار پیامبر اکرم (ص) هستند که با وجود آن‌ها نیازی به آمدن پیامبر جدید نیست.

۵۷ [۸۲] گزینه «۳»

پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا ... : من در میان شما دو چیز گران بها به جا می‌گذارم کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را اگر به این دو تمسک جویید هرگز گمراه نمی‌شوید...»

مطابق این حدیث شریف، تمسک به دو ثقل الهی قرآن و اهل بیت شرط رهایی از گمراهی است و وجود معصوم در کنار قرآن نیز همیشگی است.

۵۸ [۸۴] گزینه «۲»

عبارت شریفه «وَ اللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ» و خداوند تو را از مردمان حفظ می‌کند. اشاره به خطر مردمان و حفظ پیامبر (ص) و امام علی (ع) از این خطر شده است. این عبارت در آیه تبلیغ «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ...» آمده است.

۵۹ [۸۰] گزینه «۴»

ترجمه آیه ۵۵ سوره مائده: «هَمانا وَلِيُّ شَما فَقط خداوند و رسول او و کسانی‌اند که ایمان آورده‌اند. همان ایمان‌آوردگانی که نماز را بر پا می‌دارند و در حال رکوع زکات می‌دهند.»

یادداشت

درس ششم

پیشوایان اسوه

مفاهیم کلیدی

- ۸۷ + تلاش برای برقراری عدالت و برابری
- ۸۹ + سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم
- ۹۱ جان و جانشین پیامبر (ص)
- ۹۳ + عدالت بی‌مانند

- ۸۶ اسوه‌های رهبری
- ۸۸ محبت و مدارا با مردم
- ۹۰ مبارزه با فقر و محرومیت
- ۹۲ + نزول آیه «خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»
- ۹۴ + علم بی‌کران

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلد بوم بلدنوم

۸۶ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) پیامبر اکرم (ص) پس از بیست و سه سال تلاش برای هدایت مردم مکه، با دعوت مردم مدینه، به این شهر هجرت کرد.
- (ب) طبق آیات قرآن کریم، قطعاً برای کسی که به خداوند و روز رستاخیز امید داشته و خدا را بسیار یاد می‌کند، در رسول خدا (ص) سرمشق نیکویی است.
- (ج) حکومت اسلامی، به تدریج گسترش یافت و در مدت سیزده سال، سراسر شبه‌جزیره عربستان را فراگرفت.
- (د) پیامبر اکرم (ص) در همه ابعاد فردی و اجتماعی، از جمله در رهبری و پیشوایی، الگو و اسوه مؤمنان شد.
- (۱) (ب)، (ج) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (د) (۴) (الف)، (ج)

۸۷ تلاش برای برقراری عدالت و برابری، به عنوان یکی از ابعاد رسالت پیامبر اکرم (ص) را توضیح دهید.

۸۸ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- (الف) رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری محبت‌آمیز بود که مردم، ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند.
- (ب) معمولاً اطرافیان یک رهبر برای اینکه خود را به او نزدیک کنند، از گفتن عیب دیگران نزد او خودداری می‌کنند.
- (ج) پیامبر اکرم (ص) به یاران خود می‌گفت: «بدی‌های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید؛ زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم.»
- (د) پیامبر اکرم (ص) برای اظهار مهربانی با مردم هم‌سخن می‌شد آن‌ها همیشه در حضور پیامبر، شعر می‌خواندند، یا از گذشته خود می‌گفتند.
- (۱) (ب)، (د) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (د) (۴) (الف)، (ج)

۸۹ سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر اکرم (ص) به عنوان یکی از ویژگی‌های رهبری او را توضیح دهید.

۹۰ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- (الف) رسول خدا (ص) به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از فقر و محرومیت بود. از این رو مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد و از بیکاری بدش می‌آمد.
- (ب) پیامبر اکرم (ص) کسانی را که فقط به کار می‌پرداختند و به عبادت توجه نمی‌کردند، مذمت می‌کرد.
- (ج) پیامبر اکرم (ص) به فقیران بسیار احترام می‌گذاشت و اجازه نمی‌داد که به خاطر فقر مورد بی‌توجهی قرار گیرند و فراموش شوند.
- (د) ایشان ثروت را یکی از ملاک‌های برتری می‌شمرد اما به آسانی با فقیرترین و محروم‌ترین مردم می‌نشست و صمیمانه با آن‌ها گفت‌وگو می‌کرد.
- (۱) (ب)، (د) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (د) (۴) (الف)، (د)

۹۱ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) حضرت علی (ع) از بدو تولد نزد پیامبر (ص) زندگی کرد و تا پایان عمر نیز از محضر پیامبر اکرم (ص) بهره برد.
- (ب) پدر گرانقدر حضرت علی (ع) جناب ابوطالب (ع) به پیشنهاد پیامبر (ص)، نام ایشان را «علی» گذاشت.
- (ج) علی (ع) فرمود: «هنگامی که وحی بر پیامبر (ص) فرود آمد، آوای اندوهگین شیطان را شنیدم.»
- (د) امیرمؤمنان، علی (ع)، ده سال قبل از بعثت پیامبر (ص) در خانه پیامبر (ص) به دنیا آمد.
- (۱) (ب)، (ج) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (د) (۴) (الف)، (ج)

۹۲ داستان نزول آیه «خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» را بیان کنید.

۹۳ دو نمونه از اقدامات حضرت علی (ع) در حوزه عدالت را نام ببرید.

- الف) بزرگان علم و دانش، پس از بررسی شخصیت امیرالمؤمنین علی (ع) با شگفتی مشاهده کرده اند که فضایی در آن امام است که به سختی در یک فرد جمع می شود.
 ب) کتاب «نهج البلاغه» که تمام سخنرانی ها، نامه ها و پند و اندرزهای حضرت علی (ع) را در خود جای داده، حکایتگر دانش بی مانند ایشان است.
 ج) ابن ابی الحدید از دانشمندان بزرگ اهل سنت است، در شرح خطبه ۲۲۱ می گوید: «به حق، سخن علی را از سخن خالق (قرآن) فروتر و از سخن مخلوق (دیگر انسان ها) برتر خوانده اند».
 د) امیرالمؤمنین (ع) جز نزد پیامبر اکرم (ص) نزد کسی دیگر شاگردی نکرده بود و به همین دلیل، دانش ایشان متصل به دانش پیامبر (ص) بود و مانند دانش پیامبر (ص) از وحی الهی سرچشمه می گرفت.

۱) (ب)، (د) ۲) (ب)، (ج) ۳) (الف)، (د) ۴) (الف)، (ج)

پاسخ

- [۸۶] گزینه «۴»
 [۸۸] گزینه «۴»
 [۹۰] گزینه «۳»
 [۹۲] صفحه ۸۰ کتاب درسی
 [۹۴] گزینه «۲»
 [۸۷] صفحه های ۷۵ و ۷۶ کتاب درسی
 [۸۹] صفحه های ۷۷ و ۷۸ کتاب درسی
 [۹۱] گزینه «۲»
 [۹۳] صفحه ۸۲ کتاب درسی

[حداکثر زمان مطالعه: ۱۵ دقیقه] - زمان شما:

مفاهیم آموزشی

۸۶ اسوه های رهبری

پیامبر اکرم (ص) پس از سیزده سال تلاش برای هدایت مردم مکه با دعوت مردم مدینه، به این شهر هجرت کرد و به فرمان خداوند، حکومت اسلامی را بنا نهاد. این حکومت، به تدریج گسترش یافت و در مدت ده سال، سراسر شبه جزیره عربستان را فراگرفت.
 شروع رسالت حضرت محمد (ص) از شهر مکه بوده است و شروع حکومت ایشان از مدینه و همراه با هجرت به این شهر بوده است.
 آن حضرت، در مدت این ده سال، به گونه ای زندگی کرد که در همه ابعاد فردی و اجتماعی، از جمله در جایگاه رهبری و پیشوایی، الگو و اسوه انسان ها شد. خداوند درباره ایشان می فرماید:

آیه

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ [سورة احزاب، آیه ۲۱]

ترجمه قطعاً برای شما در رسول خدا سرمشق نیکویی است برای کسی که امید دارد به خداوند و روز رستاخیز و خدا را بسیار یاد می کند.
پیام ۱- مقام الگویی و اسوه بودن پیامبر اکرم (ص)، ۲- ایشان برای کسانی الگو هستند که به خدا و معاد باور داشته و خداوند را یاد کنند.

+ ۸۷ تلاش برای برقراری عدالت و برابری

- ۱- تلاش برای برقراری عدالت و برابری
 ۲- محبت و مدارا با مردم
 ۳- سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم
 ۴- مبارزه با فقر و محرومیت

ابعاد رهبری رسول خدا (ص)

یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول خدا (ص) اجرای عدالت بود.

ایشان در این مورد با قاطعیت عمل کرد و کوشید تا جامعه ای عادلانه بنا کند که در آن از تبعیض خبری نباشد و همه در برابر قانون الهی یکسان باشند.
 این اقدام پیامبر اکرم (ص) در شرایطی انجام می گرفت که در جامعه آن روز حجاز و سایر کشورها، تبعیض و تفاوت طبقاتی یک قانون پذیرفته شده بود و کسی با آن مخالفت نمی کرد.

آن حضرت، درآمد بیت المال را میان مسلمانان به تساوی تقسیم کرد و فرقی میان عرب و غیر عرب نمی گذاشت.

با همه بردباری و ملایمتی که در برابر ضایع شدن حق شخصی خود داشت، در برابر ضایع شدن حقوق افراد جامعه می ایستاد و کوتاه نمی آمد و متجاوزان حقوق مردم را در هر موقعیت و مقامی که بودند، مجازات می کرد.

مثال در زمان های گذشته، قبایل جایگاه مخصوصی داشتند و برخی قبایل برتر از برخی دیگر شمرده می شدند. روزی فردی از یکی از قبایل صاحب نام مدینه، دزدی کرد و جرم او ثابت شد. رؤسای قبیله فکر می کردند که رسول خدا (ص) به دلیل جایگاهی که قبیله این فرد دارد وی را مجازات نخواهد کرد؛ اما با کمال تعجب دیدند که پیامبر می خواهد حکم را اجرا کند. واسطه های مختلفی نزد رسول خدا فرستادند، تا ایشان را از اجرای حکم منصرف کنند. حتی برخی نزدیکان رسول خدا (ص) را واسطه قرار دادند، اما ایشان نپذیرفت و به آنان فرمود:

حدیث

«اقوام و ملل پیشین بدین سبب، دچار سقوط شدند که در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند؛ اگر شخصی قدرتمند و صاحب نفوذ از ایشان دزدی می‌کرد رهایش می‌کردند و اگر فردی ضعیف دزدی می‌کرد وی را مجازات می‌کردند.»

پیام ۱- اجرای عدالت، نخستین ویژگی پیامبر اکرم (ص)، ۲- تبعیض در اجرای عدالت، عامل سقوط اقوام و ملل

رسول خدا (ص)، برای اولین بار در جامعه آن روز، برابری همه افراد در برابر قانون را اعلام کرد و عرب و غیر عرب و سیاه و سفید را برابر دانست و در مقابل تعصبات قومی و قبیله‌ای ایستاد.

۸۸ محبت و مدارا با مردم

رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری **محبت‌آمیز** بود که مردم، ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند و در سختی‌ها به ایشان پناه می‌بردند. معمولاً اطرافیان یک رهبر برای اینکه خود را به او نزدیک کنند، عیب دیگران را نزد او بازگو می‌کنند.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) به یاران خود می‌گفت: «بدی‌های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید؛ زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم.»

پیام محبت و مدارای پیامبر (ص) با مردم

مثال ۱- هر کس به خانه آن حضرت می‌رفت، به او **احترام** می‌گذاشت تا آنجا که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می‌کرد و یا بر جای خود می‌نشاند.

۲- هرگز در مقابل **یارانش** پای خود را دراز نمی‌کرد و سعی می‌کرد تا وقتی که آن‌ها نشسته‌اند، در کنارشان باشد.

۳- اگر درباره **آخرت** حرف می‌زدند با آنان همراهی می‌کرد و اگر درباره خوردنی و آشامیدنی و سایر امور روزمره سخن می‌گفتند، برای اظهار **مهربانی** با آنان هم‌سخن می‌شد.

۴- گاهی در حضور پیامبر (ص)، **شعر** می‌خواندند، یا از **گذشته خود** می‌گفتند.

نکته ۱- در همه این موارد، آنان را **منع** نمی‌کرد، مگر اینکه کار **حرامی** مانند **غیبت کردن** از آنان سر می‌زد؛ در این موارد بود که آنان را از ادامه بحث باز می‌داشت.

+ ۸۹ سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

پیامبر (ص) چنان علاقه‌مند به نجات مردم از گمراهی بود که سختی‌ها و آزارهای این راه، هرگز سبب دوری او از مردم نگردید و آن قدر برای هدایتشان شبانه‌روز تلاش کرد که خداوند در این باره خطاب به مسلمانان فرمود:

آیه

«رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما حریص (به شدت علاقه‌مند) است.» [سوره توبه، آیه ۱۲۸]

پیام سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر (ص) در هدایت مردم

با همه این دلسوزی‌ها و زحمت‌ها، دشمنی **سران قریش** با ایشان روز به روز بیشتر می‌شد. می‌گفتند او **ساحر** و **جادوگر** است، می‌گفتند دیوانه است، بر سر و رویش خاکستر می‌پاشیدند، طعنه و نیش زبان به او می‌زدند. با وجود این‌ها، آن قدر با **مهربانی** و **صبر** و **تحمل**، به هدایت مردم ادامه می‌داد که گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه فراوان از پا درآید که خداوند به او فرمود:

آیه

﴿لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسًا أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ [سوره شعرا، آیه ۳]

ترجمه از اینکه برخی ایمان نمی‌آورند شاید که جانت را [از شدت اندوه] از دست بدهی.

پیام سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر (ص) در هدایت مردم

امام علی (ع) که در بیشتر صحنه‌ها در کنار رسول خدا (ص) بود، درباره تلاش بی‌پایان پیامبر می‌فرمود:

حدیث

پیامبر طبیعی سیار بود، [برخلاف سایر طبیبان] او خود به سراغ مردم می‌رفت، داروها و مرهم‌هایش را خودش آماده می‌کرد و ابزارهای طبابت را با خود می‌برد تا بر هر جا که نیاز باشد، مرهم بگذارد؛ بر دل‌های کور، گوش‌های کر، زبان‌های گنگ، او با داروهای خویش، بیماران غفلت‌زده و سرگشته را درمان می‌کرد.

پیام سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر (ص) در هدایت مردم و توصیف حضرت علی (ع) از آن - تشبیه پیامبر (ص) به پزشک دوره‌گرد و سیار

آن حضرت، تلاش می‌کرد حتی کسانی را که با ایشان می‌جنگیدند هدایت کند و به سوی حق دعوت نماید. متکبران و برخی از بزرگان قبایل که تعالیم اسلام را به ضرر خود می‌دیدند، جنگ‌هایی را علیه آن حضرت به راه می‌انداختند. پیامبر (ص) نیز به ناچار مسلمانان را برای مقابله با آنان بسیج می‌کرد. اما به آنان سفارش می‌کرد:

حدیث

«اگر کافری در جنگ کشته شد او را مُثله نکنید، کودکان و پیران و زنان را نکشید، حیوانات حلال گوشت را نکشید مگر اینکه برای تغذیه به آن احتیاج داشته باشید. هرگز آب مشرکان را زهرآلود نکنید و مزارع و نخلستان‌ها را نسوزانید.»

پیام سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر (ص) در هدایت مردم

و در جای دیگری می‌فرمود: «اگر در بجهوه جنگ، یکی از مشرکان خواست تا در مورد حقیقت اسلام مطالبی بداند، او در پناه اسلام است تا کلام خدا را بشنود، اگر اسلام را پذیرفت، او هم برادر دینی شماست و اگر قبول نکرد، او را به جایی که احساس امنیت می‌کند، برسانید و پس از آن از خدا برای غلبه بر او یاری بجویید.»

پیام سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر (ص) در هدایت مردم

۹۰ مبارزه با فقر و محرومیت

رسول خدا (ص) به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از فقر و محرومیت بود. از این رو، مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد، از بیکاری بدش می‌آمد.

مثال ۱- او کسانی را که فقط به عبادت می‌پرداختند و کار نمی‌کردند، مذمت می‌کرد.

۲- در عین حال، پیامبر (ص) به فقیران بسیار احترام می‌گذاشت و اجازه نمی‌داد که به خاطر فقر مورد بی‌توجهی قرار گیرند و فراموش شوند.

۳- برخی از آن‌ها دوست صمیمی ایشان به شمار می‌رفتند.

۴- ایشان ثروت را ملاک برتری نمی‌شمرد.

به آسانی با فقیرترین و محروم‌ترین مردم می‌نشست و صمیمانه با آن‌ها گفت‌وگو می‌کرد. آنان نیز رسول خدا (ص) را همدل و همراه خود می‌یافتند.

حدیث

حضرت محمد (ص) به یاران خود می‌فرمود: «به من ایمان نیاورده است کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد.»

پیام مبارزه با فقر و محرومیت و هم‌دردی با فقیران از صفات پیامبر (ص)

۹۱ جان و جانشین پیامبر (ص)

امیرمؤمنان علی (ع)، ده سال قبل از بعثت پیامبر (ص) در خانه کعبه به دنیا آمد. پدرش ابوطالب (ع) به پیشنهاد پیامبر، نام ایشان را «علی» گذاشت.

این نام به معنای «والا» و «بلندمرتبه» است. سه یا چهار سال بیشتر نداشت که به خانه پیامبر آمد و چندین سال نزد ایشان زندگی می‌کرد.

خودش درباره این دوران می‌فرماید:

«در حالیکه کودک بودم، همواره در کنار پیامبر بودم و پیامبر مرا در کنار خود می‌نهاد... نه هرگز دروغی در گفتار من دید و نه رفتاری ناشایست از من مشاهده کرد... من همچون بچه از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می‌رود، از آن بزرگوار پیروی می‌کردم و او هر روز پرچمی از خوی‌های نیکوی خود

را برای من می‌افراشت و مرا به پیروی کردن از آن فرمان می‌داد... هنگامی که وحی بر پیامبر (ص) فرود آمد، آوای اندوهگین شیطان را شنیدم. گفتم:

ای پیامبر خدا، این فریاد اندوهناک چیست؟ پاسخ داد: این شیطان است که از پرستش خود ناامید شده است. بی‌گمان آنچه را من می‌شنوم تو هم

می‌شنوی و آنچه را من می‌بینم تو هم می‌بینی، جز اینکه تو پیامبر نیستی، بلکه وزیر هستی و تو هر آینه بر راه خیر می‌باشی.»

+ ۹۲ نزول آیه «خَيْرُ الْبَرِّ»

جابر بن عبدالله انصاری، از یاران خوب رسول خدا (ص) می‌گوید: در کنار خانه خدا و در حضور رسول خدا (ص) بودیم که علی (ع) وارد شد.

رسول خدا (ص) فرمود: «برادرم به سویتان آمد.» سپس رو به سمت کعبه کرد و دست بر آن گذاشت و فرمود: «سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت

اوست، این مرد و شیعیان و پیروان او، رستگارند و در روز قیامت، اهل نجات‌اند.» سپس فرمود: «این مرد ایمان آورنده به خدا، وفادارترین شما در پیمان

با خدا، راسخ‌ترین شما در انجام فرمان خدا، صادق‌ترین شما در داوری بین مردم، بهترین شما در رعایت مساوات و ارجمندترین شما نزد خداست.»

در همین هنگام آیه زیر بر پیامبر خدا (ص) نازل شد و پیامبر آن را قرائت کرد:

آیه

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِّ﴾ [سوره بینه، آیه ۷]

ترجمه کسانی که ایمان آوردند و کارهای شایسته انجام دادند، اینان بهترین مخلوقات‌اند.

پیام مقام و منزلت امام علی (ع) و یاران ایشان نزد خداوند چرا که برترین بندگان خداوند هستند.

رسول خدا (ص)، در سخنان خود از کلمه «شیعه» که ترجمه آن «پیرو» می شود، استفاده کرده و پیروی از امام علی (ع) را سبب رستگاری دانسته است. بنابراین، شیعه، مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)، امیرالمؤمنین علی (ع) را جانشین پیامبر می داند و از او پیروی می کند. در موقعیت های دیگر، رسول خدا (ص) درباره امام علی می فرمود:

حدیث

«عَلَيَّ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

ترجمه علی همراه با قرآن است و قرآن همراه با علی است.

پیام ۱- همراهی همیشگی امام علی (ع) و قرآن، ۲- هم مفهوم با حدیث ثقلین

«عَلَيَّ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»

ترجمه علی همراه با حق است و حق همراه با علی است.

پیام ۱- مقام عصمت و عدالت امام علی (ع)، ۲- هم مفهوم با آیه تطهیر

+ ۹۳ عدالت بی مانند

بزرگان علم و دانش، مسلمان و غیر مسلمان، پس از بررسی شخصیت امیرالمؤمنین علی (ع) با شگفتی مشاهده کرده اند که فضایی در آن امام است که به سختی در یک فرد جمع می شود.

آن امام در میدان جنگ، **شجاع ترین**؛ در محراب عبادت، **عابدترین**؛ در مقام قضاوت، **دقیق ترین**؛ در کلاس درس، **عالم ترین**؛ در بلاغت و زیبایی سخن، **بلیغ ترین** و در عرصه حکمرانی، **عادل ترین** است.

در میان فضیلت های مختلف آن بزرگوار، در این درس به دو **فضیلت** ایشان می پردازیم

۱- عدالت بی مانند
۲- علم بی کران

امام علی (ع) پس از ۲۵ سال خانه نشینی آنگاه که با درخواست عمومی مردم و اصرار آن ها بر قبول خلافت، حجت را بر خود تمام دید به صحنه آمد. ایشان از همان آغاز با الگو قرار دادن **سیره** و **روش** پیامبر (ص) برقراری **عدالت** و **مبارزه با تبعیض** و **نابرابری** را سرلوحه کار خود قرار داد. آن حضرت در همان روزهای آغازین حکومتش، به مسجد رفت و این گونه برای مردم سخنرانی کرد: «... ای مردم، گروهی بیش از حق خود از بیت المال و اموال عمومی برداشته اند و جیب خود را انباشته اند و ملک و باغ خریده اند... اینان در حقیقت ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده اند؛ اما بدانید که من حق مردم مظلوم را از اینان باز می ستانم و از این پس، سهم همه مسلمانان را از بیت المال به طور مساوی خواهم داد.»

فردای آن روز، پس از پرداخت هزینه های عمومی کشور از بیت المال، باقی مانده آن را میان مردم به طور مساوی تقسیم کرد. محرومان خوشحال شدند؛ اما عده ای که دوره های قبل دریافت ویژه و کلان داشتند، اعتراض کردند.

ایشان در سخنانی فرمودند:

حدیث

«سوگند به خدا، اگر همه دنیا را [با تمام وسعتش] به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو، از دهان موری خدا را نافرمانی کنم، نخواهم کرد.»

پیام عدالت بی مانند امام علی (ع)

+ ۹۴ علم بی کران

همان طور که گفتیم، یکی از ابعاد شگفت انگیز شخصیت امیرالمؤمنین (ع)، **علم** و **معرفت** وی بود. ایشان در جهان شناسی، انسان شناسی، دین شناسی، حکومت و کشورداری، نظام اجتماعی و اقتصادی، اخلاق و فضیلت و سایر موضوعات مورد نیاز **هدایت و سعادت انسان**، سخن گفته و ما را راهنمایی کرده است.

کتاب «**نهج البلاغه**» که بخشی از **سخنرانی ها، نامه ها و پند و اندرزهای** ایشان را در خود جای داده، حکایت گر این دانش بی مانند است. دانشمندان بزرگ جهان اسلام از زمان تدوین این کتاب تاکنون، در موضوعاتی که ذکر شد، همواره از این کتاب بهره مند شده اند. برخی دیگر از دانشمندان هم برای استفاده بیشتر مردم از این کتاب، بر آن شرح ها نوشته اند تا مردم به نکات دقیق و عمیق این کتاب بیشتر پی ببرند.

ابن ابی الحدید که از دانشمندان بزرگ اهل سنت است، شرح مفصلی بر نهج البلاغه نوشته که امروزه در چندین جلد، چاپ شده است. وی در مقدمه کتاب خود می گوید: «به حق، سخن **علی** را از سخن خالق (قرآن) فروتر و از سخن مخلوق (دیگر انسان ها) برتر خوانده اند...»

وی در شرحی که بر **خطبه ۲۲۱ نهج البلاغه** نوشته است، می گوید: «قسم می خورم به کسی که همه امت ها به او قسم خورده اند، که پنجاه سال است این خطبه را مطالعه می کنم و در این پنجاه سال، بیش از هزار مرتبه آن را خوانده ام و تاکنون هیچ بار آن را نخوانده ام مگر آنکه در جان من شگفتی و بیداری عمیقی ایجاد کرده است. چقدر خطبا و موعظه کنندگان درباره مرگ و آخرت خطبه خوانده اند! و من چقدر خطبه های آنان را خوانده و در آن تأمل کرده ام! اما تاکنون هیچ کدام از آن ها تأثیر این خطبه را در جان من ایجاد نکرده است...».

امیرالمؤمنین (ع) جز نزد پیامبر اکرم (ص) نزد کسی دیگر شاگردی نکرده بود. در حقیقت، دانش ایشان متصل به دانش پیامبر بود و دانش پیامبر نیز از وحی الهی سرچشمه می‌گرفت.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلَيَّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا»

ترجمه من شهر علم هستم و علی در آن است هر کس این علم را بخواهد باید از در آن وارد شود.

پیام ۱- علم بی‌کران امام علی (ع) که پس از پیامبر (ص) از همه داناتر است. ۲- وجوب پیروی از ایشان

امیر مؤمنان علی (ع) می‌فرماید: «هرگاه از پیامبر (ص) سؤال می‌کردم، پاسخ را می‌داد و اگر در حضورش سکوت می‌کردم، ایشان پیشگام می‌شد و از دانش خود مرا بهره‌مند می‌ساخت.»

پیام ۱- بهره‌گیری علمی امام علی (ع) از پیامبر (ص)، ۲- شوق پیامبر (ص) به آموزش علوم به امام علی (ع)

بدین ترتیب، امیرالمؤمنین به دانش بی‌مانندی رسید که هر کس در هر موردی از ایشان سؤال می‌پرسید، ایشان بی‌درنگ و در کمال درستی پاسخ می‌داد.

نمرین‌های امتحانی

۸۶ اسوه‌های رهبری

چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟ **۱** چند گزینه‌ای

الف) هجرت پیامبر اکرم (ص) به مکه در سال سیزدهم بعثت رخ داد.

ب) حکومت پیامبر (ص) به تدریج گسترش یافت و در مدت ده سال، سراسر شبه جزیره عربستان را فرا گرفت.

ج) پیامبر اکرم (ص) مطابق آیات قرآن کریم برای افرادی که خواهان سعادت در دنیا هستند الگوی نیکویی است.

د) تعبیر «اسوه حسنه» در قرآن کریم در مورد یاران پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت (ع) است.

۱ سه (۲) یک (۳) چهار (۴) دو

۲ * آیه دو پیام آیه شریفه «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا» را بنویسید.

۳ جای خالی حکومت اسلامی گسترش یافت و در مدت سراسر شبه جزیره عربستان را فرا گرفت.

۴ پیامبر اکرم (ص) پس از سال تلاش برای هدایت مردم مکه، با دعوت مردم، به این شهر هجرت کرد و به فرمان خداوند، حکومت اسلامی را بنا نهاد.

+ ۸۷ تلاش برای برقراری عدالت و برابری

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ **۵** چند گزینه‌ای

الف) اقدام به اجرای عدالت از سوی پیامبر اکرم (ص) در شرایطی انجام می‌گرفت که در جامعه آن روز حجاز و سایر کشورها، تبعیض و تفاوت طبقاتی یک قانون پذیرفته شده بود.

ب) آن حضرت، درآمد بیت المال را میان مسلمانان به تساوی تقسیم کرد و فرقی میان عرب و غیر عرب نمی‌گذاشت.

ج) پیامبر (ص) فرمودند: «اقوام و ملل پیشین بدین سبب دچار سقوط شدند که در اجرای فرمان الهی سستی روا می‌داشتند.»

د) یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول خدا (ص) توسعه سرزمین‌های اسلامی بود.

۱ (الف)، (ج) (۲) (ب)، (ج) (۳) (ج)، (د) (۴) (الف)، (د)

۶ حدیث طبق فرمایش پیامبر اکرم (ص)، عامل سقوط اقوام و ملل چیست؟

۷ پیامبر اکرم (ص) برابری همه افراد را در برابر قانون اعلام کرد و در مقابل تعصبات قومی و قبیله‌ای ایستاد. ☐ درست ☐ نادرست

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

۸ * جای خالی یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول خدا (ص) این بود که جامعه‌ای بنا کند که در آن از خبری نباشد.

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

۸۸ محبت و مدارا با مردم

کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟ **۹** چند گزینه‌ای

الف) اطرافیان یک رهبر برای اینکه خود را به او نزدیک کنند، خوبی‌های خود را بیش از عیب دیگران نزد او بازگو می‌کنند.

ب) پیامبر (ص) با همه یاران همراهی می‌کرد حتی اگر کار حرامی مانند غیبت کردن از کسی سر می‌زد پیامبر اکرم (ص) با حوصله و متانت سکوت می‌نمود.

ج) هر کس به خانه پیامبر (ص) می‌رفت، به او احترام می‌گذاشت تا آنجا که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می‌کرد یا بر جای خود می‌نشاند.

د) رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری محبت‌آمیز بود که مردم، ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند و در سختی‌ها به ایشان پناه می‌بردند.

۱ (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (د)

- حدیث ۱۰ فرمایش پیامبر اکرم (ص) در مقابل بدگویی از دیگران نزد ایشان را بنویسید.
- بلند * ۱۱ از ویژگی های رسول خدا (ص)، محبت و مدارا با مردم را توضیح دهید.

۸۹ + سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

۱۲ کدام یک از عبارت های زیر نادرست است؟

- (الف) آیه «رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما حریص است.» ناظر بر دلسوزی خداوند در ارتباط با مسلمانان است.
- (ب) خداوند متعال، پیامبر را به طبیعی ستیارتشیه نموده است که خود به سراغ مردم می‌رفت، داروها و مرهم‌هایش را خودش آماده می‌کرد.
- (ج) در اثر دلسوزی‌ها و زحمت‌های مداوم پیامبر اکرم (ص)، دشمنی سران قریش با ایشان روز به روز بیشتر می‌شد.
- (د) حضرت محمد (ص) آن قدر با مهربانی و صبر و تحمل، به هدایت مردم ادامه می‌داد که گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه فراوان از پا درآید.
- (۱) (الف)، (ج) (۲) (ب)، (د) (۳) (ج)، (د) (۴) (الف)، (ب)
- عبارت قرآنی «لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ» به کدام یک از ویژگی های رهبری پیامبر اسلام (ص) اشاره می‌کند؟

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۴۰۰]

درست ☐ نادرست ☐

پیامبر (ص) مانند طبیب ستیارت خود به سراغ گمراهان می‌رفت.

- قرآن کریم در مورد وجود مبارک پیامبر (ص) می‌فرماید: «..... شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما است.»
- حضرت علی (ع) پیامبر (ص) را به چه چیزی تشبیه نمود؟ دلیل و وجه شبه آن را بیان کنید.

۹۰ مبارزه با فقر و محرومیت

۱۷ کدام یک از عبارت های زیر درست است؟

- (الف) رسول خدا (ص) به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از فقر و محرومیت بود. از این رو مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد و از بیکاری بدش می‌آمد.
- (ب) پیامبر اکرم (ص) کسانی را که فقط عبادت می‌کردند و کار نمی‌کردند، مورد بخشش قرار می‌داد چرا که بندگان خداوند.
- (ج) پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد، باتقوا نیست.»
- (د) پیامبر رحمت (ص) ثروت را ملاک برتری نمی‌شمرد. به آسانی با فقیرترین و محروم‌ترین مردم می‌نشست و صمیمانه با آن‌ها گفت‌وگو می‌کرد.
- (۱) (الف)، (د) (۲) (ب)، (د) (۳) (الف)، (ج) (۴) (ب)، (ج)

[قم - مدرسه خرازانگان - دی ۱۴۰۰]

[تبریز - نمونه دولتی سعیدی - دی ۱۴۰۰]

مطابق فرمایش پیامبر اکرم (ص) ملاک ایمان چیست؟

رسول خدا (ص) کسانی را که فقط می‌کردند و کار نمی‌کردند می‌کرد.

مبارزه با فقر و محرومیت را به عنوان یکی از اقدامات پیامبر (ص) در ابعاد رهبری شرح دهید.

۹۱ جان و جانشین پیامبر (ص)

۲۱ کدام یک از عبارت های زیر درست است؟

- (الف) حضرت علی (ع) در سال سوم بعثت در خانه کعبه متولد شدند.
- (ب) پیامبر اکرم (ص) به پیشنهاد ابوطالب، نام ایشان را علی به معنای والا و بلندمرتبه گذاشتند.
- (ج) حضرت علی (ع) فرمود: «من همچون بچه از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می‌رود، از پیامبر (ص) پیروی می‌کردم.»
- (د) پیامبر اکرم (ص) به حضرت علی (ع) فرمود: «هرچه را من می‌بینم تو نیز می‌بینی و آنچه را می‌شنوم تو نیز می‌شنوی جز اینکه تو پیامبر نیستی.»
- (۱) (ج)، (د) (۲) (الف)، (ب) (۳) (الف)، (د) (۴) (ب)، (ج)
- پیامبر (ص) به حضرت علی (ع) فرمودند: «آنچه را من می‌بینم تو هم می‌بینی، جز اینکه، بلکه وزیر هستی و تو هرآینه بر می‌باشی.»
- حضرت علی (ع) در مورد دوران کودکی خود فرمودند: «من همچون که به دنبال مادرش می‌رود، از پیامبر (ص) پیروی می‌کردم و او هر روز پرچمی از را برای من می‌افراشت.»

[سمنان - شاهر - فروردین ۱۴۰۰ - با اثرکی تغییر]

حضرت علی (ع) فرمودند: «هنگامی که وحی بر پیامبر (ص) فرود آمد، را شنیدم.»

تولد امام علی (ع) چند سال قبل از بعثت پیامبر (ص) بود و محل تولد ایشان چه شهری است؟

۹۲ + نزول آیه «خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»

۲۶ کدام یک از عبارت های زیر نادرست است؟

- (الف) جابر بن عبدالله انصاری، از یاران خوب رسول خدا (ص) می‌گوید: «در مسجد پیامبر (ص) و در حضور رسول خدا بودیم که علی (ع) وارد شد.»
- رسول خدا (ص) فرمود: «برادرم به سویتان آمد.»
- (ب) «خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» وصف کسانی است که «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» باشند.
- (ج) پیامبر اکرم (ص) در مورد «خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» فرمودند: «ایشان همیشه با قرآنند و قرآن نیز همیشه با ایشان است.»
- (د) رسول خدا (ص)، در سخنان خود از کلمه «شیعه» یعنی «پیرو» استفاده کرده و پیروی از امام علی را سبب رستگاری دانسته است.
- (۱) (الف)، (ج) (۲) (ب)، (ج) (۳) (ج)، (د) (۴) (الف)، (د)

پیام آیه شریفه ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِّ﴾ را بیان کنید. ۲۷

حدیث * ۲۸ مفهوم برگرفته از حدیث «عَلَىٰ مَعَ الْحَقِّ وَالْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ» را بیان کنید.

پیام حدیث شریف «عَلَىٰ مَعَ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ» را بیان کنید. ۲۹ *

جای خالی ۳۰ از یاران خوب رسول خدا (ص) می‌گوید: «در کنار خانه خدا و در حضور رسول خدا (ص) بودیم که علی (ع) وارد شد.» رسول خدا (ص) فرمود: «.....»

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

کشف ارتباط ۳۱ * موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

«الف»	«ب» (یک مورد اضافه است)
الف) دین	۱- پیرو
ب) شیعه	۲- پیام الهی به انبیا
ج) وحی	۳- مبارزه طلبیدن قرآن
د) علی	۴- والا و بلندمرتبه
	۵- راه و روش

[سلطانیة زنجان - مدرسه علامه هلی - دی ۱۳۰۰]

بلند یاسخ ۳۲ شیعه در اصطلاح به چه کسی گفته می‌شود؟

+ ۹۳ عدالت بی‌مانند

چند گزینهای ۳۳ کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟

الف) امام علی (ع) پس از ۲۵ سال خانه‌نشینی آن‌گاه که با درخواست عمومی مردم و اصرار آن‌ها بر قبول خلافت، حجت را بر خود تمام دید به صحنه آمد.

ب) امام علی (ع) از همان آغاز با الگو قرار دادن سیره و روش پیامبر (ص) برقراری عدالت و مبارزه با تبعیض و نابرابری را سرلوحه کار خود قرار داد.

ج) پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «کسانی که بیش از حق خود از بیت المال و اموال عمومی برداشته‌اند در حقیقت ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده‌اند.»

د) پس از پرداخت هزینه‌های عمومی کشور از بیت المال، افرادی که در دوره‌های قبل دریافت‌های نجومی داشتند نیز تابع سیاست حضرت علی (ع) شدند.

۱) الف)، (ج) ۲) الف)، (ب) ۳) ج)، (د) ۴) ب)، (د)

حدیث * ۳۴ سخن حضرت علی (ع) «سوگند به خدا، اگر همه دنیا را با تمام وسعتش به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو، از دهان موری، خدا را نافرمانی کنم، نخواهم کرد.» ناظر بر کدام یک از ویژگی‌های ایشان است؟

درست نادرست ۳۵ یکی از ابعاد شگفت‌انگیز شخصیت امیرالمؤمنین (ع) عدالت بی‌مانند وی است.

[کوهلویه و پور احمد - شاهر - دی ۱۳۰۰]

۳۶ نظر بزرگان علم و دانش پس از بررسی شخصیت امام علی (ع) این هست که فضایل آن امام به راحتی در یک فرد جمع می‌شود.

[کپساران - مدرسه فرزندان - فردا ۱۳۰۰] درست نادرست

جای خالی ۳۷ امام علی (ع) پس از سال خانه‌نشینی آن‌گاه که با مردم و اصرار آن‌ها بر قبول خلافت، حجت را بر خود تمام دید به صحنه آمد.

۳۸ امام علی (ع) از همان آغاز حکومت با الگو قرار دادن، برقراری عدالت و مبارزه با را سرلوحه کار خود قرار داد.

بلند یاسخ ۳۹ با توجه به سخنان امام علی (ع) چه کسانی ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده‌اند؟

۴۰ پاسخ امام علی (ع) به کسانی که در دوره‌های قبل دریافت‌های ویژه و کلان داشتند، چه بود؟

[زاهدان - شاهر - دی ۹۹]

* ۴۱ فضائل حضرت علی (ع) را نام ببرید.

+ ۹۴ علم بی‌کران

چند گزینهای ۴۲ کدام یک از عبارات زیر درست است؟

الف) کتاب «نهج البلاغه» بخشی از سخنرانی‌ها، نامه‌ها و پند و اندرزهای حضرت علی (ع) را در خود جای داده است.

ب) ابن ابی‌الحدید از دانشمندان بزرگ اهل سنت، شرح مفصلی بر نهج البلاغه نوشته که امروزه در چندین جلد، چاپ شده است.

ج) حدیث «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلَىٰ بَائِهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَائِهَا» گویای منزلت بالای اهل مدینه به دلیل پیروی از امام علی (ع) است.

د) ابن ابی‌الحدید در مقدمه کتاب خود می‌گوید: «... پنجاه سال است نهج البلاغه را مطالعه می‌کنم و در این پنجاه سال، بیش از هزار مرتبه آن را خوانده‌ام.»

۱) الف)، (ب) ۲) ج)، (د) ۳) ب)، (ج) ۴) الف)، (د)

[کوهلویه و پور احمد - شاهر - دی ۱۳۰۰]

حدیث ۴۳ این سخن از کیست؟ ترجمه کنید: «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلَىٰ بَائِهَا»

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

* ۴۴ حدیثی از پیامبر (ص) در مورد علم و دانش حضرت علی (ع) بنویسید.

کوتاه
یاسنج
چند
گزینهای
بلند
یاسنج

۴۵ کتاب نهج البلاغه مشتمل بر چه بخش هایی است؟ نام ببرید.

۴۶ کتاب نهج البلاغه بیانگر کدام یک از صفات حضرت علی (ع) است؟

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۴۰۰]

- ۱) عدالت بی مانند ۲) علم بی کران ۳) تقوای بی نظیر ۴) همه موارد

۴۷ سخن «ابن ابی الحدید» در مقدمه شرح بر نهج البلاغه را بنویسید.

• سؤال های ویژه امتحان برای کنکور

۴۸ در خصوص سیره پیامبر اکرم (ص) در رهبری جامعه به دو مورد اشاره شده، یک مورد را به طور خلاصه شرح دهید.

۴۹ این کلام امام علی (ع) که فرمودند: «پیامبر یک طبیب سیار بود، او خود به سراغ مردم می رفت.» در تبیین کدام عنوان در سیره پیامبر اکرم (ص) ارائه شده است؟

[ریاضی - دافل ۱۴۰۰]

- ۱) سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم ۲) تلاش برای برقراری عدالت و برابری
۳) مبارزه با فقر و محرومیت ۴) محبت و مدارا با مردم

۵۰ «ایستادگی رسول خدا (ص) در مقابل تعصبات قومی و قبیله ای» و «مهربانی و صبر و تحمل برای هدایت مردم با وجود دشمنی سران قریش و آزار و اذیت ایشان» به ترتیب به کدام سیره پیامبر اکرم (ص) در رهبری جامعه اشاره دارد؟

[تجربی - دافل ۱۴۰۰]

- ۱) تلاش برای برقراری عدالت و برابری - محبت و مدارا با مردم
۲) سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم - محبت و مدارا با مردم
۳) سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم - تلاش برای برقراری عدالت و برابری
۴) تلاش برای برقراری عدالت و برابری - سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

[زبان - دافل ۱۴۰۰]

۵۱ با توجه به آیات قرآن کریم رسول اکرم (ص) الگوی کدام گروه خواهد بود؟

- ۱) ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾ ۲) ﴿لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾
۳) ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِّيَّةِ﴾ ۴) ﴿الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يَتِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾

[تجربی - دافل ۱۴۰۰]

۵۲ از دیدگاه پیامبر اکرم (ص) نتیجه تبعیض در اجرای عدالت است و ایشان چگونه با این مسئله مبارزه نمود؟

- ۱) پذیرفتن تفاوت طبقاتی - ایستادگی در مقابل تعصبات قومی و قبیله ای
۲) پذیرفتن تفاوت طبقاتی - تقسیم اموال در میان مسلمین به تساوی
۳) سقوط اقوام و ملل - ایستادگی در مقابل تعصبات قومی و قبیله ای
۴) سقوط اقوام و ملل - تقسیم اموال در میان مسلمین به تساوی

۵۳ آیه شریفه ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِّيَّةِ﴾ در کدام محل بر پیامبر خدا (ص) نازل شد و «خَيْرُ الْبَرِّيَّةِ» اشاره به چه کسانی دارد؟

[انسانی - دافل ۱۴۰۰]

- ۱) کنار خانه خدا - امام علی و یاران پیامبر خدا (ص) ۲) در مسجد پیامبر - امام علی و یاران پیامبر خدا (ص)
۳) کنار خانه خدا - شیعیان و پیروان برادر رسول خدا (ص) ۴) در مسجد پیامبر - شیعیان و پیروان برادر رسول خدا (ص)
۵۴ مفهوم اشاره شده در آیه ۱۲۸ سوره توبه: «رنج شما برای او سخت و دشوار است.» در کدام عبارت قرآنی مورد تأکید قرار گرفته است؟

[انسانی - قارج ۱۴۰۰]

- ۱) ﴿لَا تُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ ۲) ﴿لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾
۳) ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾ ۴) ﴿لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ﴾

سؤال های ویژه امتحان برای کنکور	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴
کد مفاهیم کلیدی	۸۹	۹۰	۸۹	۸۷	۸۹	۸۷	۹۲

۱ [۸۶] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) پیامبر اکرم (ص) پس از سیزده سال تلاش برای هدایت مردم مکه با دعوت مردم مدینه، به این شهر هجرت کرد.

ج) مطابق آیات قرآن مجید، پیامبر اکرم (ص) برای کسانی که به خدا و روز رستاخیز ایمان دارند و خدا را بسیار یاد می‌کنند، الگوی نیکویی است.

د) تعبیر «أَشْوَءَ حَسَنَةً» در قرآن کریم بیانگر یکی از ویژگی‌های پیامبر اسلام (ص) است که ایشان از سوی خداوند به عنوان الگو و اسوه مؤمنان معرفی شدند.

۲ [۸۶] ۱- پیامبر اکرم (ص) الگوی نیکو هستند. ۲- کسانی از این مقام الگویی بهره می‌برند که به خدا و معاد ایمان داشته باشند و خدا را بسیار یاد کنند.

۳ [۸۶] به تدریج - ده سال

۴ [۸۶] سیزده - مدینه

۵ [۸۷] گزینه «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) پیامبر (ص) فرمود: «اقوام و ملل پیشین بدین سبب، دچار سقوط شدند که در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند.»

د) یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول خدا (ص) اجرای عدالت بود.

۶ [۸۷] تبعیض در اجرای عدالت

۷ [۸۷] درست

۸ [۸۷] عادلانه - تبعیض

۹ [۸۸] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) اطرافیان یک رهبر برای اینکه خود را به او نزدیک کنند، عیب دیگران را نزد او بازگو می‌کنند.

ب) پیامبر اکرم (ص) در موارد فراوانی با یاران خود همراهی می‌کرد جز اینکه کار حرامی مانند غیبت کردن از آنان سر می‌زد؛ در این موارد بود که آنان را از ادامه بحث باز می‌داشت.

۱۰ [۸۸] پیامبر اکرم (ص) به یاران خود می‌فرمود: «بدی‌های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید؛ زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم.»

۱۱ [۸۸] رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری محبت‌آمیز بود که مردم، ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند و در سختی‌ها به ایشان پناه می‌بردند. هر کس به خانه آن حضرت می‌رفت، به او احترام می‌گذاشت تا آنجا که گاهی ردای خود را زیر پای او پهن می‌کرد یا بر جای خود می‌نشاند. هرگز در مقابل یارانش پای خود را دراز نمی‌کرد و سعی می‌کرد تا وقتی که آن‌ها نشسته‌اند، در کنارشان باشد.

اگر درباره آخرت حرف می‌زدند با آنان همراهی می‌کرد؛ اگر درباره خوردنی و آشامیدنی و سایر امور روزمره سخن می‌گفتند، برای اظهار مهربانی با آنان هم سخن می‌شد. گاهی در حضور پیامبر، شعر می‌خواندند، یا از گذشته خود می‌گفتند. در همه این موارد، آنان را منع نمی‌کرد، مگر اینکه کار حرامی مانند غیبت کردن از آنان سر می‌زد، در این موارد بود که آنان را از ادامه بحث باز می‌داشت.

۱۲ [۸۹] گزینه «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) آیه مذکور ناظر بر دلسوزی پیامبر اکرم (ص) در هدایت مردم است. ب) حضرت علی (ع)، پیامبر خدا را به طیب سیار تشبیه کرده است که خود به سراغ مردم می‌رود و داروها و مرهم‌هایش را خودش آماده می‌کند.

۱۳ [۸۹] سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

۱۴ [۸۹] درست

۱۵ [۸۹] رنج - حریص

۱۶ [۸۹] طبیبی سیار که خودش به سراغ بیمارانش می‌رفت. وجه شبه: تلاش و کوشش همیشگی پیامبر (ص) و اصرار و حریص بودن بر هدایت مردم که منتظر ایشان نمی‌ماند و خودش اقدام می‌نمود.

۱۷ [۹۰] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) پیامبر اکرم (ص) کسانی را که فقط عبادت می‌کردند و کار نمی‌کردند، مذمت می‌کرد. ج) پیامبر اکرم (ص) فرمود: «به من ایمان نیاورده است کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد.»

۱۸ [۹۰] حضرت رسول (ص) به یاران خود می‌فرمود: «به من ایمان نیاورده است کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد.»

۱۹ [۹۰] عبادت - مذمت

۲۰ [۹۰] رسول خدا (ص) به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از فقر و محرومیت بود. از این رو، مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد و از بیکاری بدش می‌آمد. او کسانی را که فقط عبادت می‌کردند و کار نمی‌کردند، مذمت می‌کرد. در عین حال، پیامبر (ص) به فقیران بسیار احترام می‌گذاشت و اجازه نمی‌داد که به خاطر فقر مورد بی‌توجهی قرار گیرند و فراموش شوند. برخی از آن‌ها دوست صمیمی ایشان به شمار می‌رفتند. ایشان ثروت را ملاک برتری نمی‌شمرد. به آسانی با فقیرترین و محروم‌ترین مردم می‌نشست و صمیمانه با آن‌ها گفت‌وگو می‌کرد. آنان نیز رسول خدا (ص) را همدل و همراز خود می‌یافتند.

۲۱ [۹۱] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) حضرت علی (ع)، ده سال قبل از بعثت پیامبر (ص) در خانه کعبه به دنیا آمد. ب) حضرت ابوطالب (ع) به پیشنهاد پیامبر (ص)، نام ایشان را «علی» گذاشت.

۲۲ [۹۱] تو پیامبر نیستی - راه خیر

۲۳ [۹۱] بچه از شیر گرفته شده - خوی‌های نیکوی خود

۲۴ [۹۱] آوای اندوهگین شیطان

۲۵ [۹۱] ده سال - مکه و در خانه کعبه

۲۶ [۹۲] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) جابر بن عبدالله انصاری ... می‌گوید: در کنار خانه کعبه ... بودیم.

ج) سخن رسول خدا (ص) در مورد «حَيُّ الْبَرِّيَّة» این است که فرمود: «سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد (حضرت علی (ع)) و شیعیان و پیروان او، رستگاران و در روز قیامت، اهل نجات‌اند.»

پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۴۸ [۸۹] و [۹۰] ۱- سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم، ۲- مبارزه با

فقر و محرومیت

مبارزه با فقر و محرومیت: رسول خدا (ص) به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از فقر و محرومیت بود. از این رو مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد و از بیکاری بدش می‌آمد. ایشان کسانی را که فقط به عبادت می‌پرداختند و کار نمی‌کردند، مذمت می‌کرد. در عین حال، پیامبر (ص) به فقیران بسیار احترام می‌گذاشت و اجازه نمی‌داد که به خاطر فقر مورد بی‌توجهی قرار گیرند و فراموش شوند. برخی از آن‌ها دوست صمیمی ایشان به شمار می‌رفتند. ایشان ثروت را ملاک برتری نمی‌شمرد. به آسانی با فقیرترین و محروم‌ترین مردم می‌نشست و صمیمانه با آن‌ها گفت‌وگو می‌کرد. آنان نیز رسول خدا (ص) را همدل و همراز خود می‌یافتند.

۴۹ [۸۹] گزینه «۱»: تشبیه پیامبر اکرم (ص) به طبیب سیّار در بیان حضرت علی (ع) در مورد سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر اکرم (ص) در هدایت مردم است.

۵۰ [۸۱] و [۸۹] گزینه «۴»: ایستادگی در برابر تعصبات قومی و قبیله‌ای همان برقراری عدالت است. مهربانی و صبر و تحمل در برابر دشمنی‌ها و سختی‌ها نیز سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم است.

۵۱ [۸۶] گزینه «۲»

طبق آیه شریفه «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَ الْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا»: قطعاً برای شما در رسول خدا سرمشق نیکویی است برای کسی که به خداوند و روز رستاخیز امید دارد و خدا را بسیار یاد می‌کند. پیامبر برای کسانی که «لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَ الْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا» الگوی نیکویی است.

۵۲ [۸۷] گزینه «۳»

پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «اقوام و ملل پیشین بدین سبب، دچار سقوط شدند که در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند؛ اگر شخصی قدرتمند و صاحب نفوذ از ایشان دزدی می‌کرد رهایش می‌کردند و اگر فردی ضعیف دزدی می‌کرد وی را مجازات می‌کردند.»

برخی از اقدامات ایشان برای اجرای عدالت و مبارزه با تبعیض عبارت بود از: ۱- تقسیم درآمد بیت‌المال میان مسلمانان به تساوی، ۲- عدم تفاوت و تبعیض

میان عرب و غیر عرب

نکته: دقت کنید که «تقسیم اموال» نادرست است و تقسیم درآمد بیت‌المال درست است.

۵۳ [۹۲] گزینه «۳»

پیامبر اکرم (ص) و جابرین عبدالله انصاری در کنار خانه خدا بودند که حضرت علی (ع) از دور وارد شد. در این هنگام پیامبر اکرم (ص) توصیفات از حضرت علی (ع) بیان کردند و در ادامه، این آیه بر پیامبر نازل شد. منظور از «خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» حضرت علی (ع) و پیروان ایشان هستند. عنوان برادر پیامبر (ص) توصیف حضرت علی (ع) است.

۵۴ [۸۹] گزینه «۲»

ترجمه عبارت قرآنی: «از اینکه برخی ایمان نمی‌آورند شاید که جانت را [از شدت اندوه] از دست بدهی.»

۲۷ [۹۲] مقام و منزلت حضرت علی (ع) و پیروان ایشان یعنی شیعیان که برترین بندگان خداوند هستند، آن‌ها رستگازند و در روز قیامت، اهل نجات‌اند.

۲۸ [۹۲] حقانیت همیشگی حضرت علی (ع) و عصمت ایشان

۲۹ [۹۲] ۱- همراهی همیشگی قرآن و حضرت علی (ع)، ۲- مکمل هم

بودن اهل بیت (ع) و قرآن

۳۰ [۹۲] جابرین عبدالله انصاری - برادرم به سویتان آمد.

۳۱ [۶۲]، [۷۰]، [۹۱] و [۹۲] الف «۵»، ب «۱»، ج «۲»، د «۴»

۳۲ [۹۲] شیعه، مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)،

امیرالمؤمنین علی (ع) را جانشین پیامبر می‌داند و از او پیروی می‌کند.

۳۳ [۹۳] گزینه «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) عبارت مذکور، سخن حضرت علی (ع) است.

د) حضرت علی (ع) پس از پرداخت هزینه‌های عمومی کشور از بیت‌المال، باقی‌مانده آن را میان مردم به طور مساوی تقسیم کرد. محرومان خوشحال شدند؛ اما عده‌ای که دوره‌های قبل دریافت‌های ویژه و کلان داشتند، اعتراض کردند.

۳۴ [۹۳] عدالت بی‌مانند

۳۵ [۹۳] درست

۳۶ [۹۳] نادرست؛ بزرگان علم و دانش، از مسلمان و غیر مسلمان، پس از بررسی شخصیت امیرالمؤمنین (ع) با شگفتی مشاهده کرده‌اند که فضائی در آن امام است که به سختی در یک فرد جمع می‌شود.

۳۷ [۹۳] درخواست عمومی

۳۸ [۹۳] سیره و روش پیامبر (ص) - تبعیض و نابرابری

۳۹ [۹۳] امام علی (ع): «...ای مردم، گروهی بیش از حق خود از بیت‌المال و اموال عمومی برداشته‌اند و جیب خود را انباشته‌اند و ملک و باغ خریده‌اند... اینان در حقیقت ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده‌اند.»

۴۰ [۹۳] امام علی (ع): «سوگند به خدا، اگر همه دنیا را [با تمام وسعتش]

به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو، از دهان موری، خدا را نافرمانی کنم، نخواهم کرد.»

۴۱ [۹۳] ۱- در میدان جنگ، شجاع‌ترین، ۲- در محراب عبادت، عابدترین،

۳- در مقام قضاوت، دقیق‌ترین، ۴- در کلاس درس، عالم‌ترین، ۵- در بلاغت و زیبایی سخن، بلیغ‌ترین و ۶- در عرصه حکمرانی، عادل‌ترین

۴۲ [۹۴] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) حدیث مذکور بیانگر مقام و منزلت علمی حضرت علی (ع) است به جهت اینکه دانش ایشان متصل به دانش پیامبر (ص) بود و دانش پیامبر نیز از وحی الهی سرچشمه می‌گرفت.

د) ابن ابی‌الحدید در مقدمه کتاب خود می‌گوید: «به حق، سخن علی را از سخن خالق (قرآن) فروتر و از سخن مخلوق (دیگر انسان‌ها) برتر خوانده‌اند...»

۴۳ [۹۴] پیامبر اکرم (ص) - «من شهر علم هستم و علی در آن شهر است.»

۴۴ [۹۴] پیامبر اکرم (ص) فرمود: «من شهر علم هستم و علی در آن است هر کس می‌خواهد به این علم برسد، باید از در آن وارد شود.»

۴۵ [۹۴] سه بخش - بخشی از سخنرانی‌ها، نامه‌ها و پند و اندرزهای

حضرت علی (ع)

۴۶ [۹۴] گزینه «۲»

۴۷ [۹۴] به حق، سخن علی را از سخن خالق (قرآن) فروتر و از سخن

مخلوق (دیگر انسان‌ها) برتر خوانده‌اند.»

وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان، پس از رحلت رسول خدا (ص)

..... درس هفتم

مفاهیم کلیدی

- + ۹۵ خلاصه‌ای از رخداد‌های عصر امامان (ع) ☐ ☐ ۹۶ اوضاع اجتماعی خاص جامعه بعد از پیامبر (ص) در کلام امام علی (ع) ☐ ☐
 + ۹۷ ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص) ☐ ۹۸ تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث ☐ ☐
 ۹۹ ارائه الگوهای نامناسب ☐ ۱۰۰ تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت ☐ ☐

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلدبوم بلدنبوم ☐ ☐ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ ۹۵

الف) براساس تدبیر حکیمانه خداوند، امیرالمؤمنین (ع) و امامان معصوم از نسل ایشان جانشینی رسول خدا (ص) را برعهده گرفتند و از جانب خدا به ولایت و رهبری جامعه برگزیده شدند.

ب) پس از رحلت رسول خدا (ص) حوادثی پیش آمد اما نتوانست باعث دور افتادن مردم از رهبری و هدایت امامان معصوم شود.

ج) حضرت علی (ع) فقط در یک دوره کوتاه نه سال و چهار ماهه، اداره حکومت را به عهده گرفتند.

د) حدود دو سال قبل از رحلت پیامبر اکرم (ص) و زمانی که ابوسفیان رهبری مشرکان را برعهده داشت، به ناچار تسلیم شد و به ظاهر، اعلام مسلمانی کرد.

۱) (ب) ، (ج) ۲) (الف) ، (د) ۳) (ب) ، (د) ۴) (الف) ، (ج)

سخن حضرت علی (ع) درباره اوضاع خاص جامعه بعد از پیامبر (ص) را به اختصار بیان کنید. ۹۶ ☐ ☐

کدام یک از عبارت‌های زیر در ارتباط با منع نوشتن احادیث نادرست است؟ ۹۷ ☐ ☐

الف) کسانی که به این احادیث علاقه‌مند بودند، حتی نمی‌توانستند آن‌ها را به حافظه بسپارند و از این طریق به دیگران منتقل کنند.

ب) اوضاع نابسامان جعل یا تحریف احادیث و عدم تشخیص احادیث صحیح از غلط برای پیروان ائمه نیز پیش آمد.

ج) سال‌ها بعد، منع نوشتن حدیث پیامبر (ص) برداشته شد و حدیث نویسی رواج یافت.

د) به دلیل عدم حضور اصحاب پیامبر (ص) در میان مردم، به دلیل فوت یا شهادت، احادیث زیادی جعل یا تحریف شد به طوری که احادیث صحیح از غلط به سادگی قابل تشخیص نبود.

۱) (الف) ، (ب) ۲) (ب) ، (ج) ۳) (ج) ، (د) ۴) (الف) ، (د)

تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث به عنوان یکی از مشکلات اجتماعی و سیاسی پس از رحلت پیامبر (ص) را توضیح دهید. ۹۸ ☐ ☐

کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟ ۹۹ ☐ ☐

الف) تمام مردم در اعتقادات و عمل خود، دنباله‌روی شخصیت‌های برجسته جامعه هستند و آن‌ها را اسوه قرار می‌دهند.

ب) در آن زمان که رسول خدا (ص) اسوه مردم بود، انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاعتی چون امام علی (ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند.

ج) هرچه که جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص) را به عنوان الگو قرار دهند.

د) پس از رحلت پیامبر (ص)، حاکمان تلاش می‌کردند تا الگوهایی صاحب کمالات که در اندیشه و عمل و اخلاق به معیارهای اسلامی نزدیک هستند به جایگاه برجسته برسانند.

۱) (ج) ، (د) ۲) (ب) ، (د) ۳) (الف) ، (ب) ۴) (الف) ، (ج)

چگونه پس از پیامبر اکرم (ص) حکومت عدل نبوی به سلطنت تبدیل شد؟ ۱۰۰ ☐ ☐

پاسخ

۹۵..... گزینه «۱»

۹۷..... گزینه «۱»

۹۹..... گزینه «۳»

۹۶..... صفحه ۹۰ کتاب درسی

۹۸..... صفحه ۹۲ کتاب درسی

۱۰۰..... صفحه ۹۳ کتاب درسی

۹۵ + خلاصه‌ای از رخداد های عصر امامان (ع)

مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت و حکومت رسول خدا (ص)، پس از ایشان نیز ادامه می‌یابد و براساس تدبیر حکیمانه خداوند، امیرالمؤمنین (ع) و امامان معصوم از نسل ایشان جانشینی رسول خدا (ص) را برعهده گرفتند و از جانب خدا به ولایت و رهبری جامعه برگزیده شدند.

نکته تنها مسئولیت پیامبر اکرم (ص) که پس از ایشان ادامه نمی‌یابد، دریافت و ابلاغ وحی است!!!

البته پس از رحلت رسول خدا (ص) حوادثی پیش آمد که باعث دور افتادن مردم از رهبری و هدایت امامان معصوم (ع) شد. این مسئله، شرایط و اوضاع اجتماعی خاصی را در جامعه آن روز پدید آورد.

آیه

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَ مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾

[سوره آل عمران، آیه ۱۴۴]

ترجمه و محمد نیست، مگر رسولی که پیش از او رسولان دیگری بودند. پس اگر او بمیرد یا کشته شود، آیا شما به گذشته [و آیین پیشین خود] باز می‌گردید؟ و هر کس به گذشته بازگردد به خدا هیچ گزند و زبانی نرساند و خداوند به زودی سپاسگزاران را پاداش می‌دهد.

پیام هشدار امکان انحراف از مسیر الهی به مردمی که به دست پیامبر (ص) مسلمان شده‌اند.

پس از رحلت رسول خدا (ص) حوادثی رخ داد که رهبری امت را از مسیری که پیامبر اسلام (ص) برنامه‌ریزی کرده و بدان فرمان داده بود، خارج کرد. در نتیجه، نظام حکومت اسلامی که بر مبنای «امامت» طراحی شده بود، تحقق نیافت و امامان معصوم (ع) با وجود حضور در جامعه، فاقد قدرت و امکانات لازم برای اجرای همه جانبه مسئولیت‌های خود شدند.

فقط در یک دوره کوتاه چهار سال و نه ماهه، اداره حکومت به امام علی (ع) رسید و آن حضرت، در همین دوره کوتاه و با وجود مشکلات و جنگ‌هایی که با عهدشکنان و دشمنان داخلی داشتند، عالی‌ترین نمونه حکومت را عرضه کرد؛ اما طولی نکشید که حکومت به دست بنی‌امیه افتاد. آنان کسانی بودند که سرسختانه با پیامبر اکرم (ص) مبارزه می‌کردند و فقط هنگامی تسلیم شدند که پیامبر اکرم (ص) شهر مکه را فتح کرد و آنان راهی جز تسلیم و اطاعت نداشتند.

حدود دو سال قبل از رحلت پیامبر اکرم (ص)، ابوسفیان که رهبری مشرکان را برعهده داشت، به ناچار تسلیم شد و به ظاهر، اعلام مسلمانی کرد. پس او، معاویه، که جنگ صفین را علیه امیرالمؤمنین (ع) به راه انداخت، در سال چهارم هجری با بهره‌گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن (ع)، حکومت مسلمانان را به دست گرفت و خلافت رسول خدا (ص) را به سلطنت تبدیل کرد. معاویه، برخلاف تعهدی که به مسلمانان داده بود، یزید را جانشین خود قرار داد.

• ویژگی‌های یزید

شخصی که از هیچ کار زشت و ناپسندی ابایی نداشت؛ احکام خداوند، مانند نماز را به بازی و سُخره می‌گرفت، آشکارا شراب می‌خورد، سگ‌بازی و میمون‌بازی می‌کرد و با همان سگ و میمون، وارد مجالس می‌شد و آن‌ها را کنار دست خود می‌نشاند. همین شخص، نوّه گرامی پیامبر (ص)، امام حسین (ع) و یارانش را با وضع هولناکی به شهادت رساند و خانواده ایشان را که نوادگان پیامبر (ص) بودند، به عنوان اسیر، در شهرها گرداند.

۹۶ اوضاع اجتماعی خاص جامعه بعد از پیامبر (ص) در کلام امام علی (ع)

امیرالمؤمنین علی (ع) در سخنرانی‌های متعدد، بارها مسلمانان را نسبت به ضعف و سستی‌شان در مبارزه با حکومت بنی‌امیه بیم می‌داد و می‌فرمود: «سوگند به خداوندی که جانم به دست قدرت اوست، آن مردم [شامیان] بر شما پیروز خواهند شد؛ نه از آن جهت که آنان به حق نزدیک‌ترند بلکه به این جهت که آنان در راه باطلی که زمامدارشان می‌رود شتابان فرمان او را می‌برند و شما در حق من بی‌اعتنایی و کندی می‌کنید. این مطلب، قلب انسان را به درد می‌آورد که آن‌ها در مسیر باطل خود این چنین متحدند و شما در راه حق، این‌گونه متفرق و پراکنده‌اید.»

حضرت علی (ع) آینده‌سریچی از دستورات امام و اختلاف و تفرقه میان مسلمانان را که موجب سوار شدن بنی‌امیه بر تخت سلطنت بود، می‌دید و آنان را از چنین روزی بیم می‌داد و می‌فرمود: «به خدا سوگند، بنی‌امیه چنان به ستمگری و حکومت ادامه دهند که حرامی باقی نماند جز آنکه حلال شمارند... تا آنکه در حکومتشان دو دسته بگیرند: دسته‌ای برای دین خود که آن را از دست داده‌اند و دسته‌ای برای دنیای خود که به آن نرسیده‌اند.»

پس از سقوط بنی‌امیه، حکومت به دست بنی‌عباس افتاد. آنان با اینکه خود را از آموزگاران پیامبر (ص) می‌دانستند و به نام اهل بیت، قدرت را از بنی‌امیه گرفته بودند، روش سلطنتی بنی‌امیه را ادامه دادند و در ظلم و ستم به اهل بیت پیامبر (ص) از چیزی فروگذار نکردند. به گونه‌ای که اگر تحول معنوی و فرهنگی ایجاد شده در عصر پیامبر (ص) و دو میراث‌گران قدر آن حضرت - قرآن کریم و ائمه اطهار (ع) - نبود، جز نامی از اسلام باقی نمی‌ماند.

- ۱- ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)
- ۲- تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث
- ۳- ارائه الگوهای نامناسب
- ۴- تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

مهم‌ترین چالش‌های عصر ائمه (ع) که نتیجه دوری از راه آن بزرگواران بود، عبارت‌اند از

مسلمانان برای سخنان رسول خدا (ص) اهمیت خاصی قائل بودند؛ برخی از آنان سخنان آن حضرت را می‌نوشتند و پیامبر نیز به مسلمانان برای نوشتن سخنان خود توصیه کرده بود؛ اما پس از رحلت رسول خدا (ص)، سفارش آن حضرت را نادیده گرفتند و نوشتن احادیث آن حضرت را ممنوع کردند. به همین جهت، کسانی که به این احادیث علاقه‌مند بودند، فقط می‌توانستند آن‌ها را به حافظه بسپارند و از این طریق به دیگران منتقل کنند. نگهداری حدیث به این شیوه، نتایج نامطلوبی داشت؛ از جمله اینکه:

الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت‌ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد.
ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند، یا به نفع حاکمان ستمگراز نقل برخی احادیث خودداری کردند.

ج) بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند و به ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند. با اینکه سال‌ها بعد، منع نوشتن حدیث پیامبر (ص) برداشته شد و حدیث‌نویسی رواج یافت، اما به دلیل عدم حضور اصحاب پیامبر (ص) در میان مردم، به دلیل فوت یا شهادت، احادیث زیادی جعل یا تحریف شد، به طوری که احادیث صحیح از غلط به سادگی قابل تشخیص نبود.

نکته این اوضاع نابسامان حدیث، تا حدود زیادی برای پیروان ائمه پیش نیامد؛ زیرا ائمه (ع) احادیث پیامبر را حفظ کرده بودند و شیعیان، این احادیث را از طریق این بزرگواران که خود انسان‌هایی معصوم و به دور از خطا بودند و سخنانشان مانند سخنان رسول خدا (ص) معتبر و موثق بود، به دست آوردند و به همین جهت، در نقل احادیث کمتر دچار اشتباه شدند.

۹۸ تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث

برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) مانند کعب‌الاحبار که ظاهراً مسلمان شده بودند، از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند. برخی از آن‌ها در مساجد می‌نشستند و داستان‌های خرافی درباره پیامبران برای مردم نقل می‌کردند. این مطالب به کتاب‌های تاریخی و تفسیری راه یافت و سبب گمراهی بسیاری از مسلمانان شد.

۹۹ ارائه الگوهای نامناسب

عموم مردم در اعتقادات و عمل خود، دنباله‌روی شخصیت‌های برجسته جامعه هستند و آن‌ها را اسوه قرار می‌دهند. در زمانی که رسول خدا (ص) اسوه مردم بود، انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاعتی چون امام علی (ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند. اما هرچه که جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص)، را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و آن‌ها را راهنمای مردم معرفی کنند.

+ ۱۰۰ تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص) جاهلیت با شکلی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد. شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت؛ قرب و منزلت یافتند.

حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس نیز، به تدریج مسیر حکومت را عوض کردند و برای خود و اطرافیانشان کاخ‌های بزرگ و مجلل ساختند و خزائن خود را از جواهرات گران‌قیمت انباشته کردند.

این تغییر مسیر، جامعه مؤمن و فداکار عصر پیامبر اکرم (ص) را به جامعه‌ای راحت‌طلب، تسلیم و بی‌توجه به سیره و روش پیامبر اکرم (ص) تبدیل کرد. این تغییر فرهنگ، سبب شد که ائمه اطهار (ع) با مشکلات زیادی روبه‌رو شوند و نتوانند مردمان آن دوره را با خود همراه کنند.

در مورد «انزوا» در این درس داریم؛

۱- حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شفهِیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص)، را در انزوا قرار دهند؛ ارائه الگوهای نامناسب

۲- شفهِیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند؛ تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

تمرین‌های امتحانی

۹۵ + خلاصه‌ای از رخداد های عصر امامان (ع)

- چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟ **۱** چند گزینه‌ای
- الف) مسئولیت دریافت و ابلاغ وحی رسول خدا (ص)، پس از ایشان نیز ادامه می‌یابد و براساس تدبیر حکیمانه خداوند، امیرالمؤمنین (ع) و امامان معصوم از نسل ایشان جانشینی رسول خدا (ص) را برعهده گرفتند.
- ب) عبارت قرآنی ﴿قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾ بیانگر هشدار خداوند نسبت به افرادی است که پیامبر اکرم (ص) را آزار دادند.
- ج) امامان معصوم (ع) پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) با وجود حضور در جامعه، فاقد قدرت و امکانات لازم برای اجرای همه‌جانبه مسئولیت‌های خود شدند.
- د) بنی‌امیه کسانی بودند که سرسختانه با پیامبر اکرم (ص) مبارزه کرده بودند و حتی هنگامی که پیامبر اکرم (ص) شهر مکه را فتح کرد، نیز به او ایمان نیاوردند.
- ۱) چهار (۲) یک (۳) سه (۴) دو
- آیه ۲ مفهوم عبارت قرآنی: ﴿انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ﴾ را بیان کنید.
- ۳ * آیه شریفه ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾ بیانگر چه نکاتی است؟ سه مورد را بیان کنید.
- ۴ مطابق آیه ۱۴۴ سورة آل عمران آیا خطر بازگشت به ارزش‌های دوران جاهلیت فقط اختصاص به زمان پیامبر (ص) دارد؟ (توضیح دهید).
- ۵ * مطابق آیه شریفه ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾ پیاسگزاران واقعی نعمت رسالت، در جامعه امروزی چه کسانی هستند؟
- ۶ پس از رحلت رسول اکرم (ص) نظام حکومت اسلامی که بر مبنای «امامت» طراحی شده بود تحقق نیافت. ☐ درست ☐ نادرست
- [اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]
- ۷ معاویه پسر بود و جنگ را علیه امیرالمؤمنین به راه انداخت.
- ۸ در یک دوره کوتاه اداره حکومت به امام علی (ع) رسید.
- ۹ معاویه در سال هجری با بهره‌گیری از حکومت مسلمانان را به دست گرفت و خلافت رسول خدا (ص) را به تبدیل کرد.
- ۱۰ موضع بنی‌امیه نسبت به اسلام و پیامبر (ص) چگونه بود و چطور حکومت مسلمانان را به دست گرفتند؟
- ۱۱ ویژگی‌های یزید را بیان کنید.

۹۶ اوضاع اجتماعی خاص جامعه بعد از پیامبر (ص) در کلام امام علی (ع)

- کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟ **۱۲** چند گزینه‌ای
- الف) امام علی (ع) هشدار می‌دادند که: این مطلب، قلب انسان را به درد می‌آورد که شامیان در مسیر باطل خود این چنین متحدند، و شما در راه حق، این‌گونه متفرق و پراکنده‌اید.
- ب) امیرالمؤمنین علی (ع) در سخنرانی‌های متعدد، بارها مسلمانان را نسبت به ضعف و سستی‌شان در مبارزه با حکومت بنی‌عباس بیم می‌داد.
- ج) امام علی (ع) می‌فرمود: «سوگند به خداوندی که جانم به دست قدرت اوست، شما بر آن مردم [شامیان] پیروز خواهید شد.»
- د) بنی‌عباس با اینکه خود را از آموزادگان پیامبر (ص) می‌دانستند، روش سلطنتی بنی‌امیه را ادامه دادند.
- ۱) الف)، ج) (۲) ب)، ج) (۳) ج)، د) (۴) الف)، د)
- ۱۳ حضرت علی (ع) فرمودند: «به خدا سوگند، بنی‌امیه چنان به ستمگری و حکومت ادامه دهند که حرامی باقی نماند جز آنکه حلال شمارند.»
- ۱۴ امیرالمؤمنین علی (ع) در سخنرانی‌های متعدد، بارها مسلمانان را نسبت به ضعف و سستی‌شان در مبارزه با حکومت بنی‌عباس بیم می‌داد. ☐ درست ☐ نادرست
- [کولگیلویه و بویراحمر - شاهر - دی ۱۳۰۰ - با انزکی تغییر]
- ۱۵ * پس از سقوط حکومت بنی‌امیه، حکومت به دست افتاد.
- ۱۶ حضرت علی (ع) آینده‌سریچی از دستورات امام و اختلاف و تفرقه میان مسلمانان را موجب چه چیزی می‌دید؟
- ۱۷ عامل به درد آمدن قلب یک انسان از دید حضرت علی (ع) چیست؟
- ۱۸ بنی‌عباس چه کسانی بودند و چگونه رفتار کردند؟
- ۱۹ حضرت علی (ع) علت پیروزی شامیان بر مسلمانان را چه می‌دانند؟
- ۲۰ با وجود مشکلات اساسی پس از پیامبر (ص) چه عواملی سبب بقای اسلام شد؟

۹۷ + ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)

کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟

- (الف) پس از رحلت رسول خدا (ص)، سفارش آن حضرت به نوشتن سخنانش نادیده گرفته شد.
 (ب) با ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص) کسانی که به این احادیث علاقه‌مند بودند، فقط می‌توانستند آن‌ها را به حافظه بسپارند و از این طریق به دیگران منتقل کنند.
 (ج) در اثر ممنوعیت نوشتن و حفظ کردن احادیث پیامبر اکرم (ص) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل، یا تحریف حدیث پرداختند.
 (د) با اینکه سال‌ها بعد، منع نوشتن حدیث پیامبر (ص) برداشته شد و حدیث‌نویسی رواج یافت، به دلیل حضور اصحاب پیامبر (ص) در میان مردم، احادیث صحیح از غلط به سادگی قابل تشخیص شد.

(۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (د)

ممنوعیت نوشتن حدیث پیامبر (ص) هیچ‌گاه برطرف نشد. ☐ درست ☐ نادرست

حفظ و نگهداری احادیث به صورت سپردن آن‌ها به حافظه چه نتایج نامطلوبی داشت؟ (سه مورد)

[اراک - مدرسه زینب کبری (س) - دی ۱۳۰۰]

ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص) به عنوان یکی از چالش‌های اجتماعی پس از ایشان را توضیح دهید.

پیروان ائمه (ع) در برابر ممنوعیت نوشتن احادیث چه سرنوشتی پیدا کردند؟

۹۸ تعریف در معارف اسلامی و جعل احادیث

کدام یک از عبارات‌های زیر درست است؟

- (الف) برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس، از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند.
 (ب) کعب‌الاحبار یکی از عالمان وابسته به بنی‌امیه بود که ظاهراً مسلمان شده بود.
 (ج) برخی داستان‌های خرافی درباره پیامبران به کتاب‌های تاریخی و تفسیری راه یافت و سبب گمراهی بسیاری از مسلمانان شد.
 (د) گروهی از علمای اهل کتاب با سوءاستفاده از شرایط به تفسیر و تعلیم آیات قرآن، مطابق با آموزه‌های کتاب‌های آسمانی خود پرداختند.

(۱) (الف)، (ج) (۲) (الف)، (ب) (۳) (ج)، (د) (۴) (ب)، (د)

تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث که از مشکلات سیاسی و فرهنگی عصر امامان بود چگونه صورت می‌گرفت؟

[سمنان - شاهر - فرورد ۱۳۰۰]

کعب‌الاحبار که بود و چه می‌کرد؟

چه مسائلی زمینه را برای ورود جعل و تحریف به احادیث پیامبر اکرم (ص) آماده کرد؟

[انزیشه و تحقیق - صفحه ۹۴ کتاب درسی]

۹۹ ارائه الگوهای نامناسب

چند مورد از عبارات‌های زیر نادرست است؟

- (الف) عموم مردم در اعتقادات و عمل خود، دنباله‌روی شخصیت‌های برجسته جامعه هستند و آن‌ها را اسوه قرار می‌دهند.
 (ب) آن زمان که رسول خدا (ص) اسوه مردم بود، انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاعتی چون امام علی (ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند.
 (ج) هرچه که جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص) را در انزوا قرار دهند.
 (د) پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) شخصیت‌هایی که در اندیشه و عمل و اخلاق به معیارهای اسلامی نزدیک بودند در جایگاه رهبری و هدایت مردم قرار گرفتند.

(۱) سه (۲) دو (۳) چهار (۴) یک

عموم مردم در اعتقادات و عمل خود، دنباله‌روی چه کسانی هستند؟

در زمان رسول خدا (ص) چه کسانی به عنوان الگوی مردم تربیت شدند؟ نام ببرید.

«ارائه الگوهای نامناسب» به عنوان یکی از مشکلات اساسی پس از پیامبر اکرم (ص) را توضیح دهید.

۱۰۰ + تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

چند مورد از عبارات‌های زیر درست است؟

- (الف) پس از رحلت رسول خدا (ص) نظام حکومت اسلامی بر مبنای اصل «امامت» رهبری شد.
 (ب) حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس، با تغییر مسیر حکومت برای خود و اطرافیان‌شان کاخ‌های بزرگ و مجلل ساختند و خزائن خود را از جواهرات گران‌قیمت انباشته کردند.
 (ج) پس از رحلت نبی مکرم اسلام (ص) شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت، قرب و منزلت یافتند.
 (د) تغییر مسیر حکومت‌ها، جامعه مؤمن و فداکار عصر پیامبر اکرم (ص) را به جامعه‌ای راحت‌طلب، تسلیم‌وی‌توجه به سیره و روش پیامبر اکرم (ص) تبدیل کرد.

(۱) دو (۲) یک (۳) سه (۴) چهار

در عموم حکومت‌های پس از رسول خداوند، چه کسانی قرب و منزلت یافتند؟

علت تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت قیصری و کسریابی در دوران بنی‌امیه و بنی‌عباس چه بود؟

[کپساران - مدرسه فرزندان - فرورد ۱۳۰۰]

● سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

- ۳۷ تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث توسط چه کسانی انجام می‌شد؟
- ۳۸ مهم‌ترین چالش‌های عصرائمه (ع) را نام ببرید و یک مورد را توضیح دهید.
- ۳۹ در آیه شریفه ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ...﴾ خداوند چه کسانی را سرزنش می‌کند و چه هشدارى به مردم می‌دهد؟
- (۱) عهد و پیمان‌شان را با شخص پیامبر شکستند - ﴿انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ﴾
- (۲) ایمان‌شان وابسته به حضور شخص پیامبر بود - ﴿انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ﴾
- (۳) عهد و پیمان‌شان را با شخص پیامبر شکستند - ﴿مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ﴾
- (۴) ایمان‌شان وابسته به حضور شخص پیامبر بود - ﴿مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ﴾
- ۴۰ عبارت «از مؤمنان انتظار می‌رود که در برابر سختی‌ها ثبات قدم داشته باشند، تا سپاسگزاران واقعی مورد عنایت خداوند قرار بگیرند.» پیام کدام آیه شریفه است؟
- (۱) ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعَمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ...﴾
- (۲) ﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا...﴾
- (۳) ﴿وَفَلَمَّ يَسِرُّوا فِي الْأَرْضِ فَتَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ...﴾
- (۴) ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ...﴾
- ۴۱ نتیجه انحراف نظام حکومتی پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) کدام است و بشریت عالی‌ترین نمونه حکومت از رسول خدا را چند سال بعد از رحلت ایشان مشاهده نمود؟
- (۱) فقدان امکانات لازم برای اجرای همه جانبه مسئولیت‌ها توسط امامان (ع) - ۵ سال
- (۲) حکومت بنی‌امیه و فقدان قدرت لازم و عدم حضور امامان (ع) در جامعه - ۵ سال
- (۳) حکومت بنی‌امیه و فقدان قدرت لازم و عدم حضور امامان (ع) در جامعه - ۲۵ سال
- (۴) فقدان امکانات لازم برای اجرای همه جانبه مسئولیت‌ها توسط امامان (ع) - ۲۵ سال
- ۴۲ «وارد شدن جاهلیت در لباس جدید به زندگی اجتماعی مسلمانان»، «بی‌بهره ماندن مردم و محققان از منبع مهم هدایت» و «قرب و منزلت یافتن طالبان قدرت و ثروت» به ترتیب، از پیامدهای کدام رخداد پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) است؟
- (۱) ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد - تحریف معارف اسلامی و جعل احادیث - ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد
- (۲) ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد - تحریف معارف اسلامی و جعل احادیث - تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت
- (۳) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت - ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص) - ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد
- (۴) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت - ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص) - تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت
- ۴۳ عبارت شریفه ﴿وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنِ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا﴾ در راستای تبیین و تفسیر کدام آیه قابل استناد است؟
- (۱) ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾
- (۲) ﴿قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغَىٰ رَبًّا﴾
- (۳) ﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ﴾
- (۴) ﴿لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَّحْمَةِ اللَّهِ﴾
- ۴۴ برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس با استفاده از کدام ضعف به تحریف معارف اسلامی پرداختند و نقل داستان‌های خرافی آنان درباره پیامبران چه نتیجه‌ای به دنبال داشت؟
- (۱) شرایط برکناری امام معصوم - ارائه الگوهای نامناسب و شکل‌گیری جاهلیت جدید
- (۲) ابتدایی بودن سطح فرهنگ مردم - ارائه الگوهای نامناسب و شکل‌گیری جاهلیت جدید
- (۳) شرایط برکناری امام معصوم - راه یافتن این مطالب به کتاب‌های تاریخی و تفسیری و گمراهی مردم
- (۴) ابتدایی بودن سطح فرهنگ مردم - راه یافتن این مطالب به کتاب‌های تاریخی و تفسیری و گمراهی مردم
- ۴۵ «مهیّا شدن شرایط مناسب برای جاعلان حدیث» و «منزلت یافتن طالبان قدرت» به ترتیب نتیجه نامطلوب کدام مورد است؟
- (۱) تحریف در معارف اسلامی - ارائه الگوهای نامناسب
- (۲) تحریف در معارف اسلامی - تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت
- (۳) نگهداری حدیث به شیوه به حافظه سپردن - ارائه الگوهای نامناسب
- (۴) نگهداری حدیث به شیوه به حافظه سپردن - تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
کد مفاهیم کلیدی	۹۸	۹۷ ۱۰۰ ۹۹	۹۵	۹۵	۹۵	۹۷ ۱۰۰	۹۵	۹۸	۹۷ ۱۰۰

[انسانی - دافل ۱۳۰۰]

[زبان - دافل ۹۸]

[هنر - دافل ۱۳۰۰]

[ریاضی - فارغ ۹۸]

[تجربی - دافل ۱۳۰۰]

[انسانی - فارغ ۱۳۰۰]

۱ [۹۵].....گزینه «۳»

بررسی عبارت های نادرست:

الف) مسئولیت دریافت و ابلاغ وحی با رحلت رسول اکرم (ص) پایان یافت ولی دو مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت ظاهری پس از رسول خدا (ص) ادامه یافت.
ب) عبارت «قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ» بیانگر وحدت ادیان و پیامبران است.
د) هنگامی که پیامبر اکرم (ص) شهر مکه را فتح کرد، بنی امیه راهی جز تسلیم و اطاعت نداشتند.

۲ [۹۵]..... هشدار نسبت به قدرناشناسی نعمت وجود پیامبر اکرم (ص)

۳ [۹۵]..... ۱- وحدت ادیان و ایمان به همه پیامبران، ۲- هشدار نسبت به قدرناشناسی نعمت پیامبر (ص)، ۳- بی نیازی خداوند از انسان ها
۴ [۹۵]..... خیر، چرا که کسانی که از نزدیک ایشان را دیدند و درک کردند، اینگونه قدر وجود و نعمت ایشان را ندانستند و عملاً به او پشت کردند پس نسل های بعد که ایشان را از نزدیک ندیده اند قطعاً بسیار راحت تر ممکن است که از او روی برگردانند.

۵ [۹۵]..... سپاسگزاران نعمت پیامبر (ص) که با تبعیت از ایشان و اهل بیت (ع)

از این نعمت قدردانی می کنند.

۶ [۹۵]..... درست

۷ [۹۵]..... ابوسفیان - صفین

۸ [۹۵]..... چهار سال و نه ماهه

۹ [۹۵]..... چهل - ضعف و سستی یاران امام حسن (ع) - سلطنت

۱۰ [۹۵]..... آنان کسانی بودند که سرسختانه با پیامبر اکرم (ص) مبارزه می کردند و فقط هنگامی تسلیم شدند که پیامبر اکرم (ص) شهر مکه را فتح کرد و آنان راهی جز تسلیم و اطاعت نداشتند. حدود دو سال قبل از رحلت پیامبر اکرم (ص)، ابوسفیان که رهبری مشرکان را برعهده داشت، به ناچار تسلیم شد و به ظاهر، اعلام مسلمانی کرد. پسر او، معاویه، که جنگ صفین را علیه امیرالمؤمنین (ع) به راه انداخت، در سال چهل هجری با بهره گیری از ضعف و سستی یاران امام حسن (ع)، حکومت مسلمانان را به دست گرفت و خلافت رسول خدا (ص) را به سلطنت تبدیل کرد. معاویه، برخلاف تعهدی که به مسلمانان داده بود، یزید را جانشین خود قرار داد؛ همین شخص، نوّه گرامی پیامبر (ص)، امام حسین (ع) و یارانش را با وضع هولناکی به شهادت رساند و خانواده ایشان را که از نوادگان پیامبر (ص) بودند، به عنوان اسیر، در شهرها گرداند.

۱۱ [۹۵]..... شخصی که از هیچ کار زشت و ناپسندی ابایی نداشت؛ احکام خداوند، مانند نماز را به بازی و سُخره می گرفت، آشکارا شراب می خورد، سگ بازی و میمون بازی می کرد و با همان سگ و میمون، وارد مجالس می شد و آن ها را کنار دست خود می نشاند. همین شخص، نوّه گرامی پیامبر (ص)، امام حسین (ع) و یارانش را با وضع هولناکی به شهادت رساند و خانواده ایشان را که از نوادگان پیامبر (ص) بودند، به عنوان اسیر، در شهرها گرداند.

۱۲ [۹۶]..... گزینه «۴»

بررسی عبارت های نادرست:

ب) امیرالمؤمنین علی (ع) در سخنرانی های متعدد، بارها مسلمانان را نسبت به ضعف و سستی شان در مبارزه با حکومت بنی امیه بیم می داد.
ج) امام علی (ع) می فرمود: «سوگند به خداوندی که جانم به دست قدرت اوست، آن مردم [شامیان] بر شما پیروز خواهند شد.»

۱۳ [۹۶]..... درست

۱۴ [۹۶]..... نادرست؛ در مبارزه با حکومت بنی امیه بیم می داد صحیح است.

۱۵ [۹۶]..... بنی عباس

۱۶ [۹۶]..... سوار شدن بنی امیه بر تخت سلطنت

۱۷ [۹۶]..... «این مطلب، قلب انسان را به درد می آورد که شامیان در مسیر باطل خود این چنین متحدند، و شما در راه حق، این گونه متفرق و پراکنده اید.»

۱۸ [۹۶]..... پس از سقوط بنی امیه، حکومت به دست بنی عباس افتاد. آنان

با اینکه خود را از عموزادگان پیامبر (ص) می دانستند و به نام اهل بیت، قدرت را از بنی امیه گرفته بودند، روش سلطنتی بنی امیه را ادامه دادند و در ظلم و ستم به اهل بیت پیامبر (ص) از چیزی فروگذار نکردند.

۱۹ [۹۶]..... نه از آن جهت که آنان به حق نزدیک ترند بلکه به این جهت که آنان در راه باطلی که زمامدارشان می رود شتابان فرمان او را می برند و شما در حق من بی اعتنایی و کندی می کنید.

۲۰ [۹۶]..... ۱- تحول معنوی و فرهنگی ایجاد شده در عصر پیامبر (ص)

۲- دو میراث گرانقدر آن حضرت؛ قرآن کریم و ائمه اطهار (ع)

۲۱ [۹۷]..... گزینه «۲»

بررسی عبارت های نادرست:

ج) ممنوعیت فقط برای نوشتن حدیث بود نه حفظ کردن حدیث

د) با اینکه سال ها بعد، منع نوشتن حدیث پیامبر (ص) برداشته شد و حدیث نویسی رواج یافت، اما به دلیل عدم حضور اصحاب پیامبر (ص) در میان مردم، به دلیل فوت یا شهادت، احادیث زیادی جعل یا تحریف شد، به طوری که احادیث صحیح از غلط به سادگی قابل تشخیص نبود.

۲۲ [۹۷]..... نادرست؛ سال ها بعد، منع نوشتن حدیث پیامبر (ص) برداشته شد و حدیث نویسی رواج یافت.

۲۳ [۹۷]..... ۱- احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد.

۲- شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرض های شخصی به جعل، یا تحریف حدیث پرداختند، یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند.

۳- بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی بهره ماندند و به ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند.

۲۴ [۹۷]..... پس از رحلت رسول خدا، سفارش آن حضرت به نوشتن سخنانش نادیده گرفته شد و نوشتن احادیث آن حضرت را ممنوع کردند. به همین جهت، کسانی که به این احادیث علاقه مند بودند، فقط می توانستند آن ها را به حافظه بسپارند و از این طریق به دیگران منتقل کنند. که این کار نتایج نامطلوبی داشت؛ از جمله اینکه:

۱- با کم و زیاد شدن عبارت ها یا فراموش شدن اصل حدیث، احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت.

۲- شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد.

۳- بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی بهره ماندند و به ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند.

۲۵ [۹۷]..... اوضاع نابسامان حدیث، تا حدود زیادی برای پیروان ائمه پیش نیامد؛ زیرا ائمه (ع) احادیث پیامبر را حفظ کرده بودند و شیعیان، این احادیث را از طریق این بزرگواران که خود انسان‌هایی معصوم و به دور از خطا بودند و سخنانشان مانند سخنان رسول خدا (ص) معتبر و موثق بود، به دست آوردند و به همین جهت، در نقل احادیث کمتر دچار اشتباه شدند.

۲۶ [۹۸]..... گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) کعب الاحبار یکی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) بود که ظاهراً مسلمان شده بود.

د) برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) مانند کعب الاحبار با سوءاستفاده از شرایط برکناری امام معصوم به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند.

۲۷ [۹۸]..... برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) مانند کعب الاحبار که ظاهراً مسلمان شده بودند، از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند. برخی از آن‌ها در مساجد می‌نشستند و داستان‌های خرافی دربارهٔ پیامبران برای مردم نقل می‌کردند. این مطالب به کتاب‌های تاریخی و تفسیری راه یافت و سبب گمراهی بسیاری از مسلمانان شد.

۲۸ [۹۸]..... یک یهودی بود که ظاهراً مسلمان شده بود و از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کرده و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی می‌پرداخت و داستان‌های جعلی در مورد پیامبران نیز ساخته بود.

۲۹ [۹۸]..... ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص) و اقدامات برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) با سوءاستفاده از شرایط برکناری امام معصوم در تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان.

۳۰ [۹۹]..... گزینه «۴»

بررسی عبارت نادرست:

د) هرچه که جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص) را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و آن‌ها را راهنمای مردم معرفی کنند.

۳۱ [۹۹]..... شخصیت‌های برجسته جامعه

۳۲ [۹۹]..... انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاعتی چون امام علی (ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان

۳۳ [۹۹]..... هرچه که جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص)، را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی به دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و راهنمای مردم معرفی کنند.

۳۴ [۱۰۰]..... گزینه «۳»

بررسی عبارت نادرست:

الف) پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص)، جاهلیت با شکلی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد و رهبری جامعه از مسیری که پیامبر (ص) بر مبنای «امامت» برنامه‌ریزی کرده بود خارج شد.

۳۵ [۱۰۰]..... طالبان قدرت و ثروت

۳۶ [۱۰۰]..... پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص)، جاهلیت با شکلی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد. شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند و طالبان قدرت و ثروت قرب و منزلت یافتند. حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس نیز، به تدریج مسیر حکومت را عوض کردند و برای خود و اطرافیانشان کاخ‌های بزرگ و مجلل ساختند و خزائن خود را از جواهرات گران‌قیمت انباشته کردند.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۳۷ [۹۸]..... برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) مانند کعب الاحبار که ظاهراً مسلمان شده بودند، از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند. برخی از آن‌ها در مساجد می‌نشستند و داستان‌های خرافی دربارهٔ پیامبران برای مردم نقل می‌کردند. این مطالب به کتاب‌های تاریخی و تفسیری راه یافت و سبب گمراهی بسیاری از مسلمانان شد.

۳۸ [۹۸]، [۹۹] و [۱۰۰]..... ۱- ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)، ۲- تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث، ۳- ارائه الگوهای نامناسب، ۴- تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

ارائه الگوهای نامناسب: عموم مردم در اعتقادات و عمل خود، دنباله‌روی شخصیت‌های برجسته جامعه هستند و آن‌ها را اسوه قرار می‌دهند. در زمانی که رسول خدا (ص) اسوه مردم بود، انسان‌های آزاده، با ایمان و شجاعتی چون امام علی (ع)، مقداد، عمار، ابوذر و سلمان تربیت شدند. اما هرچه که جامعه از زمان پیامبر (ص) فاصله می‌گرفت، حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص) را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و آن‌ها را راهنمای مردم معرفی کنند.

۳۹ [۹۵]..... گزینه «۱»

خداوند متعال در این آیه نسبت به کسانی که قدرشناس نعمت پیامبر (ص) نیستند و از ایشان پیروی نمی‌کنند اقدام به سرزنش و عتاب نموده و می‌گوید اگر پیامبر (ص) در میان شما نباشد همگی بیچاره خواهید شد.

عبارت ﴿أَنْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ﴾ بیانگر برگشت به عقب و گذشته جاهلی برای قدرناشناسان نعمت وجود پیامبر اکرم (ص) است.

۴۰ [۹۵]..... گزینه «۴»

سخن از ثبات قدم و سپاسگزاری واقعی در انتهای آیه شریفه ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ...﴾ و با عبارت ﴿وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾ آمده است.

۴۱ [۹۵]..... گزینه «۴»

در نتیجه انحرافی که بنی‌امیه در حکومت و دین ایجاد کردند، امامان بزرگوار علی‌رغم حضور و فعالیت در جامعه، فاقد امکانات لازم برای اجرای همه‌جانبه مسئولیت‌های خود بودند. عالی‌ترین نمونه حکومت توسط حضرت علی (ع) و ۲۵ سال پس از رحلت پیامبر (ص) و به مدت چهار سال و نه ماه رخ داد.

۴۲ [۹۷] و [۱۰۰]..... گزینه «۴»

۴۳ [۹۵]..... گزینه «۱»

ترجمه عبارت قرآنی: «و هر کس به گذشته بازگردد، به خدا هیچ گزند و آسیبی نرساند». این عبارت در راستای تبیین بی‌نیازی خداوند ﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ است.

۴۴ [۹۸]..... گزینه «۳»

۴۵ [۹۷] و [۱۰۰]..... گزینه «۴»

۱۰۲ + اقدامات مربوط به مرجعیت دینی
۱۰۴ + اصول کلی امامان در مبارزه با حاکمان

۱۰۱ پیش‌بینی و هشدار امیرالمؤمنین علی (ع) از آینده نابسامان جامعه اسلامی
۱۰۳ مجاهده در راستای ولایت ظاهری

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلندبوم بلندبوم

۱۰۱ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

(الف) امیرالمؤمنین علی (ع) با روشن‌بینی و درک عمیقی که از نتیجه رفتارها و وقایع داشت، سرنوشت و آینده نابسامان جامعه اسلامی را پیش‌بینی می‌کرد.
(ب) حضرت علی (ع) فرمودند: «در صورتی می‌توانید راه رستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پیمان‌شکنان را شناسایی کنید.»
(ج) راه‌حل نهایی که حضرت علی (ع) پیشنهاد کردند این بود که «همه مسائل را از اهلش طلب کنید. آنان‌اند که نظر دادن و حکم کردنشان، نشان‌دهنده دانش آن‌هاست.»

(د) حضرت علی (ع) در یکی از سخنرانی‌ها راجع به آینده جامعه اسلامی فرمود: «در آن زمان در شهرها، چیزی ناشناخته‌تر از منکر و شناخته‌شده‌تر از معروف نیست.»
(۱) (ب) ، (ج) (۲) (الف) ، (د) (۳) (ب) ، (د) (۴) (الف) ، (ج)

۱۰۲ اقدامات امامان بزرگوار (ع) مربوط به مرجعیت دینی را نام ببرید.

۱۰۳ امامان بزرگوار (ع) به چه دلایلی با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند؟

۱۰۴ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

(الف) اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، امامان بزرگوار آن مورد را تأیید می‌کردند، اما در غصب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند.

(ب) امام صادق (ع) در روز عید غدیر و در مراسم حج در میان انبوه جمعیت، حق حکومت را از آن خود اعلام نمودند.

(ج) امام باقر (ع) فرمودند: «ای مردم! رسول خدا (ص) امام و رهبر بود، پس از او علی (ع) و سپس حسن و حسین و علی بن حسین و محمد بن علی (ع) به ترتیب، امام بودند و اکنون من امام هستم.»

(د) ائمه اطهار (ع) می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، در قالب «تقیه» به پیش ببرند.
(۱) (ب) ، (ج) (۲) (الف) ، (د) (۳) (ب) ، (د) (۴) (الف) ، (ج)

پاسخ

۱۰۲ صفحه‌های ۱۰۰ و ۱۰۱ کتاب درسی

۱۰۱ گزینه «۳»

۱۰۴ گزینه «۲»

۱۰۳ صفحه‌های ۱۰۲ و ۱۰۳ کتاب درسی

[حد اکثر زمان مطالعه: ۹۰ دقیقه] - زمان شما:

مفاهیم آموزشی

۱۰۱ پیش‌بینی و هشدار امیرالمؤمنین علی (ع) از آینده نابسامان جامعه اسلامی

امیرالمؤمنین علی (ع) وقتی رفتار مسلمانان در روزگار خود را مشاهده کرد، با روشن‌بینی و درک عمیقی که از نتیجه رفتارها و وقایع داشت، سرنوشت و آینده نابسامان جامعه اسلامی را پیش‌بینی می‌کرد و در زمان‌های مختلف و در سخنرانی‌های متعدد، مسلمانان را نسبت به عاقبت رفتارشان بیم می‌داد.

نکته: پیش‌بینی منطبق بر واقعیت که توسط امام علی (ع) و سایر اهل بیت و امامان بزرگوار (ع) رخ می‌داد، بیانگر بهره‌مندی ایشان از «ولایت معنوی» است که همان تصرف در غیب می‌باشد.

امام علی (ع) در یکی از سخنرانی‌ها، خطاب به مردم فرمود:

«به زودی پس از من، زمانی فرا می‌رسد که در آن زمان، چیزی پوشیده‌تر از حق و آشکارتر از باطل و رایج‌تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نباشد. نزد مردم آن زمان، کالایی کم‌بهارتر از قرآن نیست، وقتی که بخواهد به درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آن‌گاه که بخواهند به صورت وارونه و به نفع دنیا طلبان معنایش کنند. در آن ایام، در شهرها، چیزی ناشناخته‌تر از معروف و خیر و شناخته‌شده‌تر از منکر و گناه نیست.»

امام پس از بیان اوضاع و احوال پس از خود و آگاه کردن مردم و هشدار به آن‌ها فرمود:

«در آن شرایط، در صورتی می‌توانید راه رستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پشت‌کنندگان به صراط مستقیم را شناسایی کنید و وقتی می‌توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که پیمان‌شکنان را تشخیص دهید؛ و آن‌گاه می‌توانید پیرو قرآن باشید که فراموش‌کنندگان قرآن را بشناسید.»

آن‌گاه امیرمؤمنان، راه‌حل نهایی را بیان می‌کند و می‌فرماید:

«پس همه این‌ها را از اهلش طلب کنید. آنان‌اند که نظر دادن و حکم کردنشان، نشان‌دهنده دانش آن‌هاست، آنان هرگز با دین مخالفت نمی‌کنند و در دین اختلاف ندارند.»

راه‌ل نوایی که در این حدیث بیان شده است همان **تمسک به اهل بیت (ع)** است که در **حدیث ثقلین** نیز مستقیماً به آن اشاره شده است. «إِنِّي تَارِكٌ فَيْكُمُ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا إِنَّ تَمَسُّكُكُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَداً...»

با نگاهی به تاریخ می‌بینیم که به علت عدم توجه مسلمانان به **هشدارهای** امیرالمؤمنین علی (ع)، آنچه آن امام پیش‌بینی می‌کرد، به وقوع پیوست؛ **بنی‌امیه** بر مردم حاکم شد و دنیای اسلام را تا حد زیادی به دوران جاهلیت بازگرداند. با وجود این شرایط سخت و بحرانی، ائمه اطهار (ع) از پا ننشستند و به شکل‌های گوناگون با این حاکمان مبارزه کردند و در مقابل تفسیرهای غلط از اسلام و تحریف دین، آموزه‌های قرآن و سخنان واقعی پیامبر را در اختیار جامعه قرار دادند.

۱۰۲ + اقدامات مربوط به مرجعیت دینی

۱- تعلیم و تفسیر قرآن کریم

در حالی که **حاکمان زمان** به افراد فاقد صلاحیت میدان می‌دادند تا قرآن را مطابق با اندیشه‌های باطل خود تفسیر کنند، امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آوردند، معارف این کتاب آسمانی را بیان می‌کردند و رهنمودهای آن را آشکار می‌ساختند.

نتیجه مشتاقان معارف قرآنی، توانستند از این کتاب الهی بهره ببرند.

۲- حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص)

در درس قبل دیدیم که بعد از رحلت رسول خدا (ص)، نوشتن سخنان ایشان ممنوع شد و این ممنوعیت آثار زیان‌باری برای مسلمانان داشت. البته **امیرالمؤمنین (ع)** و **حضرت فاطمه (س)** به این ممنوعیت توجه نکردند و سخنان پیامبر (ص) را به فرزندان و یاران خود آموختند و از آنان خواستند که این آموخته‌ها را به نسل‌های بعد منتقل کنند.

مثال **حدیث زنجیره طلایی**: هنگامی که امام **رضا (ع)** به **اجبار مأمون**، از **مدینه** به **مرو**، پایتخت حکومت این **خلیفه عباسی** می‌رفت، در مسیر حرکت خود به **نیشابور** رسید. هزاران نفر از مردم به استقبال ایشان آمده بودند و گروه زیادی از آنان، قلم‌هایشان را آماده کرده بودند تا هر چه امام می‌گوید، بنویسند و برای خود و آیندگان نگه دارند. وقتی امام در جمع مردم قرار گرفت، به امام اصرار کردند تا برایشان سخن بگوید. امام به آنان فرمود:

حدیث

«من از پدرم، امام کاظم (ع) شنیدم و ایشان از پدرش، امام صادق (ع) و ایشان از پدرش، امام باقر (ع) و ایشان از پدرش، امام سجاد (ع) و ایشان از پدرش، امام حسین (ع) و ایشان از پدرش، امام علی (ع) و ایشان از رسول خدا (ص) شنید که فرمود: خداوند می‌فرماید:

﴿كَلِمَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي آمِنَ مِنْ عَذَابِي﴾

ترجمه «کلمه لا اله الا الله قلعه محکم من است، هر کس به این قلعه محکم من وارد شود، از عذاب من در امان است.»

پس از اندکی درنگ، امام (ع) فرمود: «بشروطها و أنا مِنْ شُرُوطِهَا»

ترجمه اما به شرط‌های آن، و من از جمله شرط‌های آن هستم.

پیام ۱- حدیث **سلسله الذهب** نمونه‌ای از اقدام امامان بزرگوار (ع) برای حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) از مسئولیت مرجعیت دینی است.

۲- پذیرش توحید بدون ولایت امام مقبول نیست. ۳- اطاعت از امام عامل نجات از آتش جهنم است.

در میان اسامی امامان از **حضرت علی (ع)** تا **امام رضا (ع)** در **حدیث سلسله الذهب** نام **امام حسن (ع)** به چشم نمی‌خورد. به عبارت دیگر **امام حسین (ع)** این حدیث را مستقیماً از **حضرت علی (ع)** شنیده و به **فرزندانشان امام سجاد (ع)** منتقل کرده‌اند.

مقصود امام (ع) این بود که توحید تنها یک **لفظ** و **شعار** نیست بلکه باید در **زندگی اجتماعی** ظاهر شود و تجلی **توحید** در زندگی اجتماعی با **ولایت امام** که همان **ولایت خداست**، میسر می‌شود.

نحوه بیان این حدیث نشان می‌دهد که چگونه احادیث رسول خدا (ص)، از امامی به امام دیگر منتقل می‌شده است.

این حدیث، به جهت **توالی و پشت سر هم آمدن اسامی امامان** در آن، به حدیث **سلسله الذهب** (یعنی **زنجیره طلایی**) مشهور است.

تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

با گسترش سرزمین‌های اسلامی، سؤال‌های مختلفی در زمینه‌های **احکام**، **اخلاق**، **افکار** و **نظام کشورداری** پدید آمد.

ائمه اطهار (ع) با تکیه بر علم الهی خود، به دور از انزوا و گوشه‌گیری و با حضور سازنده و فعال، درباره همه این مسائل اظهار نظر می‌کردند و مسلمانان را از معارف خود بهره‌مند می‌ساختند.

ثمره این حضور سازنده، فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ در **حدیث** و **سیره ائمه اطهار (ع)** در کنار **سیره پیامبر (ص)** و **قرآن کریم** است.

نمونه‌ای از این کتب:

۱- کتاب «**نهج البلاغه**» از سخنان **حضرت علی (ع)**

۲- کتاب «**صحیفه سجادیه**» از دعا‌های **امام سجاد (ع)**

به هر ترتیب، تلاش **ائمه (ع)** سبب شد که حقیقت اسلام برای جویندگان حقیقت پوشیده نماند و کسانی که طالب حقیقت‌اند بتوانند در میان انبوه تحریفات به تعلیمات اصیل اسلام دست یابند و راه حق را از باطل تشخیص دهند.

امامان بزرگوار، به دو علت با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند:

اول، از آن جهت که گروه دیگری حکومت را غصب کرده بودند. از این رو، هر امامی مسئولیت داشت با حاکم زمان خود مبارزه کند و در صورت فراهم آمدن زمینه، حاکم غاصب را برکنار کند و خود، حکومت مسلمانان را برعهده بگیرد و قوانین اسلام را به اجرا درآورد و عدالت را برقرار سازد.

دوم، از آن جهت که این حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند. امامان نیز وظیفه داشتند که براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع نمایند.

۱۰۴ + اصول کلی امامان در مبارزه با حاکمان

امامان در مبارزه‌ای که با حاکمان جور داشتند، از اصولی تبعیت می‌کردند که در اینجا برخی از آن‌ها را بیان می‌کنیم:

۱- عدم تأیید حاکمان

امامان، هیچ‌یک از حاکمان غاصب عصر خویش را به عنوان جانشین رسول خدا (ص) تأیید نمی‌کردند و این موضوع را به شیوه‌های مختلف به مردم اعلام می‌کردند. آنان اگرچه تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند و اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، آن مورد را تأیید می‌کردند، اما در غصب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند.

اگر در سؤالات زیر که امامان هیچ‌یک از کارهای حاکمان را تأیید نمی‌کردند کاملاً نادرست است. ایشان کارهای درست حاکمان را تأیید می‌نمودند.

۲- معرفی خویش به عنوان امام برحق

آن بزرگواران، همواره خود را به عنوان امام و جانشین برحق پیامبر اکرم (ص) معرفی می‌کردند؛ به گونه‌ای که مردم بدانند تنها آن‌ها جانشینان رسول خدا و امامان برحق جامعه‌اند.

به طور مثال، امام صادق (ع) در روز عرفة و در مراسم حج که جمعیت زیادی از مسلمانان از سراسر سرزمین‌های اسلامی حضور داشتند، در میان انبوه جمعیت، حق حکومت را از آن خود اعلام نمودند.

حدیث

امام صادق (ع) فرمود: «ای مردم! رسول خدا (ص) امام و رهبر بود، پس از او علی (ع) و سپس حسن و حسین و علی بن حسین و محمد بن علی (ع) به ترتیب امام بودند و اکنون من امام هستم.»

پیام ۱- معرفی خویش به عنوان امام برحق به عنوان یکی از اصول کلی امامان

نکته فرمایش پایانی امام رضا (ع) در حدیث «سِلْسِلَةُ الدَّهَبِ» «بِشُرُوطِهَا وَ اَنَا مِنْ شُرُوطِهَا» نیز بیانگر معرفی خود به عنوان امام برحق می‌باشد.

۳- انتخاب شیوه‌های درست مبارزه

امامان، شیوه مبارزه با حاکمان را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به گونه‌ای که هم تفکر اسلام راستین باقی بماند و هم به تدریج، بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود و هم روش زندگی امامان (ع) به نسل‌های آینده معرفی گردد.

رفتار ائمه اطهار علیهم‌السلام در طول ۲۵۰ سال بعد از رحلت پیامبر تا امامت امام عصر (ع) و غیبت ایشان، چنان مکمل یکدیگر است که گویی یک شخص می‌خواهد برای رسیدن به یک مقصد، مسیری را بپیماید، ولی مسیر یک‌دست نیست؛ گاهی هموار است و گاهی ناهموار، گاهی لغزنده و خطرناک است و گاهی دشوار؛ ولی این جاده با همه این اختلاف‌ها به یک هدف ختم می‌شود، به گونه‌ای که گویی یک انسان است که ۲۵۰ سال زندگی کرده است و در شرایط مختلف سیاسی و فرهنگی روش‌های مناسب را برگزیده و عمل کرده است؛ البته خشونت و ستمگری حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس در بیشتر این سال‌ها به گونه‌ای بود که اگر کسانی به عنوان پیرو و شیعه امامان شناخته می‌شدند، به سختی مورد آزار و اذیت قرار می‌گرفتند و در بسیاری مواقع به شهادت می‌رسیدند. از این رو، ائمه اطهار (ع) می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، در قالب «تقیه» به پیش ببرند.

تقیه: اینکه امامان بزرگوار و پیروان ایشان اقدامات خود را مخفی نگه دارند، به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند.

از جمله این موارد، ارتباط میان امامان و یاران آن‌ها در نقاط مختلف سرزمین اسلامی بود.

امامان ما با مخفی نگه داشتن این ارتباط‌ها نمی‌گذاشتند حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس، یاران صمیمی و قابل اعتماد و فداکار آنان را شناسایی کنند و به شهادت برسانند.

اکنون، ما پیرو و شیعه امامانی هستیم که جان و همه زندگی خود را برای نجات و رستگاری انسان‌ها، فدا کردند و به پیشگاه الهی رفتند. البته آنان هم اکنون ناظر بر ما هستند و به پیروان خود می‌نگرند تا ببینند آنان چه می‌کنند.

پس شایسته است به گونه‌ای زندگی کنیم که سبب بدبینی دیگران نسبت به شیعیان نشویم و بدانیم که شیعه بودن تنها به اسم نیست؛ بلکه اسم باید با عمل صالح همراه باشد تا پیرو حقیقی آنان شویم.

حدیث

امام صادق (ع) خطاب به شیعیان خود فرمودند: «مایه زینت و زیبایی ما باشید، نه مایه زشتی و عیب ما»

پیام ۱- بیانگر وظیفه ما شیعیان در برابر مجاهدت‌های امامان بزرگوار (ع)، ۲- توصیف پیرو و شیعه حقیقی

تمرین‌های امتحانی

۱۰۱ پیش‌بینی و هشدار امیرالمؤمنین علی (ع) از آینده نابسامان جامعه اسلامی

- چند مورد از عبارت‌های زیر پیرامون سخنان حضرت علی (ع) نادرست است؟
- الف) وقتی می‌توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که فراموش‌کنندگان قرآن را بشناسید.
- ب) آن‌گاه می‌توانید پیرو قرآن باشید که پیمان‌شکنان را تشخیص دهید.
- ج) در صورتی می‌توانید راه رستگاری را تشخیص دهید که ابتدا پشت‌کنندگان به صراط مستقیم را شناسایی کنید.
- د) به زودی پس از من، زمانی فرا می‌رسد که در آن زمان، کالایی کم‌بهتر از قرآن نیست. وقتی که بخواهد به درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آن‌گاه که بخواهند به صورت وارونه و به نفع دنیا طلبان معنایش کنند.
- ۱) الف) ، ب) ۲) الف) ، ج) ۳) ب) ، د) ۴) ج) ، د)
- امیرالمؤمنین علی (ع) وقتی رفتار مسلمانان، در روزگار خود را مشاهده کرد، با و که از نتیجه رفتارها و وقایع داشت، سرنوشت و آینده نابسامان جامعه اسلامی را پیش‌بینی می‌کرد.
- سخن حضرت علی (ع) در مورد شرایط جامعه پس از ایشان چیست؟ ۳ مورد را بیان کنید.
- * ۴ مطابق سخن امام علی (ع) در زمانه پس از ایشان قرآن در چه شرایطی دارای رواج و در چه شرایطی کم‌بهاست؟

۱۰۲ اقدامات مربوط به مرجعیت دینی

- چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟
- الف) در حالی که حاکمان زمان به افراد فاقد صلاحیت میدان می‌دادند تا قرآن را مطابق با اندیشه‌های باطل خود تفسیر کنند، امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آوردند، معارف این کتاب آسمانی را بیان می‌کردند.
- ب) حدیث سلسله‌الذهب نمونه‌ای از تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو به عنوان اقدام امامان بزرگوار (ع) در حوزه مرجعیت دینی است.
- ج) کتاب «نهج‌البلاغه» بخشی از سخنان و نامه‌های امام علی (ع) است و کتاب «صحیفه سجاده» نیز سخنان امام محمدبن علی (ع) است.
- د) عبارت «بشروطها و آتاً من شروطها» از سوی امام رضا (ع) و در تبیین شروط پذیرش توحید بیان شده است.
- ۱) سه ۲) دو ۳) یک ۴) چهار
- تعلیم و تفسیر قرآن کریم به عنوان یکی از مسئولیت‌های امامان (ع) را توضیح دهید.
- امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آوردند، معارف کتاب آسمانی قرآن را برای مردم بیان می‌کردند. ☐ درست ☐ نادرست
- نتیجه اقدامات امامان در زمینه تعلیم و تفسیر قرآن کریم چه بود؟
- اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) را به عنوان یکی از اقدامات امامان در زمینه مرجعیت دینی توضیح دهید.
- مقصوم امام رضا (ع) در حدیث سلسله‌الذهب از عبارت «بشروطها و آتاً من شروطها» چیست؟
- تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست میسر می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست
- حدیث شریف «كَلِمَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي آمِنَ مِنْ عَذَابِي» به حدیث معروف است. [ساری - مدرسه شهید بهشتی - فردار ۱۳۸۴]
- نحوه بیان حدیث سلسله‌الذهب نمایانگر چیست؟
- نام کدام امام گرامی در میان نام‌های پیامبر اکرم (ص) تا امام رضا (ع) در حدیث سلسله‌الذهب ذکر نشده است؟
- در حدیث سلسله‌الذهب عبارت «كَلِمَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي» و «بشروطها و آتاً من شروطها» به ترتیب سخن و است.
- ۱) پیامبر اکرم (ص) - خداوند
- ۲) خداوند - امام رضا (ع)
- ۳) امام رضا (ع) - پیامبر اکرم (ص)
- چرا حدیث شریف «كَلِمَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي آمِنَ مِنْ عَذَابِي ...» به نام «سلسله‌الذهب» مشهور است؟
- «حدیث زنجیره طلایی» را از حیث تاریخچه و محل روایت توضیح دهید.
- تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو به عنوان یک از اقدامات امامان (ع) را توضیح دهید.
- کتاب شریف نهج‌البلاغه مشتمل بر سه بخش و مملو از سخنان امام علی (ع) است. ☐ درست ☐ نادرست
- تلاش ائمه (ع) سبب شد که برای جویندگان حقیقت پوشیده نماند. [اهواز - نمونه دولتی امام علی (ع) - فردار ۱۳۸۴]
- بخش‌های مختلف کتاب شریف «نهج‌البلاغه» را نام ببرید.
- کتاب روایی «صحیفه سجاده» شامل احادیث کدام یک از معصومین (ع) و مرتبط با کدام اقدام امامان بزرگوار می‌باشد؟
- گسترش سرزمین‌های اسلامی چه آثاری داشت؟
- عکس‌العمل امامان بزرگوار در قبال «ایجاد سؤال‌های مختلف در زمینه‌های گوناگون» چه بود؟
- ثمره حضور سازنده امامان بزرگوار (ع) با وجود گسترش سرزمین‌های اسلامی چه بود؟

۱۰۳ مجاهده در راستای ولایت ظاهری

- ۲۶ چند گزینه‌ای کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟
 (الف) هنگامی که حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند؛ امامان وظیفه داشتند که براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند.
 (ب) هر امامی، مسئولیت داشت که از سه جهت با حاکمان زمان خود مبارزه کند.
 (ج) هر امامی مسئولیت داشت با حاکم زمان خود مبارزه کند و در صورت فراهم آمدن زمینه، حاکم غاصب را برکنار کند.
 (د) رهبری و اداره جامعه از جانب پیامبر اکرم (ص) به امامان بزرگوار سپرده شده و لازم بود برای انجام دادن این وظیفه به پا خیزند.
- ۲۷ درست نادرست (الف)، (ج) (۲) (الف)، (ب) (۳) (ج)، (د) (۴) (ب)، (د)
 امامان بزرگوار ما می‌بایست طبق وظیفه ولایت معنوی پس از رسول خدا رهبری جامعه را برعهده می‌گرفتند و قوانین اسلام را اجرا می‌کردند.
- ۲۸ چسب خالصی حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند. در نتیجه امامان نیز وظیفه داشتند که براساس اصل..... با آنان مقابله کنند.
- ۲۹ بلند پاسخ * امامان بزرگوار از چند جهت با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند؟ توضیح دهید.

[اهواز - نمونه دولتی امام علی (ع) - فروردار ۱۳۹۰]

+ ۱۰۴ اصول کلی امامان در مبارزه با حاکمان

- ۳۰ چند گزینه‌ای کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟
 (الف) امامان، شیوه مبارزه با حاکمان را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند.
 (ب) امامان، همواره خود را به عنوان امام و جانشین برحق پیامبر اکرم (ص) معرفی می‌کردند؛ به گونه‌ای که مردم بدانند تنها آن‌ها جانشین رسول خدا و امامان برحق جامعه‌اند.
 (ج) اگر حاکم غاصب در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، امامان آن مورد را تأیید نمی‌کردند.
 (د) امامان بزرگوار در قالب «تقیه» ارتباط میان خود و یارانشان را در نقاط مختلف سرزمین اسلامی آشکار می‌کردند تا مردم راحت‌تر آن‌ها را شناسایی کرده و به ایشان مراجعه کنند.
- ۳۱ بلند پاسخ * اولین اصل از اصول کلی امامان در مبارزه با حاکمان را توضیح دهید.
 ۳۲ اگر حاکم غاصبی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، عکس‌العمل امامان ما چه بود؟
 ۳۳ * «معرفی خویش به عنوان امام برحق» به عنوان یکی از اصول کلی امامان در مبارزه با حاکمان را توضیح دهید.
 ۳۴ کوتاه پاسخ * فرمایش امام صادق (ع) در روز عرفه و در مراسم حج ناظر بر کدام یک از اقدامات امامان بزرگوار (ع) است؟
 ۳۵ * معرفی خویش به عنوان امام برحق ناظر بر کدام یک از مسئولیت‌های امامان بزرگوار است؟
 ۳۶ بلند پاسخ * یکی از اصولی که امامان (ع) در مبارزه با حاکمان از آن تبعیت می‌کردند انتخاب شیوه‌های درست مبارزه است آن را توضیح دهید.

[ایلام - مدرسه فرزانه‌گان - فروردار ۹۸]

- ۳۷ حدیث امام صادق (ع) در ارتباط با وظیفه شیعیان در برابر تلاش‌های ائمه (ع) چه فرمودند؟
 ۳۸ درست نادرست امامان شیوه مبارزه با حاکمان را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند.
- ۳۹ ما شیعیان باید به گونه‌ای زندگی کنیم که سبب بدبینی دیگران نسبت به شیعیان نشویم و بدانیم که شیعه بودن تنها به اسم نیست بلکه اسم باید با عمل همراه باشد تا پیرو حقیقی پدید آید.
 ۴۰ چسب خالصی رفتار ائمه اطهار (ع) در طول سال بعد از رحلت پیامبر (ص) تا امامت امام عصر (ع) و غیبت ایشان، چنان یکدیگر است که گویی یک شخص می‌خواهد برای رسیدن به یک مقصد، مسیری را بپیماید، ولی مسیر یکدست نیست.
- ۴۱ ائمه اطهار (ع) می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، در قالب پیش ببرند.
- ۴۲ بلند پاسخ * منظور از تقیه چیست؟
 ۴۳ وظیفه ما در مقابل امامان (ع) چیست؟
 ۴۴ چرا ائمه اطهار (ع)، روش‌های متفاوتی در برابر حاکمان زمان خود در پیش گرفتند؟

[مشهد - نمونه دولتی علامه طباطبائی - فروردار ۹۸]

[کپساران - مدرسه فرزانه‌گان - فروردار ۱۳۹۰]

• سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

- ۴۵ مهم‌ترین اقدامات ائمه (ع) در تعلیم دین و مرجعیت را نام ببرید و یک مورد را توضیح دهید.
 ۴۶ «حدیث زنجیره طلایی» در چه زمان و مکانی صادر شد؟ توضیح دهید.

- ۴۷ امیرالمؤمنین راه حل نهایی برای غلبه بر اوضاع و احوال نابسامان پس از خود و آگاه کردن مردم را چگونه ترسیم می‌کند؟
 (۱) به قرآن تمسک بجوید و از آن یاری بطلبید چون قرآن کتاب هدایت همه جوامع بشری خواهد بود.
 (۲) به قرآن تمسک بجوید و از آن یاری بطلبید آن‌گاه می‌توانید پیرو قرآن باشید که آن را به درستی بفهمید.
 (۳) همه این‌ها را از اهلش طلب کنید چون آنان هرگز با دین مخالفت نمی‌کنند و در دین اختلاف ندارند.
 (۴) همه این‌ها را از اهلش طلب کنید چون آنان تبیین‌کنندگان معارف اسلامی با نیازهای نو هستند.
- ۴۸ مطابق فرمایش پیامبر اکرم (ص) انسان در چه صورتی از عذاب الهی در امان است و شروط آن کدام است؟
 (۱) حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) - توجه مسلمین به هشدارهای دلسوزان و جلوگیری از بازگشت به جاهلیت
 (۲) ورود به دژ مستحکم توحید - توجه مسلمین به هشدارهای دلسوزان و جلوگیری از بازگشت به جاهلیت
 (۳) حفظ ساختار و سیره پیامبر (ص) - تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام
 (۴) ورود به دژ مستحکم توحید - تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام
- ۴۹ امامان معصوم (ع) در مبارزه‌ای که با حاکمان جور داشتند از اصولی پیروی می‌کردند. کدام عبارت، بیانگر توضیح مناسبی برای آن می‌باشد؟
 (۱) اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد آن مورد را تأیید می‌کردند.
 (۲) ائمه اطهار (ع) به دور از انزوا شجاعانه و با صراحت درباره همه مسائل اظهار نظر می‌کردند.
 (۳) ثمره حضور سازنده امامان (ع)، فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ حدیث در کنار قرآن کریم است.
 (۴) اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، آن مورد هم مورد تأیید قرار نمی‌گرفت.
- ۵۰ کدام مورد، بیانگر اصول مجاهده امامان معصوم (ع) در راستای ولایت ظاهری و مبارزه با حاکمان طاغوت است؟
 (۱) هیچ‌گاه اعمال حاکمان را تأیید نمی‌کردند و این امر را به شیوه‌های گوناگون به اطلاع مردم می‌رساندند.
 (۲) هر چند مشروعی برای حاکمان قائل نبودند، اما آن‌ها را به عنوان خلیفه می‌پذیرفتند و به رسمیت می‌شناختند.
 (۳) با وجود همه سختی‌ها و آزار و اذیت‌ها، در مبارزه با همه اعمال حاکمان به صورت علنی و شجاعانه مبارزه کردند.
 (۴) در مواردی که بر طبق دستورات اسلام رفتار می‌کردند، عملشان را تأیید می‌کردند، اما آنان را غاصب خلافت می‌دانستند.
- ۵۱ کدام عناوین با عبارت‌های مربوط به خود مناسبت دارند؟
 الف) انتخاب شیوه درست مبارزه = اقدام مربوط به مرجعیت دینی
 ب) معرفی خویش به عنوان امام برحق = مجاهده در راستای ولایت ظاهری
 ج) تلاش برای برقراری عدالت = اصول کلی امامان در مبارزه
 د) سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم = سیره پیامبر (ص) در رهبری جامعه
- (الف)، (ج)، (د) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (ب)، (د)
- ۵۲ امامان بزرگوار در مقابله با حاکمان زمان خود که قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند، براساس کدام اصل انجام وظیفه می‌کردند و این روش در قالب کدام مسئولیت‌های مقام امام قابل بررسی است؟
 (۱) امر به معروف و نهی از منکر - اقدامات مربوط به مرجعیت دینی
 (۲) امر به معروف و نهی از منکر - مجاهده در راستای ولایت ظاهری
 (۳) تقیه و ارتباط مخفی با یاران - اقدامات مربوط به مرجعیت دینی
 (۴) تقیه و ارتباط مخفی با یاران - مجاهده در راستای ولایت ظاهری

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۴۵	۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲
کد مفاهیم کلیدی	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۴	۱۰۴	۸۹ ۱۰۴	۱۰۳

[انسانی - دافل ۱۴۰۰]

[هنر - دافل ۱۴۰۰]

[هنر - دافل ۱۴۰۰]

[هنر - دافل ۱۴۰۰]

[تجربی - دافل ۱۴۰۰]

[ریاضی - دافل ۱۴۰۰]

۱ گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) وقتی می‌توانید به عهد خود با قرآن وفادار بمانید که پیمان شکنان را تشخیص دهید.

ب) آنگاه می‌توانید پیرو قرآن باشید که فراموش‌کنندگان قرآن را بشناسید.

۲ روشن بینی - درک عمیقی

۳ «به زودی پس از من، زمانی فرامی‌رسد که در آن زمان، چیزی پوشیده‌تر از حق و آشکارتر از باطل و رایج‌تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نباشد. نزد مردم آن زمان، کالایی کم‌بهارتر از قرآن نیست، وقتی که بخواهد به درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آن‌گاه که بخواهند به صورت وارونه و به نفع دنیاطلبان معنایش کنند. در آن ایام، در شهرها، چیزی ناشناخته‌تر از معروف و خیر و شناخته‌شده‌تر از منکر و گناه نیست.»

۴ نزد مردم آن زمان، کالایی کم‌بهارتر از قرآن نیست، وقتی که بخواهد به درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آن‌گاه که بخواهند به صورت وارونه و به نفع دنیاطلبان معنایش کنند.

۵ گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) حدیث سِلْسِلَةُ الدَّهَبِ نمونه‌ای از اقدامات امامان بزرگوار (ع) در جهت حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) در حوزه مرجعیت دینی است.

ج) کتاب «نهج البلاغه» شامل بخشی از سخنان، نامه‌ها و پند و اندرزهای امام علی (ع) است و کتاب «صحیفه سجادیه» از دعا‌های امام علی بن الحسین (ع) (امام سجاد (ع)) است.

۶ در حالی که حاکمان زمان به افراد فاقد صلاحیت میدان می‌دادند تا قرآن را مطابق با اندیشه‌های باطل خود تفسیر کنند، امامان بزرگوار در هر فرصتی که به دست می‌آوردند، معارف این کتاب آسمانی را بیان می‌کردند و رهنمودهای آن را آشکار می‌ساختند. در نتیجه این اقدام، مشتاقان معارف قرآنی، توانستند از این کتاب الهی بهره ببرند.

۷ درست

۸ مشتاقان معارف قرآنی، توانستند از کتاب آسمانی قرآن بهره ببرند.

۹ بعد از رحلت رسول خدا (ص)، نوشتن سخنان ایشان ممنوع شد و این ممنوعیت آثار زبان باری برای مسلمانان داشت. البته امیرالمؤمنین (ع) و حضرت فاطمه (س) به این ممنوعیت توجه نکردند و سخنان پیامبر (ص) را به فرزندان و یاران خود آموختند و از آنان خواستند که این آموخته‌ها را به نسل‌های بعد منتقل کنند. حدیث زنجیره طلایی نمونه‌ای از این انتقال سخن پیامبر اکرم (ص) به نسل‌های بعدی است. نحوه بیان این حدیث نشان می‌دهد که چگونه احادیث رسول خدا (ص)، از امامی به امام دیگر منتقل می‌شده است.

۱۰ این که توحید تنها یک لفظ و شعار نیست بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود، تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست، میسر است.

۱۱ درست

۱۲ سِلْسِلَةُ الدَّهَبِ

۱۳ اینکه چگونه احادیث رسول خدا (ص)، از امامی به امام دیگر منتقل می‌شده است.

۱۴ امام حسن (ع)

۱۵ گزینه «۲»

عبارت «كَلِمَةً لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِضْنِي: کلمه توحید قلعه من است.» را خداوند خطاب به پیامبر اکرم (ص) فرمود و عبارت «بِشْرُوطِهَا وَأَنَا مِنْ شُرُوطِهَا» نیز از زبان امام رضا (ع) بیان شده است.

۱۶ این حدیث، به جهت توالی و پشت سر هم آمدن اسامی امامان در آن، به حدیث سِلْسِلَةُ الدَّهَبِ (یعنی زنجیره طلایی) مشهور است.

۱۷ هنگامی که امام رضا (ع) به اجبار مأمون، از مدینه به مرو، پایتخت حکومت مأمون می‌رفت، در مسیر حرکت خود به نیشابور رسید. هزاران نفر از مردم به استقبال ایشان آمده بودند و گروه زیادی از آنان، قلم‌هایشان را آماده کرده بودند تا هر چه امام می‌گوید، بنویسند و برای خود و آیندگان نگه دارند. وقتی امام در جمع مردم قرار گرفت، به امام اصرار کردند تا برایشان سخن بگوید. امام رضا (ع) نیز این حدیث زیبا را برای مردم بیان کردند.

۱۸ با گسترش سرزمین‌های اسلامی، سؤال‌های مختلفی در زمینه‌های احکام، اخلاق، افکار و نظام کشورداری پدید آمد. ائمه اطهار (ع) با تکیه بر علم الهی خود، به دور از انزوا و گوشه‌گیری و با حضور سازنده و فعال، درباره همه این مسائل اظهار نظر می‌کردند و مسلمانان را از معارف خود بهره‌مند می‌ساختند. ثمره این حضور سازنده، فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ در حدیث و سیره ائمه اطهار (ع) در کنار سیره پیامبر (ص) و قرآن کریم است. در میان این کتاب‌ها می‌توان از کتاب «نهج البلاغه» از سخنان حضرت علی (ع) و کتاب «صحیفه سجادیه» از دعا‌های امام سجاد (ع) نام برد.

۱۹ درست

۲۰ حقیقت اسلام

۲۱ سخنرانی‌ها، نامه‌ها و پند و اندرزهای امام علی (ع)

۲۲ امام سجاد (ع) - تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو در حوزه مرجعیت دینی

۲۳ با گسترش سرزمین‌های اسلامی، سؤال‌های مختلفی در زمینه‌های احکام، اخلاق، افکار و نظام کشورداری پدید آمد.

۲۴ ائمه اطهار (ع) با تکیه بر علم الهی خود، به دور از انزوا و گوشه‌گیری و با حضور سازنده و فعال، درباره همه مسائل اظهار نظر می‌کردند و مسلمانان را از معارف خود بهره‌مند می‌ساختند.

۲۵ فراهم آمدن کتاب‌های بزرگ در حدیث و سیره ائمه اطهار (ع) در کنار سیره پیامبر (ص) و قرآن کریم مانند کتاب «نهج البلاغه» از سخنان حضرت علی (ع) و کتاب «صحیفه سجادیه» از دعا‌های امام سجاد (ع).

۲۶ گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) امامان بزرگوار (ع)، به دو علت با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند.

د) رهبری و اداره جامعه از جانب خداوند به امامان بزرگوار سپرده شده بود.

۲۷ نادرست؛ امامان بزرگوار ما می‌بایست طبق وظیفه ولایت ظاهری پس از رسول خدا رهبری جامعه را به عهده می‌گرفتند و قوانین اسلام را اجرا می‌کردند.

۲۸ امر به معروف و نهی از منکر

۲۹ دو جهت - اول، از آن جهت که گروه دیگری حکومت را غصب کرده بودند. از این رو، هر امامی مسئولیت داشت با حاکم زمان خود مبارزه کند و در صورت فراهم آمدن زمینه، حاکم غاصب را برکنار کند و خود، حکومت مسلمانان را برعهده بگیرد و قوانین اسلام را به اجرا درآورد و عدالت را برقرار سازد.

دوم، از آن جهت که این حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند. امامان نیز وظیفه داشتند که براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع نمایند.

۳۰ [۱۰۴] گزینه «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) اگر حاکم غاصب در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، امامان آن مورد را تأیید می‌کردند.

د) امامان بزرگوار در قالب «تقیه» اقدامات خود را مخفی نگه می‌داشتند که از جمله آن مخفی نگه داشتن ارتباط با یارانشان در نقاط مختلف سرزمین اسلامی بود. امامان با مخفی نگه داشتن این ارتباط‌ها نمی‌گذاشتند حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس، یاران صمیمی و قابل اعتماد و فداکار آنان را شناسایی کنند و به شهادت برسانند.

۳۱ [۱۰۴] عدم تأیید حاکمان: امامان، هیچ‌یک از حاکمان غاصب عصر خویش را به عنوان جانشین رسول خدا (ص) تأیید نمی‌کردند و این موضوع را به شیوه‌های مختلف به مردم اعلام می‌کردند. اگرچه امامان تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند و اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، آن مورد را تأیید می‌کردند، اما در غصب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند.

۳۲ [۱۰۴] اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، آن مورد را تأیید می‌کردند، اما در غصب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند.

۳۳ [۱۰۴] ائمه اطهار (ع) همواره خود را به عنوان امام و جانشین بر حق پیامبر اکرم (ص) معرفی می‌کردند که مردم بدانند تنها آن‌ها جانشینان رسول خدا و امامان برحق جامعه‌اند. به طور مثال، امام صادق (ع) در روز عرفة و در مراسم حج که جمعیت زیادی از مسلمانان از سراسر سرزمین‌های اسلامی حضور داشتند، در میان انبوه جمعیت، حق حکومت را از آن خود اعلام نمودند و فرمودند: «ای مردم! رسول خدا (ص) امام و رهبر بود، پس از او علی (ع) و سپس حسن و حسین و علی بن حسین و محمد بن علی (ع) به ترتیب امام بودند و اکنون من امام هستم.»

۳۴ [۱۰۴] معرفی خویش به عنوان امام برحق

۳۵ [۱۰۴] ولایت ظاهری

۳۶ [۱۰۴] امامان، شیوه مبارزه با حاکمان با متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به گونه‌ای که هم تفکر اسلام راستین باقی بماند و هم به تدریج، بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود و هم روش زندگی امامان (ع) به نسل‌های آینده معرفی گردد. رفتار ائمه اطهار (ع) در طول ۲۵۰ سال بعد از رحلت پیامبر (ص) تا امامت امام عصر (ع) و غیبت ایشان، چنان مکمل یکدیگر است که گویی یک انسان است که ۲۵۰ سال زندگی کرده است و در شرایط مختلف سیاسی و فرهنگی روش‌های مناسب را برگزیده و عمل کرده است. البته خشونت و ستمگری حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس در بیشترین سال‌ها به گونه‌ای بود که اگر کسانی به عنوان پیرو و شیعه امامان شناخته می‌شدند به سختی مورد آزار و اذیت قرار می‌گرفتند و در بسیاری مواقع به شهادت می‌رسیدند. از این رو، ائمه اطهار (ع) می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، در قالب «تقیه» پیش ببرند. یعنی اقدامات خود را مخفی نگه دارند، به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند.

۳۷ [۱۰۴] «مایه زینت ما باشید، نه مایه زشتی ما.»

۳۸ [۱۰۴] درست

۳۹ [۱۰۴] درست

۴۰ [۱۰۴] ۲۵۰ - مکمل

۴۱ [۱۰۴] تقیه

۴۲ [۱۰۴] اینکه امامان بزرگوار اقدامات خود را مخفی نگه دارند، به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند. به عبارت دیگر آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، مخفی کنند.

۴۳ [۱۰۴] ما باید به گونه‌ای زندگی کنیم که سبب بدبینی دیگران نسبت به شیعیان نشویم و بدانیم که شیعه بودن تنها به اسم نیست؛ بلکه اسم باید با عمل صالح همراه باشد تا پیرو حقیقی آنان شویم.

۴۴ [۱۰۴] روش‌های متفاوت ائمه در برابر حاکمان به دلیل تفاوت در شرایط زمانی و فرهنگ جامعه بوده است. حاکمان نیز نگرش‌ها و رفتارهای کاملاً متفاوتی با یکدیگر داشتند و همین عامل سبب شد عکس‌العمل امامان (ع) در برابر ایشان متفاوت باشد. اما باید دقت داشت که طرز تفکر و منطق امامان در تصمیم‌گیری‌ها کاملاً یکسان و مشابه است یعنی اگر هر یک از امامان در زمان امام دیگر زندگی می‌کرد، همان رفتار آن امام را در جامعه اجرا می‌نمود.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۴۵ [۱۰۲] ۱- تعلیم و تفسیر قرآن کریم، ۲- اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص)، ۳- تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو.

اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص): بعد از رحلت رسول خدا (ص)، نوشتن سخنان ایشان ممنوع شد و این ممنوعیت آثار زیان‌باری برای مسلمانان داشت. البته امیرالمؤمنین (ع) و حضرت فاطمه (س) به این ممنوعیت توجه نکردند و سخنان پیامبر (ص) را به فرزندان و یاران خود آموختند و از آنان خواستند که این آموخته‌ها را به نسل‌های بعد منتقل کنند. حدیث زنجیره طلایی نمونه‌ای از این انتقال سخنان و سیره پیامبر (ص) بود. نحوه بیان این حدیث نشان می‌دهد که چگونه احادیث رسول خدا، از امامی به امام دیگر منتقل می‌شده است.

۴۶ [۱۰۲] هنگامی که امام رضا (ع) به اجبار مأمون، از مدینه به مرو، پایتخت حکومت مأمون می‌رفت، در مسیر حرکت خود به نیشابور رسید. هزاران نفر از مردم به استقبال ایشان آمده بودند و گروه زیادی از آنان، قلم‌هایشان را آماده کرده بودند تا هر چه امام می‌گوید، بنویسند و برای خود و آیندگان نگه دارند. وقتی امام در جمع مردم قرار گرفت، به امام اصرار کردند تا برایشان سخن بگوید. امام رضا (ع) نیز این حدیث زیبا را به مردم بیان کردند.

۴۷ [۱۰۱] گزینه «۳»

۴۸ [۱۰۲] گزینه «۴»

امام رضا (ع) فرمود: «من از پدرم، امام کاظم (ع) شنیدم و ایشان از پدرش، امام صادق (ع) و ایشان از پدرش، امام باقر (ع) و ایشان از پدرش، امام سجاد (ع) و ایشان از پدرش، امام حسین (ع) و ایشان از پدرش، امام علی (ع) و ایشان از رسول خدا (ص) شنید که فرمود: خداوند می‌فرماید: «كَلِمَةُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي: کلمه لا اله الا الله، قلعه محکم من است، هر کس به این قلعه محکم من وارد شود، از عذاب من در امان است.» پس از اندکی درنگ، امام (ع) فرمود: «بشروطها و أنا مِنْ شروطها: اما به شرط‌های آن، و من از جمله شرط‌های آن هستم.»

۴۹ [۱۰۴] گزینه «۱»

امامان (ع) اگر چه تفاوت‌های اخلاقی و رفتاری حاکمان را در نظر می‌گرفتند و اگر حاکمی در موردی بر طبق دستور اسلام عمل می‌کرد، آن مورد را تأیید می‌کردند، اما در غصب خلافت و جانشینی رسول خدا (ص) همه را یکسان می‌دیدند.

۵۰ [۱۰۴] گزینه «۴»

۵۱ [۸۹] و [۱۰۴] گزینه «۴»

۵۲ [۱۰۳] گزینه «۲»

عصر غیبت

درس نهم

مفاهیم کلیدی

- ۱۰۵ امام زمان (عج) از تولد تا غیبت کبری
 ۱۰۷ چگونگی امامت حضرت مهدی (عج) در عصر غیبت
 ۱۰۹ موعود و منجی در ادیان
 ۱۱۱ برخی اهداف انبیا
 ۱۰۶ دلایل غیبت امام مهدی (ع)
 ۱۰۸ آیات قرآن در مورد آخرالزمان
 ۱۱۰ مسئولیت‌های منتظران
 ۱۱۲ نجوای مشتاقان امام زمان (عج)

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلندمدت بلندمدت

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ ۱۰۵

- (الف) دوره امامت امام زمان (عج) با غیبت کوتاهی شروع شد که ۷۹ سال به طول انجامید.
 (ب) دوازدهمین امام ما، در سپیده دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق، در «سامرا» متولد شد و تا سال ۲۶۰ ه. ق، در کنار پدر بزرگوارش زندگی می‌کرد.
 (ج) شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر (ع) برای ایشان نامه‌ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی غیبت کبری به پایان می‌رسد.
 (د) غیبت صغری امام عصر (ع) غیبتی بود که تا سال ۳۲۹ ه. ق طول کشید.

(۱) (ب)، (ج) (۲) (الف)، (د) (۳) (ب)، (د) (۴) (الف)، (ج)

دلایل غیبت امام عصر (عج) را مختصراً توضیح دهید. ۱۰۶

کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟ ۱۰۷

- (الف) امام را از آن جهت «غایب» نامیده‌اند که ایشان از نظرها «غایب» است و در جامعه حضور ندارد.
 (ب) بهره‌مندی از امام عصر (عج) در دوران غیبت ایشان، منحصر به «ولایت معنوی» می‌شود که نیازمند ظاهر بودن بین مردم است.
 (ج) به دلیل غایب بودن حضرت مهدی (ع)، بهره‌مندی از ایشان در عصر غیبت میسر نیست.
 (د) هدایت باطنی افراد، حل بعضی از مشکلات علمی علما، خبر دادن از پاره‌ای رویدادها، دستگیری از درماندگان و دعا برای مؤمنان نمونه‌هایی از یاری‌رسانی‌های امام عصر (ع) است.

(۱) (ب)، (د) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (د) (۴) (الف)، (ج)

خداوند متعال در قرآن درباره آینده زندگی انسان‌ها در آخرالزمان چه وعده‌هایی داده است؟ ۱۰۸

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ ۱۰۹

- (الف) عقیده اصلی همه پیامبران الهی این است که روزی جامعه بشری آماده پذیرش حق خواهد شد و یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خداوند ظهور می‌کند.
 (ب) تعلیمات هر پیامبری، حتی پیامبر خاتم، پس از وی دست‌خوش دگرگونی شد؛ یکی از این دگرگونی‌ها، مربوط به چگونگی ظهور و تشکیل حکومت جهانی بود.
 (ج) اهل سنت معتقدند که امام مهدی (ع) از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است و هنوز به دنیا نیامده است.
 (د) بیشتر ادیان در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی اتفاق نظر دارند.

(۱) (ب)، (د) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (د) (۴) (الف)، (ج)

مسئولیت‌های منتظران را نام ببرید و هر مورد را به دلخواه توضیح دهید. ۱۱۰

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ ۱۱۱

- (الف) امام عصر (ع) زمانی ظهور می‌کند که مردم جهان از همه مکتب‌های غیر الهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان ناامید شده‌اند.
 (ب) با تشکیل حکومت جهانی امام عصر (عج)، برخی از اهداف انبیا تحقق می‌یابد.
 (ج) در جامعه مهدوی عدالت و امنیت به صورت نسبی برقرار است.
 (د) مهم‌ترین هدف در جامعه مهدوی ایجاد زمینه‌های رشد و کمال همه افراد است.

(۱) (ب)، (د) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (د) (۴) (الف)، (ج)

بیت «عمری است که از حضور او جا ماندیم / در غربت سرد خویش تنها ماندیم» بیانگر چیست؟ ۱۱۲

پاسخ

[۱۰۵] گزینه «۴»

[۱۰۸] صفحه ۱۱۴ کتاب درسی

[۱۱۱] گزینه «۲»

[۱۰۶] صفحه های ۱۱۱ و ۱۱۲ کتاب درسی

[۱۰۹] گزینه «۱»

[۱۱۲] صفحه ۱۲۰ کتاب درسی

[۱۰۷] گزینه «۱»

[۱۱۰] صفحه های ۱۱۶ تا ۱۱۹ کتاب درسی

[حداکثر زمان مطالعه: ۱۵۰ دقیقه] زمان شما:

مفاهیم آموزشی

۱۰۵ امام زمان (عج) از تولد تا غیبت کبری

دوره امامت امام زمان (ع) با غیبت کوتاهی شروع شد که ۶۹ سال به طول انجامید. پس از آن، غیبتی طولانی آغاز شد که تاکنون ادامه دارد.

● زندگی نامه مختصر امام دوازدهم

تولد: دوازدهمین امام ما، در سپیده دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق، در «سامرا» متولد شد و تا سال ۲۶۰ ه. ق، در کنار پدر بزرگوارش زندگی می کرد.

دوران کودکی: امام حسن عسکری (ع) در این مدت، ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم به قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آنکه در محاصره نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را به بعضی از یاران نزدیک و مورد اعتماد خود نشان می داد و به عنوان امام بعد از خود معرفی می کرد. شروع امامت: پس از شهادت امام حسن عسکری (ع) در سال ۲۶۰ ه. ق، امامت امام مهدی (ع) آغاز شد. آن حضرت از ابتدای امامت خود که تا کنون ادامه دارد، دو غیبت داشته است.

اول غیبت صغری (کوتاه تر): غیبتی که تا سال ۳۲۹ ه. ق طول کشید.

امام در این دوره، با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود و آنان را رهبری می کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نواب اربعه» و «نواب خاص» معروف اند.

دوم غیبت کبری: شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر (ع) برای ایشان نامه ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم غیبت آغاز می شود. به دلیل طولانی بودن این دوره از غیبت، آن را «غیبت کبری» می نامند.

+ ۱۰۶ دلایل غیبت امام مهدی (ع)

● ۱- قدرشناسی و ناسپاسی مردم در برابر امامان گذشته

خداوند نعمت هدایت را با وجود امامان تمام و کامل گردانیده و راه رسیدن به رستگاری را برای انسان ها هموار ساخته است.

پیامبر اکرم (ص)، خود و امام علی (ع) را پدران امت معرفی نموده است و روشن است که دلسوزی پدر برای فرزندان خود قابل توصیف نیست. اما فرزندان ناسپاس، قدر پدران مهربان خود را نشناختند و چنان در مسیر گمراهی پیش رفتند که یازده تن از رهبران آسمانی خود را شهید کردند.

درست است که حاکمان بنی امیه و بنی عباس، ظالمانه و غاصبانه حکومت را به دست گرفته بودند و عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند، اما بیشتر مردم تسلیم این حاکمان شده بودند و با آنان مبارزه نمی کردند و وظیفه امر به معروف و نهی از منکر را انجام نمی دادند. اگر مردم آن دوره با این حاکمان ظالم، مبارزه می کردند، خلافت در اختیار امامان قرار می گرفت و آن بزرگواران، بیش از پیش مردم را به سوی توحید و عدل فرامی خواندند و جامعه بشری در مسیر صحیح کمال پیش می رفت.

● ۲- در خطر بودن جان امام عصر (ع)

سخت گیری حاکمان بنی عباس نسبت به امام دهم و یازدهم تا حدی شدت یافته بود که آن بزرگواران را در محاصره کامل قرار داده بودند؛ زیرا آنان از اخباری که از پیامبر اکرم (ص) و سایر امامان رسیده بود، مطلع بودند.

پیامبر اکرم (ص) درباره دوازده جانشین خود با مردم سخن گفته بود و امام مهدی (ع) را به عنوان آخرین امام و قیام کننده علیه ظلم و برپاکننده عدل در جهان معرفی کرده بود.

یکی از اهدافی که در آن ۳۴ دوازده امام آمده و در مورد غیبت و مأموریت مهم امام مهدی (ع) نیز سفن به میان آمده است، هدایت جابر می باشد. امیرالمؤمنین علی (ع) و سایر امامان نیز از آن حضرت و مأموریتی که از جانب خدا دارد، یاد کرده بودند. از این رو، حاکمان بنی عباس درصد بودند مهدی موعود (ع) را به محض تولد، به قتل برسانند. از این رو، خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید و از پس پرده غیبت ادامه یابد و تا فراهم آمدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی از نظرها پنهان باشد. این غیبت آنقدر ادامه می یابد که نه تنها مسلمانان، بلکه جامعه انسانی شایستگی درک ظهور و بهره مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی را پیدا کند.

حدیث

امام علی (ع) می فرماید: «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی ماند. اما خداوند، به علت ستمگری انسان ها و زیاده روی شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میانشان بی بهره می سازد.»

پیام ۱- علت اصلی بی بهره ماندن مردم از نعمت وجود امام، خود آن ها هستند. ۲- اختیار انسان، ۳- عوامل محرومیت انسان ها از نعمت وجود امام: ستمگری و زیاده روی در گناه.

آیه

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ۚ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [سورة انفال، آیه ۵۳]

ترجمه خداوند نعمتی را که به قومی ارزانی کرده است، تغییر نمی‌دهد مگر آن‌که آن‌ها، خود وضع خود را تغییر دهند. همانا که خداوند شنوا و داناست.

پیام ۱- علت از دست دادن نعمت‌ها؛ عملکرد خود مردم است. ۲- اختیار انسان‌ها

۱۰۷ چگونه امامت حضرت مهدی (عج) در عصر غیبت

برای درک درست رهبری امام در عصر غیبت، ابتدا باید توجه کنیم که امام را از آن جهت «غایب» نامیده‌اند که ایشان از نظرها «غایب» است، نه اینکه در جامعه حضور ندارد. به عبارت دیگر، ما انسان‌ها هستیم که امام را نمی‌بینیم، نه اینکه ایشان در بین ما نیست و از وضع ما بی‌خبر است.

حدیث

امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «حجت خداوند در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند... به نقاط مختلف می‌رود، سخن مردم را می‌شنود و بر جماعت مردم سلام می‌کند... تا اینکه زمان ظهور و وعده الهی و ندای آسمانی فرامی‌رسد. هان! آن روز، روز شادی فرزندان علی و پیروان اوست.»

پیام ۱- غیبت امام عصر (عج) در مقابل ظهور است نه حضور. ۲- مردم امام را نمی‌بینند و یا می‌بینند و نمی‌شناسند نه اینکه امام در بین مردم حضور نداشته باشد. ۳- روز شادی شیعیان، روز ظهور امام زمان (عج) است.

به دلیل غایب بودن ایشان، بهره‌مندی از امام در عصر غیبت کاهش می‌یابد. از این رو آن حضرت خود را به خورشید پشت ابر تشبیه کرده‌اند. در این دوره، نه امکان حکومت و ولایت ظاهری آن امام هست و نه امکان تشکیل جلسات درس و تعلیم معارف و احکام دین. بهره‌مندی از امام عصر (عج) در دوران غیبت ایشان، منحصر به «ولایت معنوی» می‌شود که نیازمند ظاهر بودن بین مردم نیست. ولایت معنوی: ایشان به اذن خداوند از احوال انسان‌ها آگاه است، افراد مستعد و به ویژه شیعیان و محبان خویش را از کمک‌ها و امدادهای معنوی خویش برخوردار می‌سازد.

حدیث

امام عصر (ع) در نامه‌ای به شیخ مفید، از علمای بزرگ اسلام، می‌فرماید: «ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نیست.»

پیام ۱- ولایت معنوی امام زمان (عج) در عصر غیبت، ۲- امام عصر (عج) به اذن خداوند از احوال انسان‌ها آگاه است، افراد مستعد و به ویژه شیعیان و محبان خویش را از کمک‌ها و امدادهای معنوی خویش برخوردار می‌سازد.

هم‌اکنون نیز امام عصر (ع) سرپرست، حافظ و یاور مسلمانان است.

نمونه‌هایی از ولایت معنوی امام عصر (عج): ۱- هدایت باطنی افراد، ۲- حل بعضی از مشکلات علمی علما، ۳- خبر دادن از پاره‌ای رویدادها، ۴- دستگیری از درماندگان، ۵- دعا برای مؤمنان

چه بسیارند افرادی که از یاری آن امام برخوردار می‌شوند، بدون آنکه ایشان را بشناسند.

بنابراین، دوره غیبت، به معنای عدم امامت عصر (ع) نیست؛ بلکه رهبری حقیقی مسلمانان هم‌اکنون نیز به عهده ایشان است؛ اما این رهبری را انسان‌های عادی حس نمی‌کنند؛ همان‌طور که برخی از انسان‌ها فواید خورشید پشت ابر را در نمی‌یابند و مشاهده نمی‌کنند. اگر شب، عالم را فرا گیرد و خورشید هیچ‌گاه طلوع نکند، آن زمان است که نعمت وجود خورشید پشت ابر نیز بر همگان روشن خواهد شد.

+ ۱۰۸ آیات قرآن در مورد آخرالزمان

آیه

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ۚ إِنَّهُمْ يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا...﴾ [سورة نور، آیه ۵۵]

ترجمه خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین جانشین [خود] قرار دهد، همان‌طور که قبل از آنان کسانی را جانشین [خود] قرار داد، و آن دینی را که برای آنان پسندیده است، به سودشان مستقر سازد و بیم و ترسشان را به امنیت مبدل کند تا مرا بپرستند و به من شرک نورزند.

پیام پیش‌بینی آینده برای اهل ایمان و عمل صالح که همان جانشینی ایشان در آخرالزمان و فراگیری دین الهی و رهایی اهل ایمان از ترس است تا با امنیت و آسایش خدا را بپرستند.

آیه

﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾ [سورة قصص، آیه ۵]

ترجمه ما می خواهیم بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] قرار دهیم و آنان را وارثان [زمین] کنیم.

پیام پیشوایی مردم و به ارث رسیدن جهان برای مستضعفان، پیش‌گویی قرآن کریم در مورد آخرالزمان

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ [سورة انبیا، آیه ۱۰۵]

ترجمه به راستی در زبور، پس از ذکر (تورات) نوشته ایم که زمین را بندگان شایسته من به ارث می برند.

پیام به ارث رسیدن زمین برای بندگان شایسته، وعده خداوند در مورد آخرالزمان در کتب الهی پیشین (تورات و زبور).

وعده‌های آخرالزمانی در قرآن کریم	
مقابیان	وعده
• اهل ایمان و عمل صالح	۱- پادشاهی در زمین، ۲- استقرار دین، ۳- تبدیل بیم و ترس به امنیت
• مستضعفین در زمین	پیشوایان و وارثان زمین
• پیروان کتب الهی پیشین (زبور و تورات)	به ارث رسیدن زمین برای بندگان شایسته

۱۰۹ موعود و منجی در ادیان

پیامبران الهی، برای تحقق این وعده الهی (پیروزی حق بر باطل در آینده تاریخ) از یک طرح الهی سخن گفته‌اند.

آنان اعلام کرده‌اند که گرچه مستکبران نمی‌خواهند، اما روزی جامعه بشری آماده پذیرش حق خواهد شد و یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خداوند ظهور می‌کند و حکومتی عادلانه در جهان تشکیل می‌دهد.

این عقیده اصلی همه پیامبران الهی است، اما تعلیمات هر پیامبری، جز پیامبر خاتم، پس از وی دست خوش دگرگونی شد؛ یکی از این دگرگونی‌ها، مربوط به چگونگی ظهور و تشکیل حکومت جهانی بود.

با وجود این، همه در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی اتفاق نظر دارند.

ما مسلمانان چه شیعه و چه سنی مانند پیروان سایر ادیان الهی عقیده داریم که در آخرالزمان منجی انسان‌ها، ظهور خواهد کرد و جهان را به نهایت عدل خواهد رساند.

این منجی، امام مهدی (ع) است که از نسل پیامبر اکرم (ص) می‌باشد.

اعتقاد اهل سنت: در کتاب‌های حدیثی اهل سنت تأکید شده که امام «مهدی (ع)» از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است، البته آنان معتقدند که امام مهدی (ع) هنوز به دنیا نیامده است.

اعتقاد شیعیان: ما شیعیان بنابر سخنان صریح پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع)، معتقدیم که موعود و منجی انسان‌ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری (ع) است و با توجه خاص خداوند، به حیات خود ادامه می‌دهد، تا اینکه به اذن خداوند ظهور می‌کند و حکومت جهانی اسلام را تشکیل می‌دهد.

مشخص بودن پدر و مادر امام زمان (ع) (علت)، این فایده را دارد که اگر ماجراجویان فریبکاری بخواهند خود را مهدی موعود معرفی کنند، به زودی شناخته می‌شوند و مردم هوشیار، فریب آن‌ها را نمی‌خورند. (معلول)

اعتقاد به زنده بودن آن حضرت و حضور ایشان در جامعه (علت) فواید زیر را دارد:

اول اینکه، پیروان آن حضرت، از یک سو، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌یابند و می‌دانند که ایشان از حال مسلمانان آگاه‌اند و از فداکاری‌ها و مجاهدت مؤمنان اطلاع دارند و از سوی دیگر، آنان می‌توانند خواسته‌های خود را با امام خود همانند دوستی صمیمی در میان بگذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان، تلاش کنند.

دوم اینکه، جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد.

نکته اعتقاد اهل سنت در مورد وجود امام زمان (ع) دارای یک شباهت و یک تفاوت با اعتقاد شیعیان است:

شباهت: امام مهدی (عج) از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است.

تفاوت: اهل سنت معتقدند که امام مهدی هنوز به دنیا نیامده است اما ما شیعیان معتقدیم که بنا بر سخنان صریح پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع)، موعود و منجی انسان‌ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری (ع) است.

+ ۱۱۰ مسئولیت‌های منتظران

اکنون ببینیم ما دوستان و پیروان حضرت چه وظایفی در دوران غیبت بر عهده داریم:

۱- تقویت معرفت و محبت به امام

پیامبر و امام از پدر و مادر نیز برای مؤمنان مهربان‌ترند و آنان که چنین معرفتی را به دست آورده‌اند، محبت بیشتری به پیامبر و امام دارند.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) در سخنانی ضمن معرفی همهٔ امامان، دربارهٔ امام عصر (ع) می‌فرماید: «هر کس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر (ع) را بپذیرد.»

پیام تقویت معرفت و محبت به امام به عنوان یکی از مسئولیت‌های منتظران

برخی عوامل مؤثر در معرفت و محبت به امام زمان (ع) و از بین رفتن تردیدها:

- ۱- شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی
- ۲- آشنایی با شیوهٔ حکومت‌داری ایشان به هنگام ظهور
- ۳- آشنایی با صفات و ویژگی‌های ایشان در سخنان معصومین (ع)

حدیث

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»

ترجمه هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناخته باشد به مرگ جاهلی مرده است.

پیام ۱- ضرورت معرفت و شناخت مقام و جایگاه و عملکرد امام و اطاعت از ایشان در هر زمان برای رهایی از مرگ جاهلی، ۲- ثمرهٔ شناخت امام تقویت محبت به ایشان است.

۲- پیروی از فرمان‌های امام عصر (ع)

منتظر حقیقی تلاش می‌کند که در عصر غیبت، پیرو امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند.

حدیث

رسول خدا (ص) می‌فرماید: «خوشا به حال کسی که به حضور «قائم» برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد.»

پیام ۱- پیروی از فرمان‌های امام عصر (ع) به عنوان یکی از مسئولیت‌های منتظران

برخی نمونه‌های پیروی از امام زمان (ع):

- ۱- مراجعه به عالمان دین
- ۲- عمل به احکام فردی و اجتماعی دین
- ۳- مقابله با طاغوت
- ۴- تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و برکنار کردن حاکمان ستمگر

۳- آماده کردن خود و جامعه برای ظهور

منتظر، عصر غیبت را عصر آماده باش برای یاری امام می‌داند و خود را سربازی برای یاری آن حضرت به حساب می‌آورد.

او هر لحظه منتظر است ندای امام (ع) در جهان طنین‌انداز شود و مردم را برای پیوستن به حق فرا خواند.

حدیث

امام علی (ع) دربارهٔ کسانی که با امام زمان (ع) بیعت می‌کنند، می‌فرماید: «امام با این شرط با آن‌ها بیعت می‌کند که در امانت خیانت نکنند، پاک‌دامن باشند، اهل دشنام و کلمات زشت نباشند، به ظلم و ستم خون‌ریزی نکنند، به خانه‌ای هجوم نبرند، کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده‌زیست باشند و بر مرکب‌های گران‌قیمت سوار نشوند، لباس‌های فاخر نپوشند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، به یتیمان ستم نکنند، دنبال شهوت‌رانی نباشند، شراب ننوشند به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند.»

پیام ۱- آماده کردن خود و جامعه برای ظهور امام به عنوان یکی از مسئولیت‌های انسان منتظر، ۲- معیارها و ویژگی‌های بیعت‌کنندگان با امام زمان (عج)

اما چه کسانی می‌توانند در هنگام ظهور این ویژگی‌ها را داشته باشند؟

کسانی که قبل از ظهور آن امام، در صحنهٔ فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل، در جبههٔ حق، حضوری فعال داشته باشند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی‌هایی همچون شجاعت، عزت نفس و پاک‌دامنی را در خود پرورانده باشند.

کسی که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سر کند و در صحنهٔ نبرد حق‌طلبان علیه مستکبران حضور نداشته باشد، در روز ظهور، به علت عدم آمادگی، مانند قوم موسی (ع) به امام مهدی (ع) خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما اینجا می‌نشینیم.»

همان طور که برخی جامعه‌شناسان گفته‌اند، پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ، به دو عامل وابسته بوده است:

۱- گذشته سرخ: اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار

۲- آینده سبز: انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر (ع)

یاران امام، پیشتازان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی‌اند.

هسته مرکزی این یاران ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم (ص) در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده امام باقر (ع) تعدادی از آنان از زنان‌اند.

همچنین در احادیث آمده است که بیشتر یاران امام را جوانان تشکیل می‌دهند، بکشیم که با ایجاد آمادگی در خود از یاران نزدیک امام عصر (ع) باشیم.

● ۴- دعا برای ظهور امام

در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است؛ زیرا فرج و گشایش واقعی برای دین‌داران با ظهور آن حضرت حاصل می‌شود.

حدیث

امیرمؤمنان (ع) می‌فرماید: «منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید که محبوب‌ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است.»
پیام ۱- دعا برای ظهور امام زمان (عج)، یکی از مسئولیت‌های انسان منتظر، ۲- اهمیت داشتن فرج امام عصر (عج) جهت گشایش و رفع مشکلات، ۳- انتظار و دعا برای فرج امام عصر (عج) از بهترین کارها

لازمه این انتظار، دعا برای ظهور امام عصر (ع) است.

+ ۱۱۱ برخی اهداف انبیا

امام عصر (ع) زمانی ظهور می‌کند که:

اولاً: مردم جهان از همه مکتب‌های غیر الهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان ناامید شده‌اند.

ثانیاً: با تبلیغی که منتظران واقعی کرده‌اند، دل‌های مردم به سوی آن منجی الهی جلب شده است.

بیشتر مردم همین که ندای امام و طرفداران ایشان را می‌شنوند، با شوق به سوی امام می‌شتابند.

اما مستکبران و ظالمان در مقابل امام می‌ایستند که در نهایت شکست می‌خورند و حکومت جهانی امام تشکیل می‌شود.

حکومتی که امام عصر (ع) تشکیل می‌دهد و جامعه‌ای که می‌سازد، همان حکومت و جامعه‌ای است که آرمان پیامبران الهی بوده و در طول تاریخ برای

تحقق آن مبارزه کرده‌اند و بسیاری از انبیا و اولیا و زنان و مردان آزاده جهان در راه آن، به شهادت رسیده‌اند.

به عبارت دیگر، با تشکیل حکومت امام عصر (عج)، همه اهداف انبیا تحقق می‌یابد.

۱- عدالت‌گستری

۲- آبادانی

۳- شکوفایی عقل و علم

۴- امنیت کامل

۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال

در میان این اهداف به چند مورد آن اشاره می‌کنیم

● ۱- عدالت‌گستری

حدیث

پیامبر اکرم (ص) فرمود: «با ظهور امام عصر (ع) خداوند زمین را از قسط و عدل پر خواهد کرد، بعد از اینکه از ظلم و جور پر شده باشد.»

پیام ۱- عدالت‌گستری به عنوان یکی از اهداف رسالت انبیا و حکومت امام عصر (عج)، ۲- حکومت عدالت مهدوی فراگیر است و پس از دوران ظلم و سیاهی رخ خواهد داد.

در جامعه مهدوی، قطب مرفه و قطب فقیر، طبقه مستکبر و طبقه مستضعف وجود ندارد.

حدیث

امام باقر (ع) درباره وضعیت اقتصادی پس از ظهور، می‌فرماید: «آن چنان میان مردم مساوات برقرار می‌کند که نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به او زکات داده شود.»

پیام ۱- عدالت‌گستری به عنوان یکی از اهداف رسالت انبیا و حکومت امام عصر (عج)، ۲- بیان وضعیت اقتصادی مردم جامعه اسلامی در دوران پس از ظهور

● ۲- آبادانی

برکت و آبادانی همه سرزمین‌ها را فرا می‌گیرد. برای مثال، اگر کسی سرزمین‌های بین عراق و شام را که بسیاری از قسمت‌های آن در حال حاضر کویری است، ببینید، همه را سرسبز و خرم خواهد دید.

● ۳- شکوفایی عقل و علم

این دوران زمان کامل شدن عقل‌های آدمیان است و با توجه و لطف ویژه‌ای که امام زمان (ع) به همه انسان‌ها می‌کند عقل آنان کامل می‌شود.

● ۴- امنیت کامل

در آن دوران، اگر کسی از شرق یا غرب عالم، شب یا روز، زن یا مرد و به تنهایی به سمت دیگر حرکت کند، احساس ناامنی و ترس نمی‌کند، از دزدی اموال و ثروت دیگران خبری نیست.

● ۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال

از همه موارد فوق مهم‌تر اینکه، در جامعه مهدوی زمینه‌های رشد و تکامل همه افراد فراهم است. انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند. بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آن‌ها تعیین کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند.

● ۱۱۲ نجوای مشتاقان امام زمان (عج)

مشتاق و منتظر امام زمان (ع) این‌گونه با خود نجوا می‌کند:

شعر

عمری است که از هوش او ما مانریم در غربت سرد فویش تنها مانریم
او منتظر است تا که ما برگردیم ماییم که در غیبت کبری مانریم

پیام ۱- نجوای انسان منتظر با خودش، ۲- گره اصلی غیبت، ما انسان‌ها و رفتار و اختیار ماست و باز شدن این گره نیز تنها به دست خود ماست.

و از عدم آمادگی خود و جامعه سخن می‌گوید که:

شعر

قطعه گمشده‌ای از پر پرواز کم است یازده بار شمردیم و یکی باز کم است
این همه آب که جاری است نه اقیانوس است عرق شرم زمین است که سرباز کم است

پیام محرومیت از نعمت حضور امام عصر (ع) به علت غیبت امام و عدم آمادگی برای یاری و همراهی با امام

نمرین‌های امتحانی

● ۱۰۵ امام زمان (عج) از تولد تا غیبت کبری

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ * ۱

الف) امام زمان (ع) در دوره غیبت کبری، با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود.

ب) شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر (ع) برای ایشان نامه‌ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی جانشینی نیست.

ج) امام عصر (عج) در سپیده‌دم جمعه، نیمه شعبان ۲۵۰ ه. ق، در «سامرا» متولد شد.

د) پس از شهادت امام حسن عسکری (ع) در سال ۲۶۰ ه. ق امامت امام مهدی (ع) آغاز شد.

۱) الف)، ب) (ج) ۲) الف)، ب) (د)

۳) ب)، د) (ج) ۴) ج)، د) (ب)

۲ دوازدهمین امام ما، در سپیده‌دم نیمه ماه سال ه. ق، در شهر متولد شد و تا سال ه. ق در کنار پدر بزرگوارش زندگی می‌کرد.

۳ امام حسن عسکری (ع) دوران کودکی امام زمان (ع) را در ارتباط با یاران و حاکمان چگونه پیش بردند؟

۴ پایان غیبت صغری از سوی امام زمان (ع) چگونه به اطلاع یاران رسید؟

* ۵ نواب اربعه به چه کسانی گفته شده است؟

* ۶ دو نوع غیبت امام زمان (عج) را بیان کنید و خصوصیات هر کدام را شرح دهید.

۷ در دوران غیبت صغری شیوه ارتباط با امام زمان (عج) چگونه بود؟

[تهران - مدرسه مطهره - فرورد ۱۳۰۰]

[تهران - مدرسه مطهره - فرورد ۱۳۰۰]

[ایلام - مدرسه فرزانه‌گان - فرورد ۹۸]

+ ۱۰۶ دلایل غیبت امام مهدی (ع)

۸ کدام یک از عبارات‌های زیر درست است؟ چند گزینه‌ای

- (الف) سخت‌گیری حاکمان بنی عباس نسبت به امام نهم و دهم تا حدی شدت یافته بود که آن بزرگواران را در محاصره کامل قرار داده بودند.
 (ب) حاکمان بنی امیه و بنی عباس، ظالمانه و غاصبانه حکومت را به دست گرفته بودند و عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند.
 (ج) غیبت امام عصر (ع) آن قدر ادامه می‌یابد که نه تنها مسلمانان، بلکه جامعه انسانی شایستگی درک ظهور و بهره‌مندی کامل از وجود آخرین حجت الهی را پیدا کند.
 (د) خداوند نعمت هدایت را با وجود پیامبران تمام و کامل گردانیده و راه رسیدن به رستگاری را برای انسان‌ها هموار ساخته است.
- (۱) (الف)، (ج)
 (۲) (ب)، (ج)
 (۳) (ب)، (د)
 (۴) (الف)، (د)

۹ * آیه ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَ أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ را بنویسید.

[تهران - مدرسه مطهره - فرورد ۱۴۰۰]

[سمت‌ان - مدرسه شاهر - فرورد ۱۴۰۰]

۱۰ امام علی (ع) درباره فلسفه غیبت امام مهدی (عج) چه فرموده‌اند؟
 ۱۱ آن‌گونه که در تاریخ نقل شده است سخت‌گیری حاکمان بنی عباس نسبت به امام دهم و یازدهم تا حدی شدت یافته بود که حاکمان بنی عباس آنان را مورد محاصره کامل قرار داده بودند.

[تهران - مدرسه مطهره - فرورد ۱۴۰۰] درست ☐ نادرست ☐

۱۲ غیبت امام عصر (عج) تا زمانی ادامه می‌یابد که علاوه بر مسلمانان جامعه انسانی نیز شایستگی درک ظهور را پیدا کند.

[مشهر - نمونه دولتی علامه طباطبائی - فرورد ۹۸] درست ☐ نادرست ☐

۱۳ از نظر امام علی (ع) به دلیل اینکه مردم قیام نکرده‌اند از حضور امام زمان (ع) بی‌نصیب شده‌اند.

[تهران - مدرسه مطهره - فرورد ۱۴۰۰] درست ☐ نادرست ☐

۱۴ پیامبر اکرم (ص)، را پدران امت معرفی فرموده است. جای خالی

۱۵ * خداوند نعمت هدایت را با وجود تمام و کمال گردانیده و راه رسیدن به رستگاری را برای انسان‌ها هموار ساخته است.

۱۶ عملکرد مردم در برابر ستم و ظلم حاکمان نسبت به ائمه اطهار (ع) چه بود و چه نقشی در غیبت امام عصر (ع) داشته است؟ بلند پاسخ

۱۷ * چرا حاکمان بنی عباس در صدد بودند مهدی موعود (ع) را به محض تولد، به قتل برسانند؟

+ ۱۰۷ چگونگی امامت حضرت مهدی (عج) در عصر غیبت

۱۸ کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟ چند گزینه‌ای

- (الف) امام را از آن جهت «غایب» نامیده‌اند که ایشان از نظرها «غایب» است، نه اینکه در جامعه حضور ندارد.
 (ب) امام عصر (ع) در نامه‌ای به شیخ طوسی، از علمای بزرگ اسلام، می‌فرماید: «ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نیست.»

(ج) بهره‌مندی از امام عصر (عج) در دوران غیبت ایشان، منحصر به «مرجعیت دینی» می‌شود که نیازمند ظاهر بودن بین مردم نیست.

(د) هدایت باطنی افراد، حل بعضی از مشکلات علمی علما، خبر دادن از پاره‌ای رویدادها نمونه‌هایی از ولایت معنوی امامان (ع) است.

(۱) (الف)، (ب)
 (۲) (ج)، (د)

(۳) (ب)، (ج)
 (۴) (الف)، (د)

۱۹ حضرت علی (ع) درباره حضور امام عصر (ع) در جامعه چه فرمودند؟ حدیث

۲۰ روز شادی فرزندان علی و پیروان او در کلام امیرالمؤمنین علی (ع) چه روزی است؟

۲۱ ولایت معنوی زمانی است که امام زمان (ع) در غیبت هستند و از نظرها پنهان می‌باشند ولی در جامعه حضور دارند. درست ☐ نادرست ☐

[تهران - مدرسه مطهره - فرورد ۱۴۰۰]

۲۲ * به دلیل غایب بودن حضرت مهدی (ع)، بهره‌مندی از ایشان در عصر غیبت می‌یابد. از این رو آن حضرت خود را به تشبیه کرده‌اند. جای خالی

۲۳ * امام عصر (ع) در نامه‌ای به، از علمای بزرگ اسلام، می‌فرماید: «ما از اخبار و احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نیست.» که بیانگر مسئولیت ایشان است.

۲۴ نمونه‌هایی از عنایت امام عصر (عج) نسبت به مردم در عصر حاضر را بنویسید. بلند پاسخ

۲۵ * ولایت معنوی را تعریف کنید.

۲۶ تشبیه خورشید پشت ابر در رهبری امام عصر (عج) بیانگر چیست؟

۲۷ لازمه درک درست رهبری امام زمان (ع) در عصر غیبت چیست؟

[اهواز - نمونه دولتی امام علی (ع) - فرورد ۱۴۰۱]

۱۰۸ آیات قرآن در مورد آخرالزمان

چند مورد از عبارت‌های زیر درست است؟ ۲۸

(الف) طبق آیات قرآن کریم خداوند به کسانی که شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین جانشین [خود] قرار دهد.

(ب) در قرآن کریم می‌خوانیم که ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] قرار دهیم و دینشان را در زمین مستقر گردانیم. (ج) خداوند متعال در کتب الهی ادیان پیشین آورده است که زمین را بندگان شایسته من به ارث می‌برند.

(د) در کتب الهی تورات و زبور پیشگویی در مورد آخرالزمان آمده است که در این بین تورات قدیمی تر است.

(۱) دو (۲) چهار (۳) یک (۴) سه

آیه شریفه: ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ را از منظر مژده خداوند در جریانات آخرالزمانی تحلیل کنید.

خداوند متعال در آیه شریفه ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ...﴾ چه وعده‌هایی

به اهل ایمان و عمل صالح می‌دهد؟

در عبارت قرآنی ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ...﴾ فعل «نُرِيدُ» به کدام صفت الهی اشاره دارد؟ [گهساران - مدرسه فرزاتگان - فردار ۱۳۰۱]

طبق آیه شریفه ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ...﴾ جانشینی دارای چه ویژگی‌هایی می‌باشد؟

[گهساران - مدرسه فرزاتگان - فردار ۱۳۰۱]

خداوند متعال در پایان آیه شریفه ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ...﴾ هدف

نهایی از رویدادهای آخرالزمان را چه چیزی معرفی می‌کند؟

از آیه شریفه ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾ چه مفاهیمی در ارتباط با وعده خداوند در مورد

شرایط آخرالزمان برداشت می‌گردد؟

۱۰۹ موعود و منجی در ادیان

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ ۳۵

(الف) عقیده اصلی همه پیامبران الهی این است که روزی جامعه بشری آماده پذیرش حق خواهد شد و یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خداوند ظهور می‌کند.

(ب) یکی از مظاهر وحدت در عقاید ادیان و پیامبران، مربوط به چگونگی ظهور موعود و تشکیل حکومت جهانی توسط وی بود.

(ج) اهل سنت معتقدند که بنا بر سخنان صریح پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع) موعود و منجی انسان‌ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری (ع) است.

(د) یکی از فواید اعتقاد به زنده بودن امام مهدی (ع) این است که پیروان آن حضرت، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌بینند لذا برای به دست آوردن رضایت ایشان، تلاش می‌کنند.

(۱) (الف)، (ج) (۲) (ب)، (ج) (۳) (ب)، (د) (۴) (الف)، (د)

همه پیامبران در اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی اتفاق نظر دارند. ☐ درست ☐ نادرست

[گهساران - مدرسه فرزاتگان - فردار ۱۳۰۱]

تعلیمات هر پیامبری، جز پیامبر خاتم، پس از وی دست خوش دگرگونی شده است. ☐ درست ☐ نادرست

یکی از دگرگونی‌ها در تعلیم ادیان پیشین، مربوط به اصل ظهور و تشکیل حکومت جهانی بود. ☐ درست ☐ نادرست

پیامبران الهی، برای تحقق وعده الهی پیروزی حق بر باطل در آینده تاریخ از یک سخن گفته‌اند. ☐ درست ☐ نادرست

مشخص بودن پدر و مادر امام زمان (ع) چه فایده‌ای دارد؟

عقیده اصلی همه پیامبران الهی در مورد رویدادهای آخرالزمان چیست؟

شبهات و تفاوت اعتقاد به موعود در میان اهل تسنن و تشیع را بیان کنید.

اعتقاد به زنده بودن امام زمان (ع) و حضور ایشان در جامعه چه ثمراتی را در بر دارد؟

۱۱۰ مسئولیت‌های منتظران

کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟ ۴۴

(الف) پیامبر و امام از پدر و مادر برای مؤمنان مهربان‌ترند و آنان که چنین معرفتی را به دست آورده‌اند، محبت بیشتری به پیامبر و امام دارند.

(ب) تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و برکنار کردن حاکمان ستمگر یکی از علائم پیروی از امام عصر (ع) است.

(ج) هسته مرکزی یاران امام عصر (ع) ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم (ص) در جنگ احد هستند و بنا به فرموده امام باقر (ع) تعدادی از آنان از جوانان‌اند.

(د) پیامبر اکرم (ص) فرمودند: محبوب‌ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است.

(۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (د)

۴۵ *	بلند یاسنج	تقویت معرفت و محبت به امام به عنوان نخستین وظیفه منتظران را توضیح دهید.
۴۶	حدیث	مفهوم حدیث شریف «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مَيِّتَةً جَاهِلِيَّةً» چیست؟
۴۷		پیامبر اکرم (ص) در سخنانی ضمن معرفی همه امامان، درباره امام عصر (عج) چه فرمودند؟
۴۸	جای خالی	پیامبر و امام از پدر و مادر نیز برای مؤمنان و آنان که چنین معرفتی را به دست آورده‌اند، بیشتری به پیامبر و امام دارند.
۴۹	بلند یاسنج	برخی از عوامل مؤثر در معرفت و محبت به امام زمان (ع) و از بین رفتن تردیدها را نام ببرید.
۵۰		پیروی از فرمان‌های امام عصر (ع) به عنوان یکی از مسئولیت‌های منتظران را توضیح دهید.
۵۱	جای خالی	رسول خدا (ص) می‌فرماید: «خوشا به حال کسی که به حضور «قائم» برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز او باشد.»
۵۲ *		منتظر حقیقی حضرت مهدی (عج) تلاش می‌کند در عصر غیبت امام خود باشد و از ایشان کند. [ایلام - مدرسه فرزاتگان - فرادر ۹۸]
۵۳	بلند یاسنج	برخی نمونه‌های پیروی از امام زمان (عج) را نام ببرید.
۵۴		آماده کردن خود و جامعه برای ظهور به عنوان یکی از مسئولیت‌های منتظران را توضیح دهید.
۵۵	درست نادرست	آینده سبز یعنی انتظار و آمادگی برای شهادت و ایثار. [مشهر - نمونه دولتی علامه طباطبائی - فرادر ۹۸] ☐ درست ☐ نادرست
۵۶		یاران امام، پیشتازان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی‌اند که هسته مرکزی این یاران ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم (ص) در جنگ احد هستند. ☐ درست ☐ نادرست
۵۷	جای خالی	کسی که در عصر غیبت تنها با سر کند و در صحنه نبرد حق طلبان علیه مستکبران حضور نداشته باشد، در روز ظهور، به علت، مانند قوم به امام مهدی (عج) خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید، ما اینجا می‌نشینیم.»
۵۸	چند گزینهای	پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ پر فراز و نشیب در گرو گذشته‌ای و آینده‌ای که نمود آن به ترتیب و است. [ایلام - مدرسه فرزاتگان - فرادر ۹۸]
۱		سرخ - سبز - گسترش عدالت در جهان - اعتقاد به عاشورا
۲		سبز - سرخ - گسترش عدالت در جهان - انتظار برای سرنگونی ظالمان
۳		سرخ - سبز - اعتقاد به عاشورا - گسترش عدالت در جهان
۴		سبز - سرخ - انتظار برای سرنگونی ظالمان - گسترش عدالت در جهان
۵۹ *	بلند یاسنج	شش مورد از ویژگی‌های یاران امام مهدی (عج) از دیدگاه امام علی (ع) را بنویسید.
۶۰		ویژگی یاران امام عصر (عج) را بیان کنید.
۶۱		دعا برای ظهور امام زمان (عج) به عنوان یکی از مسئولیت‌های منتظران را توضیح دهید.
۶۲	درست نادرست	در انتظار ظهور امام زمان (عج) بودن از برترین اعمال در زمان و عصر غیبت می‌باشد. ☐ درست ☐ نادرست
۶۳ *	جای خالی	لازمه انتظار فرج امام عصر (عج) است.
۶۴ *	کوتاه یاسنج	طبق فرمایش امام علی (ع) محبوب‌ترین کارها نزد خدا چیست و لازمه آن چیست؟
۶۵		چرا در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است؟
❸ برخی اهداف انبیا		
۶۶ *	چند گزینهای	کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟
		الف) امام عصر (ع) زمانی ظهور می‌کند که مردم جهان از همه مکتب‌های غیر الهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان ناامید شده‌اند.
		ب) عدالت، امنیت و آبادانی همه سرزمین‌ها را فرا می‌گیرد. در چنین جامعه‌ای قطب مرقه و قطب فقیر وجود ندارد.
		ج) در دوران حکومت مهدوی انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند که این امر ناظر بر رشد عقل و شکوفایی آن است.
		د) مهم‌ترین هدف حکومت مهدوی این است که در آن دوران با توجه و لطف ویژه‌ای که امام زمان (ع) به همه انسان‌ها می‌کند عقل آنان کامل می‌شود.
		(۱) الف)، (ج)
		(۲) الف)، (ب)
		(۳) ج)، (د)
		(۴) ب)، (د)
۶۷	بلند یاسنج	امام عصر (ع) چه زمانی ظهور می‌کنند؟
۶۸ *		عدالت‌گستری به عنوان یکی از اهداف حکومت مهدوی را توضیح دهید.
۶۹	حدیث	پیامبر اکرم (ص) فرمودند خداوند چه زمانی زمین را از قسط و عدل پر می‌کند؟
۷۰		سخن امام باقر (ع) در مورد عدالت‌گستری در زمان ظهور حضرت مهدی (عج) را بنویسید.
۷۱	بلند یاسنج	یکی از اهداف حکومت مهدوی، آبادانی است. آن را توضیح دهید.
۷۲	درست نادرست	در جامعه مهدوی برکت و آبادانی سرزمین‌های اسلامی را فرا می‌گیرد. ☐ درست ☐ نادرست

[ساری - مدرسه شعیب بهشتی - فرورد ۱۳۰۰]

۷۳ بلند یاسنج شکوفایی عقل و علم به عنوان یکی از اهداف حکومت مهدوی را توضیح دهید.

۷۴ چالی خالی زمان ظهور امام زمان (عج) دوران کامل شدن آدمیان است.

۷۵ بلند یاسنج یکی از اهداف حکومت مهدوی امنیت کامل است، آن را توضیح دهید.

۷۶ بلند یاسنج اینک در جامعه مهدوی، از دزدی اموال و ثروت دیگران خبری نیست بیانگر کدام یک از ویژگی های عصر ظهور است؟

(۱) عدالت فراگیر

(۲) امنیت کامل

۷۷ بلند یاسنج* فراهم شدن زمینه رشد و کمال به عنوان یکی از اهداف حکومت مهدوی را توضیح دهید.

۷۸ بلند یاسنج* مهم ترین هدف حکومت مهدوی کدام است؟

۷۹ بلند یاسنج مصادیقی از رشد و کمال انسان ها در عصر مهدوی را نام ببرید.

۱۱۲ نجوای مشتاقان امام زمان (عج)

۸۰ بلند یاسنج* چه تعداد از ابیات زیر بیانگر نجوای انسان مشتاق و منتظر امام زمان (ع) است؟

(الف) عمری است که از حضور او جا ماندیم / در غربت سرد خویش تنها ماندیم

(ب) او منتظر است تا که ما برگردیم / ماییم که در غیبت کبری ماندیم

(ج) قطعه گمشده ای از پرواز کم است / یازده بار شمردیم و یکی باز کم است

(د) این همه آب که جاری است نه اقیانوس است / عرق شرم زمین است که سرباز کم است

(۱) سه

(۲) یک

(۳) دو

(۴) چهار

۸۱ بلند یاسنج ابیات «قطعه گمشده ای از پرواز کم است / یازده بار شمردیم و یکی باز کم است / این همه آب که جاری است نه اقیانوس است / عرق شرم زمین

است که سرباز کم است» دربردارنده چه مفهومی است؟

• سؤال های ویژه امتحان برای کنکور

۸۲ علت غیبت امام عصر (عج) چیست؟

۸۳ پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ، به چه عواملی وابسته است؟

۸۴ اهداف حکومت مهدوی را نام برده و یک مورد را توضیح دهید.

۸۵ ارتباط امام زمان (عج) با مردم از طریق نواب خاص از چه زمانی آغاز شد و این دوران چگونه پایان یافت؟ [ریاضی - دافل ۱۳۰۰]

(۱) ۲۶۰ هجری - زندگی مخفی امام (عج) و ناسپاسی مردم در پیروی از رهبران آسمانی

(۲) ۳۲۹ هجری - زندگی مخفی امام (عج) و ناسپاسی مردم در پیروی از رهبران آسمانی

(۳) ۳۲۹ هجری - نامه امام (عج) به چهارمین نایب و اعلام آغاز مرحله دوم غیبت

(۴) ۲۶۰ هجری - نامه امام (عج) به چهارمین نایب و اعلام آغاز مرحله دوم غیبت

۸۶ نامه امام عصر (عج) به شیخ مفید نمونه ای از کدام بخش رهبری ایشان است و به کدام نکته اساسی در آن اشاره شده است؟ [انسانی - فارچ ۹۸]

(۱) سرپرستی واقعی - اطلاع دقیق امام زمان (عج) از احوال مردم

(۲) رهبری ظاهری - اطلاع دقیق امام زمان (عج) از احوال مردم

(۳) رهبری ظاهری - اطلاع امام زمان (عج) از مردم مانند خورشید پشت ابر

(۴) سرپرستی واقعی - اطلاع امام زمان (عج) از مردم مانند خورشید پشت ابر

۸۷ وعده الهی برای نیکوکاران ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ چیست و وظیفه مؤمنین در قبال این لطف الهی کدام است؟ [زبان - دافل ۱۳۰۰]

(۱) ﴿نَجْعَلُهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلُهُمُ الْوَارِثِينَ﴾ - ﴿لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾

(۲) ﴿لَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ﴾ - ﴿لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾

(۳) ﴿نَجْعَلُهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلُهُمُ الْوَارِثِينَ﴾ - ﴿يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾

(۴) ﴿لَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ﴾ - ﴿يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾

۸۸ مطابق روایت شریف نبوی چه کسی گرفتار میته جاهلیه شده و برای نجات از آن انجام کدام اقدام مؤثر است؟ [انسانی - دافل ۱۳۰۰]

(۱) نداشتن معرفت نسبت به امام - در راه خدا به شایستگی جهان نمایند.

(۲) نداشتن معرفت نسبت به امام - با شیوه حکومت داری ایشان آشنا شوند.

(۳) مرگ در حال عدم پیروی از امام - در راه خدا به شایستگی جهان نمایند.

(۴) مرگ در حال عدم پیروی از امام - با شیوه حکومت داری ایشان آشنا شوند.

۸۹ کدام عبارت قرآنی با یکی از مهم‌ترین مسئولیت‌های منتظران ظهور، «پیروی از فرمان‌های امام عصر (عج)»، مرتبط است؟

[انسانی - قارچ ۱۴۰۱]

- (۱) ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾
- (۲) ﴿وَوُفِّيْدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾
- (۳) ﴿وَلَيُمْكِنَنَّ لَهُمْ دِينُهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا﴾
- (۴) ﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ﴾

[ریاضی - رافل ۹۹]

۹۰ عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام اهداف انبیا که در حکومت امام عصر (عج) تحقق می‌یابند، اشاره دارد؟

- در جامعه مهدوی نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به او زکات داده شود.

- تقدیم فرزندان صالح به جامعه

- خیرخواهی انسان‌ها به دیگران

(۱) آبادانی - شکوفایی عقل و علم - امنیت کامل

(۲) آبادانی - شکوفایی عقل و علم - عدالت‌گستری

(۳) عدالت‌گستری - آبادانی - فراهم شدن زمینه رشد و کمال

(۴) عدالت‌گستری - فراهم شدن زمینه رشد و کمال - فراهم شدن زمینه رشد و کمال

۹۱ روایت «خداوند به علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی‌شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میان‌شان بی‌بهره می‌سازد.» مصداقی برای کدام آیه

[تجربی - رافل ۱۳۰۱]

شریفه است؟

- (۱) ﴿وَوُفِّيْدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً...﴾
- (۲) ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ...﴾
- (۳) ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكْ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ...﴾
- (۴) ﴿أَفَأَنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا...﴾

[ریاضی - رافل ۱۳۰۱]

۹۲ کدام مورد، بیان‌کننده اعتقاد به زنده بودن امام مهدی (عج) است؟

(۱) جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام برخوردار می‌شود.

(۲) در آخرالزمان منجی انسان‌ها ظهور خواهد کرد و جهان را به نهایت عدل خواهد رساند.

(۳) ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی برگرفته از اصل الهی بودن پایان تاریخ است.

(۴) انسان‌ها اگرچه در انجام گناه زیاده‌روی می‌کنند، اما وجود حجت خدا سبب آموزش آن‌ها می‌شود.

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸۶	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰	۹۱	۹۲
کد مفاهیم کلیدی	۱۰۶	۱۱۰	۱۱۱	۱۰۵	۱۰۷	۱۰۸	۱۱۰	۱۱۰	۱۱۱	۱۰۶	۱۰۹

اما بیشتر مردم تسلیم این حاکمان شده بودند و با آنان مبارزه نمی‌کردند و وظیفه امر به معروف و نهی از منکر را انجام نمی‌دادند. اگر مردم آن دوره با این حاکمان ظالم، مبارزه می‌کردند، خلافت در اختیار امامان قرار می‌گرفت و آن بزرگواران، بیش از پیش مردم را به سوی توحید و عدل فرا می‌خواندند و جامعه بشری در مسیر صحیح کمال پیش می‌رفت.

۱۷ [۱۰۶] زیرا پیامبر اکرم (ص) درباره دوازده جانشین خود با مردم سخن گفته بود و امام مهدی (ع) را به عنوان آخرین امام و قیام‌کننده علیه ظلم و برپاکننده عدل در جهان معرفی کرده بود. امیرالمؤمنین علی (ع) و سایر امامان نیز از آن حضرت و مأموریتی که از جانب خدا دارد، یاد کرده بودند.

۱۸ [۱۰۷] گزینۀ «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) نامۀ امام عصر (عج) خطاب به شیخ مفید است.
ج) بهره‌مندی از امام عصر (ع) در دوران غیبت ایشان، منحصر به «ولایت معنوی» می‌شود که نیازمند به ظاهر بودن بین مردم نیست.

۱۹ [۱۰۷] امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «حجت خداوند در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند؛ به نقاط مختلف می‌رود، سخن مردم را می‌شنود و بر جماعت مردم سلام می‌کند؛ تا اینکه زمان ظهور و وعده الهی و ندای آسمانی فرا می‌رسد. هان! آن روز، روز شادی فرزندان علی و پیروان اوست.»
۲۰ [۱۰۷] امیرالمؤمنین علی (ع) فرمود: «...تا اینکه زمان ظهور و وعده الهی و ندای آسمانی فرا می‌رسد. هان! آن روز، روز شادی فرزندان علی و پیروان اوست.»

۲۱ [۱۰۷] درست

۲۲ [۱۰۷] کاهش - خورشید پشت ابر

۲۳ [۱۰۷] شیخ مفید - ولایت معنوی

۲۴ [۱۰۷] هدایت باطنی افراد، حل بعضی از مشکلات علمی علما، خبر دادن از پاره‌ای رویدادها، دستگیری از درماندگان و دعا برای مؤمنان
۲۵ [۱۰۷] امام عصر (ع) به اذن خداوند از احوال انسان‌ها آگاه است، افراد مستعد و به ویژه شیعیان و محبّان خویش را از کمک‌ها و امدادهای معنوی خویش برخوردار می‌سازد.

۲۶ [۱۰۷] حضور امام عصر (ع) در میان مردم و اثرگذاری ایشان در عین ظاهر نبودن یا شناخته نشدن توسط مردم!

۲۷ [۱۰۷] این که امام را از آن جهت «غایب» نامیده‌اند که ایشان از نظرها «غایب» است، نه اینکه در جامعه حضور ندارد.

۲۸ [۱۰۸] گزینۀ «۴»

بررسی عبارت نادرست:

ب) در قرآن کریم می‌خوانیم که ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] و وارثان [زمین] قرار دهیم.

۲۹ [۱۰۸] خداوند متعال در کتب الهی ادیان پیشین یعنی تورات و زبور وعده داده است که زمین را در آخرالزمان بندگان شایسته به ارث می‌برند.

۳۰ [۱۰۸] ۱- جانشینی در زمین، ۲- استقرار دین الهی در کل جهان، ۳- تبدیل ترس مؤمنان به امنیت

۳۱ [۱۰۸] اراده الهی

۳۲ [۱۰۸] جانشینی که همراه با عبادت خداوند و دوری از شرک باشد.

۳۳ [۱۰۸] پرستش خداوند و دوری از شرک

۳۴ [۱۰۸] اینکه مستضعفان در زمین در آخرالزمان امامان و پیشوایان تمام مردم جهان خواهند بود و ایشان وارثان اصلی زمین هستند.

۱ [۱۰۵] گزینۀ «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) امام زمان (ع) در دوره غیبت صغری، با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود.
ج) امام عصر (عج) در سپیده دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ هـ. ق در «سامرا» متولد شد.

۲ [۱۰۵] جمعه - شعبان - ۲۵۵ - سامرا - ۲۶۰

۳ [۱۰۵] در این مدت، ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم به قتل وی داشتند، حفظ نمود و با آنکه در محاصره نیروها و جاسوسان حاکمان بود، ایشان را به بعضی از یاران نزدیک و مورد اعتماد خود نشان می‌داد و به عنوان امام بعد از خود معرفی می‌کرد.

۴ [۱۰۵] شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر (ع) برای ایشان نامه‌ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم غیبت آغاز می‌شود.

۵ [۱۰۵] چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد امام زمان (ع) که حضرت مهدی (عج) با واسطه ایشان، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود و آنان را رهبری می‌کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نواب اربعه» و «نواب خاص» معروف‌اند.

۶ [۱۰۵] اول غیبت صغری (کوتاه‌تر): غیبتی که تا سال ۳۲۹ هـ. ق طول کشید. امام در این دوره، با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود و آنان را رهبری می‌کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نواب اربعه» و «نواب خاص» معروف‌اند. دوم غیبت کبری: شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر (ع) برای ایشان نامه‌ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم غیبت آغاز می‌شود. به دلیل طولانی بودن این دوره از غیبت، آن را «غیبت کبری» می‌نامند.
۷ [۱۰۵] امام در این دوره، با اینکه زندگی مخفی داشت، اما از طریق چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد، پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود و آنان را رهبری می‌کرد. این چهار شخصیت بزرگوار به «نواب اربعه» و «نواب خاص» معروف‌اند.

۸ [۱۰۶] گزینۀ «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) سخت‌گیری حاکمان بنی‌عباس نسبت به امام دهم و یازدهم شدت یافته بود...
د) خداوند نعمت هدایت را با وجود امامان تمام و کامل گردانیده و ...

۹ [۱۰۶] ۱- عملکرد بد مردمان عامل سلب نعمت از ایشان است.
۲- اختیار انسان‌ها

۱۰ [۱۰۶] امام علی (ع) می‌فرماید: «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی‌ماند. اما خداوند، به علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی شان در گناه، آنان را از «وجود حجت در میانشان بی‌بهره می‌سازد».

۱۱ [۱۰۶] درست

۱۲ [۱۰۶] درست

۱۳ [۱۰۶] نادرست؛ ایشان دلیل محرومیت از نعمت وجود امام را ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی ایشان در گناه می‌دانند.

۱۴ [۱۰۶] خود و امام علی (ع)

۱۵ [۱۰۶] امامان

۱۶ [۱۰۶] حاکمان بنی‌امیه و بنی‌عباس، ظالمانه و غاصبانه حکومت را به دست گرفته بودند و عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند،

۳۵ [۱۰۹] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) یکی از دگرگونی‌ها و اختلاف نظرها در عقاید ادیان، مربوط به چگونگی ظهور و تشکیل حکومت جهانی بود.

ج) اعتقاد مذکور مربوط به شیعیان است.

۳۶ [۱۰۹] درست

۳۷ [۱۰۹] درست

۳۸ [۱۰۹] نادرست: این دگرگونی مربوط به چگونگی ظهور و تشکیل حکومت جهانی حضرت مهدی (ع) است.

۳۹ [۱۰۹] طرح الهی

۴۰ [۱۰۹] این فایده را دارد که اگر ماجراجویان فریبکاری بخواهند خود را مهدی موعود معرفی کنند، به زودی شناخته می‌شوند و مردم هوشیار، فریب آن‌ها را نمی‌خورند.

۴۱ [۱۰۹] این که روزی جامعه بشری آماده پذیرش حق خواهد شد و یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خداوند ظهور می‌کند و حکومتی عادلانه در جهان تشکیل می‌دهد.

۴۲ [۱۰۹] شباهت: امام «مهدی» از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است.

تفاوت: اهل تسنن معتقدند که امام مهدی (ع) هنوز به دنیا نیامده است. در حالی که ما شیعیان معتقدیم که بنا بر سخنان صریح پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع) موعود و منجی انسان‌ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری (ع) است.

۴۳ [۱۰۹] اول، اینکه پیروان آن حضرت، از یک سو، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌یابند و می‌دانند که ایشان از حال مسلمانان آگاه‌اند و از فداکاری‌ها و مجاهدت مؤمنان اطلاع دارند و از سوی دیگر، آنان می‌توانند خواسته‌های خود را با امام خود همانند دوستی صمیمی در میان بگذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان، تلاش کنند. دوم، اینکه جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد.

۴۴ [۱۱۰] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) هسته مرکزی یاران امام عصر (ع) ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم (ص) در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده امام باقر (ع) تعدادی از آنان از زنان‌اند.

د) روایت مذکور از حضرت علی (ع) است.

۴۵ [۱۱۰] پیامبر و امام از پدر و مادر نیز برای مؤمنان مهربان‌ترند و آنان که چنین معرفتی را به دست آورده‌اند، محبت بیشتری به پیامبر و امام دارند. افزایش معرفت به امام عصر (ع) و تقویت محبتی که به دنبال آن می‌آید، وظیفه هر مسلمانی است. شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی، آشنایی با شیوه حکومت‌داری ایشان به هنگام ظهور، آشنایی با صفات و ویژگی‌های ایشان در سخنان معصومین (ع) از عوامل مؤثر در معرفت و محبت به امام زمان (ع) و از بین رفتن تردیدها است.

۴۶ [۱۱۰] ضرورت معرفت و شناخت به مقام و جایگاه امام در هر زمان و به دنبال آن تقویت محبت نسبت به امام

۴۷ [۱۱۰] ایشان می‌فرماید: «هر کس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر (ع) را بپذیرد.»

۴۸ [۱۱۰] مهربان‌ترند - محبت

۴۹ [۱۱۰] شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی، آشنایی با شیوه حکومت‌داری ایشان به هنگام ظهور، آشنایی با صفات و ویژگی‌های ایشان در سخنان معصومین (ع)

۵۰ [۱۱۰] منتظر حقیقی تلاش می‌کند که در عصر غیبت، پیرو امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند. مراجعه به عالمان دین، عمل به احکام فردی و اجتماعی دین، مقابله با طاغوت، تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و برکنار کردن حاکمان ستمگر و ... نمونه‌هایی از پیروی از امام زمان (ع) است.

۵۱ [۱۱۰] پیرو

۵۲ [۱۱۰] پیرو - تبعیت

۵۳ [۱۱۰] مراجعه به عالمان دین - عمل به احکام فردی و اجتماعی دین - مقابله با طاغوت و تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و برکنار کردن حاکمان ستمگر

۵۴ [۱۱۰] منتظر، عصر غیبت را عصر آماده باش برای یاری امام می‌داند و خود را سربازی برای یاری آن حضرت به حساب می‌آورد. او هر لحظه منتظر است ندای امام (ع) در جهان طنین‌انداز شود و مردم را برای پیوستن به حق فرا خواند. منتظران حقیقی قبل از ظهور آن امام، در صحنه فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل، در جبهه حق، حضوری فعال دارند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی‌هایی همچون شجاعت، عزت نفس و پاک‌دامنی را در خود می‌پروراند.

۵۵ [۱۱۰] نادرست: این توصیفات مربوط به گذشته سرخ است.

۵۶ [۱۱۰] نادرست: جنگ بدر صحیح است.

۵۷ [۱۱۰] گریه و دعا - عدم آمادگی - موسی (ع)

۵۸ [۱۱۰] گزینه «۳»

۵۹ [۱۱۰] امام علی (ع) درباره کسانی که با امام بیعت می‌کنند، می‌فرماید: «امام با این شرط با آن‌ها بیعت می‌کند که در امانت خیانت نکنند، پاک‌دامن باشند، اهل دشنام و کلمات زشت نباشند، به ظلم و ستم خونریزی نکنند، به خانه‌ای هجوم نبرند، کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده‌زیست باشند و بر مرکب‌های گران‌قیمت سوار نشوند، لباس‌های فاخر نباشند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، به یتیمان ستم نکنند، دنبال شهوت‌رانی نباشند، شراب ننوشند، به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند.»

۶۰ [۱۱۰] یاران امام، پیش‌تازان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی‌اند. هسته مرکزی این یاران ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم (ص) در جنگ بدر هستند. بنا به فرموده امام باقر (ع) تعدادی از آنان از زنان‌اند. همچنین در احادیث آمده است که بیشتر یاران امام را جوانان تشکیل می‌دهند.

۶۱ [۱۱۰] در انتظار ظهور بودن، خود از برترین اعمال عصر غیبت است؛ زیرا فرج و گشایش واقعی برای دین‌داران با ظهور آن حضرت حاصل می‌شود. لازمه این انتظار، دعا برای ظهور امام عصر (ع) است.

۶۲ [۱۱۰] درست

۶۳ [۱۱۰] دعا برای ظهور امام عصر (ع)

۶۴ [۱۱۰] انتظار فرج - دعا برای ظهور امام زمان (عج)

۶۵ [۱۱۰] زیرا فرج و گشایش واقعی برای دین‌داران با ظهور آن حضرت حاصل می‌شود.

۶۶ [۱۱۱] گزینه «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) عبارت مذکور ناظر بر فراهم شدن زمینه رشد و کمال است.

د) مهم‌ترین هدف حکومت مهدوی این است که زمینه‌های رشد و تکامل همه افراد فراهم شود.

۶۷ [۱۱۱] ایشان زمانی ظهور می‌کند که اولاً مردم جهان از همه مکتب‌های غیر الهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان ناامید شده‌اند. ثانیاً با تبلیغی که منتظران واقعی کرده‌اند، دل‌های مردم به سوی آن منجی الهی جلب شده است.

پیامبر اکرم (ص) درباره دوازده جانشین خود با مردم سخن گفته بود و امام مهدی (ع) را به عنوان آخرین امام و قیام‌کننده علیه ظلم و برپاکننده عدل در جهان معرفی کرده بود.

امیرالمؤمنین علی (ع) و سایر امامان نیز از آن حضرت و مأموریتی که از جانب خدا دارد، یاد کرده بودند. از این رو، حاکمان بنی عباس درصدد بودند مهدی موعود (ع) را به محض تولد، به قتل برسانند. از این رو، خداوند آخرین ذخیره و حجت خود را از نظرها پنهان کرد تا امامت در شکلی جدید و از پس پرده غیبت ادامه یابد و تا فراهم آمدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی از نظرها پنهان باشد.

۸۳ [۱۱۰] به دو عامل وابسته بوده است: ۱- گذشته سرخ؛ اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار، ۲- آینده سبز؛ انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر (ع).

۸۴ [۱۱۱] ۱- عدالت‌گستری، ۲- آبادانی، ۳- شکوفایی عقل و علم، ۴- امنیت کامل، ۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال فراهم شدن زمینه رشد و کمال: در جامعه مهدوی زمینه‌های رشد و تکامل همه افراد فراهم است. انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند. بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آن‌ها تعیین کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند.

۸۵ [۱۰۵] گزینه «۴»

۸۶ [۱۰۷] گزینه «۱»

۸۷ [۱۰۸] گزینه «۴»

طبق آیه شریفه «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا...»:

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین جانشین [خود] قرار دهد، همان‌طور که قبل از آنان کسانی را جانشین [خود] قرار داد، و آن دینی را که برای آنان پسندیده است، به سودشان مستقر سازد و بیم و ترسشان را به امنیت مبدل کند تا مرا بپرستند و به من شرک نوزند.» دقت کنید که «لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ» وظیفه انسان‌ها نیست بلکه لطف خداوند است.

۸۸ [۱۱۰] گزینه «۲»

۸۹ [۱۱۰] گزینه «۴»: منتظر حقیقی تلاش می‌کند که در عصر غیبت، پیرو امام خود باشد و از ایشان تبعیت کند. مقابله با طاغوت از جمله دستورات امام زمان (ع) است که پیروان آن حضرت به دنبال انجام آن هستند.

۹۰ [۱۱۱] گزینه «۴»

۹۱ [۱۰۶] گزینه «۳»

خداوند در قرآن کریم، علت از دست دادن نعمت‌ها را اینگونه بیان کرده است: «خداوند نعمتی را که به قومی ارزانی کرده است، تغییر نمی‌دهد مگر آنکه آن‌ها، خود وضع خود را تغییر دهند...»

۹۲ [۱۰۹] گزینه «۱»: اعتقاد به زنده بودن امام مهدی (عج) دارای فواید زیر است:

۱- پیروان آن حضرت، از یک سو، امام خود را حاضر و ناظر بر خود می‌یابند و از سوی دیگر، آنان می‌توانند خواسته‌های خود را با امام خود همانند دوستی صمیمی در میان بگذارند و برای به دست آوردن رضایت ایشان، تلاش کنند. ۲- جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و از ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد.

۹۸ [۱۱۱] در جامعه مهدوی، قطب مرفه و قطب فقیر، طبقه مستکبر و طبقه مستضعف وجود ندارد. در جامعه مهدوی خبری از فقر و بینوایی نیست.

۹۹ [۱۱۱] پیامبر اکرم (ص) فرمود: «با ظهور امام عصر (ع) خداوند زمین را از قسط و عدل پر خواهد کرد، بعد از اینکه از ظلم و جور پر شده باشد.»

۱۰۰ [۱۱۱] امام باقر (ع) درباره وضعیت اقتصادی مردم پس از ظهور، می‌فرماید: «آن چنان میان مردم مساوات برقرار می‌کند که نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به او زکات داده شود.»

۱۰۱ [۱۱۱] برکت و آبادانی همه سرزمین‌ها را فرا می‌گیرد. برای مثال، اگر کسی سرزمین‌های بین عراق و شام را که بسیاری از قسمت‌های آن در حال حاضر کویری است، ببینید، همه را سرسبز و خرم خواهد دید.

۱۰۲ [۱۱۱] نادرست؛ برکت و آبادانی همه سرزمین‌ها را فرا می‌گیرد.

۱۰۳ [۱۱۱] این دوران زمان کامل شدن عقل‌های آدمیان است و با توجه و لطف ویژه‌ای که امام زمان (ع) به همه انسان‌ها می‌کند عقل آنان کامل می‌شود.

۱۰۴ [۱۱۱] عقل‌های

۱۰۵ [۱۱۱] در آن دوران، اگر کسی از شرق یا غرب عالم، شب یا روز، زن یا مرد و به تنهایی به سمت دیگر حرکت کند، احساس ناامنی و ترس نمی‌کند، از دزدی اموال و ثروت دیگران خبری نیست.

۱۰۶ [۱۱۱] گزینه «۲»

۱۰۷ [۱۱۱] مهم‌تر از همه اهداف حکومت مهدوی این است که، در جامعه مهدوی زمینه‌های رشد و تکامل همه افراد فراهم است. انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند. بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آن‌ها تعیین کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند.

۱۰۸ [۱۱۱] فراهم شدن زمینه رشد و کمال همه افراد

۱۰۹ [۱۱۱] انسان‌ها بهتر می‌توانند خدا را بندگی کنند، فرزندان صالح به جامعه تقدیم نمایند و خیرخواه دیگران باشند. بدین ترتیب، انسان‌ها به هدفی که خدا در خلقت برای آن‌ها تعیین کرده، بهتر و آسان‌تر می‌رسند.

۱۱۰ [۱۱۲] گزینه «۳»: ابیات موارد (ج) و (د) بیانگر عدم آمادگی فرد و جامعه برای یاری امام و زمینه‌سازی برای ظهور است.

۱۱۱ [۱۱۲] محرومیت از نعمت حضور امام عصر (ع) در دوران غیبت و شرم و خجالت انسان‌ها از آماده نبودن برای ظهور امام و فراهم نکردن مقدمات آن جهت همراهی و یاری امام زمان (ع)

• پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۸۲ [۱۰۶] ۱۰۰۰۰۰- قدرشناسی مردم: پیامبر اکرم (ص)، خود و امام علی (ع) را پدران امت معرفی فرموده است و روشن است که دلسوزی پدر برای فرزندان خود قابل توصیف نیست. اما فرزندان ناسپاس، قدر پدران مهریان خود را نشناختند و چنان در مسیر گمراهی پیش رفتند که یازده تن از رهبران آسمانی خود را شهید کردند. درست است که حاکمان بنی امیه و بنی عباس، ظالمانه و غاصبانه حکومت را به دست گرفته بودند و عاملان اصلی به شهادت رساندن امامان بودند، اما بیشتر مردم تسلیم این حاکمان شده بودند و با آنان مبارزه نمی‌کردند و وظیفه امر به معروف و نهی از منکر را انجام نمی‌دادند. اگر مردم آن دوره با این حاکمان ظالم، مبارزه می‌کردند، خلافت در اختیار امامان قرار می‌گرفت و آن بزرگواران، بیش از پیش مردم را به سوی توحید و عدل فرا می‌خواندند و جامعه بشری در مسیر صحیح کمال پیش می‌رفت.

۲- در خطر بودن جان امام زمان (ع): سخت‌گیری حاکمان بنی عباس نسبت به امام دهم و یازدهم تا حدی شدت یافته بود که آن بزرگواران را در محاصره کامل قرار داده بودند؛ زیرا آنان از اخباری که از پیامبر اکرم (ص) و سایر امامان رسیده بود، مطلع بودند.

مرجعیت و ولایت فقیه

درس دهم

مفاهیم کلیدی

- + ۱۱۳ ضرورت تداوم مسئولیت‌های امام در عصر غیبت
 + ۱۱۵ شرایط ولّی فقیه و چگونگی انتخاب ایشان
 + ۱۱۷ مردم و رهبری (وظایف مردم)
 + ۱۱۴ شرایط مرجع تقلید و راه‌های شناخت ایشان
 + ۱۱۶ وظایف رهبر (ولّی فقیه)
 ۱۱۸ وظایف کارگزاران

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلد بوم بلد نبوم

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- الف) تمام مسئولیت‌های رسول خدا (ص)، پس از ایشان به ائمه اطهار (ع) منتقل شد و آنان به عنوان حجت‌های خدا در روی زمین، این مسئولیت‌ها را برعهده گرفتند.
 ب) عبارت قرآنی ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً﴾ بیانگر وجوب اعزام جمع زیادی از مردم برای کسب علم دین است.
 ج) اگر «مرجعیت دینی» ادامه نیابد، مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند.
 د) پیامبر اکرم (ص) در مورد کسی که دیگران را که به احکام آشنا نیستند، راهنمایی کند و دستورات دین را به آن‌ها آموزش دهد فرمودند: «در این صورت، او در بهشت با ما خواهد بود.»

- ۱) الف) ، ب) ۲) الف) ، د) ۳) ب) ، ج) ۴) ج) ، د)

شرایط مرجع تقلید را نام برده و راه‌های شناخت ایشان را بیان کنید.

کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- الف) زمان‌شناس و مدبر بودن جزو شرایط مشترک مرجع تقلید و ولّی فقیه است.
 ب) ولّی فقیه باید از جانب مردم پذیرفته شده باشد تا بتواند کشور را اداره کند و به پیش ببرد. یعنی، فقیه باید مشروعیت داشته باشد.
 ج) از آنجا که ولّی فقیه، بیان‌کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است، انتخاب وی نمی‌تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد.
 د) مردم در انتخاب ولّی فقیه باید به صورت دسته‌جمعی اقدام کنند و فقیه‌ی را که شرایط رهبری دارد، با آگاهی و شناخت بپذیرند، به وی اعتماد و اطمینان کنند و رهبری جامعه را به وی بسپارند.

- ۱) الف) ، ب) ۲) ب) ، ج) ۳) الف) ، د) ۴) ج) ، د)

کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

- الف) رهبر جامعه اسلامی می‌تواند از طریق مشروع به دنبال توسعه مال و ثروت باشد.
 ب) رهبر جامعه اسلامی می‌کوشد جامعه مطابق با دستورات دین اداره شود و مردم از مسیر قوانین الهی خارج نشوند.
 ج) رهبر با دعوت مردم به نظارت همگانی، تلاش می‌کند عزت و استقلال کشور از دست نرود.
 د) اداره یک جامعه و رهبری آن به سوی پیشرفت و عدالت و تعالی، با بهره گرفتن از اندیشه‌های اندیشمندان و متخصصان میسر است در نتیجه رهبر باید با مشورت با نخبگان تصمیم‌های لازم را بگیرد.

- ۱) الف) ، د) ۲) ب) ، ج) ۳) ب) ، د) ۴) الف) ، ج)

مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبر را نام برده و یکی را توضیح دهید.

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- الف) عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد.
 ب) امام علی (ع) به مالک اشتر فرمودند که با همه مردم مهربان نباش و تنها با هم‌کیشان و نیکوکاران مهربانی را مراعات کن.
 ج) یکی از وظایف کارگزاران تلاش در کسب رضایت عموم مردم نه فقط رضایت خواص است چرا که با وجود رضایت عمومی، خشم خواص آسیب نمی‌زند و با خشم عموم مردم رضایت خواص سودی نمی‌بخشد.
 د) حضرت علی (ع) به مالک اشتر فرمان دادند افراد مورد اطمینان برای تحقیق درباره مجرمان و رفع معضلات آن‌ها معین کند.

- ۱) ب) ، د) ۲) ب) ، ج) ۳) الف) ، د) ۴) الف) ، ج)

پاسخ

[۱۱۴] صفحه ۱۲۸ کتاب درسی

[۱۱۳] گزینه «۱»

[۱۱۶] گزینه «۳»

[۱۱۵] گزینه «۴»

[۱۱۸] گزینه «۱»

[۱۱۷] صفحه‌های ۱۳۰ و ۱۳۱ کتاب درسی

۱۱۳+ ضرورت تداوم مسئولیت‌های امام در عصر غیبت

دو مورد از مسئولیت‌های رسول خدا (ص)، پس از ایشان به ائمه اطهار (ع) منتقل شد و آنان به عنوان حجت‌های خدا در روی زمین، این مسئولیت‌ها را بر عهده گرفتند و در همین راستا، به ارشاد و هدایت مردم برخاستند و برای برپایی حکومت الهی و اقامه قسط و عدل، جهاد و مبارزه کردند.

آیه

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً، فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ، لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَ لِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ [سورة توبه، آیه ۱۲۲]

ترجمه و نمی‌شود که مؤمنان، همگی [برای آموزش دین] اعزام شوند، پس چرا از هر گروهی، جمعی از آن‌ها اعزام نشوند تا دانش دین را [به طور عمیق] بیاموزند و آن‌گاه که به سوی قوم خویش بازگشتند، آن‌ها را هشدار دهند، باشد که آنان [از کیفر الهی] بترسند.

پیام ۱- فراگیری و فهم عمیق دین برای کلیه مردم واجب نیست اما برای گروهی از مؤمنان واجب است (وجود کفایی)، ۲- استمرار مسئولیت مرجعیت دینی پیامبر (ص) و امامان در زمان غیبت و باز بودن باب هدایت الهی در همه زمان‌ها

از آنجا که دین اسلام همیشگی و برای همه دوران‌هاست، عقلاً ضروری است که این دو مسئولیت یعنی «مرجعیت دینی» و «ولایت و رهبری» در عصر غیبت ادامه یابد؛ زیرا:

- ۱- اگر «مرجعیت دینی» ادامه نیابد، یعنی متخصصی نباشد که احکام دین را بداند و برای مردم بیان کند و پاسخگوی مسائل جدید مطابق با احکام دین نباشد، مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند.
- ۲- اگر «ولایت ظاهری» ادامه نیابد و حکومت اسلامی تشکیل نشود، نمی‌توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند مدیریت و پشتوانه حکومتی است، در جامعه به اجرا درآورد.

● راهکار پیامبر و امامان (ع) برای عصر غیبت

در زمان ائمه (ع)، مردمانی در شهرهای دوردست بودند که به امامان دسترسی نداشتند و نمی‌توانستند احکام دین را از ایشان بشنود و از فرمان‌های آنان مطلع شوند.

از این رو، آن بزرگواران دانشمندانی را تربیت می‌کردند که در حدّ توان به معارف و احکام دین دست یابند. این دانشمندان به نقاط مختلف شهر خود و یا شهرهای دیگر می‌رفتند و احکام اسلام را به مردم می‌آموختند. اگر مردم نیز پرسشی داشتند، آنان براساس دانشی که از قرآن کریم و روایات داشتند، به آن پرسش پاسخ می‌دادند.

این روش، برگرفته از قرآن کریم است.

خداوند در قرآن کریم دستور می‌دهد گروهی از مردم، وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق دین کنند و به «تفقه» در دین بپردازند تا پس از کسب علم به شهرهای خود بروند و قوانین اسلام را به مردم بیاموزند.

تفقه: تلاش برای کسب معرفت عمیق

فقیه: افرادی که به معرفت عمیق در دین می‌رسند و می‌توانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات به دست آورند.

مسلمانان وظیفه دارند در زمان غیبت امامان یا عدم امکان دسترسی به ایشان، به این فقیهان مراجعه کنند.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد، سخت‌تر از حال یتیمی است که پدر را از دست داده است؛ زیرا چنین شخصی، در مسائل زندگی، حکم و نظر امام را نمی‌داند. البته اگر یکی از پیروان ما که به علوم و دانش ما آشناست، وجود داشته باشد، باید دیگران را که به احکام ما آشنا نیستند، راهنمایی کند و دستورات دین را به آن‌ها آموزش دهد. در این صورت، او در بهشت با ما خواهد بود.»

پیام ۱- سخت شدن زندگی برای کسی که به دلیل عدم دسترسی به امام، حکم و نظر او را نمی‌داند. ۲- هدایت و راهنمایی مردم وظیفه شرعی فقیه و عالم متخصص در دین است و پاداش آن نزدیکی به پیامبر (ص) در بهشت است.

یکی از یاران امام عصر (عج) به نام اسحاق بن یعقوب درباره «رویدادهای جدید» عصر غیبت از ایشان سؤال کرد.

امام عصر (عج) در پاسخ به او فرمود: «وَأَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رِوَاةٍ حَدَّثَنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ»

ترجمه «و در مورد رویدادهای زمان به راویان حدیث ما رجوع کنید که آنان حجت من بر شمایند و من حجت خدا بر آن‌ها می‌باشم.»

پیام ۱- مراجعه به فقها برای دستیابی به پاسخ پرسش‌های جدید ۲- لزوم زمان‌شناسی فقها به دلیل بروز مسائل مستحدثه (جدید) و تطبیق آن‌ها با حکم دین و اعلام به مردم

این روایات بیانگر آن است که مسلمانان در غیبت امام، نه تنها در احکام و مسائل فردی، بلکه در مسائل اجتماعی هم، باید به «فقیه» مراجعه کنند. روشن است که انجام چنین وظیفه‌ای، جز با نفی حاکمان طاغوت و تشکیل «حکومت اسلامی» به رهبری فقیه میسر نیست.

نتیجه گیری در دوره غیبت، بنا به فرمان **امام زمان (ع)** و به نیابت از ایشان، «**فقیهان**» واجد شرایط، دو مسئولیت «**مرجعیت دینی**» و «**رهبری ولایت**» را بر عهده دارند و در حدّ توان، جامعه اسلامی را در مسیر اهداف الهی هدایت و رهبری می کنند. در این میان، گروهی از **فقیهان**، احکام و قوانین دین را در اختیار مردم قرار می دهند. کسانی که در **احکام دین** متخصص نیستند، به این متخصصان مراجعه می کنند و احکام دین را از آنان می آموزند. این مراجعه را پیروی یا «**تقلید**» می گویند البته این مراجعه، یک روش رایج **عقلی** است؛ یعنی انسان در امری که تخصص و مهارت ندارد، به متخصص آن مراجعه می کند.

تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص دین است. چنین فقیه‌ای را نیز **مرجع تقلید** می نامند. همچنین از میان این فقیهان کسی که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده دار حکومت می شود و قوانین الهی را در جامعه به اجرا درمی آورد. فقیه‌ای که این مسئولیت را برعهده می گیرد، **ولی فقیه** می گویند. در عصر غیبت «**مرجعیت دینی**» در شکل «**مرجعیت فقیه**» ادامه می یابد و «**ولایت ظاهری**» امامان به صورت «**ولایت فقیه**» استمرار پیدا می کند.

➤ ۱۱۴ شرایط مرجع تقلید و راه‌های شناخت ایشان

● شرایط مرجع تقلید

- ۱- باتقوا باشد.
 - ۲- عادل باشد.
 - ۳- زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد.
 - ۴- اعلّم باشد؛ یعنی از میان فقها از همه عالم تر باشد.
- راه‌های شناخت مرجع تقلید:** شناخت متخصص در احکام دین، مانند شناخت هر متخصص دیگر است. ما همان طور که برای یافتن بهترین پزشک، معمار یا مهندس، تحقیق و جست‌وجو می کنیم، برای شناخت فقیه واجد شرایط نیز باید تحقیق نماییم و یکی از راه‌های زیر را پیش گیریم.
- ۱- از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتواند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، بپرسیم.
 - ۲- یکی از فقیهان، در میان اهل علم آن چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه، واجد شرایط است.

➤ ۱۱۵ شرایط ولی فقیه و چگونگی انتخاب ایشان

● شرایط ولی فقیه

- ۱- باتقوا باشد.
 - ۲- عادل باشد.
 - ۳- زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به دست آورد.
 - ۴- مدیر و مدبّر باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند.
 - ۵- شجاعت و قدرت روحی داشته باشد و بدون ترس و واهمه، در برابر زیاده خواهی دشمنان بایستد. در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت، در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند.
- حکومت و رهبری **فقیه‌ای** که شرایط فوق را دارد، **مشروع** است؛ یعنی دین به او اجازه رهبری مردم را داده است. در غیر این صورت، پیروی از دستورات وی **حرام** است. علاوه بر این، ولی فقیه باید از جانب مردم پذیرفته شده باشد تا بتواند کشور را اداره کند و به پیش ببرد. یعنی، فقیه باید نزد مردم جامعه خود، «**مقبولیت**» داشته باشد.

نکته تشکیل نظام و حکومت اسلامی، بر دو پایه «**مشروعیت**» و «**مقبولیت**» استوار است.

از آنجا که **ولی فقیه**، بیان کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است، انتخاب وی نمی تواند مانند انتخاب **مرجع تقلید** باشد؛ یعنی نمی شود که هر کس به طور جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کند؛ زیرا اداره جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان پذیر است؛ در غیر این صورت، **هرج و مرج** و تفرقه و پراکندگی پیش می آید و این، یک امر روشن و بدیهی در تمام نظام های سیاسی دنیاست. پس، مردم در انتخاب ولی فقیه باید به صورت **دسته جمعی** اقدام کنند و فقیه‌ای را که شرایط **رهبری** دارد، با آگاهی و شناخت بپذیرند، به وی **اعتماد** و **اطمینان** کنند و رهبری جامعه را به وی بسپارند.

مردم کشور ما در زمان انقلاب اسلامی به شیوه ای مستقیم و با حضور در اجتماعات و راهپیمایی های سراسری، رهبری امام خمینی (ره) را پذیرفتند و با ایشان پیمان یاری بستند. اکنون نیز بنا بر **قانون اساسی**، مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می کنند و آن خبرگان نیز از میان فقها آن کسی را که برای رهبری شایسته تر تشخیص دهند، به جامعه اعلام می کنند.

بر این مبنا بود که پس از رحلت **امام خمینی (ره)** **حضرت آیت الله خامنه ای** مسئولیت **رهبری** جامعه را برعهده گرفتند.

طبیعی است که چنین فقیه‌ای تا وقتی رهبر جامعه است که شرایط ذکر شده را داشته باشد. تشخیص این امر نیز بر عهده **مجلس خبرگان** است.

➤ ۱۱۶ وظایف رهبر (ولی فقیه)

برخی از وظایف رهبر جامعه اسلامی (حقوق مردم بر رهبر):

● ۱- تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه

رهبر جامعه اسلامی می کوشد جامعه مطابق با **دستورات دین** اداره شود و مردم از مسیر قوانین الهی خارج نشوند.

۲- حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان

کشورهای بیگانه، به خصوص قدرت‌های بزرگ، همواره در صدد سلطه بر کشورهای دیگرند و از روش‌های مختلف برای رسیدن به این هدف استفاده می‌کنند. یکی از روش‌های آنان فشار اقتصادی و روانی است. رهبر با دعوت مردم به استقامت و پایداری و بستن راه‌های سلطه، تلاش می‌کند عزت و استقلال کشور از دست نرود.

۳- تصمیم‌گیری براساس مشورت

از آنجا که اداره یک جامعه و رهبری آن به سوی پیشرفت و عدالت و تعالی، با بهره گرفتن از اندیشه‌های اندیشمندان و متخصصان میسر است، رهبر باید با مشورت با **نخبگان** تصمیم‌های لازم را بگیرد.

امروزه در جامعه ما، علاوه بر اشخاص، نهادهای مختلفی نیز هستند که به صورت پیوسته به **رهبری** مشورت می‌دهند.

مثال ۱- مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۲- شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۳- مجلس شورای اسلامی، ۴- شورای عالی امنیت ملی، ۵- جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۶- شورای عالی حوزه‌های علمیه.

۴- ساده‌زیستی

رهبر به دنبال توسعه مال و ثروت و تشکیل یک زندگی اشرافی و تجملاتی حتی از طریق مشروع نیست. گرچه امروزه زندگی اشرافی رؤسای جمهور و پادشاهان، از قبیل داشتن خانه‌های گران قیمت، استفاده از بهترین سرویس‌ها و مبلمان در خانه، استراحت و تفریح در زیباترین سواحل و جزایر دنیا، داشتن ده‌ها اتومبیل شیک، برگزاری مهمانی‌های پرهزینه و شرکت در مجالس لهو، با هزینه شخصی یا با استفاده از اموال عمومی، یک امر عادی است، اما رهبر با الگو قرار دادن اولیای دین، همواره یک **زندگی ساده** را دنبال می‌کند.

+ ۱۱۷) مردم و رهبری (وظایف مردم)

رهبر جامعه اسلامی، رهبری کسانی را بر عهده دارد که می‌خواهند راه رستگاری را در سایه قوانین اسلام بیمایند. در چنین جامعه‌ای، همان‌طور که مسئولیت رهبری با سایر رهبران متفاوت است، مردم نیز نگاهی متفاوت به رهبری دارند؛ رهبر برای آنان پیشوایی است که با قدم گذاشتن در مسیر **کمال** و **عدالت**، سایر مردم را به پیمودن راه فرا می‌خواند.

مردم نیز تلاش می‌کنند با همت و پشتکار خود وی را همراهی کنند و قافله سالار را در همه عرصه‌ها و به خصوص در آنجا که سختی‌ها بروز می‌کنند، تنها نگذارند. در حقیقت، در نظام و حکومت اسلامی، مشارکت و همراهی مردم پایه و اساس **پیشرفت** است و بدون حضور و مشارکت آنان، حکومت اسلامی دستاوردی نخواهد داشت.

برخی از مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبر و حکومت (حقوق رهبر بر مردم)

۱- وحدت و همبستگی اجتماعی

همان‌طور که **تفرقه و پراکندگی**، به سرعت یک حکومت را از پای درمی‌آورد و سلطه‌گران را بر کشور مسلط می‌کند، همبستگی اجتماعی، کشور را قوی می‌کند و به رهبری امکان می‌دهد که برنامه‌های اسلامی را به اجرا درآورد.

۲- استقامت و پایداری در برابر مشکلات

هر کشوری در مسیر رسیدن به **استقلال** و **کمال** با مشکلات بزرگ و کوچکی روبه‌رو می‌شود؛ همان‌گونه که کشور ما از ابتدای انقلاب اسلامی مورد تهاجم دشمنان قرار گرفت. پس مردم باید با استقامت خود، فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند.

۳- افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی

برای **تصمیم‌گیری صحیح** در برابر قدرت‌های ستمگر دنیا، اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان، ضروری است. ما باید بتوانیم به گونه‌ای عمل کنیم که بیشترین ضربه را به مستکبران و نقشه‌های تفرقه‌افکنانه آنان بزنیم و خود کمترین آسیب را ببینیم. ناراحتی دشمنان از عمل ما یا خوشحالی و شادی آنان از رفتار ما، می‌تواند یکی از معیارهای **درستی** و **نادرستی** عملکرد ما باشد.

۴- مشارکت در نظارت همگانی

براساس فرمان **خداوند**، همه افراد جامعه اسلامی نسبت به یکدیگر مسئول‌اند و مانند سوارشدگان در یک کشتی‌اند. اگر گناهانی در جامعه رواج پیدا کند، فقط گناهکاران عذاب نمی‌شوند؛ بلکه همه کسانی که در برابر انجام گناه در جامعه سکوت کرده‌اند نیز باید پاسخگو باشند. بنابراین، **همه ما** باید ناظر بر فعالیت‌های اجتماعی باشیم و در صورت مشاهده گناه توسط هر کس، وظیفه **امر به معروف و نهی از منکر** را با روش درست انجام دهیم. این مشارکت سبب می‌شود که رهبر، همه افراد جامعه را پشتیبان خود بداند و هدایت جامعه به سمت انجام وظایف اسلامی برای رهبر آسان‌تر شود.

۵- اولویت دادن به اهداف اجتماعی

در برخی موارد که **اهداف و آرمان‌های اجتماعی** در برابر منافع فردی قرار می‌گیرند، باید بتوانیم از منافع فردی خود بگذریم و برای اهداف اجتماعی تلاش کنیم؛ مثلاً خرید کالای ایرانی سبب می‌شود که کارخانه‌های داخلی به تولید خود ادامه دهند و مانع بیکاری صدها هزار کارگر شوند. این عمل، به طور غیرمستقیم سبب کاهش بیکاری شده و کمک خوبی به حکومت و رهبری است که بتوانند در اداره جامعه موفق‌تر باشند.

کارگزاران، همان مدیران و مسئولان جامعه‌اند که امروزه امور سه قوه مقننه، مجریه و قضائیه را برعهده دارند. در واقع، کارگزاران یاران و کمک‌کنندگان به رهبرند. اگر کارگزاران جامعه، وظیفه خود را به درستی بشناسند و هم به درستی اجرا کنند، اعتماد مردم به حکومت، روز به روز افزایش می‌یابد. همچنین عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد. امیرالمؤمنین علی (ع) در این نوشته که به «عهدنامه مالک اشتر» مشهور است، چنان حکیمانه و عالمانه مسئولیت کارگزاران را بیان کرده که هر کس، آن را مطالعه کند، به عظمت فکر و درایت امیرالمؤمنین در کشورداری پی می‌برد. ایشان، در این نامه، وقتی وظیفه‌ای را بیان می‌کند، علت آن را هم برای مالک توضیح می‌دهد.

وظیفه کارگزار	علت پیشنهاد وظیفه
۱ مهربانی با همه مردم	مردم دو دسته‌اند: دسته‌ای برادر دینی تو (مسلمانان) و دسته‌ای نیز در آفرینش همانند تو (غیر مسلمانان)
۲ تلاش در کسب رضایت عموم مردم نه فقط رضایت خواص	با وجود رضایت عمومی، خشم خواص به تو آسیبی نمی‌رساند و با خشم عموم مردم رضایت خواص سودی نمی‌بخشد.
۳ دور کردن عیب‌جویان از خود	مردم عیب‌هایی دارند و مدیر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن آن‌ها بکوشد.
۴ انتخاب افراد مورد اطمینان برای تحقیق درباره وضع طبقات محروم و عمل برای رفع مشکلات آن‌ها	این گروه بیش از دیگران به عدالت نیازمندند.
۵ غافل نشدن از پیمان شکنی دشمن به هنگام پیمان بستن با آنان	دشمن گاهی از این راه تو را غافل گیر می‌کند.

تمرین‌های امتحانی

۱۱۳ + ضرورت تداوم مسئولیت‌های امام در عصر غیبت

- چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟
- طبق فرمایش پیامبر اکرم (ص) حال کسی که از پدر و مادر خود دور افتاده سخت‌تر از حال کسی است که به امامش دسترسی ندارد.
 - امام عصر (عج) در پاسخ یکی از یاران نزدیک به نام شیخ مفید فرمودند: «فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رُؤَاةِ حَدِيثِنَا»
 - در دوره غیبت، بنا به فرمان امام زمان (ع) و به نیابت از ایشان، «فقیهان» واجد شرایط، دو مسئولیت «مرجعیت دینی» و «رهبری و ولایت» را برعهده دارند.
 - تفقه یک روش رایج عقلی است یعنی انسان در امری که تخصص و مهارت ندارد، به متخصص آن مراجعه می‌کند.
 - پیامبر اکرم (ص) حال کسی که از امام خود دور افتاده است را به چه چیزی تشبیه نمودند و دلیل آن چیست؟
 - شان و منزلت و جایگاه معلم و آموزنده دانش در بیان پیامبر رحمت (ص) چیست؟
 - پیام برگرفته از آیه شریفه ﴿قُلُوا نَفَرٌ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ، لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ را بنویسید.
 - امام عصر (عج) در مورد رویدادهای مستحدثه و نو در فرایند زندگی مردم چه راه‌حلی را ارائه نمودند؟
 - در دوره غیبت، بنا به فرمان امام زمان (ع) و به نیابت از ایشان، «فقیهان» واجد شرایط، دو مسئولیت «مرجعیت دینی» و «رهبری و ولایت معنوی» را برعهده دارند و در حد توان، جامعه اسلامی را در مسیر اهداف الهی هدایت و رهبری می‌کنند.
 - مراجعه به کارشناس و متخصص پیروی یا تقلید نامیده می‌شود که یک روش رایج عقلی است.
 - یکی از یاران امام عصر (عج) به نام در مورد عصر غیبت از ایشان سؤال نمود.
 - در عصر غیبت «مرجعیت دینی» در شکل ادامه می‌یابد و «ولایت ظاهری» به صورت استمرار پیدا می‌کند.
 - تقلید در احکام دین به چه معناست؟
 - فقیه به چه کسانی گفته می‌شود و وظیفه مسلمانان در قبال ایشان چیست؟
 - مرجع تقلید و ولی فقیه چه کسانی هستند؟
 - «تفقه» را تعریف کنید.
 - در صورت عدم استمرار مسئولیت‌های مرجعیت دینی و ولایت ظاهری جامعه دچار چه آسیب‌هایی خواهد شد؟

[تهران - مدرسه مطهره - فروردین ۱۴۰۰]

[مشهر - نمونه دولتی علامه طباطبائی - فروردین ۱۴۰۰]

[تهران - مدرسه مطهره - فروردین ۱۴۰۰]

۱۱۴ + شرایط مرجع تقلید و راه‌های شناخت ایشان

۱۵ کدام یک از عبارات‌های زیر درست است؟

- (الف) تنها راه شناخت مرجع تقلید این است که از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتوانند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، بپرسیم.
 (ب) شناخت متخصص در احکام دین، مانند شناخت هر متخصص دیگر است.
 (ج) مرجع تقلید باید اهل علم باشد یعنی بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد.
 (د) مرجع تقلید علاوه بر تسلط به فقه باید عادل و باتقوا نیز باشد.

(۱) (الف)، (ج) (۲) (ب)، (د) (۳) (ج)، (د) (۴) (الف)، (ب)

۱۶ مشهور بودن فقیه در میان اهل علم از راه‌های شناخت فقیه واجد شرایط می‌باشد. [مشهور - نمونه‌روایتی علامه طباطبائی - فرادر ۹۸] درست ☐ نادرست ☐

۱۷ برای اینکه فقیه واجد شرایط را بشناسیم از چند نفر انسان مورد اعتماد و دارای علم در این زمینه باید سؤال کنیم؟

شرایط مرجع تقلید را بنویسید. [سمنان - شاهر - فرادر ۱۳۰۰]

۱۸ * زمان شناس بودن و علمیت در شرایط مرجع تقلید به چه معناست؟

۱۹ * راه‌های شناخت مرجع تقلید را بنویسید.

۲۰ * اگر کسی که به سن تکلیف رسیده است، مرجع تقلید خود را انتخاب نکند، اعمال وی چگونه خواهد بود؟ [سمنان - شاهر - فرادر ۱۳۰۰]

۲۱

۱۱۵ + شرایط ولی فقیه و چگونگی انتخاب ایشان

۲۲ کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟

- (الف) مقبولیت ولی فقیه به این معناست که شرایطی که دین به او اجازه رهبری مردم را داده است دارا باشد.
 (ب) رهبر در جامعه اسلامی می‌بایست زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به دست آورد.
 (ج) تشکیل نظام و حکومت اسلامی، بر دو پایه «مشروعیت» و «مقبولیت» استوار است.
 (د) شجاعت و قدرت روحی رهبر به این است که بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند.

(۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (د)

۲۳ از آنجا که مرجع تقلید بیان‌کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است انتخاب وی نمی‌تواند مانند انتخاب ولی فقیه باشد. درست ☐ نادرست ☐

۲۴ اداره جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان‌پذیر است؛ در غیر این صورت هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می‌آید.

درست ☐ نادرست ☐

۲۵ مردم کشور مادر زمان انقلاب اسلامی به شیوه‌ای و با حضور در اجتماعات و راهپیمایی‌های سراسری، رهبری را پذیرفتند

و با ایشان پیمان یاری بستند.

۲۶ تشکیل نظام و حکومت اسلامی، بر دو پایه و استوار است.

۲۷ چرا افراد نمی‌توانند به طور جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کنند؟ [ایلام - مدرسه خرازانگان - فرادر ۹۸]

چرا ولی فقیه باید «مقبولیت» داشته باشد؟ [مشهور - نمونه‌روایتی علامه طباطبائی - فرادر ۹۸]

۲۸ * نحوه انتخاب ولی فقیه در کشور ما به چه صورت بوده است؟

۲۹ * شرط بهره‌مندی از «شجاعت و قدرت روحی» در مورد ولی فقیه به چه معناست؟

۳۰ طبق قانون شخص ولی فقیه تا چه زمانی عهده‌دار این سمت خواهد بود؟

۳۱ شرایط ولی فقیه را نام ببرید.

۳۲ * غیر مستقیم بودن انتخاب ولی فقیه در کشور ما طبق قانون به چه معناست؟ [اهواز - نمونه‌روایتی امام علی (ع) - فرادر ۱۳۰۰]

۳۳

۱۱۶ + وظایف رهبر (ولی فقیه)

۳۴ کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟

- (الف) رهبر جامعه اسلامی می‌کوشد جامعه مطابق با دستورات دین اداره شود و مردم از مسیر قوانین الهی خارج نشوند.
 (ب) رهبر با ساده‌زیستی و دعوت مردم به آن، تلاش می‌کند عزت و استقلال کشور از دست نرود.
 (ج) رهبر جامعه اسلامی می‌تواند مال و ثروت را از طریق مشروع توسعه دهد.
 (د) از آنجا که اداره یک جامعه و رهبری آن به سوی پیشرفت و عدالت و تعالی، با بهره گرفتن از اندیشه‌های اندیشمندان و متخصصان میسر است، رهبر باید با مشورت با نخبگان تصمیم‌های لازم را بگیرد.

(۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (د)

۳۵ * تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه به عنوان یکی از وظایف رهبر در جامعه اسلامی را توضیح دهید.

۳۶ رهبر جامعه اسلامی می‌کوشد جامعه مطابق با اداره شود.

۳۷ * حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان به عنوان یکی از مسئولیت‌های رهبر را توضیح دهید.

۳۸ رهبر با دعوت مردم به و بستن تلاش می‌کند عزت و استقلال کشور از دست نرود.

بلند
یاسنج

جای
خالی

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

بلند
یاسنج

۳۹ تصمیم‌گیری براساس مشورت به عنوان یکی از مسئولیت‌های رهبر را توضیح دهید.

۴۰ اداره یک جامعه و رهبری آن به سوی پیشرفت و عدالت و تعالی، با بهره گرفتن از میسر است.

۴۱ برخی نهادهای مشاور رهبری را نام ببرید.

* ۴۲ ساده‌زیستی به عنوان یکی از وظایف رهبر در جامعه اسلامی را توضیح دهید.

۴۳ آیا رهبر اجازه دارد از راه‌های مشروع و قانونی اقدام به توسعه ثروت و مال‌اندوزی نماید؟

+ ۱۱۷ **مردم و رهبری (وظایف مردم)**

۴۴ چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟

الف) در نظام و حکومت اسلامی، مشارکت و همراهی مردم پایه و اساس پیشرفت است و بدون حضور و مشارکت آنان، حکومت اسلامی دستاوردی نخواهد داشت.

ب) تفرقه و پراکندگی، به سرعت یک حکومت را از پای درمی‌آورد و سلطه‌گران را بر کشور مسلط می‌کند.

ج) مردم باید با مشورت خود به رهبری، فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند.

د) ما باید بتوانیم به گونه‌ای عمل کنیم که بیشترین ضربه را به مستکبران و نقشه‌های تفرقه‌افکنانه آنان بزنیم و خود کمترین آسیب را ببینیم.

۱) چهار (۲) دو (۳) سه (۴) یک

وحدت و همبستگی اجتماعی به عنوان نخستین مسئولیت مردم در جامعه اسلامی را توضیح دهید.

..... به سرعت یک حکومت را از پای درمی‌آورد و سلطه‌گران را بر کشور مسلط می‌کند.

..... کشور را قوی می‌کند و به رهبری امکان می‌دهد که برنامه‌های اسلامی را به اجرا درآورد.

* ۴۸ استقامت و پایداری در برابر مشکلات به عنوان یکی از مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبر را توضیح دهید.

۴۹ از موارد مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبر استقامت و پایداری در برابر مشکلات است. [توران - مدرسه مطهره - فرادر ۱۳۰۰] ☐ درست ☐ نادرست

۵۰ مردم باید با فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند.

* ۵۱ افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی به عنوان یکی از مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبر را توضیح دهید.

۵۲ برای تصمیم‌گیری صحیح در برابر قدرت‌های ستمگر دنیا، ضروری است.

۵۳ معیارهای درستی و نادرستی عملکرد ما چیست؟

* ۵۴ یکی از مسئولیت‌های مردم در نظام اسلامی مشارکت در نظارت همگانی است. آن را توضیح دهید.

۵۵ همه ما باید ناظر بر فعالیت‌های اجتماعی باشیم و در صورت مشاهده گناه توسط هر کس، را با روش درست انجام دهیم.

۵۶ اگر گناهی در جامعه رواج پیدا کند، چه کسانی مسئول هستند؟

* ۵۷ نتیجه مشارکت مردم در نظارت همگانی چیست؟

* ۵۸ اولویت دادن به اهداف اجتماعی به عنوان یکی از مسئولیت‌های مردم در حکومت اسلامی را توضیح دهید.

۵۹ برای اولویت دادن به اهداف اجتماعی نمونه‌ای را ذکر کنید.

۶۰ خرید کالای ایرانی چه اثری در رونق تولید دارد؟

۱۱۸ **وظایف کارگزاران**

۶۱ کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟

الف) کارگزاران، همان مدیران و مسئولان جامعه‌اند که امروزه امور قوه‌های مقننه، مجریه و قضائیه را برعهده دارند.

ب) عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد.

ج) امام علی (ع) در مورد قرارداد بین مسلمانان فرمودند که از پیمان‌شکنی یکدیگر غافل نشوید و بر رعایت حقوق یکدیگر اهتمام ورزید.

د) یکی از توصیه‌های امام علی (ع) به مالک اشتر این بود که عیب‌جویان را از خود دور کند چرا که این کار سبب خشنودی عموم مردم می‌گردد.

۱) (ج)، (د) (۲) (الف)، (ب) (۳) (الف)، (ج) (۴) (ب)، (د)

۶۲ امام علی (ع) به مالک فرمودند نسبت به چه کسانی توجه ویژه‌ای داشته باشد و دلیل آن چیست؟

۶۳ دلیل امام علی (ع) برای اینکه نباید از پیمان‌شکنی دشمن غافل شد چه بود؟

۶۴ چرا امام علی (ع) به مالک اشتر فرمودند: «با همه مردم مهربان باش»؟

۶۵ مطابق عهدنامه مالک اشتر چرا رهبر جامعه باید عیب‌جویان را از خود دور کند؟

۶۶ در حکومت اسلامی کارگزاران چه کسانی هستند؟

* ۶۷ عملکرد درست کارگزاران چه اثری در جامعه خواهد داشت؟

* ۶۸ عملکرد غلط کارگزاران در جامعه اسلامی چه نتیجه‌ای خواهد داشت؟

[ایلام - مدرسه فرزادگان - فرادر ۹۸]

۶۹ یکی از رهنمودهای امام علی (ع) به مالک اشتر این بود که «تلاش در کسب رضایت عموم مردم نه فقط رضایت خواص» را سرمشق خود قرار دهد.

دلیل آن را بیان کنید.

● سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

- ۷۰ تفاوت انتخاب مرجع تقلید و ولایت فقیه را بیان کنید.
- ۷۱ مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبری را نام ببرید و یک مورد را توضیح دهید.
- ۷۲ کارگزاران چه کسانی هستند و نقش ایشان در حکومت اسلامی چیست؟
- ۷۳ با توجه به اینکه «فهم عمیق و تخصص در دین، مقدور همگان نیست.» کدام آیه شریفه، به رفع مشکل ناشی از این موضوع اشاره نموده است؟
- [زبان - دافل ۹۸]
- (۱) ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً، فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ...﴾
- (۲) ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾
- (۳) ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ...﴾
- (۴) ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾
- ۷۴ کدام مورد بر لزوم مراجعه به فقه در عصر غیبت حضرت حجة بن الحسن (ع) استدلال نموده است؟
- [ریاضی - قارج ۱۳۰۰]
- (۱) ﴿لِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ﴾
- (۲) ﴿لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ﴾
- (۳) ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً﴾
- (۴) ﴿فَإِنَّهُمْ حُبَّتْ عَلَيْهِمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ﴾
- ۷۵ ولی فقیه علاوه بر تخصص در فقه باید دارای چه شرایطی باشد تا مشروعیت پیدا کند و در غیر این صورت پیروی از دستورات وی چه حکمی دارد؟
- [ریاضی - دافل ۹۸]
- (۱) باتقوا، عادل و زمان شناس باشد - بنا به احتیاط جایز نیست.
- (۲) عادل بوده، حریص به دنیا نباشد - بنا به احتیاط جایز نیست.
- (۳) عادل بوده، حریص به دنیا نباشد - حرام است.
- (۴) باتقوا، عادل و زمان شناس باشد - حرام است.
- ۷۶ خرید کالای ایرانی که سبب رونق کارخانه‌های داخلی می‌شود، به کدام مسئولیت مردم نسبت به رهبر، اشاره دارد؟
- [تجربی - دافل ۹۹]
- (۱) اولویت دادن به اهداف اجتماعی
- (۲) استقامت و پایداری در برابر مشکلات
- (۳) افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی
- (۴) حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان
- ۷۷ از دیدگاه امیرالمؤمنین (ع) نکته مهم در هنگام پیمان بستن با دشمنان کدام است؟
- [هنر - دافل ۱۳۰۰]
- (۱) غفلت نکردن از پیمان شکنی دشمن و خودداری از شکست
- (۲) توجه داشتن به نیت دشمن از عهدنامه و خودداری از شکست
- (۳) غفلت نکردن از پیمان شکنی دشمن و جلوگیری از غافلگیری
- (۴) توجه داشتن به نیت دشمن از عهدنامه و جلوگیری از غافلگیری
- ۷۸ کدام مورد شرط اختصاصی مرجع تقلید است و مشروعیت رهبری جامعه اسلامی از مفهوم کدام آیه شریفه استنباط می‌شود؟
- [تجربی - دافل ۱۳۰۰]
- (۱) اعلم بودن - ﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ﴾
- (۲) عادل بودن - ﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ﴾
- (۳) عادل بودن - ﴿أَلَمْ آغْضُ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾
- (۴) اعلم بودن - ﴿أَلَمْ آغْضُ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾
- ۷۹ از آیه شریفه ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً...﴾ کدام مورد استنباط می‌شود؟
- [انسانی - دافل ۱۳۰۰]
- (۱) وجوب کفایی فراگیری فقه و فهم تخصصی احکام دین
- (۲) آشنا کردن مردم با وظایف دینی خود و بیان احکام دین برای آن‌ها
- (۳) وجوب تلاش همگانی برای تحقق مرجعیت دینی و فهم عمیق دانش دین
- (۴) اختصاص اعزام گروهی از مؤمنان برای فهم تخصصی احکام دین به عصر غیبت

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۷۰	۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷۶	۷۷	۷۸	۷۹
کد مفاهیم کلیدی	۱۱۵	۱۱۷	۱۱۸	۱۱۳	۱۱۳	۱۱۵	۱۱۷	۱۱۸	۱۱۴	۱۱۳

۱ [۱۱۳] گزینه «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) پیامبر اکرم (ص) فرمود: «حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد، سخت‌تر از حال یتیمی است که پدر از دست داده است.»
ب) امام عصر (عج) عبارت مذکور را در پاسخ به یکی از یاران خود به نام اسحاق بن یعقوب فرمود.

د) عبارت مذکور در مورد «تقلید» است نه تفقه.

۲ [۱۱۳] ایشان فرمودند: «حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد، سخت‌تر از حال یتیمی است که پدر از دست داده است؛ زیرا چنین شخصی، در مسائل زندگی، حکم و نظر امام را نمی‌داند.»

۳ [۱۱۳] پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «اگر یکی از پیروان ما که به علوم و دانش ما آشناست، وجود داشته باشد، باید دیگران را که به احکام ما آشنا نیستند، راهنمایی کند و دستورات دین را به آن‌ها آموزش دهد. در این صورت، او در بهشت با ما خواهد بود.»

۴ [۱۱۳] ۱- بسته نبودن راه هدایت و مرجعیت دینی در عصر غیبت یا در زمان عدم دسترسی به امام به دلیل وجود فقها به عنوان هدایتگران از جانب خداوند و ۲- وجوب کفایی فراگیری فقه و فهم تخصصی احکام دین

۵ [۱۱۳] ایشان فرمودند: «وَ أَمَّا الْحَوَادِثُ الْوَاقِعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى زُوَاةِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حَجَّتِي عَلَيْكُمْ وَ أَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ؛ و در مورد رویدادهای زمان به راویان حدیث ما رجوع کنید که آنان حجت من بر شمایند و من حجت خدا بر آن‌ها می‌باشم.»

۶ [۱۱۳] نادرست؛ ولایت معنوی توسط شخص امام زمان (عج) انجام می‌پذیرد و این وظیفه ولایت ظاهری است که توسط فقها صورت می‌پذیرد.

۷ [۱۱۳] درست

۸ [۱۱۳] اسحاق بن یعقوب - رویدادهای جدید

۹ [۱۱۳] مرجعیت فقیه - ولایت فقیه

۱۰ [۱۱۳] تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص دین است. چنین فقیه‌ی را مرجع تقلید می‌نامند.

۱۱ [۱۱۳] افرادی که به معرفت عمیق در دین می‌رسند و می‌توانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات به دست آورند، «فقیه» نامیده می‌شوند. مسلمانان وظیفه دارند در زمان غیبت امامان یا عدم امکان دسترسی به ایشان، به این فقیهان مراجعه کنند.

۱۲ [۱۱۳] تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص دین است. چنین فقیه‌ی را مرجع تقلید می‌نامند. همچنین از میان این فقیهان کسی که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده‌دار حکومت می‌شود و قوانین الهی را در جامعه به اجرا درمی‌آورد. فقیه‌ی که این مسئولیت را برعهده می‌گیرد، ولی فقیه می‌گویند.

۱۳ [۱۱۳] تفقه، به معنای تلاش برای کسب معرفت عمیق است. خداوند در قرآن کریم دستور می‌دهد گروهی از مردم، وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق دین کنند و به «تفقه» در دین بپردازند تا پس از کسب علم به شهرهای خود بروند و قوانین اسلام را به مردم بیاموزند.

۱۴ [۱۱۳] اگر «مرجعیت دینی» ادامه نیابد، یعنی تخصصی نباشد که احکام دین را بداند و برای مردم بیان کند و پاسخگوی مسائل جدید مطابق با احکام دین نباشد، مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند. اگر «ولایت ظاهری» ادامه نیابد و حکومت اسلامی تشکیل نشود، نمی‌توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند مدیریت و پشتوانه حکومتی است، در جامعه به اجرا درآورد.

۱۵ [۱۱۴] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) برای شناخت مرجع تقلید علاوه بر راه مذکور، راه دیگری نیز هست و آن این که یکی از فقیهان، در میان اهل علم آن چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه، واجد شرایط است.
ج) اعلم بودن فقیه یعنی از میان فقها از همه عالم‌تر باشد.

۱۶ [۱۱۴] درست

۱۷ [۱۱۴] حداقل دو نفر

۱۸ [۱۱۴] ۱- باتقوا باشد. ۲- عادل باشد. ۳- زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد. ۴- اعلم باشد؛ یعنی از میان فقها از همه عالم‌تر باشد.

۱۹ [۱۱۴] زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد. اعلم باشد؛ یعنی از میان فقها از همه عالم‌تر باشد.

۲۰ [۱۱۴] ۱- از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتواند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، بپرسیم. ۲- یکی از فقیهان، در میان اهل علم آن چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه، واجد شرایط است.

۲۱ [۱۱۴] ۱- این شخص ممکن است نسبت به اصل موضوع بی‌توجه باشد و به دنبال آن نرود که اعمال خود را به نحو صحیح انجام دهد. این بی‌مبالایی سبب می‌شود که او نتواند راه رستگاری را ببیند و خطاها و گناهانی را مرتکب می‌شود که به علت کوتاهی وی در انجام دادن احکام بوده است.

۲- این شخص، ممکن است نسبت به اصل موضوع و عمل به احکام اسلامی توجه داشته باشد و بخواهد به آن‌ها عمل کند اما مرجع تقلید را انتخاب نکند. او باید به گونه‌ای عمل کند که مطمئن باشد کارهای خود را مطابق با دستورات الهی انجام می‌دهد؛ یعنی باید به کیفیت عمل به احتیاط آشنا باشد؛ مثلاً، اگر عده‌ای از مجتهدان عملی را حرام می‌دانند و عده‌ای دیگر آن را حرام نمی‌دانند، آن عمل را انجام ندهد و اگر عده‌ای از مجتهدان عملی را واجب می‌دانند و برخی مستحب، آن را حتماً انجام دهد.

روشن است که حالت اول به سرپیچی از احکام الهی می‌انجامد و حالت دوم شرایط سختی را پیش می‌آورد که عملاً کمتر کسی می‌تواند این وضع را ادامه دهد. بنابراین، تنها راه ممکن آن است که یا شخص، خود در احکام اسلامی متخصص باشد یا از متخصص در احکام بپرسد و از وی تقلید کند.

۲۲ [۱۱۵] گزینه «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) مقبولیت ولی فقیه به این است که باید از جانب مردم پذیرفته شده باشد تا بتواند کشور را اداره کند و به پیش ببرد.

د) شجاعت و قدرت روحی رهبر بدین معناست که بدون ترس و واهمه، در برابر زیاده‌خواهی دشمنان بایستد. در اجرای احکام دین از کسی ترسد و با قدرت، در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند.

۳۸ [۱۱۶] استقامت و پایداری - راه‌های سلطه

۳۹ [۱۱۶] از آنجا که اداره یک جامعه و رهبری آن به سوی پیشرفت و عدالت و تعالی، با بهره گرفتن از اندیشه‌های اندیشمندان و متخصصان میسر است، رهبر باید با مشورت با نخبگان تصمیم‌های لازم را بگیرد. امروزه در جامعه ما، علاوه بر اشخاص، نهادهای مختلفی نیز هستند که به صورت پیوسته به رهبری مشورت می‌دهند. مانند مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مجلس شورای اسلامی، شورای عالی امنیت ملی، جامعه مدرسین حوزه علمیّه قم و شورای عالی حوزه‌های علمیه.

۴۰ [۱۱۶] اندیشه‌های اندیشمندان و متخصصان

۴۱ [۱۱۶] مجمع تشخیص مصلحت نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مجلس شورای اسلامی، شورای عالی امنیت ملی، جامعه مدرسین حوزه علمیّه قم و شورای عالی حوزه‌های علمیه.

۴۲ [۱۱۶] رهبر به دنبال توسعه مال و ثروت و تشکیل یک زندگی اشرافی و تجملاتی حتی از طریق مشروع نیست. اگرچه امروزه زندگی اشرافی رؤسای جمهور و پادشاهان، از قبیل داشتن خانه‌های گران قیمت، استفاده از بهترین سرویس‌ها و مبلان در خانه، استراحت و تفریح در زیباترین سواحل و جزایر دنیا، داشتن ده‌ها اتومبیل شیک، برگزاری مهمانی‌های پرهزینه و شرکت در مجالس لهو، با هزینه شخصی یا با استفاده از اموال عمومی، یک امر عادی است، اما رهبر با الگو قرار دادن اولیای دین، همواره یک زندگی ساده را دنبال می‌کند.

۴۳ [۱۱۶] خیر: رهبر به دنبال توسعه مال و ثروت و تشکیل زندگی اشرافی و تجملاتی حتی از طریق مشروع نیست.

۴۴ [۱۱۷] گزینه «۴»

بررسی عبارت نادرست:

ج) مردم باید با استقامت خود، فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند.

۴۵ [۱۱۷] همان‌طور که تفرقه و پراکندگی، به سرعت یک حکومت را از پای درمی‌آورد و سلطه‌گران را بر کشور مسلط می‌کند، همبستگی اجتماعی، کشور را قوی می‌کند و به رهبری امکان می‌دهد که برنامه‌های اسلامی را به اجرا درآورد.

۴۶ [۱۱۷] تفرقه و پراکندگی

۴۷ [۱۱۷] همبستگی اجتماعی

۴۸ [۱۱۷] هر کشوری در مسیر رسیدن به استقلال و کمال با مشکلات بزرگ و کوچکی روبه‌رو می‌شود؛ همان‌گونه که کشور ما از ابتدای انقلاب اسلامی مورد تهاجم دشمنان قرار گرفت. پس مردم باید با استقامت خود، فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند.

۴۹ [۱۱۷] درست

۵۰ [۱۱۷] استقامت خود

۵۱ [۱۱۷] برای تصمیم‌گیری صحیح در برابر قدرت‌های ستمگر دنیا، اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان، ضروری است. ما باید بتوانیم به گونه‌ای عمل کنیم که بیشترین ضربه را به مستکبران و نقشه‌های تفرقه‌افکنانه آنان بزنیم و خود کمترین آسیب را ببینیم. ناراحتی دشمنان از عمل ما یا خوشحالی و شادی آنان از رفتار ما، می‌تواند یکی از معیارهای درستی و نادرستی عملکرد ما باشد.

۵۲ [۱۱۷] اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان

۵۳ [۱۱۷] ناراحتی دشمنان از عمل ما یا خوشحالی و شادی آنان از رفتار ما

۲۳ [۱۱۵] نادرست؛ از آنجا که ولی فقیه بیان‌کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است انتخاب وی نمی‌تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد.

۲۴ [۱۱۵] درست

۲۵ [۱۱۵] مستقیم - امام خمینی (ره)

۲۶ [۱۱۵] مشروعیت - مقبولیت

۲۷ [۱۱۵] زیرا اداره جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان‌پذیر است؛ در غیر این صورت، هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می‌آید و این، یک امر روشن و بدیهی در تمام نظام‌های سیاسی دنیاست. پس، مردم در انتخاب ولی فقیه باید به صورت دسته‌جمعی اقدام کنند و فقیه‌ی را که شرایط رهبری دارد، با آگاهی و شناخت بپذیرند، به وی اعتماد و اطمینان کنند و رهبری جامعه را به وی بسپارند.

۲۸ [۱۱۵] ولی فقیه باید از جانب مردم پذیرفته شده باشد تا بتواند کشور را اداره کند و به پیش ببرد.

۲۹ [۱۱۵] مردم کشور ما در زمان انقلاب اسلامی به شیوه‌ای مستقیم و با حضور در اجتماعات و راهپیمایی‌های سراسری، رهبری امام خمینی (ره) را پذیرفتند و با ایشان پیمان یاری بستند. اکنون نیز بنا بر قانون اساسی، مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می‌کنند و آن خبرگان نیز از میان فقها آن کسی را که برای رهبری مردم شایسته‌تر تشخیص دهند، به جامعه اعلام می‌کنند. بر این مبنا بود که پس از رحلت امام خمینی (ره) حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مسئولیت رهبری جامعه را برعهده گرفتند.

۳۰ [۱۱۵] یعنی بدون ترس و واهمه، در برابر زیاده‌خواهی دشمنان بایستد. در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت، در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند.

۳۱ [۱۱۵] ولی فقیه تا وقتی رهبر جامعه است که شرایط (مشروعیت و مقبولیت) را داشته باشد. تشخیص این امر بر عهده مجلس خبرگان است.

۳۲ [۱۱۵] الف) مشروعیت: ۱- باتقوا باشد. ۲- عادل باشد. ۳- زمان شناس باشد. ۴- مدبر و مدبّر باشد. ۵- شجاعت و قدرت روحی داشته باشد. ب) مقبولیت: ولی فقیه باید از جانب مردم پذیرفته شده باشد تا بتواند کشور را اداره کند و به پیش ببرد. یعنی، فقیه باید نزد مردم جامعه خود، «مقبولیت» داشته باشد.

۳۳ [۱۱۵] بنا بر قانون اساسی، مردم ابتدا نمایندگان خبره خود را انتخاب می‌کنند و آن خبرگان نیز از میان فقها آن کسی را که برای رهبری مردم شایسته‌تر تشخیص دهند، به جامعه اعلام می‌کنند.

۳۴ [۱۱۶] گزینه «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) رهبر با دعوت مردم به استقامت و پایداری و بستن راه‌های سلطه، تلاش می‌کند عزت و استقلال کشور از دست نرود.

ج) رهبر به دنبال توسعه مال و ثروت و تشکیل یک زندگی اشرافی و تجملاتی حتی از طریق مشروع نیست.

۳۵ [۱۱۶] رهبر جامعه اسلامی می‌کوشد جامعه مطابق با دستورات دین اداره شود و مردم از مسیر قوانین الهی خارج نشوند.

۳۶ [۱۱۶] دستورات دین

۳۷ [۱۱۶] کشورهای بیگانه، به خصوص قدرت‌های بزرگ، همواره در صدد سلطه بر کشورهای دیگرند و از روش‌های مختلف برای رسیدن به این هدف استفاده می‌کنند. یکی از روش‌های آنان فشار اقتصادی و روانی است. رهبر با دعوت مردم به استقامت و پایداری و بستن راه‌های سلطه، تلاش می‌کند عزت و استقلال کشور از دست نرود.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۷۰ [۱۱۵] از آنجا که ولی فقیه، بیان‌کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است، انتخاب وی نمی‌تواند مانند انتخاب مرجع تقلید باشد؛ یعنی نمی‌شود که هر کس به طور جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کند؛ زیرا اداره جامعه تنها با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان‌پذیر است؛ در غیر این صورت، هرج و مرج و تفرقه و پراکندگی پیش می‌آید و این، یک امر روشن و بدیهی در تمام نظام‌های سیاسی دنیا است. در حالیکه انتخاب مرجع تقلید کاملاً شخصی است و می‌توان در جامعه چندین مرجع تقلید را مشاهده نمود.

۷۱ [۱۱۷] ۱- وحدت و همبستگی اجتماعی، ۲- استقامت و پایداری در برابر مشکلات، ۳- افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی، ۴- مشارکت در نظارت همگانی، ۵- اولویت دادن به اهداف اجتماعی

استقامت و پایداری در برابر مشکلات: هر کشوری در مسیر رسیدن به استقلال و کمال با مشکلات بزرگ و کوچکی روبه‌رو می‌شود؛ همان‌گونه که کشور ما از ابتدای انقلاب اسلامی مورد تهاجم دشمنان قرار گرفت. پس مردم باید با استقامت خود، فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند. ۷۲ [۱۱۸] کارگزاران، همان مدیران و مسئولان جامعه‌اند که امروزه امور سه‌قوه مقننه، مجریه و قضائیه را برعهده دارند؛ در واقع، کارگزاران یاران و کمک‌کنندگان به رهبرند. اگر کارگزاران جامعه، وظیفه خود را به درستی بشناسند و هم به درستی اجرا کنند، اعتماد مردم به حکومت، روز به روز افزایش می‌یابد. همچنین عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد.

۷۳ [۱۱۳] گزینه «۱» دستور به ﴿فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ، لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ...﴾ یعنی امر به اعزام گروهی از مردم برای کسب علم دین و آموزش آن به دیگران ناظر بر حل این موضوع است.

۷۴ [۱۱۳] گزینه «۴» طبق فرمایش امام زمان (عج) وظیفه همگان در عصر غیبت رجوع به فقها است چرا که آن‌ها حجت امام زمان (ع) بر ما هستند.

۷۵ [۱۱۵] گزینه «۴» حکومت و رهبری فقهی که شرایط مذکور را دارد، مشروع است؛ یعنی دین به او اجازه رهبری مردم را داده است. در غیر این صورت، پیروی از دستورات وی حرام است.

۷۶ [۱۱۷] گزینه «۱» ۷۷ [۱۱۸] گزینه «۳» امیرالمؤمنین علی (ع) در عهدنامه مالک اشتر می‌فرماید: «اگر با دشمن پیمان بستی از پیمان شکنی دشمن غافل نباش، که دشمن گاهی از این راه تو را غافل گیر می‌کند.» ۷۸ [۱۱۴] و [۱۱۵] گزینه «۱»

کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانونشان برگرفته از فرمان الهی نیست، «طاغوت» نامیده می‌شوند. پذیرش حکومت «طاغوت» و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است. بنابراین، لازم است در جامعه، حکومتی وجود داشته باشد که «طاغوتی» نباشد؛ یعنی مورد پذیرش خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

۷۹ [۱۱۳] گزینه «۱» ترجمه آیه: «و نمی‌شود که مؤمنان، همگی [برای آموزش دین] اعزام شوند، پس چرا از هر گروهی، جمعی از آن‌ها اعزام نشوند تا دانش دین را [به طور عمیق] بیاموزند و...»

۵۴ [۱۱۷] براساس فرمان خداوند، همه افراد جامعه اسلامی نسبت به یکدیگر مسئول‌اند و مانند سوارشدگان در یک کشتی‌اند. اگر گناهی در جامعه رواج پیدا کند، فقط گناهکاران عذاب نمی‌شوند؛ بلکه همه کسانی که در برابر انجام گناه در جامعه سکوت کرده‌اند نیز باید پاسخگو باشند. بنابراین، همه ما باید ناظر بر فعالیت‌های اجتماعی باشیم و در صورت مشاهده گناه توسط هر کس، وظیفه امر به معروف و نهی از منکر را با روش درست انجام دهیم. این مشارکت سبب می‌شود که رهبر، همه افراد جامعه را پشتیبان خود بداند و هدایت جامعه به سمت انجام وظایف اسلامی برای رهبر آسان‌تر شود.

۵۵ [۱۱۷] وظیفه امر به معروف و نهی از منکر ۵۶ [۱۱۷] فقط گناهکاران عذاب نمی‌شوند؛ بلکه همه کسانی که در برابر انجام گناه در جامعه سکوت کرده‌اند نیز باید پاسخگو باشند.

۵۷ [۱۱۷] این مشارکت سبب می‌شود که رهبر، همه افراد جامعه را پشتیبان خود بداند و هدایت جامعه به سمت انجام وظایف اسلامی برای رهبر آسان‌تر شود. ۵۸ [۱۱۷] در برخی موارد که اهداف و آرمان‌های اجتماعی در برابر منافع فردی قرار می‌گیرند، باید بتوانیم از منافع فردی خود بگذریم و برای اهداف اجتماعی تلاش کنیم؛ مثلاً خرید کالای ایرانی سبب می‌شود که کارخانه‌های داخلی به تولید خود ادامه دهند و مانع بیکاری صدها هزار کارگر شوند. این عمل، به طور غیر مستقیم سبب کاهش بیکاری شده و کمک خوبی به حکومت و رهبری است که بتوانند در اداره جامعه موفق‌تر باشند.

۵۹ [۱۱۷] خرید کالای ایرانی ۶۰ [۱۱۷] این امر سبب می‌شود که کارخانه‌های داخلی به تولید خود ادامه دهند و مانع بیکاری صدها هزار کارگر شوند. این عمل، به طور غیر مستقیم سبب کاهش بیکاری شده و کمک خوبی به حکومت و رهبری است که بتوانند در اداره جامعه موفق‌تر باشند.

۶۱ [۱۱۸] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) امام علی (ع) در مورد پیمان بستن با دشمنان فرمودند که از پیمان شکنی دشمن غافل نباش؛ که دشمن گاهی از این راه تو را غافل گیر می‌کند. د) علت دور کردن عیب‌جویان این است که در نهایت مردم عیب‌هایی دارند و مدیر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن آن‌ها بکوشد. ۶۲ [۱۱۸] فقیران و محرومان - زیرا این گروه بیش از دیگران به عدالت نیازمندند.

۶۳ [۱۱۸] چرا که دشمن گاهی از این راه تو را غافل گیر می‌کند. ۶۴ [۱۱۸] زیرا مردم دو دسته‌اند: دسته‌ای برادر دینی مالک (مسلمانان) و دسته‌ای نیز در آفرینش همانند مالک (غیر مسلمانان) ۶۵ [۱۱۸] زیرا مردم عیب‌هایی دارند و مدیر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن آن‌ها بکوشد.

۶۶ [۱۱۸] همان مدیران و مسئولان جامعه‌اند که امروزه امور سه‌قوه مقننه، مجریه و قضائیه را برعهده دارند. در واقع، کارگزاران یاران و کمک‌کنندگان به رهبرند. ۶۷ [۱۱۸] اگر کارگزاران جامعه، وظیفه خود را به درستی بشناسند و هم به درستی اجرا کنند، اعتماد مردم به حکومت، روز به روز افزایش می‌یابد. ۶۸ [۱۱۸] عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد.

۶۹ [۱۱۸] ایشان فرمودند: «با وجود رضایت عمومی، خشم خواص به تو آسیبی نمی‌رساند و با خشم عموم مردم رضایت خواص سودی نمی‌بخشد.»

مفاهیم کلیدی

- ۱۱۹ + عزت و ذلت
 ۱۲۰ + راه‌های تقویت عزت
 ۱۲۱ اسوه‌های عزت در برابر ستمگران
 ۱۲۲ تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست
 ۱۲۳ + خود عالی و خود دانی
 ۱۲۴ روابط علت و معلولی عزت و ذلت

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلدیوم بلدنیوم

۱۱۹ چه تعداد از عبارات‌های زیر نادرست است؟

- عزت از صفاتی است که قرآن کریم بیش از ۹۵ بار خداوند را بدان توصیف کرده است.
 - وقتی می‌گویند خداوند «عزیز» است، معنایش این است که کسی نمی‌تواند او را مغلوب کند و در اراده او نفوذ نماید.
 - مطابق آیات قرآن کریم «برای کسانی که نیکوکاری پیشه کردند، پاداشی نیک و به همان اندازه است و بر چهره آنان غبار خواری و ذلت نمی‌نشیند».
 - انسان ذلیل کسی است که در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می‌دهد و هر فرمانی را می‌پذیرد و تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود.

(۱) دو (۲) سه (۳) یک (۴) چهار

۱۲۰ راه‌های تقویت عزت نفس را نام برده و یکی را توضیح دهید.

۱۲۱ کدام یک از عبارات‌های زیر درست است؟

(الف) امام حسین (ع) هنگامی که در محاصره طاق‌فرسای مشرکان مکه بود و بزرگان مکه که به او وعده ثروت و قدرت و ریاست بر مکه می‌دادند، نپذیرفت و علیه یزید قیام نمود.

(ب) حضرت زینب (س)، خواهر شجاع امام حسین (ع) عزت‌مندانه پاسخ جمله تحقیرآمیز یزید بن معاویه، حاکم کوفه را داد و فرمود: «[در این واقعه] جز زیبایی ندیدم».

(ج) پیشوایان ما با تکیه بر بندگی خداوند و پیوند با او توانستند در سخت‌ترین شرایط، عزت‌مندانه زندگی کنند و هیچ‌گاه تن به ذلت و خواری ندهند.

(د) پیامبر (ص) فرمودند: «اگر اینان خورشید را دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست برنمی‌دارم و تسلیم نمی‌شوم».

(۱) (الف)، (ب) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (د) (۴) (ج)، (د)

۱۲۲ بهترین دوران برای پاسخ منفی دادن به تمایلات گاه و بی‌گاه انسان چه زمانی است؟ چرا؟

۱۲۳ کدام یک از عبارات‌های زیر نادرست است؟

(الف) تمایلات بُعد حیوانی در ذات خود بد نیستند، اما نسبت به بُعد معنوی و الهی، بسیار ناچیز و پایین‌ترند پس باید آن‌ها را ترک نمود.

(ب) نفس لّوامه از ما می‌خواهد فقط به تمایلات بُعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم.

(ج) کسی که در مقابل دیگران تن به ذلت می‌دهد، ابتدا در مقابل تمایلات پست درون خود شکست خورده و تسلیم شده و سپس مغلوب زورگویان و قدرتمندان گردیده است.

(د) تحقیقات نشان می‌دهد که اکثر مجرمان و گناهکاران افرادی فاقد عزت نفس هستند یا عزت نفس بسیار پایینی دارند.

(۱) (ب)، (د) (۲) (الف)، (ب) (۳) (ج)، (د) (۴) (الف)، (ج)

۱۲۴ کدام یک از عبارات‌های زیر درست است؟

(الف) فقری که دارای عزت نفس نباشد گدایی نمی‌کند. او، ابتدا در نظر دیگران کوچک شده و سپس گدایی می‌کند.

(ب) انسان عزیز در برابر مردم شکست‌ناپذیر و در برابر ظالم و ستمگر نفوذپذیر است.

(ج) جوانی که عزت نفس دارد، در برابر شهوت نمی‌شکند.

(د) ذلت نفس خاستگاه شکستن پیمان با خدا و سستی در عزم و تصمیم است.

(۱) (ب)، (د) (۲) (الف)، (ب) (۳) (ج)، (د) (۴) (الف)، (ج)

پاسخ

[۱۱۹] گزینه «۳»

[۱۲۱] گزینه «۴»

[۱۲۳] گزینه «۲»

[۱۲۰] صفحه‌های ۱۴۰ و ۱۴۱ کتاب درسی

[۱۲۲] صفحه ۱۴۲ کتاب درسی

[۱۲۴] گزینه «۳»

۱۱۹ + عزّت و ذلّت

یکی از مهم‌ترین قدم‌ها در مسیر کمال، تقویت عزّت نفس است. عزّت از صفاتی است که قرآن کریم بیش از ۹۵ بار خداوند را بدان توصیف کرده است. معصومین بزرگوار این صفت را از ارکان فضایل اخلاقی دانسته‌اند که اگر در وجود ما شکل بگیرد، مانع بسیاری از زشتی‌ها خواهد شد. این درس را به شناخت این صفت اختصاص می‌دهیم تا با آگاهی بیشتر، برای کسب این فضیلت بکوشیم. عزّت به معنای «نفوذناپذیری» و «تسلیم نبودن» است. وقتی می‌گویند خداوند «عزیز» است، معنایش این است که کسی نمی‌تواند او را مغلوب کند و در اراده او نفوذ نماید. واژه «ذلّت» درست مقابل «عزّت» قرار دارد و به معنای نفوذپذیری و مغلوب و تسلیم بودن است. براساس تعاریف «انسان عزیز» کسی است که در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در مقابل هوی و هوس خویش می‌ایستد، مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود. او زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را حقیر و کوچک سازد، نمی‌رود. «انسان ذلیل» کسی است که در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می‌دهد و هر فرمانی را می‌پذیرد؛ همچنین تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود و هر کاری را که موافق هوی و هوس او باشد انجام می‌دهد، هر چند که آن کار روحش را به گناه آلوده کند.

آیه

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا...﴾ [سوره فاطر، آیه ۱۰]

ترجمه هر کس عزّت می‌خواهد [بداند] که هر چه عزّت است، از آن خداست.

پایام ۱- خداوند سرچشمه عزّت است. ۲- بندگی خداوند، راه کسب عزّت نفس

﴿لَّذِينَ أَحْسَنُوا الْخُسْنَىٰ وَ زِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ﴾ [سوره یونس، آیه ۲۶]

ترجمه برای کسانی که نیکوکاری پیشه کردند، پاداشی نیک و چیزی فزون‌تر است و بر چهره آنان غبار خواری و ذلّت نمی‌نشیند.

پایام ۱- نیکوکاری راه کسب عزّت نفس و دوری از ذلّت نفس ۲- پاداش مضاعف نیکوکاران: خداوند در ازای یک عمل نیک پاداش چند برابر می‌دهد. ۳- تشویق افراد به نیکی کردن به دیگران

﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ يَمْثِلُهَا وَ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ﴾ [سوره یونس، آیه ۲۷]

ترجمه آنان که بدی پیشه کردند، جزای بد به اندازه عمل خود می‌بینند و بر چهره آنان غبار ذلّت می‌نشیند.

پایام ۱- گنه‌کاری سبب ذلّت نفس و دوری از عزّت نفس ۲- سزای عادلانه بدکاران: خداوند در ازای یک عمل نادرست، سزا و عقوبت به همان میزان می‌دهد.

۱۲۰ + راه‌های تقویت عزّت

قرآن کریم و سیره معصومین راه‌هایی را برای تقویت عزّت نفس بیان می‌کنند

- ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک
- ۲- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

● شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

اگر کالای گران قیمتی، مانند طلا داشته باشیم، اما ارزش و قیمت آن را ندانیم، به آسانی فریب می‌خوریم و آن را به بهای اندک می‌فروشیم. اما اگر ارزش آن را بدانیم، آن را عزیز می‌شماریم و به قیمت واقعی می‌فروشیم و بهای معادل آن را به دست می‌آوریم. از همین رو خداوند جایگاه ما انسان‌ها را در خلقت بیان می‌کند و می‌فرماید:

آیه

ترجمه ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم. [سوره اسراء، آیه ۷۰]

پایام ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک از راه‌های تقویت عزّت، ۲- کرامت و برتری انسان نسبت به سایر مخلوقات

حدیث

همچنین خداوند خطاب به انسان فرموده است: «ای فرزند آدم، این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم.»

پایام ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک از راه‌های تقویت عزّت، ۲- برتری انسان‌ها بر سایر مخلوقات

خداوند به انسان وعده دیدار داده و بهشتی به وسعت همه انسان‌ها و زمین برایش آماده کرده است. بهشتی که در آن انسان به هر آرزویی که تمنا می‌کند، می‌رسد؛ حتی به آن زیبایی‌هایی که خودش نمی‌شناسد و خدا می‌داند، دست می‌یابد.

حدیث

امام علی (ع) می‌فرماید: «إِنَّهُ لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ فَلَا تَبِيعُوهَا إِلَّا بِهَا»

ترجمه همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس [خود را] به کمتر از آن نفروشید.

پیام ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک از راه‌های تقویت عزت، ۲- بهای انسان، برابر با بهشت موعود الهی است.

۲- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

خدایی که خالق تمام هستی است، سرچشمه و منبع همه قدرت‌ها و عزت‌هاست.

او وجود شکست‌ناپذیری است که هیچ‌کس توانایی ایستادن در برابر قدرت او را ندارد بنابراین، هر کس به دنبال عزت است، باید خود را به این سرچشمه وصل کند.

حدیث

امیرالمؤمنین علی (ع) در وصف انسان‌هایی که عزت خود را در بندگی خدا یافته‌اند، می‌فرماید: «خالق جهان در نظر آنان بزرگ است. در نتیجه، غیر خدا در نظرشان کوچک است.»

پیام ۱- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او از راه‌های تقویت عزت، ۲- وصف انسان‌هایی که عزت خود را در بندگی خدا یافته‌اند.

تکلم طبق این حدیث شریف کوچک شمردن غیر خدا تابع و معلول و نتیجه شناخت عظمت الهی است نه برعکس!!!

وقتی که انسان به چنین شناخت و ایمانی رسید، به طور طبیعی تسلیم خدا می‌شود، بندگی او را می‌پذیرد و در مقابل غیر خدا عزیز و تسلیم‌ناپذیر باقی می‌ماند.

حدیث

به همین جهت امیرالمؤمنین علی (ع) از ما می‌خواهد: «بندۀ کسی مثل خودت نباش، زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است.»

پیام ۱- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او از راه‌های تقویت عزت، ۲- عزت نفس عامل سربلندی، آزادگی و تسلیم نشدن در برابر غیر خدا

۱۲۱ اسوه‌های عزت در برابر ستمگران

پیشوایان ما با تکیه بر بندگی خداوند و پیوند با او توانستند در سخت‌ترین شرایط، عزت‌مندانه زندگی کنند و هیچ‌گاه تن به ذلت و خواری ندهند.

● نمونه‌هایی از عزت نفس پیشوایان

۱- پیامبر اکرم (ص) هنگامی که در محاصره طاقت‌فرسای مشرکان مکه بود و جز حضرت ابوطالب (ع) و حضرت خدیجه (س) و یارانی اندک و فقیر، پشتوانه‌ای نداشت، به بزرگان مکه که به او وعده ثروت و قدرت و ریاست بر مکه می‌دادند، فرمود:

حدیث

«اگر اینان خورشید را دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست برنمی‌دارم و تسلیم نمی‌شوم.»

پیام عزت نفس پیامبر (ص) به عنوان یک الگو

۲- امام حسین (ع)، نوه گرامی و عزیز پیامبر (ص)، آنگاه که یزیدیان با بیش از سی هزار جنگجو، ایشان را محاصره کردند و از او خواستند که زیر بار بیعت با یزید برود، فرمود:

حدیث

«مرگ با عزت از زندگی با ذلت، برتر است.»

پیام ۱- عزت نفس امام حسین (ع) به عنوان الگو، ۲- بیان عزت‌مندانه امام حسین (ع) به هنگام محاصره سی هزار نفره همراه با رد پیشنهاد بیعت با یزید.

۳- حضرت زینب (س)، خواهر شجاع امام نیز پس از تحمل انبوه مصائب و سختی، که یکی از آن‌ها می‌تواند انسان را درهم شکند، عزت‌مندانه پاسخ جمله تحقیرآمیز عبیدالله بن زیاد، حاکم کوفه را داد وقتی که عبیدالله گفت: دیدی خدا چه بر سر خاندان شما آورد؟ حضرت زینب (س) با قدرت فرمود: «[در این واقعه] جز زیبایی ندیدم.»

۱۲۲ تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست

هر انسانی، در درون خود، گاه و بی‌گاه با تمایلات و خواسته‌هایی روبه‌رو می‌شود، که پاسخ مثبت دادن به آن‌ها، عزّت نفس را ضعیف می‌کند و انسان را به سوی **خواری و ذلّت** سوق می‌دهد.

حال اگر این پاسخگویی ادامه یابد، خواری و ذلّت انسان را احاطه می‌کند، به طوری که در برابر هر خواست نامشروع درونی و بیرونی مقاومت نمی‌کند و به سرعت تسلیم می‌شود. **نوجوانی و جوانی** بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به این تمایلات گاه و بی‌گاه است.

انسانی که در این دوره سنی به سر می‌برد، هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است و به تعبیر پیامبر اکرم (ص)، چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است.

یعنی گرایش به خوبی‌ها در او قوی‌تر است. بنابراین نوجوان و جوان، بهتر از هر آدمی می‌تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین کند و عزّت نفس خود را تقویت کند.

+ ۱۲۳ خود عالی و خوددانی

ممکن است پیرسید ریشه این تمایلات در وجود انسان چیست؟

این سؤال مناسبی است که پاسخ آن می‌تواند راهگشای ما برای رسیدن به عزّت و دوری از ذلّت باشد.

حقیقت این است که انسان دارای دو دسته از تمایلات است:

اول: تمایلات عالی و برتر (تمایلات بُعد روحانی): این تمایلات مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند و ما با رسیدن به این تمایلات احساس موفقیت و کمال می‌کنیم و از آن‌ها لذت می‌بریم.

مثال ۱- تمایل به دانایی، ۲- عدالت، ۳- شجاعت، ۴- حیا، ۵- ایثار، ۶- حُسن خلق!

دوم: تمایلات دانی (تمایلات بُعد حیوانی): این تمایلات مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی انسان است و وقتی به این تمایلات دست می‌یابیم، از آن‌ها لذت می‌بریم و خوشحال می‌شویم. انسان‌ها به طور طبیعی به این قبیل امور میل دارند و علاقه نشان می‌دهند، زیرا این‌ها لازمه زندگی در دنیا هستند و بدون آن‌ها نمی‌توان زندگی کرد یا زندگی سخت و مشکل می‌شود.

مثال ۱- تمایل به ثروت، ۲- شهرت، ۳- غذاهای لذیذ، ۴- زیورآلات، ۵- رفاه مادی!

تکلمه تمایلات بُعد حیوانی در ذات خود بد نیستند، اما نسبت به بُعد معنوی و الهی، بسیار ناچیز و پایین‌ترند و قابل مقایسه با آن تمایلات نیستند. تمایلات دانی زمانی بر می‌شوند آن‌گاه که انسان، این تمایلات را اصل و اساس زندگی قرار دهد و فقط در فکر رسیدن به آن‌ها باشد و از تمایلات الهی غافل بماند. هر و مرز توجه به این تمایلات را خدا می‌داند و خداوند با احکام خود پلنگی بهره‌مندی از این تمایلات را مشخص کرده تا انسان بتواند در عین بهره‌مندی از آن‌ها، به رشد و کمال واقعی خود برسد.

از این رو هر انسانی در درون خود با دو دعوت روبه‌روست:

۱- **دعوت عقل و وجدان «نفس لّوامة»:** نفس لّوامة از ما می‌خواهد در حد نیاز به تمایلات فروتر پاسخ دهیم و فرصتی فراهم کنیم که تمایلات معنوی و الهی در ما پرورش پیدا کند و آن زیبایی‌ها وجودمان را فرا بگیرند.

۲- **دعوت هوی و هوس «نفس اماره»:** نفس اماره از ما می‌خواهد فقط به تمایلات بُعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم. انسانی که به هوی و هوس پاسخ مثبت می‌دهد و تسلیم می‌شود، قدم در وادی ذلّت گذاشته و از راه رشد باز می‌ماند.

پس از این مرحله است که وقتی در برابر ستمگران و قدرتمندان قرار گرفت، زیر بار ذلّت می‌رود و تسلیم خواسته‌های آن‌ها هم می‌شود. بنابراین، کسی که در مقابل دیگران تن به ذلّت می‌دهد، ابتدا در مقابل تمایلات پست درون خود شکست خورده و تسلیم شده و سپس مغلوب زورگویان و قدرتمندان گردیده و تسلیم خواسته‌های آنان شده است.

تکلمه تحقیقات نشان می‌دهد که اکثر مجرمان و گناهکاران افرادی فاقد عزّت نفس هستند یا عزّت نفس بسیار پایینی دارند، در حالی که اکثر انسان‌های مفید و نیکوکار جامعه دارای عزّت نفس بالایی می‌باشند و کمتر مرتکب گناه می‌شوند.

۱۲۴ روابط علت و معلولی عزّت و ذلّت

- تسلیم و بندگی خداوند ← رسیدن به مقام عزّت نفس و دوری از خواری و تیرگی

- احساس حضور در پیشگاه خداوند ← عزّت نفس و دوری از گناه

- غفلت از خداوند ← ذلّت نفس و قرار گرفتن در دام گناهان

- عزّت نفس ← حفظ پیمان با خدا و باقی ماندن بر عزم و تصمیم

- ذلّت نفس ← شکستن پیمان با خدا و سستی در عزم و تصمیم

فقیری که دارای عزّت نفس باشد گدایی نمی‌کند. گدا، ابتدا خود را کوچک می‌کند و سپس گدایی می‌کند.

جوانی که عزّت نفس دارد، در برابر شهوت نمی‌شکند.

انسان عزیز در برابر ظالم و ستمگر شکست‌ناپذیر و در برابر مردم متواضع و فروتن است.

نمربین‌های امتحانی

عزت و ذلت ۱۱۹ +

کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟

- (الف) عزت از صفاتی است که قرآن کریم بیش از ۹۵ بار خداوند را بدان توصیف کرده است.
 (ب) انسان عزیز کسی است که تنها در مقابل هوی و هوس خویش می‌ایستد، مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود.
 (ج) در آیات قرآن کریم عبارت ﴿وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ﴾ وعده خداوند به کسانی است که ﴿الَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ﴾.
 (د) مطابق آیه شریفه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾ سرچشمه عزت خداست.

(۱) (الف)، (ج) (۲) (ب)، (ج) (۳) (ب)، (د) (۴) (الف)، (د)

آیه ۲ * پیام آیه شریفه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا﴾ را بنویسید. [تهران - مدرسه مطهره - فردار ۱۳۰۰]

۳ آیه شریفه ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ﴾ را ترجمه کنید و بگویید سرانجام کسی که به دنبال خواسته‌های نامشروع برود چیست؟ [گهساران - مدرسه خرمزنگان - فردار ۱۳۰۰]

۴ با توجه به آیه شریفه ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ﴾ راه‌های دستیابی به عزت را بیان کنید.

[مشهر - نمونه‌دولتی علامه طباطبائی - فردار ۹۸]

۵ * آیه شریفه ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ﴾ دربردارنده چه پیام‌هایی در ارتباط با عزت نفس می‌باشد؟

۶ انسان عزیز در برابر هر کس که بخواد او را به ذلت بکشاند نمی‌شود.

۷ اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

(الف) عزت:

(ب) ذلت:

۸ * اینکه می‌گویند خداوند «عزیز» است به چه معناست؟

۹ ویژگی انسان عزیز و ذلیل را مقایسه کنید.

راه‌های تقویت عزت ۱۲۰ +

کدام یک از عبارات زیر درست است؟

- (الف) وقتی انسان عزت خود را در بندگی خدا یافت، به طور طبیعی تسلیم خدا می‌شود و در مقابل غیر خدا عزیز و تسلیم‌ناپذیر باقی می‌ماند.
 (ب) اگر ارزش چیزی را بدانیم، آن را عزیز می‌شماریم و به قیمت واقعی می‌فروشیم و بهای معادل آن را به دست می‌آوریم.
 (ج) امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «بندۀ کسی مثل خودت نباش، زیرا خداوند تو را برای بندگی کردن برای خودش آفریده است.»
 (د) عبارت «فَلَا تَبِعُوهَا إِلَّا بِهَا» مقدمه عبارت «إِنَّهُ لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ» است.

(۱) (الف)، (د) (۲) (ب)، (ج) (۳) (ج)، (د) (۴) (الف)، (ب)

۱۱ * شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک به عنوان یکی از راه‌های تقویت عزت نفس را توضیح دهید.

۱۲ * عبارت قرآنی «ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم ... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.» ناظر بر کدام یک از راه‌های تقویت عزت نفس است؟

۱۳ حدیث شریف: «إِنَّهُ لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ فَلَا تَبِعُوهَا إِلَّا بِهَا» ناظر بر چه مفاهیمی است؟

۱۴ * توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او از راه‌های تقویت عزت نفس را توضیح دهید.

۱۵ عبارت «خالق جهان در نظر آنان بزرگ است.» در فرمایش امام علی (ع) مقدمه‌ای برای بیان چه نتیجه‌ای است؟

۱۶ چرا امام علی (ع) فرمودند: «بندۀ کسی مثل خودت نباش»؟

اسوه‌های عزت در برابر ستمگران ۱۲۱

کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟

- (الف) پیامبر اکرم (ص) هنگامی که در محاصره طاق فرسای مشرکان مکه بود جز حضرت ابوطالب (ع) و حضرت فاطمه (س) پشتوانه‌ای نداشت.
 (ب) امام حسین (ع)، نوۀ گرامی و عزیز پیامبر (ص)، آنگاه که یزیدیان با بیش از سی هزار جنگجو، ایشان را محاصره کردند و از او خواستند که زیر بار بیعت با یزید برود، از این کار امتناع نمود.
 (ج) یکی از الگوهای برتر عزت نفس حضرت زینب (س)، خواهر شجاع امام حسین (ع) است که انبوه مصائب و سختی‌ها را در کربلا تحمل نمود.
 (د) عیدالله بن زیاد، حاکم کوفه به حضرت زینب (س) گفت: دیدی عملکرد برادرت چه بر سر خاندان شما آورد؟ حضرت زینب (س) فرمودند: جز

زیبایی ندیدم.

(۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (د)

۱۸ امام حسین (ع)، نوه گرامی و عزیز پیامبر (ص) آنگاه که بیش از سی هزار جنگجو ایشان را محاصره کردند و از او خواستند که زیر بار بیعت با یزید برود مقاومت نمود و نپذیرفت. درست نادرست

۱۹ جملات اسوه‌های عزّت در برابر ستمگران از کیست؟ کوتاه پاسخ
الف) «مرگ با عزّت از زندگی با ذلّت برتر است.»
ب) «من در این واقعه جز زیبایی ندیدم.»

۲۰ این سخن از کیست؟ آن را توضیح دهید. «اگر اینان خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست بر نمی‌دارم و تسلیم نمی‌شوم.» بلند پاسخ

۲۱ * الگو بودن خواهر امام حسین (ع) در عزّت نفس را توضیح دهید.

۱۲۲ تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست

چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟ چند گزینه‌ای

الف) هر انسانی، در درون خود، با تمایلات و خواسته‌هایی روبه‌رو می‌شود، که پاسخ مثبت دادن به آن‌ها، عزّت نفس را ضعیف می‌کند و انسان را به سوی خواری و ذلّت سوق می‌دهد.

ب) نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به تمایلات گاه و بی‌گاه نفسانی انسان است.

ج) به تعبیر پیامبر اکرم (ص)، انسانی که دارای عزّت نفس بالاتری است به آسمان نزدیک‌تر است.

د) نوجوان و جوان، بهتر از هر آدمی می‌تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین کند و عزّت نفس خود را تقویت کند.

۱) سه (۲) چهار (۳) یک (۴) دو

پیامبر اکرم (ص) فرمودند: به آسمان نزدیک‌تر است. جای خالی

چگونه می‌توان در برابر تمایلات پست ایستادگی نمود؟ بلند پاسخ

۲۵ بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به تمایلات گاه و بی‌گاه انسان چیست؟ چرا؟

+ ۱۲۳ خود عالی و خود دانی

کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟ چند گزینه‌ای

الف) تمایلات عالی مانند تمایل به دانایی، شهرت، ثروت و ... مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند.

ب) تمایلات دانی مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی انسان است و وقتی به این تمایلات دست می‌یابیم، از آن‌ها لذت می‌بریم و خوشحال می‌شویم.

ج) تمایلات دانی در ذات خود بد نیستند، اما نسبت به بُعد معنوی و الهی یا همان تمایلات عالی بی‌ارزش می‌باشند.

د) نفس اماره از ما می‌خواهد فقط به تمایلات بُعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم.

۱) الف)، د) (۲) ب)، د) (۳) الف)، ج) (۴) ب)، ج)

هر انسانی در درون خویش با دو دعوت روبه‌رو می‌باشد. درست نادرست

۲۸ تمایلات دانی تمایلات بدی هستند که در هر صورت از حد تجاوز می‌کنند و مانع رشد تمایلات عالی می‌شوند. درست نادرست

[کپسارسان - مدرسه قهرزائگان - فرادر ۱۴۰۰]

۲۹ * گرایش به تمایلات پست و حیوانی را می‌نامند و گرایش به تمایلات معنوی نامیده می‌شود. جای خالی

۳۰ کسی که در مقابل دیگران تن به ذلّت می‌دهد، ابتدا در مقابل شکست خورده و تسلیم شده و سپس مغلوب زورگویان و قدرتمندان گردیده و تابع خواسته‌های آنان شده است.

۳۱ تحقیقات نشان می‌دهد که اکثر مجرمان و گناهکاران افرادی فاقد هستند.

۳۲ * تمایلات عالی مربوط به کدام بُعد وجودی انسان است و یک نمونه از آن‌ها را ذکر کنید. کوتاه پاسخ

[مشهور - نمونه‌روایتی علامه طباطبائی - فرادر ۹۸]

۳۳ هر انسانی در درون خویش با چند دعوت روبه‌روست؟ نام ببرید.

۳۴ * نفس لّوامه و نفس اماره را تعریف کنید. بلند پاسخ

[سمثان - شاهر - فرادر ۱۴۰۰]

۱۲۴ روابط علت و معلولی عزّت و ذلّت

کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟ چند گزینه‌ای

الف) احساس حضور در پیشگاه خداوند عامل عزّت نفس و دوری از گناه است.

ب) انسان عزیز در برابر ظالم و ستمگر شکست‌ناپذیر و در برابر مردم متواضع و فروتن است.

ج) عزّت نفس تابع حفظ پیمان با خدا و باقی ماندن بر عزم و تصمیم است.

د) تسلیم و بندگی خداوند در گرو رسیدن به مقام عزّت نفس و دوری از خواری و تیوگی است.

۱) الف)، ب) (۲) ج)، د) (۳) الف)، ج) (۴) ب)، د)

۳۶ فقری که دارای عزّت نفس باشد گدا، ابتدا خود را می‌کند و سپس گدایی می‌کند. جای خالی

الف) احساس حضور در پیشگاه خداوند:

ب) غفلت از خداوند:

ج) عزت نفس:

د) ذلت نفس:

• سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۳۸ قرآن کریم و سیره معصومین (ع) چه راه‌هایی برای تقویت عزت نفس بیان کرده‌اند؟

۳۹ عزت را تعریف کنید.

۴۰ غبار ذلت چه موقعی بر چهره انسان می‌نشیند و پیام کدام آیه شریفه حاکی از آن است؟

[ریاضی - خارج ۹۸]

(۱) جایگاه خود را نشناسد - ﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا...﴾

(۲) تسلیم هوئی و هوس شود - ﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا...﴾

(۳) جایگاه خود را نشناسد - ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا...﴾

(۴) تسلیم هوئی و هوس نشود - ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا...﴾

۴۱ اکنون که فهمیدیم به فرمایش امیرالمؤمنین (ع) «قدر و ارزش جان انسان بهشتی به وسعت همه آسمان‌ها و زمین است.» چه وظیفه‌ای داریم و چرا

[ریاضی - داخل ۱۳۰۰]

انسان عزیز غیر خدا را کوچک می‌بیند؟

(۱) فَلَا تَبِعُوهَا إِلَّا بِهَا - خالق جهان در نظر ایشان بزرگ است.

(۲) لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ - خالق جهان در نظر ایشان بزرگ است.

(۳) فَلَا تَبِعُوهَا إِلَّا بِهَا - خداوند فرزندان آدم را بر بسیاری مخلوقات برتری داده است.

(۴) لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ - خداوند فرزندان آدم را بر بسیاری مخلوقات برتری داده است.

۴۲ این سخن خداوند که به انسان فرموده است: «ای فرزند آدم، این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم» به کدام موارد اشاره دارد؟

[انسانی - داخل ۹۸]

(۱) راه‌های تقویت عزت - توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی آستان او

(۲) راه‌های تقویت عزت - شناخت ارزش انسان و نفروختن خویش به بهای اندک

(۳) ایستادگی در برابر تمایلات - توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی آستان او

(۴) ایستادگی در برابر تمایلات - شناخت ارزش انسان و نفروختن خویش به بهای اندک

[هنر - داخل ۹۸]

۴۳ برای حفظ عزت و دوری از ذلت، انسان چگونه باید تمایلات عالی و دانی خود را تنظیم نماید؟

(۱) تمایلات دانی بد نیستند اما توجه به آن‌ها نباید مانع رشد و شکوفایی تمایلات عالی گردد.

(۲) باید تمایلات دانی را رها نمود تا بتوانیم تمایلات عالی را سامان دهیم و به سعادت برسیم.

(۳) پس از تنظیم تمایلات عالی، باید تمایلات دانی را حتی‌المقدور برآورده ساخت تا آرامش یابیم.

(۴) باید حد و مرز تمایلات دانی توسط انسان مشخص گردد تا موجبات رشد تمایلات عالی فراهم شود.

[ریاضی - داخل ۱۳۰۰]

۴۴ کدام توصیه پیشوایان دین، راهکاری مناسب برای تحقق مفهوم آیه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ...﴾ در انسان است؟

(۱) ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست دارد.

(۲) خدایا ایام زندگی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.

(۳) برترین جهاد، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد.

(۴) اگر همه دنیا را به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو از دهان موری، خدا را نافرمانی کنم، نخواهم کرد.

۴۵ مفهوم مندرج در آیه شریفه ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْخُسْنَىٰ وَ زِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ﴾ با کدام عبارت قرآنی مورد تأکید قرار می‌گیرد؟

[انسانی - خارج ۱۳۰۰]

(۱) ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ﴾

(۲) ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا﴾

(۳) ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً﴾

(۴) ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
کد مفاهیم کلیدی	۱۲۰	۱۱۹	۱۱۹	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۳	۱۱۹	۱۱۹

۱ [۱۱۹] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) انسان عزیز کسی است که در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در مقابل هوی و هوس خویش می‌ایستد، مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود.

ج) در آیات قرآن کریم عبارت «وَلَا يَزْهَقُ وَجُوهُهُمْ قَتَرُوا لَا ذَلَّةَ» وعده خداوند به کسانی است که «لَلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى».

۲ [۱۱۹] ۱- خداوند، سرچشمه عزت است. ۲- بندگی خداوند، راه کسب عزت نفس

۳ [۱۱۹] و کسانی که بدی کردند، سزای بدی به همان میزان دارند و گرد خواری و ذلت چهره‌شان را می‌پوشاند - سرانجام چنین کسی ذلت است.

۴ [۱۱۹] دوری از گناهان و بدی‌ها

۵ [۱۱۹] نیکوکاری راه کسب عزت نفس است. ۲- خداوند به نیکوکاران پادشاه مضاعف و چند برابر عمل آن‌ها می‌دهد.

۶ [۱۱۹] تسلیم

۷ [۱۱۹] عزت به معنای «نفوذناپذیری» و «تسلیم نبودن» است. وقتی می‌گویند خداوند «عزیز» است، معنایش این است که کسی نمی‌تواند در اراده او نفوذ نماید و او را تسلیم خود کند. واژه «ذلت» درست مقابل «عزت» قرار دارد و به معنای نفوذپذیری و مغلوب و تسلیم بودن است.

۸ [۱۱۹] معنایش این است که کسی نمی‌تواند در اراده او نفوذ نماید و او را تسلیم خود کند.

۹ [۱۱۹] «انسان عزیز» کسی است که در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در مقابل هوی و هوس خویش می‌ایستد، مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود. او زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را حقیر و کوچک سازد، نمی‌رود. اما «انسان ذلیل» کسی است که در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می‌دهد و هر فرمانی را می‌پذیرد؛ همچنین تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود و هر کاری را که موافق هوی و هوس او باشد انجام می‌دهد، هر چند که آن کار روحش را به گناه آلوده کند.

۱۰ [۱۲۰] گزینه «۴»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ج) امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «بنده کسی مثل خودت نباش، زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است.»

د) عبارت «فَلَا تَتَّبِعُوها إِلَّا بِهَا» نتیجه عبارت «إِنَّهُ لَيْسَ لِأَنفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ» است.

۱۱ [۱۲۰] اگر کالای گران قیمتی، مانند طلا داشته باشیم، اما ارزش و قیمت آن را ندانیم، به آسانی فریب می‌خوریم و آن را به بهای اندک می‌فروشیم. اما اگر ارزش آن را بدانیم، آن را عزیز می‌شماریم و به قیمت واقعی می‌فروشیم و بهای معادل آن را به دست می‌آوریم. از همین رو خداوند جایگاه ما انسان‌ها را در خلقت بیان می‌کند. خداوند به انسان وعده دیدار داده و بهشتی به وسعت همه آسمان‌ها و زمین برایش آماده کرده است. بهشتی که در آن انسان به هر آرزویی که تمنا می‌کند، می‌رسد؛ حتی به آن زیبایی‌هایی که خودش نمی‌شناسد و خدا می‌داند، دست می‌یابد.

۱۲ [۱۲۰] شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

۱۳ [۱۲۰] ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک ۲- ارزش و بهای انسان، بهشت است.

۱۴ [۱۲۰] خدایی که خالق تمام هستی است، سرچشمه و منبع همه قدرت‌ها و عزت‌هاست. او وجود شکست‌ناپذیری است که هیچ‌کس توانایی ایستادن در برابر قدرت او را ندارد بنابراین، هر کس به دنبال عزت است، باید خود را به این سرچشمه وصل کند. وقتی که انسان به چنین شناخت و ایمانی رسید، به طور طبیعی تسلیم خدا می‌شود، بندگی او را می‌پذیرد و در مقابل غیر خدا عزیز و تسلیم‌ناپذیر باقی می‌ماند.

۱۵ [۱۲۰] در نتیجه، غیر خدا در چشم آنان کوچک است.

۱۶ [۱۲۰] زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است.

۱۷ [۱۲۱] گزینه «۴»

الف) پیامبر اکرم (ص) هنگامی که در محاصره طاق‌فرسای مشرکان مکه بود جز حضرت ابوطالب (ع) و حضرت خدیجه (س) پشتوانه‌ای نداشت.

د) عبیدالله بن زیاد، حاکم کوفه به حضرت زینب (س) گفت: «دیدنی خدا چه بر سر خاندان شما آورد؟» حضرت زینب (س) با قدرت فرمود: «[در این واقعه] جز زیبایی ندیدم.»

۱۸ [۱۲۱] درست

۱۹ [۱۲۱] الف) امام حسین (ع) - ب) حضرت زینب (س)

۲۰ [۱۲۱] پیامبر اکرم (ص) هنگامی که در محاصره طاق‌فرسای مشرکان مکه بود و جز حضرت ابوطالب (ع) و حضرت خدیجه (س) و یارانی اندک و فقیر، پشتوانه‌ای نداشت، به بزرگان مکه که به او وعده ثروت و قدرت و ریاست بر مکه می‌دادند، فرمودند: «اگر اینان خورشید را دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست بر نمی‌دارم و تسلیم نمی‌شوم.» یعنی اگر مشرکان به وعده‌های خود عمل کنند و ریاست مکه و قدرت و ثروت فراوان در اختیار پیامبر (ص) قرار دهند پیامبر (ص) از مأموریت خویش و راه حق و صحیح دست بر نمی‌دارد.

۲۱ [۱۲۱] حضرت زینب (س)، خواهر شجاع امام حسین (ع) نیز پس از تحمل انبوه مصائب و سختی، که یکی از آن‌ها می‌تواند انسان را درهم شکند، عزت‌مندانه پاسخ جمله تحقیرآمیز عبیدالله بن زیاد، حاکم کوفه را داد. عبیدالله گفت: «دیدنی خدا چه بر سر خاندان شما آورد؟» حضرت زینب (س) با قدرت فرمودند: «[در این واقعه] جز زیبایی ندیدم.»

۲۲ [۱۲۲] گزینه «۳»

بررسی عبارت نادرست:

ج) به تعبیر پیامبر اکرم (ص) کسی که در دوره نوجوانی و جوانی به سر می‌برد، به دلیل اینکه هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است، به آسمان نزدیک‌تر است.

۲۳ [۱۲۲] نوجوان و جوان

۲۴ [۱۲۲] هر انسانی، در درون خود، گاه و بی‌گاه با تمایلات و خواسته‌هایی روبه‌رو می‌شود، که پاسخ مثبت دادن به آن‌ها، عزت نفس را ضعیف می‌کند و انسان را به سوی خواری و ذلت سوق می‌دهد. حال اگر این پاسخگویی ادامه یابد، خواری و ذلت انسان را احاطه می‌کند، به طوری که در برابر هر خواست نامشروع درونی و بیرونی مقاومت نمی‌کند و به سرعت تسلیم می‌شود.

۴۰ [۱۱۹] گزینه «۴»؛ شناختن جایگاه امر ناپسندی است اما گناه نیست و باعث ذلت انسان نمی‌شود. آیه شریفه ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ...﴾ بیانگر انجام گناه توسط انسان است.

۴۱ [۱۲۰] گزینه «۱»؛ وظیفه انسان‌ها این است که خودشان را به چیزی جز بهشت نفروشند.

حضرت علی (ع) در وصف انسان‌هایی که عزت خود را در بندگی خدا یافته‌اند، فرمودند: «خالق جهان در نظر آنان عظیم است. در نتیجه، غیر خدا در چشم آنان کوچک است.»

۴۲ [۱۲۰] گزینه «۲»

۴۳ [۱۲۳] گزینه «۱»؛ دقت کنید که نباید تمایلات دانی را رها نمود چرا که تمایلات بدی نیستند و از طرف دیگر حد و مرز تمایلات دانی توسط انسان مشخص نمی‌شود و خداوند باید آن را معلوم کند.

۴۴ [۱۱۹] گزینه «۳»

۴۵ [۱۱۹] گزینه «۲»؛ ترجمه عبارت قرآنی در صورت سؤال: «برای کسانی که نیکوکاری پیشه کردند، پاداشی نیک و چیزی فزون‌تر است و بر چهره آنان غبار خواری و ذلت نمی‌نشیند.»

ترجمه عبارت قرآنی گزینه «۲»؛ «هر کس کار نیکی به جا آورد، ده برابر آن پاداش دارد، و هر کس کار بدی انجام دهد، جز به مانند آن، کیفر نخواهد دید؛ و ستمی بر آن‌ها نخواهد شد.»

یادداشت

نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به این تمایلات گاه و بی‌گاه است. انسانی که در این دوره سنی به سر می‌برد، هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه دار نشده است و به تعبیر پیامبر اکرم (ص) چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است. یعنی گرایش به خوبی‌ها در او قوی‌تر است. بنابراین نوجوان و جوان، بهتر از هر آدمی می‌تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین کند و عزت نفس خود را تقویت کند.

۲۵ [۱۲۳] نوجوانی و جوانی - زیرا انسانی که در این دوره سنی به سر می‌برد، هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه دار نشده است و به تعبیر پیامبر اکرم (ص) چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است. یعنی گرایش به خوبی‌ها در او قوی‌تر است. بنابراین نوجوان و جوان، بهتر از هر آدمی می‌تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین کند و عزت نفس خود را تقویت کند.

۲۶ [۱۲۳] گزینه «۲»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) تمایلات عالی مانند تمایل به دانایی، عدالت، شجاعت، حیا، ایثار، حُسن خلق و ... مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند.

ج) تمایلات دانی (بُعد حیوانی) در ذات خود بد نیستند، اما نسبت به بُعد معنوی و الهی، بسیار ناچیز و پایین‌ترند و قابل مقایسه با آن تمایلات نیستند.

۲۷ [۱۲۳] درست

۲۸ [۱۲۳] نادرست؛ تمایلات دانی در ذات خود بد نیستند و اگر حد آن‌ها رعایت شود، بسیار مناسب بوده و مانع رشد تمایلات عالی نمی‌شوند.

۲۹ [۱۲۳] خود دانی - خود عالی

۳۰ [۱۲۳] تمایلات پست درون خود

۳۱ [۱۲۳] عزت نفس

۳۲ [۱۲۳] بُعد معنوی و روح الهی انسان - ایثار، شجاعت

۳۳ [۱۲۳] دو دعوت - دعوت عقل و وجدان (نفس لّوامة) و دعوت هوئی و هوس (نفس اماره)

۳۴ [۱۲۳] نفس لّوامة یعنی نفس سرزنشگر از ما می‌خواهد در حد نیاز به تمایلات فروتر پاسخ دهیم و فرصتی فراهم کنیم که تمایلات معنوی و الهی در ما پرورش پیدا کند و آن زیبایی‌ها و وجودمان را فرا بگیرند. نفس اماره یعنی نفس امرکننده به بدی از ما می‌خواهد فقط به تمایلات بُعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم.

۳۵ [۱۲۴] گزینه «۳»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) احساس حضور در پیشگاه خداوند ثمره عزت نفس و دوری از گناه است.

ج) عزت نفس عامل حفظ پیمان با خدا و باقی ماندن بر عزم و تصمیم است.

۳۶ [۱۲۴] گدایی نمی‌کند - کوچک

۳۷ [۱۲۴] الف) عزت نفس و دوری از گناه، ب) ذلت نفس و قرار گرفتن در دام گناهان، ج) حفظ پیمان با خدا و باقی ماندن بر عزم و تصمیم، د) شکستن پیمان با خدا و سستی در عزم و تصمیم

• پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۳۸ [۱۲۰] ۱) شناخت ارزش خویش و نفروختن خود به بهای اندک

۲) توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

۳۹ [۱۱۹] عزت به معنای «نفوذناپذیری» و «تسلیم نبودن» است. وقتی می‌گویند خداوند «عزیز» است، معنایش این است که کسی نمی‌تواند در اراده او نفوذ نماید و او را تسلیم خود کند.

مفاهیم کلیدی

- ۱۲۵ + آیات ازدواج
 ۱۲۶ + شخصیت انسانی زن و مرد و نقش مکمل ایشان
 ۱۲۷ + آمادگی برای ازدواج
 ۱۲۸ + تقویت عفاف و پاکدامنی
 ۱۲۹ + توجه به اهداف ازدواج
 ۱۳۰ + انتخاب همسر و مسئولیت آینده
 ۱۳۱ + معیارهای همسر شایسته و راههای شناخت همسر
 ۱۳۲ + زمان ازدواج

آزمون تشخیصی مفاهیم کلیدی

بلد یودم بلد نیودم

چند مورد از عبارت های زیر نادرست است؟ ۱۲۵

- خانواده با پیوند زن و مرد به وجود می آید و با آمدن فرزندان کامل می شود.
 - آیه شریفه ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا﴾ ناظر بر رشد اخلاقی و معنوی است.
 - آیه شریفه ﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً﴾ بیانگر هدف رشد و پرورش فرزندان است.
 - با تولد فرزندان، زن و مرد، مادر و پدر بودن را تجربه می کنند و فرزندان را در دامن خود می پروراند.

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) یک

دلیل وجود تفاوت های بین زن و شوهر چیست؟ ۱۲۶

کدام یک از عبارت های زیر درست است؟ ۱۲۷

- الف) انسان با رسیدن به سن بلوغ و دوره جوانی وارد مرحله مسئولیت پذیری می شود.
 ب) انسان، با رسیدن به سن بلوغ این شایستگی را به دست می آورد که مخاطب خداوند قرار گیرد و بتواند زندگی خود را سامان دهد.
 ج) برنامه نخست برای ازدواج تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ است.
 د) برنامه دوم برای موفقیت در ازدواج شناخت معیارها و شاخص های همسر مناسب است.

(۱) الف)، (ج) (۲) ب)، (د) (۳) ج)، (د) (۴) الف)، (ب)

تقویت عفاف و پاکدامنی به عنوان نخستین برنامه ازدواج را توضیح دهید. ۱۲۸

چند مورد از عبارت های زیر درست است؟ ۱۲۹

- الف) ابتدایی ترین زمینه ازدواج، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است.
 ب) نیاز به انس با همسر اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می کند و آنان را به سوی تشکیل خانواده می کشاند.
 ج) اگر فردی از راه های نامشروع نیاز جنسی خود را برطرف کند، باز هم یک بی قراری و ناآرامی او را آزار می دهد که فقط با بودن در کنار همسر برطرف می شود.
 د) فرزند، ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آن هاست. آنان دوام وجود خود را در فرزند می بینند و از رشد و بالندگی او لذت می برند.

(۱) چهار (۲) سه (۳) یک (۴) دو

کدام یک از عبارت های زیر نادرست است؟ ۱۳۰

- الف) طبق مقررات اسلامی رضایت کامل دختر و پدرش برای ازدواج ضروری است.
 ب) فرمایش امام علی (ع) «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمِي وَ يُصِمُّ» ناظر بر پیامدهای علاقه شدید به چیزی است.
 ج) پدر و مادر به علت علاقه و محبت به فرزند، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می گیرند.
 د) پس از تعیین هدف ازدواج، شناخت ویژگی های روحی زن و مرد مطرح می شود.

(۱) ب)، (ج) (۲) الف)، (د) (۳) ب)، (د) (۴) الف)، (ج)

مهم ترین معیار همسر شایسته از نظر قرآن کریم چیست؟ سه معیار دیگر نیز نام برده و چگونگی تحقیق در مورد همسر آینده را بیان کنید. ۱۳۱

بلوغ عقلی و فکری و نشانه های آن را بیان کرده، با توجه به این نوع بلوغ توضیح دهید چه زمانی برای ازدواج مناسب است؟ ۱۳۲

پاسخ

- [۱۲۵] گزینه «۴»
 [۱۲۶] گزینه «۱»
 [۱۲۷] گزینه «۲»
 [۱۲۸] صفحه های ۱۵۱ و ۱۵۲ کتاب درسی
 [۱۲۹] گزینه «۲»
 [۱۳۰] صفحه های ۱۵۵ و ۱۵۶ کتاب درسی
 [۱۳۱] صفحه های ۱۵۴ و ۱۵۵ کتاب درسی
 [۱۳۲] صفحه های ۱۵۵ و ۱۵۶ کتاب درسی

۱۲۵ + آیات ازدواج

حدیث

رسول خدا (ص) فرمود: «هیچ بنایی نزد خدا محبوب تر از ازدواج نیست.»

پیام اهمیت ازدواج و تشکیل خانواده در اسلام

خانواده مقدس ترین بنای اجتماعی نزد خداست.

این بنا با پیوند زن و مرد به وجود می آید و با آمدن فرزندان کامل می شود.

با تولد فرزندان، زن و مرد، مادر و پدر بودن را تجربه می کنند و فرزندان را در دامن خود می پرورانند.

آیه

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ [سورة روم، آیه ۲۱]

ترجمه و از نشانه های خدا آن است که همسرانی از [نوع] خودتان برای شما آفرید تا با آن ها آرامش یابید و میان شما «دوستی» و «رحمت» قرار داد. همانا که در این مورد، نشانه هایی است برای کسانی که تفکر می کنند.

پیام ۱- تساوی منزلت زن و مرد ﴿مِنْ أَنْفُسِكُمْ﴾، ۲- انس با همسر ﴿لِتَسْكُنُوا﴾، ۳- مودت و رحمت، عامل بقا و تداوم آرامش در زندگی مشترک است.

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَفَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبَالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ﴾

[سورة نحل، آیه ۷۲]

ترجمه و خداوند برای شما همسرانی از [نوع] خودتان قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوادگانی نهاد و از پاکیزه ها به شما رزق و روزی داد. حال، آیا آنان به باطل ایمان می آورند و به نعمت الهی کفران می ورزند؟

پیام ۱- سنخیت میان زن و شوهر، از الطاف و حکمت های الهی، ۲- همسر وسیله آرامش و فرزند مایه امید است. ۳- خداوند با ازدواج هم نیازهای روحی و روانی و هم نیازهای مادی را تأمین می کند.

۱۲۶ + شخصیت انسانی زن و مرد و نقش مکمل ایشان

کلمات «انس»، «انسان»، «بنی آدم» و «ناس» در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد و هر آیه ای که با این کلمات همراه باشد، به زن و مرد، هر دو مربوط می شود؛ زیرا حقیقت انسان را روح می دهد و روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث.

زنان و مردان به عنوان افراد نوع بشر، استعدادها و ویژگی های فطری یکسان و هدف مشترکی دارند که با بهره گرفتن از آن ویژگی های فطری می توانند به آن هدف مشترک، یعنی قرب الهی و بهشت جاوید برسند.

زن و مرد افتلاخاتی از لحاظ جسمی دارند اما از نظر هرف زندگی و ویژگی های فطری مشترک اند.

خداوند، زن و مرد را به گونه ای آفریده که زوج یکدیگر باشند، یعنی در کنار هم قرار بگیرند و یکدیگر را کامل کنند.

زن و مرد اگرچه از نظر ویژگی های انسانی با هم مشترک هستند و خداوند برای هر دو هدف واحدی معین کرده است، اما از جهت «زن بودن» و «مرد بودن»، یعنی از نظر خصوصیات جسمی با هم متفاوت اند.

این تفاوت ها به گونه ای است که هر دو را به هم نیازمند کرده است، بدون اینکه یکی بر دیگری برتری داشته باشد. زیرا برتری هر کس نزد خداوند به تقواست که باید آن را در وجود خود پرورش دهد.

تفاوت های میان زن و مرد به جهت وظایف مختلفی است که خالق حکیم برعهده هر یک از زن و شوهر نهاده است تا هر کدام از آن ها بتوانند در زندگی مشترک و خانوادگی نقش های خاصی را برعهده بگیرند و یک خانواده متعادل را پدید آورند.

به طور مثال، توانمندی عاطفی بالای زنان و قدرت جسمی بیشتر مردان برای آن است که زن با محبت مادری، فرزندان را رشد دهد و مرد با کار کردن نان آور خانواده باشد.

۱۳۷ آمادگی برای ازدواج

انسان، با رسیدن به سن بلوغ و دوره جوانی وارد مرحله مسئولیت پذیری می شود و این شایستگی را به دست می آورد که مخاطب خداوند قرار گیرد و از هم اکنون برای سعادت خود و خانواده ای که در آینده نزدیک تشکیل خواهد داد، برنامه ریزی نماید.

مهم ترین این برنامه ها در مورد تشکیل خانواده عبارت اند از:

۱- تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ

۲- مشخص کردن هدف های خود از تشکیل خانواده

۳- شناخت معیارها و شاخص های همسر مناسب

۴- شناخت ویژگی های روحی زن و مرد

در این درس، به تبیین برخی از این موارد می‌پردازیم:

۱۲۸ تقویت عفاف و پاکدامنی

دوره بلوغ تا ازدواج یکی از حساس‌ترین و ارزشمندترین دوره‌های عمر انسان است و دوره گذر از کودکی و ورود به بزرگسالی و پذیرش مسئولیت‌های زندگی است. اگر نوجوان و جوان، این دوره را با پاکی و پاکدامنی بگذرانند و در حالی به زندگی مشترک با همسرش وارد شود که آلوده به گناه و فحشا نشده باشد، راه رسیدن به بهشت را برای خود و فرزندان خود بسیار هموار کرده است.

قرآن کریم از دختران و پسران می‌خواهد که:

۱- قبل از ازدواج حتماً عفاف پیشه کنند تا خداوند به بهترین صورت، زندگی آنان را سامان دهد.

۲- به هیچ وجه در پی رابطه غیر شرعی، چه پنهان و چه آشکار، با جنس مخالف نباشند، که زبان آن تا قیامت دامن‌گیر آنان خواهد شد و در نسل‌های آنان تأثیر بدی خواهد گذاشت.

هر جوانی به طور فطری و طبیعی خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج پاکدامنی خود را حفظ کرده و رابطه غیر شرعی با جنس مخالف نداشته است. کسی که چنین خواسته‌ای دارد، باید خودش نیز این گونه باشد. همچنین هر کس که خواستار آن است تا دیگران به اعضای خانواده او نظر سوء نداشته باشند، خودش هم باید چنین باشد.

نظام هستی بر عدالت استوار است. عمل هر کس، عکس‌العملی دارد که قسمتی از آن در این جهان ظاهر می‌شود و تمام آن در آخرت.

+ ۱۲۹ توجه به اهداف ازدواج

شایسته است که به تدریج درباره هدف خود از ازدواج فکر کنیم و هوشمندانه وارد این مرحله از زندگی شویم. البته برای تشکیل خانواده در متون دینی اهدافی ذکر شده است که بعضی از آن‌ها را در اینجا ذکر می‌کنیم.

● اول: پاسخ به نیاز جنسی

ابتدایی‌ترین زمینه ازدواج، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است.

این نیاز که احساس آن از دوران بلوغ آغاز می‌شود، اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می‌کند و آنان را به سوی تشکیل خانواده می‌کشاند. بر اثر ازدواج و پاسخ صحیح به این نیاز، هر کدام از مرد و زن به یک آرامش روانی می‌رسند.

● دوم: انس با همسر

هر یک از زن و مرد، علاوه بر نیاز جنسی، نیازمند به زندگی با دیگری هستند و این نیاز نیز پس از بلوغ آشکار می‌شود.

این نیاز به گونه‌ای است که اگر فردی از راه‌های نامشروع نیاز جنسی خود را برطرف کند اما بدون همسر زندگی کند، باز هم یک بی‌قراری و ناآرامی او را آزار می‌دهد که فقط با بودن در کنار همسر برطرف می‌شود.

● سوم: رشد و پرورش فرزندان

خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهادی نمی‌تواند جایگزین آن شود.

فرزند، ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آن‌هاست.

آنان دوام وجود خود را در فرزند می‌بینند و از رشد و بالندگی او لذت می‌برند.

کدام افتخار بالاتر از آنکه خداوند تربیت و پرورش چند تن از بندگان خود را به پدر و مادر سپرده است و احترام و اطاعت از والدین را هم‌ردیف طاعت و عبودیت خود قرار داده است.

● چهارم: رشد اخلاقی و معنوی

انسان به رشد و تکامل اخلاقی نیاز دارد و خانواده، بستر مناسب آن است.

پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده، از همان ابتدا زمینه‌های فساد را از خود دور می‌کنند، مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌نمایند، مهر و عشق به همسر و فرزندان را در خود پرورش می‌دهند، با گذشت و مدارا و تحمل سختی‌ها و ناگواری‌های زندگی به درجات معنوی بالاتری نائل می‌شوند.

۱۳۰ انتخاب همسر و مسئولیت آینده

پس از تعیین هدف ازدواج، انتخاب همسر مناسب مطرح می‌شود.

طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام بگیرد، باطل است و مشروعیت ندارد. داشتن قدرت انتخاب، ارزشمند و در عین حال، مسئولیت‌آور است.

برای موفق شدن در این مسئولیت، باید بر شور و احساس جوانی تسلط کامل داشت و با چشم باز عمل کرد.

همواره دیده‌ایم که علاقه و محبت به یک شخص، چشم و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌راند.

حدیث

امام علی (ع) می‌فرماید: «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمَى وَ بُصْمٌ»

ترجمه علاقه شدید به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند.

پیام لزوم تسلط کامل بر شور و احساس جوانی در انتخاب همسر

از این رو، **پیشوایان دین** از ما خواسته‌اند که در مورد همسر آینده با پدر و مادر خود مشورت کنیم تا به انتخابی درست برسیم. پدر و مادر: ۱- به علت علاقه و محبت به فرزند، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می‌گیرند. ۲- به علت تجربه و پختگی‌شان، بهتر می‌توانند خصوصیات افراد را دریابند و عاقبت ازدواج را پیش‌بینی کنند.

کلمه البته پدران و مادران نباید نظر خود را بر فرزندانشان تحمیل کنند و آن‌ها را به ازدواجی ناخواسته بکشانند. شایسته است محیط خانواده، محیط هم‌دلی، اعتماد به بزرگ‌ترها، شنیدن نظرات یکدیگر و محیط محبت و خیرخواهی باشد تا بهترین تصمیم‌ها گرفته شود و کمتر به حسرت و پشیمانی منجر شود.

۱۳۱ معیارهای همسر شایسته و راه‌های شناخت همسر

از نظر قرآن کریم، مهم‌ترین معیار همسر شایسته، **با ایمان بودن** است. هر قدر **ایمان** یک فرد قوی‌تر باشد، **شایستگی** او برای همسری بیشتر است. البته معیارهای دیگری نیز که باید مورد توجه قرار گیرند، عبارت‌اند از:

ردیف	معیارها	ردیف	معیارها
۱	اصالت خانوادگی	۷	عادل و فہیم بودن
۲	پوشش مناسب اسلامی	۸	سلامت جسمی و روانی
۳	عدم ارتباط قبلی با جنس مخالف	۹	قناعت در زندگی
۴	صداقت با همسر	۱۰	کسب و کار حلال
۵	اخلاق خوب و خوش‌رویی	۱۱	زیبایی و مورد پسند بودن
۶	انجام عبادات، به خصوص نماز	۱۲	داشتن دوستان درستکار و سالم

تحقیق دربارهٔ **همسر آینده** را نباید با معاشرت‌هایی که منشأ آن تنها هوس‌های زودگذر است، اشتباه کرد. تجربه نشان داده است که این‌گونه **معاشرت‌ها**، هر چند با عنوان‌هایی مانند شناخت روحیهٔ همسر و یا پی بردن به نقاط تفاهم یکدیگر باشد، نتیجه‌بخش نیست و آثار زیان‌باری دارد که به خاطر همان آثار، خداوند اجازهٔ این‌گونه معاشرت‌ها را به ما نداده است. در این معاشرت‌ها، معمولاً **احساسات** بر هر دو نفر حاکم می‌شود و دختر و پسر شخصیت واقعی خود را پنهان می‌کنند و هر طرف اصرار دارد خود را بهتر از آنچه هست، نشان دهد تا محبوب دیگری واقع شود. معمولاً بیشتر این معاشرت‌ها به **سستی رابطه** و **جدایی** می‌انجامند.

+ ۱۳۲ زمان ازدواج

آمادگی برای ازدواج، نیازمند **دو بلوغ** است: ۱- بلوغ جنسی ۲- بلوغ عقلی و فکری بلوغ عقلی و فکری مدتی پس از **بلوغ جنسی** فرا می‌رسد. با رسیدن **بلوغ عقلی**، جوان درمی‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند. **برخی نشانه‌های بلوغ عقلی**: ۱- توجه به داشتن شغل و پیدا کردن کار، ۲- فکر کردن دربارهٔ ویژگی‌های همسر، ۳- تنظیم خرج و هزینهٔ خود، ۴- دوری از بی‌برنامه بودن. **نباید** فاصلهٔ میان بلوغ جنسی و عقلی با زمان ازدواج زیاد شود و تشکیل خانواده به تأخیر افتد. به همین علت، **پیشوایان** ما همواره دختران و پسران را به ازدواج تشویق و ترغیب کرده و از پدران و مادران خواسته‌اند که با کنار گذاشتن رسوم غلط شرایط لازم را برای آنان فراهم کنند و به خاطر پندارهای باطل همچون فراهم شدن همهٔ امکانات زندگی، فرزندان خود را به گناه نکشانند و جامعه را گرفتار آسیب نسازند.

حدیث

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس باید برای نصف دیگر، از خدا پروا داشته باشد.»

پیام اهمیت ازدواج و تشکیل خانواده و ارتباط آن با دینداری

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاقتان را نیکو کند و در رزق و روزی آن‌ها توسعه دهد و عفاف و غیرت آن‌ها را زیاد گرداند.»

پیام ۱- اهمیت ازدواج، ۲- ثمرات ازدواج برای جوانان: نیکو شدن اخلاق - توسعه در رزق و روزی - افزایش عفاف و غیرت آن‌ها

امام صادق (ع) نیز می‌فرماید: «دو رکعت نماز شخص متأهل، برتر از هفتاد رکعت نمازی است که شخص مجرد می‌خواند.»

پیام اهمیت ازدواج و تأثیر آن در دینداری

نباید از یاد ببریم که ازدواج برای رفع نیازهای طبیعی و پاسخ‌گویی به قانون خلقت انجام می‌شود و شایسته است که به این نیازهای طبیعی در «زمان مناسب» و «به شیوهٔ صحیح» پاسخ دهیم.

● فواید ازدواج در زمان مناسب

۱- شادابی، ۲- سلامت جسمی و روحی، ۳- رشد طبیعی، ۴- احساس رضایت درونی، ۵- کاهش فشار جنسی، ۶- سلامت اخلاقی جامعه

● پیامدهای تأخیر در ازدواج

۱- افزایش فشارهای روحی و روانی، ۲- روابط نامشروع، ۳- آسیب‌های اجتماعی

همچنین، اگر فردی بخواهد به شیوه‌ای غیر از شیوه‌های مطرح شده از سوی دین، یعنی به «شیوه ناصحیح» به نیاز جنسی خود پاسخ دهد، در آن صورت، لذت آنی برخاسته از گناه، پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می‌کند و شخصیت او را می‌شکند. این‌گونه اشخاص، به جای بازگشت به مسیر درست، برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شوند؛ اما نمی‌دانند که روحشان مانند تشنه‌ای است که هر چه بیشتر از آب شور دریا می‌نوشد، بر تشنگی‌اش افزوده می‌شود و بی‌قراری‌اش شدت می‌یابد.

تمرین‌های امتحانی

۱۲۵ + آیات ازدواج

چند
گزیده‌ای

۱ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) با تولد فرزندان، زن و مرد، مادر و پدر بودن را تجربه می‌کنند و فرزندان را در دامن خود می‌پرورانند.
(ب) عبارت ﴿مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ در آیات قرآن کریم بیانگر انس میان زن و شوهر است.
(ج) عبارت قرآنی ﴿وَزَوَّجَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ پس از بیان مودت و دوستی میان زوجین مطرح شده است.
(د) خانواده مقدس‌ترین بنای اجتماعی نزد خداست که با پیوند زن و مرد به وجود می‌آید و با آمدن فرزندان کامل می‌شود.
- (۱) (الف)، (ج) (۲) (ب)، (ج) (۳) (الف)، (د) (۴) (ب)، (د)

حدیث * ۲

پیامبر اکرم (ص) محبوب‌ترین بنا نزد خداوند را چه چیزی برمی‌شمارند؟

آیه * ۳

با توجه به آیه ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا﴾ هدف از تشکیل خانواده چیست؟

[تدبر در قرآن - صفحه ۱۴۹ کتاب درسی] [مشهور - نمونه‌روایتی علامه طباطبائی - فردار ۹۸]

۴ * آیه ﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَزَوَّجَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ بیانگر کدام یک از اهداف ازدواج است؟

[ایلام - مدرسه فرزاتگان - فردار ۹۸]

۵ خداوند متعال در آیه شریفه ﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَزَوَّجَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَقْبَالَ بَاطِلٍ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ﴾ نسبت به چه چیزی انسان‌ها را سرزنش می‌کند؟

۶ * درست نادرست
۷ * جای خالی
مطابق روایت پیامبر (ص) هیچ بنایی نزد خداوند محبوب‌تر از ازدواج نیست. [ساری - مدرسه شهید بهشتی - فردار ۱۴۰۰ - با تغییر] درست ☐ نادرست ☐

مقدس‌ترین بنای اجتماعی نزد خدا است.

۸ خانواده با به وجود می‌آید و با کامل می‌شود.

۱۲۶ + شخصیت انسانی زن و مرد و نقش مکمل ایشان

چند
گزیده‌ای

چند مورد از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) حقیقت انسان را روح و جسم وی تشکیل می‌دهد و طبیعتاً روح و جسم انسان نه مذکر است و نه مؤنث.
(ب) خداوند، زن و مرد را به گونه‌ای آفریده که زوج یکدیگر باشند، یعنی در کنار هم قرار گیرند و یکدیگر را کامل کنند.
(ج) کلمات «انس»، «انسان»، «بنی آدم» و «ناس» در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد.
(د) توانمندی عاطفی بالای زنان و قدرت جسمی بیشتر مردان برای آن است که زن با محبت مادری، فرزندان را رشد دهد و مرد با کار کردن نان‌آور خانواده باشد.

(۱) دو (۲) سه (۳) یک (۴) چهار

۱۰ تفاوت‌های زن و مرد به گونه‌ای است که هر دو را به هم نیازمند کرده است، بدون اینکه یکی بر دیگری برتری داشته باشد. درست ☐ نادرست ☐

۱۱ * در قرآن کریم کلمات انس و انسان و بنی آدم و ناس هر کدام به جنس خاصی اختصاص دارد. [تهران - مدرسه مطهره - فردار ۱۴۰۰] درست ☐ نادرست ☐

۱۲ * هدف مشترک زن و مرد چیست؟

۱۳ * ملاک برتری هر کس نزد خداوند چیست؟

۱۴ * در مورد نقش مکمل زن و مرد توضیح دهید.

۱۵ دلیل تفاوت‌های میان زن و مرد چیست؟

۱۲۷ + آمادگی برای ازدواج

چند
گزیده‌ای

۱۶ کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟

- (الف) انسان، با رسیدن به سن بلوغ و دوره جوانی وارد مرحله مسئولیت‌پذیری می‌شود.
(ب) شناخت معیارها و شاخص‌های همسر مناسب دومین برنامه برای موفقیت در ازدواج است.
(ج) تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ پس از تشخیص اهداف، برنامه‌ای برای موفقیت در ازدواج است.
(د) پس از شناخت معیارهای همسر مناسب نوبت به شناخت ویژگی‌های روحی زن و مرد می‌رسد.

(۱) (الف)، (ب) (۲) (ج)، (د) (۳) (ب)، (ج) (۴) (الف)، (د)

- ۱۷ انسان، با رسیدن به سن بلوغ و دوره جوانی وارد مرحله می شود و این شایستگی را به دست می آورد که قرار گیرد.
- ۱۸ مهم ترین برنامه ها در ارتباط با آماده شدن برای ازدواج را بنویسید.

[اهواز - نمونه دولتی امام علی (ع) - فروردین ۱۴۰۰ - با اندکی تغییر]

۱۲۸ تقویت عفاف و پاکدامنی

- کدام یک از عبارت های زیر درست است؟

- الف) اگر نوجوان و جوان، دوره بلوغ تا ازدواج را با پاکی بگذرانند راه رسیدن به بهشت را برای خود و فرزندان خود بسیار هموار کرده است.
- ب) رابطه غیر شرعی با جنس مخالف سبب زیان تا روز قیامت و تأثیر بد در نسل های افراد خواهد شد.
- ج) هر جوانی به طور قانونی خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج پاکدامنی خود را حفظ کرده و رابطه غیر شرعی با جنس مخالف نداشته است.
- د) نظام هستی بر اساس قدر و قضا است یعنی عمل هر کس، عکس العملی دارد که قسمتی از آن در این جهان ظاهر می شود و تمام آن در آخرت.
- ۱) الف)، (ج) ۲) الف)، (ب) ۳) ج)، (د) ۴) ب)، (د)
- ۲۰ دوران بلوغ تا ازدواج یکی از حساس ترین و ارزشمندترین دوره های عمر انسان است. [تهران - مدرسه مطهره - فروردین ۱۳۰۰] درست ☐ نادرست ☐
- ۲۱ هر جوانی به طور خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج خود را حفظ کرده و رابطه غیر شرعی با جنس مخالف نداشته است.
- ۲۲ نظام هستی بر استوار است. عمل هر کس، عکس العملی دارد که قسمتی از آن در این جهان ظاهر می شود و تمام آن در آخرت.
- ۲۳ اینکه نوجوان و جوان، دوره بلوغ تا ازدواج را با پاکی و پاکدامنی بگذرانند و در حالی به زندگی مشترک با همسرش وارد شود که آلوده به گناه و فحشا نشده باشد چه ثمراتی دارد؟
- ۲۴ درخواست قرآن کریم از دختران و پسران چیست؟

+ ۱۲۹ توجه به اهداف ازدواج

- چند مورد از عبارت های زیر نادرست است؟

- ابتدایی ترین زمینه ازدواج، نیاز به انس با همسر است.
- کدام افتخار بالاتر از آن است که خداوند تربیت و پرورش چند تن از بندگان خود را به پدر و مادر سپرده است.
- نیاز جنسی که احساس آن از دوران بلوغ آغاز می شود، اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می کند که آنان را به سوی تشکیل خانواده می کشاند.
- پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده، از همان ابتدا زمینه های فساد را از خود دور می کنند و مسئولیت پذیری را تجربه می نمایند.
- ۱) دو ۲) سه ۳) چهار ۴) یک
- ابتدایی ترین زمینه ازدواج انس با همسر است.
- ۲۶ ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آن ها است.
- ۲۷ نیاز به انس با همسر به گونه ای است که اگر فردی از راه های نامشروع نیاز جنسی خود را برطرف کند، اما بدون همسر زندگی کند، باز هم او را آزار می دهد.
- ۲۸ بالاترین هدف ازدواج چیست؟
- ۲۹ اهداف ازدواج را به ترتیب نام ببرید.
- ۳۰ از اهداف ازدواج «پرورش و رشد فرزندان» را توضیح دهید.
- ۳۱ افتخار بزرگ پدر و مادر و فرزندان در حوزه هدف «رشد و پرورش فرزندان» چیست؟

۱۳۰ انتخاب همسر و مسئولیت آینده

- کدام یک از عبارت های زیر درست است؟

- الف) پس از تعیین هدف ازدواج، انتخاب همسر مناسب مطرح می شود.
- ب) طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل پدر دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی بدون اذن ایشان انجام بگیرد، باطل است و مشروعیت ندارد.
- ج) شایسته است محیط خانواده، محیط همدلی، اعتماد به بزرگ ترها، شنیدن نظرات یکدیگر و محیط محبت و خیرخواهی باشد تا بهترین تصمیم ها گرفته شود و کمتر به حسرت و پشیمانی منجر شود.
- د) پدر و مادر به علت تجربه و پختگی شان، معمولاً مصلحت و خوشبختی فرزندان را در نظر می گیرند.
- ۱) الف)، (د) ۲) الف)، (ج) ۳) ب)، (د) ۴) ب)، (ج)
- پیام حدیث «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمِي وَ يُصِمُّ» را بنویسید.
- ۳۴ طبق مقررات اسلامی رضایت کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری است.
- ۳۵ پس از تعیین هدف از ازدواج انتخاب همسر مناسب مطرح می شود.

- ۳۷ جای خالی اگر عقدی به زور انجام بگیرد، است و ندارد.
- ۳۸ پدر و مادر به علت معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می‌گیرند.
- ۳۹ پدر و مادر به علت بهتر می‌توانند خصوصیات افراد را دریابند و عاقبت ازدواج را پیش‌بینی کنند.
- ۴۰ * کوتاه پاسخ طبق مقررات اسلامی شرط اولیه ازدواج چه می‌باشد؟

[تهران - مدرسه مطهره - فردا ۱۳۰۰]

۱۳۱ معیارهای همسر شایسته و راه‌های شناخت همسر

- ۴۱ چند گزینه‌ای کدام یک از عبارت‌های زیر نادرست است؟
- (الف) از نظر قرآن کریم، مهم‌ترین معیار همسر شایسته، صداقت او با همسرش است.
- (ب) عدم ارتباط غیر شرعی با جنس مخالف و کسب و کار حلال از معیارهای مهم در انتخاب همسر می‌باشند.
- (ج) زیبایی و مورد پسند بودن جزو معیارهای همسر مناسب است اما مهم‌ترین معیار نیست.
- (د) معاشرت‌های زیاد و پی‌درپی برای تحقیق در مورد همسر آینده با عناوینی مانند شناخت روحیه همسر بسیار مفید و مؤثر است.
- ۱) (الف)، (د) ۲) (ب)، (ج) ۳) (الف)، (ج) ۴) (ب)، (د)
- ۴۲ * جای خالی از نظر قرآن کریم، مهم‌ترین معیار همسر شایسته، او است.
- ۴۳ در معاشرت‌های غیر شرعی قبل از ازدواج، معمولاً بر هر دو نفر حاکم می‌شود و دختر و پسر را پنهان می‌کنند.
- ۴۴ کوتاه پاسخ در معاشرت‌های غیر شرعی چرا هر طرف اصرار دارد خود را بهتر از آنچه هست، نشان دهد؟
- ۴۵ * بلند پاسخ چهار مورد از معیارهای همسر شایسته را نام ببرید.
- ۴۶ چرا تحقیق درباره همسر آینده را نباید با معاشرت‌هایی که منشأ آن تنها هوس‌های زودگذر است، اشتباه کرد؟

[اهواز - نمونه‌دولتی امام علی (ع) - فردا ۱۴۰۰]

+ ۱۳۲ زمان ازدواج

- ۴۷ چند گزینه‌ای کدام یک از عبارت‌های زیر درست است؟
- (الف) ازدواج برای رفع نیازهای طبیعی و پاسخ‌گویی به قانون خلقت انجام می‌شود و شایسته است که به این نیازهای طبیعی در «زمان مناسب» و «به شیوه صحیح» پاسخ دهیم.
- (ب) افزایش فشارهای روحی و روانی، روابط نامشروع و آسیب‌های اجتماعی از اثرات تعجیل در ازدواج است.
- (ج) اگر فردی بخواهد به شیوه‌ای غیر از شیوه‌های مطرح شده از سوی دین به نیاز جنسی خود پاسخ دهد، لذت آنی برخاسته از گناه، روح و روان فرد را پژمرده می‌کند.
- (د) با رسیدن بلوغ جنسی، جوان در می‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند.
- ۱) (الف)، (ج) ۲) (الف)، (ب) ۳) (ج)، (د) ۴) (ب)، (د)
- ۴۸ * حدیث پیامبر اکرم (ص) در مورد ازدواج و حفظ دین چه فرمودند؟
- ۴۹ طبق فرمایش نبی مکرم اسلام (ص) ازدواج برای پسر و دختر چه ثمراتی خواهد داشت؟
- ۵۰ درست نادرست طبق فرمایش امام صادق (ع)، هفت رکعب نماز شخص متأهل، برتر از هفتاد رکعت نمازی است که شخص مجرد می‌خواند. ☐ درست ☐ نادرست
- ۵۱ ازدواج برای رفع نیازهای طبیعی و پاسخ‌گویی به قانون خلقت انجام می‌شود. ☐ درست ☐ نادرست
- ۵۲ جای خالی شایسته است که به نیاز به ازدواج در و به پاسخ دهیم.
- ۵۳ * کوتاه پاسخ آمادگی برای ازدواج به چه نوع بلوغ‌هایی نیاز دارد؟
- ۵۴ * تأخیر در ازدواج چه پیامدهایی به دنبال دارد؟
- ۵۵ * بلند پاسخ چهار مورد از فواید «ازدواج به موقع» را بنویسید.
- ۵۶ بلوغ عقلی و فکری را توضیح دهید.
- ۵۷ اگر فردی بخواهد به شیوه‌ای غیر از شیوه‌های مطرح شده از سوی دین، یعنی به «شیوه ناصحیح» به نیاز جنسی خود پاسخ دهد، چه آفتی در انتظار اوست؟

[کپساران - مدرسه فرزندان - فردا ۱۴۰۱]

[ایلام - مدرسه فرزندان - فردا ۹۸]

[مشهر - نمونه‌دولتی علامه طباطبائی - فردا ۹۸]

• سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

- ۵۸ اهداف ازدواج را نام ببرید. یک مورد را توضیح دهید.
- ۵۹ نتایج ازدواج در زمان و موقعیت مناسب را با یکدیگر مقایسه کنید.
- ۶۰ از آیه شریفه ﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ...﴾ کدام مفهوم، دریافت می‌شود؟
- ۱) خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و فرزند، ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آن‌هاست.
- ۲) خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و با مهر و عشق به همسر و فرزندان مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌نمایند.
- ۳) خانواده عامل آرامش و انس روحی با همسر است و با مهر و عشق به همسر و فرزندان مسئولیت‌پذیری را تجربه می‌نمایند.
- ۴) خانواده عامل آرامش و انس روحی با همسر است و فرزند ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آن‌هاست.

[تهران - دافل ۹۸]

۶۱ پیام کدام آیه شریفه، بیانگر ایجاد آرامش میان همسران با انس و هم صحبتی است و قرآن به ایجاد کدام ویژگی میان آن دو اشاره دارد؟

[انسانی - قارچ ۹۸]

(۱) ﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ ...﴾ - مودت و رحمت

(۲) ﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ ...﴾ - محبت و عدالت

(۳) ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا ...﴾ - محبت و عدالت

(۴) ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا ...﴾ - مودت و رحمت

۶۲ انسان با ورود به سن بلوغ کدام شایستگی را به دست می‌آورد و برای سامان یافتن زندگی دختران و پسران به بهترین صورت قرآن کریم از ایشان می‌خواهد قبل از ازدواج چه رویکردی را مورد توجه قرار دهند؟

[زیبان - دافل ۱۳۰۰]

(۱) مخاطب خداوند قرار گرفتن - پیشه کردن عفاف

(۲) آماده شدن برای زندگی مشترک - پیشه کردن عفاف

(۳) مخاطب خداوند قرار گرفتن - کنار گذاشتن تمایلات دانی

(۴) آماده شدن برای زندگی مشترک - کنار گذاشتن تمایلات دانی

۶۳ کدام عامل می‌تواند سبب تصمیم نامناسب دختران و پسران در مسیرائنتخاب همسر شود و از نظر قرآن کریم مهم‌ترین معیار همسر شایسته کدام است؟

[انسانی - قارچ ۱۳۰۰]

(۱) ﴿حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمَى وَ يُصَمُّ﴾ - باایمان بودن

(۲) ﴿حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمَى وَ يُصَمُّ﴾ - اصالت خانوادگی

(۳) ﴿يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ - باایمان بودن

(۴) ﴿يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ - اصالت خانوادگی

۶۴ حدیث شریف «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمَى وَ يُصَمُّ» به کدام موضوع در ازدواج اشاره دارد و راه در امان ماندن از عواقب آن چیست؟

[هنر - دافل ۱۳۰۰]

(۱) علاقه و محبت به یک شخص عقل را به حاشیه می‌راند - توکل بر خدا

(۲) محبت و علاقه سرچشمه اصلی همه کارهای انسان است - توکل بر خدا

(۳) علاقه و محبت به یک شخص عقل را به حاشیه می‌راند - مشورت با پدر و مادر

(۴) محبت و علاقه سرچشمه اصلی همه کارهای انسان است - مشورت با پدر و مادر

۶۵ به ترتیب کدام مورد به «زمان مناسب برای ازدواج» و «آثار پاسخگویی ناصحیح به نیاز جنسی» اشاره نموده است؟

[انسانی - قارچ ۱۳۰۰]

(۱) کمترین تأخیر پس از بلوغ جنسی و عقل - خرد شدن شخصیت

(۲) کمترین تأخیر پس از بلوغ جنسی و عقل - لذت غریزی ناشی از آن

(۳) پس از کنار گذاشتن پندارهای باطل و رسوم غلط - خرد شدن شخصیت

(۴) پس از کنار گذاشتن پندارهای باطل و رسوم غلط - لذت غریزی ناشی از آن

۶۶ «شناخت ویژگی‌های روحی زن و مرد» و «انس با همسر»، به ترتیب مرتبط با کدام مورد است؟

[ریاضی - دافل ۱۳۰۰]

(۱) برنامه‌ریزی برای تشکیل خانواده - رشد اخلاقی و معنوی

(۲) برنامه‌ریزی برای تشکیل خانواده - اهداف ازدواج

(۳) معیارهای همسر شایسته - رشد اخلاقی و معنوی

(۴) معیارهای همسر شایسته - اهداف ازدواج

سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور	۵۸	۵۹	۶۰	۶۱	۶۲	۶۳	۶۴	۶۵	۶۶
کد مفاهیم کلیدی	۱۲۹	۱۳۲	۱۲۵	۱۲۵	۱۲۷	۱۲۸	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۲

۱ [۱۲۵] گزینه «۲»

بررسی عبارت های نادرست:

ب) عبارت ﴿مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾ در آیات قرآن کریم بیانگر تساوی منزلت زن و شوهر و سنخیت داشتن میان آن هاست.

ج) عبارت قرآنی ﴿وَزَوَّجَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ پس از بیان اهمیت داشتن رشد و پرورش فرزندان که به دنبال آن روزی ده بودن خداوند مطرح شده است.

۲ [۱۲۵] رسول خدا (ص) فرمود: «هیچ بنایی نزد خدا محبوب تر از ازدواج نیست.»

۳ [۱۲۵] ۱- انس و هم صحبتی میان همسران، ۲- رشد اخلاقی و معنوی اعضای خانواده در سایه مودت و رحمت

۴ [۱۲۵] رشد و پرورش فرزندان

۵ [۱۲۵] بی توجهی به فرزندآوری و روزی ده بودن خداوند ناشی از وجود فرزندان

۶ [۱۲۵] درست

۷ [۱۲۵] خانواده

۸ [۱۲۵] ازدواج زن و مرد - آمدن فرزندان

۹ [۱۲۶] گزینه «۳»: الف) حقیقت انسان را روح او تشکیل می دهد و روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث.

۱۰ [۱۲۶] درست

۱۱ [۱۲۶] نادرست

۱۲ [۱۲۶] قرب الهی و بهشت جاوید

۱۳ [۱۲۶] برتری هر کس نزد خداوند به تقواست.

۱۴ [۱۲۶] خداوند، زن و مرد را به گونه ای آفریده که زوج یکدیگر باشند؛ یعنی

در کنار هم قرار بگیرند و یکدیگر را کامل کنند. زن و مرد اگرچه از نظر ویژگی های انسانی با هم مشترک هستند و خداوند برای هر دو هدف واحدی معین کرده

است، اما از جهت «زن بودن» و «مرد بودن»، یعنی از نظر خصوصیات جسمی با هم متفاوت اند. این تفاوت ها به گونه ای است که هر دو را به هم نیازمند کرده

است. بدون اینکه یکی بر دیگری برتری داشته باشد. زیرا برتری هر کس نزد خداوند به تقواست که باید آن را در وجود خود پرورش دهد. تفاوت های میان زن و مرد به

جهت وظایف مختلفی است که خالق حکیم برعهده هر یک از زن و شوهر نهاده است تا هر کدام از آن ها بتوانند در زندگی مشترک و خانوادگی نقش های خاصی را

برعهده بگیرند و یک خانواده متعادل را پدید آورند. به طور مثال، توانمندی عاطفی بالای زنان و قدرت جسمی بیشتر مردان برای آن است که زن با محبت مادری،

فرزندان را رشد دهد و مرد با کار کردن نان آور خانواده باشد.

۱۵ [۱۲۶] تفاوت های میان زن و مرد به جهت وظایف مختلفی است که خالق حکیم برعهده هر یک از زن و شوهر نهاده است تا هر کدام از آن ها بتوانند

در زندگی مشترک و خانوادگی نقش های خاصی را برعهده بگیرند و یک خانواده متعادل را پدید آورند.

۱۶ [۱۲۷] گزینه «۳»

بررسی عبارت های نادرست:

ب) شناخت معیارها و شاخص های همسر مناسب سومین برنامه برای موفقیت در ازدواج است.

ج) تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ قبل از تشخیص اهداف، برنامه ای برای موفقیت در ازدواج است.

۱۷ [۱۲۷] مسئولیت پذیری - مخاطب خداوند

۱۸ [۱۲۷] ۱- تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ، ۲- مشخص

کردن هدف های خود از تشکیل خانواده، ۳- شناخت معیارها و شاخص های همسر مناسب، ۴- شناخت ویژگی های روحی زن و مرد

۱۹ [۱۲۸] گزینه «۲»

بررسی عبارت های نادرست:

ج) هر جوانی به طور فطری و طبیعی خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج پاکدامنی خود را حفظ کرده و رابطه غیر شرعی با جنس مخالف نداشته است.

د) نظام هستی بر عدالت استوار است. عمل هر کس، عکس العملی دارد که قسمتی از آن در این جهان ظاهر می شود و تمام آن در آخرت.

۲۰ [۱۲۸] درست

۲۱ [۱۲۸] فطری و طبیعی - پاکدامنی

۲۲ [۱۲۸] عدالت

۲۳ [۱۲۸] راه رسیدن به بهشت را برای خود و فرزندان خود بسیار هموار کرده است.

۲۴ [۱۲۸] قرآن کریم از دختران و پسران می خواهد که قبل از ازدواج، حتماً عفاف پیشه کنند تا خداوند به بهترین صورت، زندگی آنان را سامان دهد و

به هیچ وجه در بی رابطه غیر شرعی، چه پنهان و چه آشکار، با جنس مخالف نباشند، که زیان آن تا قیامت دامن گیر آنان خواهد شد و در نسل های آنان تأثیر

بدی خواهد گذاشت.

۲۵ [۱۲۹] گزینه «۴»

بررسی عبارت نادرست:

الف) ابتدایی ترین زمینه ازدواج، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است.

۲۶ [۱۲۹] نادرست؛ ابتدایی ترین زمینه ازدواج نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است.

۲۷ [۱۲۹] فرزند

۲۸ [۱۲۹] یک بی قراری و ناآرامی

۲۹ [۱۲۹] رشد اخلاقی و معنوی اعضای خانواده

۳۰ [۱۲۹] ۱- پاسخ به نیاز جنسی، ۲- انس با همسر، ۳- رشد و پرورش فرزندان، ۴- رشد اخلاقی و معنوی

۳۱ [۱۲۹] خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهادی نمی تواند جایگزین آن شود. فرزند، ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی

آن هاست. آنان دوام وجود خود را در فرزند می بینند و از رشد و بالندگی او لذت می برند. کدام افتخار بالاتر از آنکه خداوند تربیت و پرورش چند تن از بندگان خود را

به پدر و مادر سپرده است و احترام و اطاعت از والدین را هم ردیف طاعت و عبودیت خود قرار داده است.

۳۲ [۱۲۹] خداوند تربیت و پرورش چند تن از بندگان خود را به پدر و مادر سپرده است و احترام و اطاعت از والدین را هم ردیف طاعت و عبودیت خود قرار داده است.

۳۳ [۱۳۰] گزینه «۲»

بررسی عبارت های نادرست:

ب) طبق مقررات اسلامی، رضایت کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام بگیرد، باطل است و مشروعیت ندارد.

د) پدر و مادر به علت علاقه و محبت به فرزند، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می گیرند.

۵۶ [۱۳۲] این بلوغ مدتی پس از بلوغ جنسی فرا می‌رسد. با رسیدن بلوغ عقلی، جوان درمی‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند. برخی نشانه‌های بلوغ عقلی عبارت است از توجه به داشتن شغل و پیدا کردن کار، فکر کردن درباره‌ی ویژگی‌های همسر، تنظیم خرج و هزینه‌ی خود و دوری از بی‌برنامه بودن!

۵۷ [۱۳۲] در آن صورت، لذت آنی برخاسته از گناه، پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می‌کند و شخصیت او را می‌شکند. این‌گونه اشخاص، به جای بازگشت به مسیر درست، برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شوند؛ اما نمی‌دانند که روحشان مانند تشنه‌ای است که هر چه بیشتر از آب شور دریا می‌نوشد، بر تشنگی‌اش افزوده می‌شود و بی‌قراری‌اش شدت می‌یابد.

● پاسخ سؤال‌های ویژه امتحان برای کنکور

۵۸ [۱۳۲] اول: پاسخ به نیاز جنسی، دوم: انس با همسر، سوم: رشد و پرورش فرزندان، چهارم: رشد اخلاقی و معنوی
پاسخ به نیاز جنسی: ابتدایی‌ترین زمینه ازدواج، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است. این نیاز که احساس آن از دوران بلوغ آغاز می‌شود، اولین کشش و جاذبه را میان زن و مرد ایجاد می‌کند و آنان را به سوی تشکیل خانواده می‌کشاند. بر اثر ازدواج و پاسخ صحیح به این نیاز، هر کدام از مرد و زن به یک آرامش روانی می‌رسند.

۵۹ [۱۳۲] فواید ازدواج در زمان مناسب: شادابی، سلامت جسمی و روحی، رشد طبیعی، احساس رضایت درونی، کاهش فشار جنسی و سلامت اخلاقی جامعه! پیامدهای تأخیر در ازدواج: افزایش فشارهای روحی و روانی، روابط نامشروع و آسیب‌های اجتماعی!

۶۰ [۱۳۵] گزینه «۱»
از آیه شریفه ﴿وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ...﴾ مفهوم «خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و فرزند ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آن‌هاست.» برداشت می‌شود.

۶۱ [۱۳۵] گزینه «۴»
پیام آیه ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا...﴾ ایجاد آرامش میان همسران با انس و هم‌صحبتی است و قرآن این ایجاد آرامش را مودت و رحمت معرفی کرده است.

۶۲ [۱۳۲] و [۱۳۸] گزینه «۱»
۶۳ [۱۳۰] و [۱۳۱] گزینه «۱»

حضرت علی (ع) می‌فرماید: «علاقه شدید به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند.» از این رو لازم است دختران و پسران در زمینه انتخاب همسر بر شور و هیجان و احساسات خود تسلط داشته باشند و با چشم باز و عاقلانه تصمیم بگیرند.

۶۴ [۱۳۰] گزینه «۳»
امام علی (ع) می‌فرماید: «علاقه شدید به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند.» از این رو در انتخاب همسر باید پرشور و احساس جوانی تسلط کامل داشت و با چشم باز عمل کرد. به همین جهت، پیشویان دین از ما خواسته‌اند که در مورد همسر آینده با پدر و مادر خود مشورت کنیم تا به انتخابی درست برسیم.

۶۵ [۱۳۲] گزینه «۱»
۶۶ [۱۳۲] و [۱۳۹] گزینه «۲»

۳۴ [۱۳۰] عشق و علاقه شدید به چیزی سبب می‌شود انسان بدی‌های آن را نبیند و در انتخاب آن عاقلانه تصمیم نگیرد پس لازم است با بزرگ‌ترها خصوصاً پدر و مادر در هر کاری از جمله انتخاب همسر مشورت کرد.

۳۵ [۱۳۰] درست
۳۶ [۱۳۰] درست
۳۷ [۱۳۰] باطل - مشروعیت
۳۸ [۱۳۰] علاقه و محبت به فرزند
۳۹ [۱۳۰] تجربه و پختگی‌شان
۴۰ [۱۳۰] رضایت کامل دختر و پسر
۴۱ [۱۳۱] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) از نظر قرآن کریم، مهم‌ترین معیار همسر شایسته، باایمان بودن اوست.
د) معاشرت‌های زیاد و بدون دلیل و با منشأ هوس‌های زودگذر برای تحقیق در مورد همسر آینده، نتیجه‌بخش نیست و آثار زیانباری دارد.

۴۲ [۱۳۱] باایمان بودن
۴۳ [۱۳۱] احساسات - شخصیت واقعی خود
۴۴ [۱۳۱] تا محبوب دیگری واقع شود.
۴۵ [۱۳۱] ۱- اصالت خانوادگی، ۲- پوشش مناسب اسلامی، ۳- عدم ارتباط غیر شرعی با جنس مخالف، ۴- صداقت با همسر

۴۶ [۱۳۱] زیرا تجربه نشان داده است که این‌گونه معاشرت‌ها، هر چند با عنوان‌هایی مانند شناخت روحیه همسر و امتحان او باشد، نتیجه‌بخش نیست و آثار زیان‌باری دارد که به خاطر همان آثار، خداوند اجازه این‌گونه معاشرت‌ها را به ما نداده است. در این معاشرت‌ها، معمولاً احساسات بر هر دو نفر حاکم می‌شود و دختر و پسر شخصیت واقعی خود را پنهان می‌کنند. هر طرف اصرار دارد خود را بهتر از آنچه هست، نشان دهد تا محبوب دیگری واقع شود. معمولاً هم بیشتر این معاشرت‌ها به سستی رابطه و جدایی می‌انجامد.

۴۷ [۱۳۲] گزینه «۱»

بررسی عبارت‌های نادرست:

ب) موارد مذکور از اثرات تأخیر در ازدواج است نه تعجیل.
د) با رسیدن بلوغ عقلی، جوان درمی‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند.

۴۸ [۱۳۲] پیامبر اکرم (ص) فرمود: «کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس باید برای نصف دیگر، از خدا پروا داشته باشد.»
۴۹ [۱۳۲] پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاشان را نیکو کند و در رزق و روزی آن‌ها توسعه دهد و عفاف و غیرت آن‌ها را زیاد گرداند.»

۵۰ [۱۳۲] نادرست؛ دو رکعت نماز شخص متأهل، برتر از هفتاد رکعت نماز شخص مجرد است.

۵۱ [۱۳۲] درست
۵۲ [۱۳۲] زمان مناسب - شیوه صحیح
۵۳ [۱۳۲] ۱- بلوغ جنسی، ۲- بلوغ عقلی و فکری
۵۴ [۱۳۲] افزایش فشارهای روحی و روانی، روابط نامشروع و آسیب‌های اجتماعی
۵۵ [۱۳۲] ۱- شادابی، ۲- سلامت جسمی و روحی، ۳- رشد طبیعی، ۴- احساس رضایت درونی، ۵- کاهش فشار جنسی، ۶- سلامت اخلاقی جامعه

جدول بودجه‌بندی

پایانی نوبت دوم شهریور، دی‌ماه	پایانی نوبت اول	درس
۲	۵	اول و دوم
۲/۵	۶	سوم و چهارم
۳/۵	۵	پنجم و ششم
۴	-	هفتم و هشتم
۴/۵	-	نهم و دهم
۳/۵	-	یازدهم و دوازدهم
-	۴	قرائت
۲۰	۲۰	جمع

طبق جدول بودجه‌بندی ارائه شده، اهمیت درس‌های اول تا ششم در امتحانات نوبت اول تقریباً مشابه یکدیگر است. در نوبت دوم تقریباً بارم همه دروس مشابه یکدیگر است، فقط درس‌های هفتم تا دهم بارم نسبتاً بیشتری نسبت به بقیه دروس دارند. فراموش نکنید که در نوبت اول، ۴ نمره از نمره پایانی، به قرائت صحیح آیات قرآن اختصاص دارد. TBC های پرتکرار هر درس با علامت مثبت در کنار هر TBC (+ ۱۲۸) نمایش داده شده است. همچنین سؤالات مهم و پرتکرار با علامت ستاره مشخص شده است. در صورت کمبود وقت می‌توانید بیشتر وقت مطالعه خود را برای این TBC ها و سؤالات صرف کنید.

سؤالات آزمون دی ماه: دین و زندگی (۲)		آزمون شماره (۱)		پایه یازدهم دوره دوم متوسطه		ساعت شروع: ۸ صبح	
نام و نام خانوادگی:		رشته ریاضی و علوم تجربی		تعداد صفحه: ۲		مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	
ردیف	سؤالات پاسخنامه دارد.						نمره
الف) تدبر در آیات و حدیث							
۱	آیه ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ توصیف چه کسانی در قرآن کریم است؟						۰/۵
۲	آیه شریفه ﴿الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا نُزِّلَ إِلَيْكَ وَمَا نُزِّلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا﴾ ناظر بر کدام یک از دلایل ضرورت ولایت ظاهری است و مراجعه کنندگان به طاغوت را با چه صفاتی معرفی می نماید؟						۱
۳	آیه ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ...﴾ را کامل نموده و بیان کنید که در ارتباط با کدام یک از رویدادهای انتصاب حضرت علی (ع) به جانشینی پیامبر اکرم (ص) است؟						۱
۴	حدیث «إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ» به کدام یک از علل آمدن پیامبران متعدد اشاره دارد؟						۰/۵
ب) درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.							
۵	ولایت و سرپرستی جامعه برای اجرای قوانین الهی را ولایت معنوی می گویند.						۲
۶	تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که همه مسئولیت های پیامبر (ص) پس از ایشان ادامه یابد.						
۷	محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان بوده است و همه آن ها آورنده یک دین بوده اند.						
۸	اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد اعتماد مردم به دین از بین می رود.						
ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.							
۹	با کنار هم قرار گرفتن و می توان به پاسخ سؤال های اساسی دست یافت.						۲
۱۰	 اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است.						
۱۱	ساختار موزون کلمه ها و جمله ها و شیرینی بیان آیات قرآن از جنبه اعجاز و تحت تأثیر قرار نگرفتن از آداب و رسوم زمانه از جنبه اعجاز قرآن است.						
۱۲	قرآن کارهای خارق العاده پیامبران را یعنی نبوت می خواندند.						
د) به سؤال های زیر پاسخ کوتاه دهید.							
۱۳	علت فرستادن پیامبران متعدد را نام ببرید. (دو مورد)						۳
۱۴	لازمه جانشینی امام علی (ع) به جای رسول خدا چه چیزی است؟						
۱۵	لازمه ماندگاری یک پیام چیست؟						
۱۶	ویژگی های دین اسلام را که سبب پویایی و روزآمد بودن آن شده است نام ببرید.						
۱۷	موضوع خطبه ۲۲۱ نهج البلاغه چیست؟						
۱۸	دو مورد از نیازهای برتر را نام ببرید.						
ه) گزینه صحیح را انتخاب کنید.							
۱۹	دعای امام سجاد (ع) که در آن می فرماید: خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده ای با کدام یک از نیازهای برتر انسان ارتباط دارد؟						۰/۵
الف) شناخت هدف زندگی							
ب) درک آینده خویش							
«ادامه سؤالات در صفحه دوم»							

و) کشف ارتباط

۲۰

هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱/۵

«الف»	«ب» (یک مورد اضافه است.)
الف) از دست رفتن اعتماد مردم به دین (.....)	۱- دریافت و ابلاغ وحی
ب) امکان سلب هدایت از مردم (.....)	۲- ولایت معنوی
ج) الگوگیری ناصحیح و گمراه شدن مردم (.....)	۳- تعلیم و تبیین تعلیم وحی
	۴- ولایت ظاهری

ز) اصطلاح زیر را تعریف کنید.

۲۱

تحدی:

۱

ح) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۲۲

قرآن کریم منشأ اختلافات و چند دینی را چه می داند؟

۱

۲۳

مبارزه با فقر و محرومیت را به عنوان یکی از اقدامات پیامبر در ابعاد رهبری شرح دهید.

۱

۲۴

یکی از جنبه های اعجاز محتوایی قرآن جامعیت و همه جانبه بودن آن است را توضیح دهید.

۱

۱۶

جمع

سؤالات آزمون دی ماه: دین و زندگی (۲)		آزمون شماره (۲)		پایه یازدهم دوره دوم متوسطه		ساعت شروع: ۸ صبح	
نام و نام خانوادگی:		رشته ریاضی و علوم تجربی		تعداد صفحه: ۲		مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	
ردیف	سؤالات پاسخنامه دارد.						نمره
الف) تدبیر در آیات							
۱	پیام آیه ﴿ قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴾ را بنویسید.						۰/۵
[توران - مدرسه نشانه مهر - ۱۴۰۰]							
۲	آیه شریفه ﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَ أَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَ الْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ﴾ را ترجمه نموده و پیام آن را بنویسید.						۱
۳	آیه ﴿ لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴾ مربوط به کدام یک از ابعاد رهبری پیامبر (ص) است؟						۰/۵
[توران - مدرسه نشانه مهر - ۱۴۰۰]							
۴	آیه شریفه ﴿ يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَ اللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴾ در ارتباط با چه موضوعی مطرح شده است؟						۰/۵
[توران - مدرسه اسوه - ۹۸]							
ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.							
۵	جامعیت قرآن به گونه ای است که فقط از امور معنوی و رابطه انسان با خدا سخن می گوید.						۲
[اهواز - نمونه دولتی امام علی (ع) - ۱۴۰۱]							
۶	میزان بهره مندی انسان ها از هدایت معنوی به ولایت ظاهری بستگی دارد.						
[کرج - مدرسه سلاله - ۱۴۰۰]							
۷	طبق روایات معصومین (ع) مهم ترین پایه اسلام زکات است.						
[کوهرشت - مدرسه دکتتر حسابی - ۱۴۰۱]							
۸	اندیشمندان اسلامی به کارهای خارق العاده پیامبران آیت می گفتند.						
[] درست [] نادرست							
ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.							
۹	طبق حدیث امام کاظم (ع) به هشام، کسی رتبه اش در دنیا و آخرت بالاتر است که از کامل تری برخوردار باشد.						۲
[ری - مدرسه دکتتر حسابی - ۱۴۰۱]							
۱۰	وقتی می گوئیم فطرت یعنی هر موجود.						
[زابل - مدرسه پروین اعتصامی - ۱۴۰۰]							
۱۱	سفارش خداوند به تمامی پیامبران این بود که دین را و						
۱۲	لازمه ماندگاری یک پیام است.						
[کوهرشت - مدرسه دکتتر حسابی - ۱۴۰۱]							
د) به سؤال های زیر پاسخ کوتاه دهید.							
۱۳	اهمیت ابلاغ ولایت امیرالمؤمنین (ع) در حدیث غدیر چقدر بود؟						۲/۵
[کوهرشت - مدرسه دکتتر حسابی - ۱۴۰۱]							
۱۴	دو مورد از ویژگی های فطری مشترک انسان ها را بنویسید.						
[زاهدان - شاهر - ۹۸]							
۱۵	چرا بدون وجود عصمت مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید؟						
[بابل - مدرسه شهید بهشتی - ۹۹]							
۱۶	تنها کسی که در حال رکوع صدقه داده است چه کسی می باشد؟						
[کهنلویه و بویراحمر - شاهر - ۱۴۰۰]							
۱۷	پذیرش طاعت و قانون آن چه حکمی برای مسلمانان دارد؟						
[همدان - مدرسه دارالفنون - ۱۴۰۰]							
ه) گزینه صحیح را انتخاب کنید.							
۱۸	آیه ﴿ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ ﴾ و حدیث پیامبر اکرم (ص): « أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ أَوَّلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ » هریک به ترتیب قبل از حدیث و حدیث صادر شده اند.						۱
[] درست [] نادرست							
۱۹	الف) غدیر - ثقلین اینکه امام علی (ع) در حکومتش حاضر نیست به اندازه گرفتن پوست جواز دهان موری، خدا را نافرمانی کند مربوط به است. الف) عدالت آن بزرگوار ب) علم آن بزرگوار						
[] درست [] نادرست							
((ادامه سؤالات در صفحه دوم))							

و) کشف ارتباط

۲۰

هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

[ری - مدرسه دکتر حسینی - ۱۴۰۰]

۲

«الف»	«ب» (یک مورد اضافه است.)
الف) نیاز برتر	۱- تأثیرناپذیری از عقاید دوارن جاهلیت
ب) نوع خاص آفرینش	۲- سیره پیامبر در رهبری
ج) اعجاز محتوایی	۳- فطرت
د) تلاش برای برقراری عدالت	۴- درک آینده خویش
	۵- خوراک، پوشاک، مسکن

ز) اصطلاح زیر را تعریف کنید.

۲۱

شیعه:

۱

ح) به سؤال های زیر پاسخ کامل دهید.

۲۲

از عوامل ختم نبوت یک مورد را به دلخواه توضیح دهید.

۲۳

اعجاز لفظی قرآن کریم به چه معناست؟ توضیح دهید.

۲۴

چرا پاسخ به نیازهای برتر باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؟

[زاهدان - مدرسه شاهر - ۹۸]

۱

[همدان - مدرسه دارالفنون - ۱۴۰۰]

۱

[توران - مدرسه دکتر ترابی - ۹۸]

۱

جمع

۱۶

سؤالات آزمون خرداد ماه: دین و زندگی (۲)		آزمون شماره (۳)		پایه یازدهم دوره دوم متوسطه		ساعت شروع: ۸ صبح	
نام و نام خانوادگی:		رشته ریاضی و علوم تجربی		تعداد صفحه: ۲		مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	
ردیف	سؤالات پاسخنامه دارد.						نمره
الف) تدبیر در آیات							
۱	قرآن کریم در آیات ﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ چه کسانی را از زیان مصون و محفوظ می‌داند؟						۰/۵
۲	مطابق آیه شریفه ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ...﴾ ایمان پنداران چه کسانی هستند؟						۰/۵
۳	پیام آیه شریفه ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً﴾ را بنویسید.						۰/۵
۴	آیه شریفه ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُتَغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَ أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ دربردارنده چه پیامی در ارتباط با غیبت امام عصر(عج) است؟						۰/۵
ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید.							
۵	نظر بزرگان علم و دانش در بررسی شخصیت امام علی (ع) این هست که فضایل آن امام به راحتی در یک فرد جمع می‌شود.						۲
۶	تمایلات دانی تمایلات بدی هستند که در هر صورت از حد تجاوز می‌کنند و مانع رشد تمایلات عالی می‌شوند.						☐ درست ☐ نادرست
۷	حدیث شریف «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ...» مقدم بر فرمایش «مَنْ أَوْلَى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِينَ...» است.						☐ درست ☐ نادرست
۸	در حدیث ثقلین منظور از دو چیز گرانبها قرآن و اهل بیت (ع) می‌باشد.						☐ درست ☐ نادرست
ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.							
۹	با کنار هم قرار گرفتن و می‌توان به پاسخ سوال‌های اساسی دست یافت.						۲
۱۰	پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ به دو عامل و وابسته است.						
۱۱	انسان عزیز در برابر هر کس که بخواهد او را به ذلت بکشاند نمی‌شود.						
۱۲	قرآن کریم کارهای خارق العاده پیامبران را و اندیشمندان اسلام آن را می‌نامند.						
د) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.							
۱۳	وظیفه ما در مقابل امامان (ع) چیست؟						۳
۱۴	آمادگی برای ازدواج به چه نوع بلوغ‌هایی نیاز دارد؟						
۱۵	از اصول کلی امامان در مبارزه با حاکمان دو مورد بنویسید.						
۱۶	غیبت امام زمان (ع) تا چه زمانی ادامه می‌یابد؟						
۱۷	مهم‌ترین هدف حکومت مهدوی چیست؟						
۱۸	اگر پیامبری در دریافت وحی و ابلاغ آن معصوم نباشد چه نتایجی در بر خواهد داشت؟						
ز) گزینه صحیح را انتخاب کنید.							
۱۹	آیه شریفه ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ در کدام محل بر پیامبر خدا (ص) نازل شد و «خَيْرُ الْبَرِيَّةِ» اشاره به چه کسانی دارد؟						۱
۲۰	الف) کنار خانه خدا - امام علی و یاران پیامبر خدا (ص) ب) در مسجد پیامبر(ص) - شیعیان و پیروان برادر رسول خدا (ص) حدیث شریف «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمَى وَيُيْسَمُ» به کدام موضوع در ازدواج اشاره دارد و راه درمان ماندن از عواقب آن چیست؟ الف) علاقه و محبت به یک شخص عقل را به حاشیه می‌راند. - مشورت با پدر و مادر ب) محبت و علاقه سرچشمه اصلی همه کارهای انسان است. - توکل بر خدا						
«ادامه سؤالات در صفحه دوم»							

هـ) کشف ارتباط

۲۱ هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

«الف»	«ب» (یک مورد اضافه است.)
الف) ﴿أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ﴾	۱- استمرار مرجعیت دینی در زمان غیبت امام عصر (عج)
ب) ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَ الْمِيزَانَ﴾	۲- وعده الهی در مورد آخر الزمان
ج) ﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ﴾	۳- هشدار نسبت به قدرناشناسی نعمت پیامبر اکرم (ص)
د) ﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ﴾	۴- دلیل غیبت امام عصر (عج)
	۵- برقراری عدالت اجتماعی و مقابله با تبعیض

و) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۲۲ کارگزاران :

۲۳ تقیه :

ح) به سؤال های زیر پاسخ کامل دهید.

۲۴ امامان بزرگوار از چند جهت با حاکمان زمان خود مبارزه می کردند؟

۲۵ از اهداف ازدواج، پرورش و رشد فرزندان را توضیح دهید.

۲۶ چرا امامان شیوه مبارزه را متناسب با شرایط زمان برمیگزیدند؟

۲۷ تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه به عنوان یکی از وظایف رهبر در جامعه اسلامی را توضیح دهید.

۲۸ فقیه با وجود چه ویژگی هایی می تواند مسئولیت اداره و رهبری جامعه را داشته باشد؟

۲۹ این جمله را تحلیل کنید: «منتظران مصلح، خود باید صالح باشند.»

جمع

۲۰

سؤالات آزمون خرداد ماه: دین و زندگی (۲)		آزمون شماره (۴)		پایه یازدهم دوره دوم متوسطه		ساعت شروع: ۸ صبح	
نام و نام خانوادگی:		رشته ریاضی و علوم تجربی		تعداد صفحه: ۲		مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	
ردیف	سؤالات پاسخنامه دارد.						نمره
الف) تدبیر در آیات و حدیث							
۱	با توجه به آیه شریفه ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ بنویسید رسول خدا (ص) برای چه کسی سرمشق نیکویی است؟						۰/۵
[یم - مدرسه ارگ پریر - ۱۴۰۱]							
۲	آیه شریفه ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ را ترجمه نموده و بیان کنید که به چه آیه‌ای معروف بوده و در مورد چه کسانی است؟						۱/۵
۳	با توجه به آیه شریفه ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ زمینه ساز هلاکت یا عزت و سربلندی جامعه چه کسانی هستند؟						۰/۵
[اردکان - مدرسه ۱۷ شهریور - ۹۸]							
۴	آیه شریفه ﴿وَمِنَ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ به کدام یک از اهداف ازدواج اشاره شده است؟						۰/۵
[کنگان - مدرسه الغریر - ۹۸]							
۵	در مورد حدیث شریف «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمَى وَ يُصُمُّ» توضیح کوتاهی دهید.						۰/۵
[یابل - مدرسه فویما - ۱۴۰۰]							
ب) درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر را مشخص کنید.							
۶	امامان معصوم (ع) شیوه مبارزه یکسانی را با حاکمان ظالم پیش گرفتند.						۲
☐ درست ☐ نادرست							
۷	طبق روایات معصومین (ع)، مهم‌ترین پایه اسلام زکات است.						
☐ درست ☐ نادرست							
۸	منتظر عصر غیبت را عصر آماده شدن برای یاری امام می‌داند و این ایام را تنها با دعا و ندبه سر می‌کند.						
☐ درست ☐ نادرست							
۹	عقیده به موعود و منجی فقط در دین اسلام مطرح است.						
☐ درست ☐ نادرست							
ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.							
۱۰	رسول خدا (ص) می‌فرماید: در اسلام هیچ بنایی نزد خدا محبوب‌تر از نیست.						۲
[تهران - مدرسه بشری - ۹۸]							
۱۱	دعوت هوی و هوس یا همان نفس است که از ما می‌خواهند فقط به تمایلات حیوانی سرگرم باشیم.						
[تهران - مدرسه تلاش مهر - ۱۴۰۱]							
۱۲	رجوع به متخصص دین در احکام دین را می‌گویند.						
[تهران - مدرسه اسوه - ۹۸]							
۱۳	میزان بهره‌مندی از هدایت معنوی به و بستگی دارد.						
د) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.							
۱۴	دو مورد از اهداف مهم ازدواج را بنویسید.						۲/۵
[تهران - مدرسه تلاش مهر - ۱۴۰۱]							
۱۵	آیا خطر بازگشت به ارزش‌های دوران جاهلیت فقط اختصاص به زمان پیامبر دارد؟						
۱۶	مسئولیت‌های منتظران را در عصر غیبت نام ببرید. (دو مورد)						
[پوشهر - مدرسه فوارزمی - ۱۴۰۰]							
۱۷	عملکرد غلط کارگزاران در جامعه اسلامی چه نتیجه‌ای خواهد داشت؟						
[ایلام - مدرسه خرازگان - ۱۴۰۲]							
۱۸	علل فرستان پیامبران متعدد چه بوده است؟ دو مورد را بنویسید.						
[قلعه گنج - مدرسه شهید باهنر - ۱۴۰۱]							
ز) گزینه صحیح را انتخاب کنید.							
۱۹	پیامبر اکرم (ص) پس از سیزده سال تلاش برای هدایت مردم با دعوت مردم به این شهر هجرت کرد و به فرمان خداوند را بنا کرد.						۱
[یم - مدرسه ارگ پریر - ۱۴۰۱]							
۲۰	الف) مدینه - مکه - ولایت معنوی ب) مکه - مدینه - حکومت اسلامی بهترین زمان برای ایستادگی در برابر تمایلات منفی و تقویت عزت نفس کدام یک از موارد زیر می‌باشد؟ الف) نوجوانی و جوانی ب) میانسالی						
[تهران - مدرسه اسوه - ۹۸]							
«ادامه سؤالات در صفحه دوم»							

۱	۲۱	هـ) کشف ارتباط هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ [شهر ری - مدرسه دکتر حسینی - ۱۴۰۱]	<table><tr><td>«الف»</td><td>«ب» (یک مورد اضافه است.)</td></tr><tr><td>الف) نیاز برتر</td><td>۱- تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت</td></tr><tr><td>ب) نوع خاص آفرینش</td><td>۲- سیره پیامبر در رهبری</td></tr><tr><td>ج) اعجاز محتوایی</td><td>۳- فطرت</td></tr><tr><td>د) تلاش برای برقراری عدالت</td><td>۴- درک آینده خویش</td></tr><tr><td></td><td>۵- خوراک، پوشاک، مسکن</td></tr></table>	«الف»	«ب» (یک مورد اضافه است.)	الف) نیاز برتر	۱- تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت	ب) نوع خاص آفرینش	۲- سیره پیامبر در رهبری	ج) اعجاز محتوایی	۳- فطرت	د) تلاش برای برقراری عدالت	۴- درک آینده خویش		۵- خوراک، پوشاک، مسکن
«الف»	«ب» (یک مورد اضافه است.)														
الف) نیاز برتر	۱- تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت														
ب) نوع خاص آفرینش	۲- سیره پیامبر در رهبری														
ج) اعجاز محتوایی	۳- فطرت														
د) تلاش برای برقراری عدالت	۴- درک آینده خویش														
	۵- خوراک، پوشاک، مسکن														
۲	۲۲ ۲۳	و) اصطلاحات زیر را تعریف کنید. تَقْیَهِ : تَحْدِی : [توران - مدرسه تلاش مهر - ۱۴۰۱] [بوشهر - مدرسه فوارزمی - ۱۴۰۰]													
۱/۵ ۱/۵ ۱ ۱ ۱	۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸	ج) به سؤال های زیر پاسخ کامل دهید. نگهداری حدیث به شیوه حفظ کردن چه نتایج نامطلوبی داشت؟ پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ به چه عواملی بستگی دارد؟ توضیح دهید. چرا پاسخ به نیازهای برتر باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؟ مسئولیت های مردم نسبت به رهبری را نام ببرید و یک مورد را توضیح دهید. آمادگی برای ازدواج نیازمند چند نوع بلوغ است؟ توضیح دهید.													
۲۰	جمع														

سؤالات آزمون خردادماه: دین و زندگی (۲)		آزمون شماره (۵)		پایه یازدهم دوره دوم متوسطه		ساعت شروع: ۸ صبح	
نام و نام خانوادگی:		رشته ریاضی و علوم تجربی		تعداد صفحه: ۱		مدت امتحان: ۷۰ دقیقه	
لرستان - مدرسه دانش - ۱۴۰۱							
ردیف	سؤالات پاسخنامه دارد.						نمره
الف) تدبیر در آیات قرآن و حدیث							۲
۱	با توجه به آیه شریفه قرآن کریم مسلمانان زمان پیامبر (ص) را از چه چیزی بیم می دهد؟ ﴿... أَفَأَنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ ...﴾						
۲	در حدیث سلسله الذهب «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي» شرط در امان ماندن از عذاب الهی چیست؟						
۳	با توجه به آیه شریفه بیان کنید راه رسیدن به عزت چیست؟ ﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعاً ...﴾						
۴	حدیث امام علی (ع) «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمَى وَ يُصِمُّ» اشاره به چه مطلب مهمی دارد؟						
ب) درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید.							۲
۵	انسان با عقل خود در پیام الهی تفکر می کند.						☐ درست ☐ نادرست
۶	معجزات پیامبران گذشته فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود.						☐ درست ☐ نادرست
۷	طبق روایات معصومین (ع) مهم ترین پایه اسلام زکات است.						☐ درست ☐ نادرست
۸	پیامبر اکرم (ص) به فرمان خدا در شهر مکه حکومت اسلامی را بنا نهاد.						☐ درست ☐ نادرست
ج) عبارت های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.							۲
۹	خداوند پاسخ به نیازهای و را در جهان خلقت قرار داده است.						
۱۰	لازمه ماندگاری یک پیام است.						
۱۱	قرآن کریم کارهای خارق العاده را یعنی نشانه و علامت می خواند.						
۱۲	تنها است که می تواند فرد شایسته امامت را معرفی کند.						
ه) ارتباط هر یک از مفاهیم زیر را کشف کنید.							۲
۱۳	خورشید پشت ابر		الف) مستضعفان و صالحان				
۱۴	نواب اربعه		ب) لازمه انتظار				
۱۵	وارثان زمین		ج) یاران صمیمی و مورد اعتماد امام				
۱۶	دعا کردن		د) غایب بودن امام (ع)				
و) به سؤال های زیر پاسخ کوتاه بدهید.							۳
۱۷	اهمیت ابلاغ ولایت امیرالمومنین (ع) در حدیث غدیر چقدر بود؟						
۱۸	شیعه به چه کسی گفته می شود؟						
۱۹	دو مورد از نشانه های بازگشت مسلمانان به دوره جاهلیت را بنویسید.						
۲۰	پویایی جامعه شیعه به چه عواملی بستگی دارد؟ نام ببرید.						
۲۱	چرا ولی فقیه و مرجع تقلید باید زمان شناس باشند؟						
۲۲	عزت به چه معناست و واژه مقابل آن چیست؟						
ه) به سؤال های زیر پاسخ کامل بدهید.							
۲۳	نگهداری احادیث از طریق حفظ چه مشکلاتی داشت؟ (دو مورد را ذکر کنید.)						۱
۲۴	بهره مندی از امام عصر (عج) در دوران غیبت بیشتر به چه صورت خواهد بود؟						۲
۲۵	وظایف رهبر ولی فقیه که از قرآن کریم و روایات معصومین (ع) به دست آمده را فقط نام ببرید. (۴ مورد)						۲
۲۶	تمایلات عالی را تعریف نموده و بیان کنید مربوط به کدام یک از ابعاد وجود انسان است؟						۲
۲۷	چهار هدف مهم برای ازدواج را ذکر نمایید.						۲
جمع							۲۰

سؤالات آزمون خردادماه: دین و زندگی (۲)		آزمون شماره (۶)		پایه یازدهم دوره دوم متوسطه		ساعت شروع: ۸ صبح											
نام و نام خانوادگی:		رشته ریاضی و علوم تجربی		تعداد صفحه: ۱		تاریخ:											
نام و نام خانوادگی:		رشته ریاضی و علوم تجربی		تعداد صفحه: ۱		تاریخ:											
زابل - مدرسه پروین اعتصامی - ۱۴۰۲																	
ردیف	سؤالات پاسخنامه دارد.						نمره										
الف) تدبیر در آیات و احادیث																	
۱	با توجه به آیه شریفه ﴿ذلک بان الله لم یک مغیرا نعمة انعمها علی قوم حتی یغیروا ما بانفسهم و ان الله سمیع علیم﴾ نتیجه استفاده درست نکردن از نعمتی که خدا به انسان داده چیست؟						۰/۵										
۲	در آیه شریفه ﴿و الله جعل لکم من انفسکم ازواجاً و جعل لکم من ازواجکم بنین و حفدة و رزقکم من الطیبات اقبال باطل یؤمنون و بنعمة الله هم یکفرون﴾ به کدام هدف ازدواج اشاره شده است؟						۰/۵										
۳	حضرت علی (ع) علت سوار شدن بنی امیه بر تخت سلطنت را چه چیزی می دانستند؟						۰/۵										
۴	از دیدگاه پیامبر (ص) شرط ملاقات با خدا در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او چیست؟						۰/۵										
۵	آیه ﴿انما یرید الله لیزهّب عنکم الرجس﴾ را تکمیل کرده و یک پیام برای آن بنویسید.						۱										
ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.																	
۶	حدیث سلسله الذهب نمونه ای از مجاهدت امامان در راستای ولایت ظاهری است.						☐ درست ☐ نادرست										
۷	میان سالی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به تمایلات نامشروع است.						☐ درست ☐ نادرست										
ج) جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.																	
۸	در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست تحقق پیدا می کند.						۲										
۹	دین یعنی که خداوند برای زندگی انسان ها برگزیده است.																
۱۰	معاد هر انسانی از شکل می گیرد.																
۱۱	وقتی می گوئیم فطرت یعنی هر موجود.																
د) کشف ارتباط																	
۱۲	هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟						۱/۵										
<table><tr><td>«الف»</td><td>«ب» (یک مورد اضافه است.)</td></tr><tr><td>الف) پسر و دختر از همان ابتدا زمینه های فساد را از خود دور می کنند.</td><td>۱- رشد اخلاقی و معنوی</td></tr><tr><td>ب) زن و مرد پس از بلوغ نیازمند زندگی با یکدیگر هستند.</td><td>۲- انس با همسر</td></tr><tr><td>ج) ابتدایی ترین زمینه ازدواج است.</td><td>۳- پاسخ به نیاز جنسی</td></tr><tr><td></td><td>۴- رشد و پرورش فرزندان</td></tr></table>							«الف»	«ب» (یک مورد اضافه است.)	الف) پسر و دختر از همان ابتدا زمینه های فساد را از خود دور می کنند.	۱- رشد اخلاقی و معنوی	ب) زن و مرد پس از بلوغ نیازمند زندگی با یکدیگر هستند.	۲- انس با همسر	ج) ابتدایی ترین زمینه ازدواج است.	۳- پاسخ به نیاز جنسی		۴- رشد و پرورش فرزندان	
«الف»	«ب» (یک مورد اضافه است.)																
الف) پسر و دختر از همان ابتدا زمینه های فساد را از خود دور می کنند.	۱- رشد اخلاقی و معنوی																
ب) زن و مرد پس از بلوغ نیازمند زندگی با یکدیگر هستند.	۲- انس با همسر																
ج) ابتدایی ترین زمینه ازدواج است.	۳- پاسخ به نیاز جنسی																
	۴- رشد و پرورش فرزندان																
ه) به سؤال های زیر پاسخ کوتاه دهید.																	
۱۳	مهم ترین هدفی که در زمان ظهور محقق می شود چیست؟						۲/۵										
۱۴	شرط رسیدن انسان به سعادت چیست؟																
۱۵	غفلت از خداوند چه نتایجی به دنبال دارد؟																
۱۶	فرهنگ چیست؟																
۱۷	جامعه عادلانه چگونه جامعه ای است؟																
اصطلاحات زیر را تعریف کنید.																	
۱۸	ولی فقیه:						۲										
۱۹	طاغوت:																
به سؤال های زیر پاسخ کامل دهید.																	
۲۰	انتقال احادیث از طریق سپردن به حافظه چه مشکلاتی را در پی داشت؟ (دو مورد)						۲										
۲۱	از اصول کلی امامان (ع) در مبارزه با حاکمان، «عدم تایید حاکمان» را توضیح دهید.																
۲۲	مسئولیت های منتظران را نام ببرید.																
۲۳	شرایط مرجع تقلید را بنویسید.																
جمع							۲۰										

پاسخ آزمون شماره (۱)

- ۱ [۵۹] کسانی که دچار خسران و زیان نخواهند شد. (۵/۵)
- ۲ [۷۳] پذیرش ولایت الهی و نپذیرفتن طاغوت (۵/۵) - ایمان پنداران کسانی که گمان می‌کنند ایمان دارند. (۵/۵)
- ۳ [۸۰] ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَهُمْ زَاكِعُونَ﴾ (۵/۵) - نزول آیه ولایت و بخشیدن انگشتر توسط حضرت علی (ع) به فقیر در رکوع نماز (۵/۵)
- ۴ [۶۴] رشد تدریجی سطح فکر مردم (۵/۵)
- ۵ [۷۲] نادرست؛ ولایت و سرپرستی بر جامعه همان ولایت ظاهری است. (۵/۵)
- ۶ [۷۰] نادرست؛ مسئولیت دریافت و ابلاغ وحی پس از پیامبر اکرم (ص) دیگر ادامه نیافت. (۵/۵)
- ۷ [۶۳] درست (۵/۵)
- ۸ [۷۵] نادرست؛ اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهای خداست، انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند. (۵/۵)
- ۹ [۶۰] عقل (۵/۲۵) - وحی (۵/۲۵)
- ۱۰ [۷۱] گفتار و رفتار پیامبر اکرم (ص) (۵/۵)
- ۱۱ [۶۸] و [۶۹] ظاهری (۵/۲۵) - محتوایی (۵/۲۵)
- ۱۲ [۶۷] آیت (۵/۲۵) - نشانه و علامت (۵/۲۵)
- ۱۳ [۶۴] ۱- استمرار در دعوت (۵/۲۵)، ۲- رشد تدریجی سطح فکر مردم (۵/۲۵)
- ۱۴ [۸۵] علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه (۵/۵)
- ۱۵ [۶۴] تبلیغ دائمی و مستمر آن (۵/۵)
- ۱۶ [۶۵] توجه به نیازهای متغیر در عین توجه به نیازهای ثابت - وجود قوانین تنظیم‌کننده (۵/۵)
- ۱۷ [۹۴] معاد و زندگی در جهان آخرت (۵/۵)
- ۱۸ [۵۹] ۱- شناخت هدف زندگی (۵/۲۵) - ۲- درک آینده خویش (۵/۲۵)
- ۱۹ [۵۹] گزینه «الف» (۵/۵)
- ۲۰ [۷۰]، [۷۲] و [۷۵] الف ← ۳ (۵/۵)، ب ← ۱ (۵/۵)، ج ← ۴ (۵/۵)
- ۲۱ [۶۷] تحدی به معنای مبارزه طلبی است. خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند و برای اینکه ناتوانی آنها را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آنها داده است. (۱)
- ۲۲ [۶۳] قرآن کریم منشأ اصلی اختلافات و چند دینی را آن دسته از رهبران دینی (۵/۲۵) می‌داند که به خاطر حفظ منافع دنیوی (۵/۲۵) (ثروت و قدرت) پیامبر جدید را انکار می‌کردند (۵/۲۵) و منشأ اصلی اختلاف در ادیان الهی می‌شدند. (۵/۲۵)
- ۲۳ [۹۰] رسول خدا به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از فقر و محرومیت بود. از این رو مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد، از بیکاری بدش می‌آمد. (۵/۲۵) او کسانی را که فقط به عبادت می‌پرداختند و به کار توجه نمی‌کردند، مذمت می‌کرد (۵/۲۵). در عین حال، پیامبر (ص) به فقیران بسیار احترام می‌گذاشت و اجازه نمی‌داد که به خاطر فقر مورد بی‌توجهی قرار گیرند و فراموش شوند. (۵/۲۵)

برخی از آنها دوست صمیمی ایشان به شمار می‌رفتند. ایشان ثروت را ملاک برتری نمی‌شمرد. به آسانی با فقیرترین و محروم‌ترین مردم می‌نشست و صمیمانه با آنها گفت‌وگو می‌کرد. آنان نیز رسول خدا را همدل و همراز خود می‌یافتند. (۵/۲۵)

۲۴ [۶۹] با وجود اینکه قرآن کریم چهارده قرن پیش نازل شده، در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است. (۵/۲۵) این کتاب فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی‌گوید (۵/۲۵)؛ بلکه از زندگی مادی دنیوی انسان، مسئولیت‌های اجتماعی و رابطه وی با انسان‌های دیگر سخن می‌گوید (۵/۲۵) و برنامه‌ای جامع و همه‌جانبه را در اختیارش قرار می‌دهد. (۵/۲۵)

پاسخ آزمون شماره (۲)

- ۱ [۶۷] تحدی قرآن کریم نسبت به مخالفان و نتیجه آن که ناتوانی ایشان است. (۵/۵)
- ۲ [۷۲] ما پیامبرانمان را با نشانه‌های آشکار فرستادیم و همراه ایشان کتاب و میزان نازل کردیم تا مردم عدالت را به پا دارند. (۵/۵) - اجرای احکام اجتماعی اسلام یکی از دلایل ضرورت ولایت ظاهری (۵/۵)
- ۳ [۸۹] سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم (۵/۵)
- ۴ [۸۴] مسئولیت پیامبر اکرم (ص) در حادثه غدیر خم نسبت به معرفی حضرت علی (ع) به عنوان جانشین (۵/۵)
- ۵ [۶۹] نادرست؛ جامعیت قرآن کریم هم در امور معنوی و اخروی است و هم در امور مادی و دنیوی (۵/۵)
- ۶ [۷۴] نادرست؛ به درجه ایمان و عمل بستگی دارد. (۵/۵)
- ۷ [۷۲] نادرست؛ ولایت مهم‌ترین پایه اسلام است. (۵/۵)
- ۸ [۶۷] نادرست؛ اندیشمندان به کارهای خارق‌العاده پیامبران معجزه می‌گفتند. (۵/۵)
- ۹ [۶۱] عقل (۵/۵)
- ۱۰ [۶۳] نوع آفرینش خاص (۵/۵)
- ۱۱ [۶۲] به پا دارند - در آن تفرقه نکنند. (۵/۵)
- ۱۲ [۶۴] تبلیغ دائمی و مستمر (۵/۵)
- ۱۳ [۸۴] به میزان کل رسالت پیامبر اکرم (ص) (۵/۵)
- ۱۴ [۶۳] ۱- عقل، ۲- اختیار (۵/۵)
- ۱۵ [۷۵] زیرا بدون عصمت، اعتماد مردم به پیامبران از بین می‌رفت و از آنان پیروی نمی‌کردند. (۵/۵)
- ۱۶ [۸۰] حضرت علی (ع) (۵/۵)
- ۱۷ [۷۳] حرام است. (۵/۵)
- ۱۸ [۸۱] و [۸۴] گزینه «ب» (۵/۵)
- ۱۹ [۹۳] گزینه «الف» (۵/۵)
- ۲۰ [۵۹]، [۶۳]، [۶۹] و [۸۷] الف ← ۴ (۵/۵) / ب ← ۳ (۵/۵) / ج ← ۱ (۵/۵) / د ← ۲ (۵/۵)
- ۲۱ [۹۱] شیعه، مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر، امیرالمؤمنین را جانشین پیامبر می‌داند و از او پیروی می‌کند. (۱)

۲۲ [۶۵]..... حفظ قرآن کریم: با تلاش و کوشش مسلمانان در پرتو عنایت الهی و با اهتمامی که پیامبر در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت، این کتاب دچار تحریف نشد (۵/۵) و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده و یا از آن کم نگردید. به همین جهت این کتاب نیازی به «تصحیح» ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند. (۵/۵)

۲۳ [۶۸]..... خداوند بر همهٔ امور داناست، برای بیان معارف ژرف و عمیق قرآن، زیباترین و مناسب‌ترین کلمات و عبارات را انتخاب کرده است. (۵/۲۵) تا به بهترین وجه معنای مورد نظر را برساند و دل‌های آماده را به سوی حق جذب کند. (۵/۲۵) هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، درمی‌یابد که آیات آن با سایر سخن‌ها کاملاً فرق می‌کند و به شیوه‌ای خاص بیان شده است. (۵/۲۵) این حقیقت، از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود. (۵/۲۵)

۲۴ [۶۰]..... زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوکی نیازمند تجربه و آزمون است (۵/۵)، در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون اند. (۵/۵)

پاسخ آزمون شماره (۳)

۱ [۵۹]..... کسانی که ایمان آوردند و عمل صالح انجام دادند و یکدیگر را به حق و صبر سفارش نمودند. (۵/۵)

۲ [۷۳]..... کسانی که به هنگام دعاها و منازعات داوری نزد طاغوت می‌برند. (۵/۵)

۳ [۱۱۹]..... خداوند سرچشمه عزت است و راه کسب عزت، اطاعت و بندگی اوست. (۵/۵)

۴ [۱۰۶]..... مطابق این آیه شریفه غیبت امام عصر (عج) نتیجه عملکرد خود مردم است. (۵/۵)

۵ [۹۱]..... نادرست؛ این فضایل به راحتی در یک نفر جمع نمی‌گردد. (۵/۵)

۶ [۱۲۳]..... نادرست؛ تمایلات دانی در ذات خود تمایلات بدی نیستند. (۵/۵)

۷ [۸۴]..... نادرست؛ پرسش «من أُولَى النَّاسِ...» مقدم بر حدیث غدیر «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ...» است. (۵/۵)

۸ [۸۲]..... درست (۵/۵)

۹ [۶۰]..... عقل (۵/۲۵) - وحی (۵/۲۵)

۱۰ [۱۰۰]..... گذشته سرخ (۵/۲۵) - آینده سبز (۵/۲۵)

۱۱ [۱۱۹]..... تسلیم (۵/۵)

۱۲ [۶۷]..... آیت (۵/۲۵) - معجزه (۵/۲۵)

۱۳ [۱۰۴]..... در عمل از ایشان پیروی کنیم تا مایه زینت ایشان باشیم نه مایه ننگشان. (۵/۵)

۱۴ [۱۳۲]..... دو بلوغ جسمی و فکری (۵/۵)

۱۵ [۱۰۴]..... عدم تأیید حاکمان، معزفی خود به عنوان امام بر حق، انتخاب شیوه‌های درست مبارزه (۵/۵)

۱۶ [۱۰۶]..... تا زمانی که نه تنها مسلمانان بلکه همه جامعه جهانی به اضطراب دچار شده و شایستگی ظهور حضرت را پیدا کنند. (۵/۵)

۱۷ [۱۱۱]..... فراهم شدن زمینه رشد و کمال (۵/۵)

۱۸ [۷۵]..... دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود. (۵/۵)

۱۹ [۹۲]..... گزینه «الف» (۵/۵)

۲۰ [۱۳۰]..... گزینه «الف» (۵/۵)

۲۱ [۶۵]، [۷۳]، [۱۰۷] و [۱۱۳]..... الف ← ۳ / ب ← ۵ / ج ← ۱ / د ← ۲ (هر مورد (۵/۲۵))

۲۲ [۱۱۸]..... مدیران و مسئولان جامعه‌اند که امروزه امور سه قوه مقننه، مجریه و قضائیه را برعهده دارند؛ ایشان در واقع، کارگزاران و یاران و کمک‌کنندگان به رهبرند و خادمان ملت‌اند. (۱)

۲۳ [۱۰۴]..... اینکه اقدامات خود را مخفی نگه دارند، به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند. (۱)

۲۴ [۱۰۳]..... از دو جهت؛ اول از آن جهت که گروه دیگری حکومت را غصب کرده بودند. از این رو، هر امامی مسئولیت داشت با حاکم زمان خود مبارزه کند و در صورت فراهم آمدن زمینه، حاکم غاصب را برکنار کند و خود، حکومت مسلمانان را برعهده بگیرد و قوانین اسلام را به اجرا درآورد و عدالت را برقرار سازد. دوم از آن جهت که این حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند. امامان نیز وظیفه داشتند که براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع نمایند. (۱)

۲۵ [۱۲۹]..... خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهادی نمی‌تواند جایگزین آن شود. فرزند، ثمره پیوند زن و مرد و تحکیم‌بخش وحدت روحی آنهاست. آنان دوام وجود خود را در فرزند می‌بینند و از رشد و بالندگی او لذت می‌برند. کدام افتخار بالاتر از آنکه خداوند تربیت و پرورش چند تن از بندگان خود را به پدر و مادر سپرده است و احترام و اطاعت از والدین را هم‌ردیف طاعت و عبودیت خود قرار داده است. (۱)

۲۶ [۱۰۴]..... امامان، شیوه مبارزه با حاکمان نامتناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به گونه‌ای که هم تفکر اسلام راستین باقی بماند و هم به تدریج، بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود و هم روش زندگی امامان، به نسل‌های آینده معرفی گردد. رفتار ائمه اطهار در طول ۲۵۰ سال بعد از رحلت پیامبر تا امامت امام عصر و غیبت ایشان، چنان مکمل یکدیگر است که گویی یک شخص می‌خواهد برای رسیدن به یک مقصد، مسیری را بپیماید، ولی مسیر یکدست نیست. (۱)

۲۷ [۱۱۶]..... رهبر جامعه اسلامی سعی می‌کند تمام اقداماتش براساس اصول اسلامی باشد، از جمله اینکه عمل براساس مساوات و نگاه برابر به احاد جامعه داشته باشد. (۵/۵) او می‌کوشد جامعه مطابق با دستورات دین اداره شود و مردم از مسیر قوانین الهی خارج نشوند. انجام این مسئولیت، گرچه ممکن است سبب ناراضیاتی برخی شود، اما چون نتیجه‌اش رستگاری مردم است، باید با قاطعیت پیگیری گردد. (۱)

۲۸ [۱۱۵]..... دو شرط اساسی: ۱- مشروعیت؛ یعنی شرایط که دین به او اجازه رهبری مردم را داده است. در غیر این صورت، پیروی از دستورات وی حرام است؛ باتقوا باشد، عادل باشد، زمان‌شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به دست آورد، مدیر و مدبّر باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند، شجاعت و قدرت روحی داشته باشد؛ یعنی بدون ترس و واهمه در برابر زیاده‌خواهی دشمنان بایستد. در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت، در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند. (۱) ۲- مقبولیت؛ ولی فقیه باید از جانب مردم پذیرفته شده باشد تا بتواند کشور را اداره کند و به پیش ببرد. یعنی، فقیه باید نزد مردم جامعه خود، «مقبولیت» داشته باشد. (۵/۵)

۲۹ [۱۱۰]..... یاران ولی عصر (عج)، مردمانی سخت‌کوش و دارای ویژگی‌های متمایز و کاملاً مثبت هستند که با داشتن این صفات، لیاقت یاری امام را پیدا می‌کنند. به عبارت دیگر اگر کسی بخواد در زمره ایشان قرار گیرد، باید مانند امام (عج) در کسب فضائل اخلاقی کوشش فراوان نماید. (۱)

ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل، یا تحریف حدیث پرداختند، یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند. (۵/۵)

ج) بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند و به ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند. (۵/۵)

۲۵ [۱۱۰] همان طور که برخی جامعه شناسان گفته‌اند، پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ، به دو عامل وابسته بوده است: (۵/۵) ۱- گذشته سرخ؛ اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار. (۵/۵) ۲- آینده سبز؛ انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر. (۵/۵)

۲۶ [۶۰] زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوکی نیازمند تجربه و آزمون است، (۵/۵) در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند. (۵/۵)

۲۷ [۱۱۷] ۱- وحدت و همبستگی اجتماعی ۲- استقامت و پایداری در برابر مشکلات (هرکدام ۵/۲۵)

استقامت و پایداری در برابر مشکلات: هر کشوری در مسیر رسیدن به استقلال و کمال با مشکلات بزرگ و کوچکی روبه‌رو می‌شود؛ همان‌گونه که کشور ما از ابتدای انقلاب اسلامی مورد تهاجم دشمنان قرار گرفت. (۵/۲۵) پس مردم باید با استقامت خود، فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم کنند. (۵/۲۵)

۲۸ [۱۳۲] آمادگی برای ازدواج، نیازمند دو بلوغ است: ۱- بلوغ جنسی، ۲- بلوغ عقلی و فکری؛ (۵/۵) این بلوغ مدتی پس از بلوغ جنسی فرا می‌رسد. با رسیدن بلوغ عقلی، جوان در می‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند. برخی نشانه‌های بلوغ عقلی: توجه به داشتن شغل و پیدا کردن کار، فکرکردن درباره‌ی ویژگی‌های همسر، تنظیم خرج و هزینه خود و دوری از بی‌برنامه بودن. (۵/۵)

پاسخ آزمون شماره (۵)

۱ [۹۵] خطر بازگشت به ارزش‌های جاهلیت (۵/۵)
۲ [۱۰۲] تبعیت از ولایت امام که همان ولایت خدا است و تجلی توحید اجتماعی است. (۵/۵)

۳ [۱۱۹] عزت از آن خداست و هر کس طالب عزت است باید آن را از خدا بخواهد اشاره به توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او دارد. (۵/۵)

۴ [۱۳۰] برای موفق شدن در انتخاب همسر باید تسلط کامل بر شعور و احساس جوانی داشت و با چشم باز عمل کرد، زیرا علاقه و محبت شدید به یک شخص چشم و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌کشاند. (۵/۵)

۵ [۶۱] درست (۵/۵)

۶ [۶۷] درست (۵/۵)

۷ [۷۲] نادرست (۵/۵)

۸ [۸۶] نادرست (۵/۵)

۹ [۵۹] طبیعی و غریزی (۵/۵)

۱۰ [۶۴] تبیلغ دائم و مستمر (۵/۵)

۱۱ [۶۷] آیت (۵/۵)

۱۲ [۷۸] خداوند (۵/۵)

پاسخ آزمون شماره (۴)

۱ [۸۶] کسی که به خداوند و روز قیامت ایمان داشته باشد و خداوند را بسیار یاد کند. (۵/۵)

۲ [۸۵] خداوند اراده می‌نماید که هرگونه پلیدی را از شما اهل بیت دور گرداند و شما را کاملاً پاک کند. (۵/۵) - آیه تطهیر (۵/۵) - در مورد پیامبر اکرم (ص) و حضرت علی (ع) و حضرت زهرا (س) و امام حسن (ع) و امام حسین (ع) (۵/۵)

۳ [۱۰۶] علمکرد اکثریت جامعه (۵/۵)

۴ [۱۱۵] انس با همسر (لَسْكُنُوا) (۵/۲۵) - رشد اخلاقی و معنوی (مَوَدَّةٌ وَ رَحْمَةٌ) (۵/۲۵)

۵ [۱۳۰] دوست داشتن چیزی انسان را کور و کر می‌کند، یعنی انسان دیگر عیوب فردی که او را دوست دارد را درک نمی‌کند، پس خصوصاً در امر ازدواج باید با بزرگ‌ترها و مشاورین مشورت نماید. (۵/۵)

۶ [۱۰۴] نادرست؛ هریک از امامان متناسب با شرایط و خصوصیات حاکم زمان خود با ایشان مقابله می‌نمودند. (۵/۵)

۷ [۷۲] نادرست؛ مهم‌ترین پایه اسلام، ولایت است. (۵/۵)

۸ [۱۱۰] نادرست؛ انتظار صحیح با آمادگی و عمل است نه گریه و دعا! (۵/۵)

۹ [۱۰۹] نادرست؛ این عقیده در همه ادیان الهی مطرح است نه فقط در اسلام. (۵/۵)

۱۰ [۱۲۵] ازدواج (۵/۵)

۱۱ [۱۲۳] ائمه (۵/۵)

۱۲ [۱۱۳] تقلید (۵/۵)

۱۳ [۷۴] ایمان (۵/۲۵) - عمل (۵/۲۵)

۱۴ [۱۲۹] پاسخ به نیاز جنسی (۵/۲۵) - انس با همسر (۵/۲۵) - رشد و پرورش فرزندان - رشد اخلاقی و معنوی

۱۵ [۹۵] خیر؛ این خطر برای همه دوران‌ها و زمان‌هاست. (۵/۵)

۱۶ [۱۱۰] تقویت معرفت و محبت به امام عصر (ع) (۵/۲۵) - پیروی از امام (ع) (۵/۲۵) - آمادگی برای دوران ظهور - دعا برای ظهور امام (ع)

۱۷ [۱۱۸] عملکرد غلط کارگزاران، سبب افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت خواهد شد. (۵/۵)

۱۸ [۶۴] رشد تدریجی سطح فکر مردم (۵/۲۵) - تحریف تعلیمات پیامبر پیشین (۵/۲۵)

۱۹ [۸۶] گزینه «ب» (۵/۵)

۲۰ [۱۲۲] گزینه «الف» (۵/۵)

۲۱ [۵۹] ، [۶۳] ، [۹۷] الف) ← ۴ / ب) ← ۳ / ج) ← ۱ / د) ← ۲

(هر کدام ۵/۲۵)

۲۲ [۱۰۴] ائمه اطهار می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، مخفی نگه دارند، به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند. (۱)

۲۳ [۶۷] خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند و برای اینکه ناتوانی آن‌ها را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آن‌ها داده است. (۱)

۲۴ [۹۷] الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت‌ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد. (۵/۵)

۱۳] خورشید پشت ابر ← غایب بودن امام (عج) (۵/۵)

۱۴] نواب اربعه ← یاران صمیمی و مورد اعتماد امام (عج) (۵/۵)

۱۵] وارثان زمین ← مستضعفان و صالحان (۵/۵)

۱۶] دعا کردن ← لازمه انتظار (۵/۵)

۱۷] این ابلاغ آنقدر مهم بود که اگر انجام نمی شد مانند این بود که رسالت پیامبر (ص) انجام نشده است. (۵/۵)

۱۸] شیعه مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)،

امیرالمومنین علی (ع) را جانشین پیامبر می داند و از او پیروی می کند. (۵/۵)

۱۹] پوشیده شدن حق و آشکار شدن باطل، ناشناخته بودن حق در جامعه و شناخته شدن باطل، رواج دروغ بر خدا و پیامبر، کم بها شدن قرآن. (۵/۵)

۲۰] گذشته سرخ و آینده سبز (۵/۵)

۲۱] تا بتوانند احکام دین را متناسب با نیازهای روز به دست آورند. (۵/۵)

۲۲] عزت به معنای نفوذناپذیری و تسلیم نبودن است. واژه ذلت درست مقابل عزت قرار دارد. (۵/۵)

۲۳] ۱- احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد. (۵/۵)
۲- شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان بر اساس غرض های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند. (۵/۵)

۲۴] در این دوره نه امکان حکومت و ولایت ظاهری آن امام هست (۱) و نه امکان تشکیل جلسات درس و تعلیم معارف و احکام دین لذا این بهره مندی منحصر به ولایت معنوی می شود که نیازمند به ظاهر بودن بین مردم نیست. (۱)
۲۵] ۱- تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه (۵/۵)،
۲- حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان (۵/۵)، ۳- تصمیم گیری براساس مشورت (۵/۵)، ۴- ساده زیستی. (۵/۵)

۲۶] تمایلات عالی و برتر مانند تمایل به دانایی، عدالت، شجاعت حیا، ایثار و حسن خلق که مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند (۱) ما با رسیدن به این تمایلات، احساس موفقیت و کمال می کنیم و از آن ها لذت می بریم. (۱)

۲۷] اول: پاسخ به نیاز جنسی (۵/۵)، دوم: انس با همسر (۵/۵)، سوم: رشد و پرورش فرزندان (۵/۵)، چهارم: رشد اخلاقی و معنوی (۵/۵)

پاسخ آزمون شماره (۶)

۱] آن نعمت از آن ها گرفته می شود. (۵/۵)

۲] رشد و پرورش فرزندان (۵/۵)

۳] سرپیچی مسلمانان از دستورات امام و اختلاف و تفرقه بین مسلمانان (۵/۵)

۴] پذیرش ولایت و محبت امام عصر (عج) (۵/۵)

۵] اهل البیت و یطهرکم تطهیرا (۵/۵) یکی از این دو پیام (۵/۵)

الف) آیه تطهیر فقط شامل تعداد خاصی از خانواده پیامبر (ص) می شود که عصمت دارند و پیامبر (ص) آنان را با هدایت و راهنمایی خداوند معرفی کرد نه به تمام بستگان ایشان.

ب) این تعداد خاص چون معصوم اند؛ سخن و عمل آنان مطابق با دین و بیان کننده دستورات الهی است.

۶] نادرست (۵/۵)

۷] نادرست (۵/۵)

۸] تجلی توحید (۵/۵)

۹] راه و روشی (۵/۵)

۱۰] عمل اختیاری (۵/۵)

۱۱] نوع خاص آفرینش (۵/۵)

۱۲] الف ← ۱ / ب ← ۲ / ج ← ۳ (هر کدام) (۵/۵)

۱۳] فراهم شدن زمینه رشد و کمال (۵/۵)

۱۴] دادن پاسخ صحیح به نیازهای برتر (۵/۵)

۱۵] ذلت نفس و افتادن در دام گناه را در پی دارد. (۵/۵)

۱۶] فرهنگ یعنی مجموعه ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم. (۵/۵)

۱۷] جامعه ای که در آن از تبعیض خبری نباشد و همه در برابر قانون الهی یکسان باشند. (۵/۵)

۱۸] از میان فقیهان کسی که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده دار حکومت می شود و قوانین الهی را در جامعه به اجرا درمی آورد. فقیهی که این مسئولیت را به عهده می گیرد، را ولی فقیه می گویند. (۱)

۱۹] کسانی که به مردم فرمان می دهند و قانون گذاری می کنند، در حالی که فرمان و قانونشان از فرمان الهی نشئت نگرفته، «طاغوت» نامیده می شوند. (۱)

۲۰] الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارت ها یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد. (۱)

ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان بر اساس غرض های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند. (۱)

۲۱] امامان (ع) هیچ یک از حاکمان غاصب را به عنوان جانشین پیامبر (ص) تأیید نمی کردند و این موضوع را به شیوه های مختلف به مردم اطلاع می دادند. (۱) آنان در غصب خلافت و جانشینی پیامبر (ص) همه حاکمان ستمگر را یکسان می دیدند ولی تفاوت های اخلاقی و رفتاری آنان را در نظر می گرفتند و اگر حاکمی در موردی طبق دستور اسلام عمل می کرد، آن مورد را تأیید می کردند. (۱)

۲۲] ۱- تقویت معرفت و محبت به امام (عج) (۵/۵)

۲- پیروی از فرمان های امام عصر (عج) (۵/۵)

۳- آماده کردن خود و جامعه برای ظهور (۵/۵)

۴- دعا برای ظهور امام (عج) (۵/۵)

۲۳] ۱- با تقوا باشد. (۵/۵)

۲- عادل باشد. (۵/۵)

۳- زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد. (۵/۵)

۴- اعلم باشد، یعنی از میان فقها از همه عالم تر باشد. (۵/۵)

درس اول: هدایت الهی

۵۸ حیات جسم و روح بشر

انسان‌ها دارای دو دسته نیاز هستند. یکی **نیازهای طبیعی** مانند خوراک و ... که مادی است و آب می‌تواند یک نمونه پاسخ برای این نیازها باشد و دیگر **نیازهای معنوی**، برتر و فراطبیعی که روحانی است.

﴿وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ﴾ [سورة انبیاء، آیه ۳۰]

ترجمه و هر چیز زنده‌ای را از آب پدید آوردیم.

پیام سرچشمه همه موجودات زنده آب است.

انسان با آب نیازهای طبیعی و جسمی‌اش را برطرف می‌سازد و به طور کلی آب، حیات‌بخش جهان مادی، از جمله ما انسان‌هاست.

﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَّيِّتًا﴾ [سورة فرقان، آیه ۴۹]

ترجمه تا با آن زمین مرده را زنده کنیم.

پیام هدف از نزول باران حیات بخشیدن و زنده ساختن سرزمین مرده است.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

[سورة انفال، آیه ۲۴]

ترجمه ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را بپذیرید؛ آنکه که شما را به چیزی فرا می‌خواند که زندگی حقیقی می‌بخشد.

پیام ۱- شرط ایمان واقعی، اجابت کردن دعوت خدا و رسول است.

۲- حرکت در مسیر خدا و پیامبر، حیات واقعی است و کناره‌گیری از آن مرگ انسانیت است.

+ ۵۹ نیازهای برتر

همه ما **نیازهای کوچک** و بزرگی داریم و خوشبختی و سعادت خویش را در برآورده شدن آن‌ها جست‌وجو می‌کنیم و رضایت از زندگی را وابسته به میزان تأمین این نیازها می‌دانیم و همواره دنبال برنامه‌ای هستیم که بتواند ما را به بهترین شکل، در برآورده ساختن این نیازها باری کند.

برخی از این نیازها عبارت‌اند از:

۱- شناخت هدف زندگی

انسان می‌خواهد بداند «برای چه زندگی می‌کند؟» و با تکیه بر کدامین هدف می‌تواند با اطمینان خاطر زندگی‌اش را صرف آن نماید؟ او می‌داند که اگر هدف حقیقی خود را نشناسد، یا در شناخت آن دچار خطا شود، عمر خود را از دست داده است.

امام سجاد (ع): «خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده‌ای.»

پیام اهمیت شناخت هدف زندگی به عنوان یک نیاز اساسی و بنیادین هراسان

۲- درک آینده خویش

روزها فکر من این است و همه شب سئتم

که مرا غافل از اموال دل فویشتم

از کجا آمدم بهر چه بود

به کجا می‌روم آخر نمایم و ظم

[مولوی]

پیام نیاز انسان به شناخت هدف زندگی (آمدنم بهر چه بود) و درک آینده خویش (به کجا می‌روم آخر) به عنوان نیازهای فراطبیعی انسان

۳- کشف راه درست زندگی

راه زندگی یا «**چگونه زیستن**» که ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد، دغدغه دیگر انسان‌های **فکور و خردمند** است.

این دغدغه از آن رو دغدغه‌ای جدی است که انسان فقط یک بار به دنیا می‌آید و یک بار زندگی در دنیا را تجربه می‌کند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ [سورة عصر آیات ۱-۳]

ترجمه قسم به این زمان، که انسان‌ها همه در خسران و زیانند، مگر آنان که ایمان آورده و عمل نیک انجام داده‌اند و یکدیگر را به درستی و پایداری سفارش کردند.

پیام کشف راه درست زندگی، نیاز سوم انسان، دغدغه انسان‌های فکور و خردمند

+ ۶۰ ویژگی‌های پاسخ‌و پاسخ‌دهنده به سؤال‌های اساسی

الف) کاملاً **درست** و قابل **اعتماد** باشد؛

زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است، در حالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند.

ب) **همه‌جانبه** باشد؛ به طوری که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بُعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد.

با توجه به این دو ویژگی کسی می‌تواند پاسخ صحیح به این سؤال‌ها را بدهد که:

۱) آگاهی کاملی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی و نیز فردی و اجتماعی او داشته باشد.

۲) همچنین بداند که انسان‌ها پس از مرگ، چه سرنوشتی دارند و چه عاقبتی در انتظار آن‌هاست.

۶۱ شیوه هدایت خداوند

خداوند هر دسته از مخلوقات را متناسب با ویژگی‌هایی که در وجودشان قرار داده است هدایت می‌کند.

انسان سرمایه ویژه‌ای دارد که او را از سایر مخلوقات **متمایز** می‌کند و همین امر، سبب **تفاوت شیوه هدایت** وی از سایر مخلوقات شده است.

یکی از این سرمایه‌های انسان، توانایی **تعقل و تفکر** و انجام کارها به کمک فکر و اندیشه و دیگری قدرت **اختیار و انتخاب** اوست؛ یعنی انسان، ابتدا درباره هر کاری که می‌خواهد انجام دهد، تفکر می‌کند و اگر تشخیص داد که آن کار مفید است و او را به هدفش می‌رساند، آن را انتخاب می‌کند و انجام می‌دهد.

هدایت خداوند نیز از مسیر این دو ویژگی (تفکر و اختیار) می‌گذرد.

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِّئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ...﴾

[سورة نسا، آیه ۱۶۵]

ترجمه رسولانی (را فرستاد که) بشارت دهنده و بیم دهنده باشند، تا بعد از آمدن پیامبران، برای مردم در مقابل خداوند، دستاویز و دلیلی نباشد....

پیام ۱- نیاز کشف راه درست زندگی، دغدغه انسان های فکور و خردمند، ۲- اتمام حجت خداوند با مردم

درس دوم: تداوم هدایت

۶۲ آیات وحدت ادیان

ترجمه ۱- «خداوند از دین، همان را برایتان بیان کرد که نوح را بدان سفارش نمود و آنچه را ما به تو وحی کردیم و به ابراهیم و موسی و عیسی توصیه نمودیم، این بود که دین را به پا دارید و در آن تفرقه نکنید.»

[سورة شوری، آیه ۱۳]

۲- «قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن راه مخالفت نپیمودند مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت.» [سورة آل عمران، آیه ۱۹]

۳- «[این دین] آیین پدرتان ابراهیم است و او شما را از پیش مسلمان نامید.» [سورة حج، آیه ۷۸]

۴- «ابراهیم نه یهودی و نه مسیحی؛ بلکه یکتاپرست (حق گرا) و مسلمان بود.» [سورة آل عمران، آیه ۶۷]

پیام ۱- وحدت ادیان و پیامبران، ۲- مأموریت مشترک پیامبران؛ برپایی دین و عدم تفرقه در آن، ۳- اختلاف افکنی در دین، کار گروهی از دین داران یهودی و مسیحی و به صورت آگاهانه و به سبب رشک و حسد ایشان بوده است. ۴- حضرت ابراهیم مسلمان بود یعنی اسلام ربطی به زمان حیات یا بعثت حضرت محمد (ص) ندارد و از ابتدا بوده است.

+ ۶۳ فطرت مشترک، منشأ دین واحد

فطرت به معنای نوع خاص آفرینش است.

وقتی از فطرت انسان سخن می گوئیم، منظور آفرینش خاص انسان و ویژگی هایی است که خداوند در اصل آفرینش وی قرار داده است و انسان ها با این ویژگی های خاص شناخته می شوند.

● ویژگی های فطری مشترک همه انسان ها

- برخورداری از استعداد تفکر و قدرت اختیار
- دوست داشتن فضیلت های اخلاقی مانند عدالت و خیرخواهی
- بیزاری از رذائل اخلاقی مانند ظلم، حسادت و دروغ
- به دنبال زیبایی ها، خوبی ها و کمالات نامحدود
- گریزان از فنا و نابودی و در جست و جوی زندگی جاودانه
- اجزای اسلام و تسلیم بودن در برابر خداوند: ۱- اعتقاد و ایمان، ۲- عمل

(۱) در حیطه ایمان:

الف) ایمان به: خدای یگانه و دوری از شرک = توحید

ب) ایمان به: فرستادگان الهی و راهنمایان دین = نبوت و امامت

ج) ایمان به: سرای آخرت و پاداش و حسابرسی عادلانه = معاد

د) ایمان به: عادلانه بودن نظام هستی = عدالت

(۲) در حیطه عمل: از انسان می خواهد با ایمانی که کسب کرده است، تلاش نماید تا:

الف) با انجام واجبات دین و ترک حرام های آن، خداوند را بندگی و عبادت کند.

ب) فضائل اخلاقی مانند عفت، راستگویی و امانت داری را کسب نماید و از رذائل اخلاقی مانند ظلم، نفاق، دروغ و ریا دوری کند.

ج) جامعه ای دینی براساس عدالت بنا نماید.

+ ۶۴ علل فرستادن پیامبران متعدد

فرستادن پیامبران متعدد در طول هزاران سال زندگی بشر دارای دلایلی است که مهم ترین آن ها به شرح زیر است:

● ۱- استمرار و پیوستگی در دعوت

لازمه ماندگاری یک پیام، تبلیغ دائمی و مستمر آن است.

● ۲- رشد تدریجی سطح فکر مردم

علت دیگر فرستادن پیامبران متعدد، رشد تدریجی فکر و اندیشه و امور مربوط به آن، مانند دانش و فرهنگ می باشد.

از این رو، لازم بود تا در هر عصر و دوره ای پیامبران جدید مبعوث شوند، تا همان اصول ثابت دین الهی را درخور فهم و اندیشه انسان های دوران خود بیان کنند و متناسب با درک آنان سخن گویند.

پیامبر اکرم (ص) می فرماید: «إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أُمِرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عُقُولِهِمْ»

ترجمه ما پیامبران مأمور شده ایم که با مردم به اندازه عقلشان سخن بگوئیم.

پیام ۱- رشد تدریجی سطح فکر مردم یکی از دلایل فرستادن پیامبران متعدد

● ۳- تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می شد، یا به گونه ای تغییر می یافت که با اصل آن متفاوت می شد؛ بر این اساس، پیامبران بعدی می آمدند و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر برای مردم بیان می کردند.

+ ۶۵ عوامل ختم نبوت

این عوامل عبارت اند از:

● ۱- آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی

پایین بودن سطح درک انسان ها و عدم توانایی آنان در گرفتن برنامه کامل زندگی از عوامل تجدید نبوت ها بود.

● ۲- حفظ قرآن کریم از تحریف

با تلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایت الهی و با اهتمامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع آوری و حفظ قرآن داشت، این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه ای بر آن افزوده یا از آن کم نگردید.

به همین جهت این کتاب نیازی به «تصحیح» ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.

● ۳- وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم (ص)

تعیین امام معصوم از طرف خداوند سبب شد که مسئولیت های پیامبر (ص)، به جز دریافت وحی ادامه یابد و جامعه کمبودی از جهت رهبری و هدایت نداشته باشد.

● ۴- پویایی و روزآمد بودن دین اسلام

دینی می تواند برای همیشه ماندگار باشد که بتواند به همه سؤالات و نیازهای انسان در همه زمان ها و مکان ها پاسخ دهد.

دین اسلام ویژگی هایی دارد که می تواند پاسخگوی نیازهای بشر در دوره های مختلف باشد.

قرآن کریم این کارهای خارق العاده را «آیت» یعنی نشانه و علامت نبوت می خواند و اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می نامند؛ زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می شود.

خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند و برای اینکه ناتوانی آن ها را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره های قرآن را هم به آن ها داده است.

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ﴾ [سوره یونس، آیه ۳۸]

ترجمه آیا می گویند [پیامبر قرآن را] به خداوند افترا بسته است؟ بگو: اگر می توانید یک سوره همانند آن را بیاورید.

پیام تحدی و مبارزه طلبی قرآن کریم در برابر کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند.

این دعوت به مبارزه را «تحدی» می گویند و خداوند تأکید می کند که هیچگاه، هیچ کس نمی تواند در این مبارزه پیروز شود و همانند قرآن را بیاورد.

۶۸ اعجاز لفظی

هر کتابی از دو جنبه قابل بررسی است:

۱- جنبه لفظی

۲- جنبه محتوایی

کلمه قرآن کریم در هر دو جنبه معجزه است.

ساختار زیبا و **آهنگ** موزون و دلنشین کلمه ها و جمله ها، شیرینی بیان و **رسایی** تعبیرات با وجود اختصار سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می رفت، یا از پشت دیوار خانه پیامبر به قرآن خواندن ایشان گوش فرا می داد، او را مجازات می کردند.

همین زیبایی لفظی، سبب نفوذ خارق العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به خصوص ادیبان و دانشمندان تحت تأثیر آن به دین اسلام گرویده اند.

+ ۶۹ اعجاز محتوایی و برخی از جنبه های آن

قرآن کریم از نظر محتوا و مطالب آن ویژگی هایی دارد که نشان می دهد از قلم هیچ اندیشمندی تراوش نکرده است، چه رسد به شخصی که قبل از آن، چیزی نوشته و آموزشی ندیده است.

این جنبه از اعجاز برای کسانی که زبان قرآن را نمی دانند و فقط از ترجمه ها استفاده می کنند نیز قابل فهم و ادراک است.

برخی از جنبه های اعجاز محتوایی عبارت اند از:

• الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی

انسجام به معنای هماهنگی و عدم اختلاف و دو دستگی است. می دانیم که آثار و نوشته های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آن ها متفاوت است.

﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرَانَ وَ لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَوْجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾

[سوره نسا، آیه ۸۲]

ترجمه پس آیا در قرآن تدبر نمی کنند در حالی که اگر از جانب (کسی) غیر از خداوند بود، همواره در آن ناسازگاری و اختلاف بسیاری می یافتند.

پیام انسجام درونی در عین نزول تدریجی از جنبه های محتوایی

اعجاز قرآن کریم

برخی از این ویژگی ها عبارت اند از:

اول) توجه به نیازهای متغیر، در عین توجه به نیازهای ثابت:

انسان در زندگی فردی و اجتماعی دو دسته نیاز دارد:

نیازهای ثابت مانند: امنیت، عدالت، داد و ستد با دیگران، ازدواج و تشکیل خانواده، تعلیم و تربیت و حکومت

این نیازها همواره برای بشر وجود داشته و از بین نمی روند. دین اسلام برای هر کدام از این نیازها قوانین ثابت و مشخصی دارد.

دسته دیگر **نیازهای متغیر** هستند که از درون نیازهای ثابت پدید می آیند. یعنی انسان ها با گذشت زمان برای پاسخگویی به نیازهای ثابت خود، از روش ها و شیوه های مختلف و متغیری استفاده می کنند.

دوم) وجود قوانین تنظیم کننده:

در اسلام دسته ای از **قواعد و قوانین** وجود دارد که به مقررات اسلامی خاصیت **انطباق و تحرک** داده است.

این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند و مانند بازرسان عالی، احکام و مقررات را تحت نظر قرار می دهند و کنترل می کنند.

پیامبر اکرم (ص) می فرماید: «لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ فِي الْإِسْلَامِ»

ترجمه اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است.

پیام قوانین تنظیم کننده از دلایل پویایی و روزآمد بودن اسلام است.

۶۶ وظیفه پیروان پیامبران گذشته

خداوند فقط **یک دین** و **یک راه** برای هدایت انسان ها فرستاده است که از آن به اسلام تعبیر می شود.

هر یک از پیامبران، دین الهی را در **خور فهم** و **اندیشه** انسان های دوران خود بیان کرده اند.

آمدن پیامبر جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی، اکنون نمی تواند پاسخگوی نیازهای مردم باشد. هر پیامبری که می آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می داد و بر پیروی از او تأکید می کرد.

بنابراین، وجود **دو یا چند دین** در یک زمان نشانگر این است که پیروان پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده اند و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از پیامبران گذشته است.

﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

[سوره آل عمران، آیه ۸۵]

ترجمه و هر کس که جز اسلام دینی اختیار کند هرگز از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیانکاران خواهد بود.

پیام ۱- تنها دین مورد پذیرش الهی در زمان حاضر، اسلام است.

۲- فرجام انتخاب دینی غیر از اسلام: پذیرفته نشدن از سوی خداوند و آخرتی زبان بار!

درس سوم: معجزه جاویدان

+ ۶۷ اعجاز قرآن و تحدی خداوند

• مفهوم معجزه

هرگاه پیامبری از سوی خداوند **مبعوث** می شد، برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای **خارق العاده ای** انجام می داد که هیچ کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آن ها نبود.

● (ب) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

با وجود این قرآن کریم نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت، بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت و از موضوع‌هایی همچون عدالت‌خواهی، علم‌دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان‌ها سخن گفته است.

● (ج) جامعیت و همه‌جانبه بودن

با وجود اینکه قرآن کریم چهارده قرن پیش نازل شده، اما در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است.

● (د) ذکر نکات علمی بی‌سابقه

در جامعه‌ای که علم و دانش جایگاهی نداشت و خبری از رشته‌هایی مانند فیزیک، زیست‌شناسی، گیاه‌شناسی و ستاره‌شناسی نبود قرآن کریم به برخی نکات علمی اشاره می‌کند که در تمام دنیای آن روز بی‌سابقه بود و بعدها به مرور زمان توسط دانشمندان کشف گردید.

به چند نمونه از نکات علمی قرآن کریم توجه کنید:

۱- حرکت زمین: چهار قرن پیش در سرزمین اروپا، گالیله به دلیل اینکه زمین را متحرک خوانده بود، در دادگاه محاکمه شد. در آن دوران تصور بر این بود که زمین ثابت است و خورشید و سایر سیارات به دور آن می‌چرخند.

اما در چهارده قرن پیش و در زمانی که هیچ‌یک از ابزارهای نجومی امروزی در دست بشر نبود، قرآن کریم در آیات خود به حرکت زمین اشاره می‌کند که از آن جمله، تشبیه زمین به «ذلول» است.

«ذلول» به شتری گفته می‌شود که به گونه‌ای حرکت می‌کند که سوار خود را نمی‌آزارد.

تشبیه زمین به «ذلول» به خوبی به حرکت هموار و همراه با آرامش زمین اشاره دارد.

۲- انبساط جهان: نظریه انبساط جهان یکی از مهم‌ترین کشفیات نجومی انسان در قرن بیستم است.

﴿وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ﴾ [سوره ذاریات، آیه ۴۷]

ترجمه و آسمان را با قدرت خود بگشاییم و همواره آن را وسعت می‌بخشیم.

پیام انبساط جهان، از نکات علمی بی‌سابقه در قرآن کریم

﴿وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُمْ بِيَمِينِكُمْ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ﴾

[سوره عنکبوت، آیه ۲۸]

ترجمه و پیش از آن، هیچ نوشته‌ای را نمی‌خواندی و با دست خود، آن را نمی‌نوشتی که در آن صورت، اهل باطل به شک می‌افتادند.

پیام اُمّی و بی‌سواد بودن پیامبر اکرم (ص) دلیلی بر اعجاز و حقانیت قرآن کریم

درس چهارم: مسئولیت‌های پیامبر (ص)

● (۷۰) دریافت و ابلاغ وحی

پیامبر اکرم (ص)، به عنوان آخرین پیام‌رسان الهی به مدت بیست و سه سال مردم را به آخرین و کامل‌ترین برنامه هدایت فراخواند.

برای رستگاری آنان و نجاتشان از گمراهی، تلاش بسیاری کرد.

با استقامت و صبری بی‌مانند، وظیفه سنگین رسالت را به پایان رساند.

تعلیمات قرآن کریم و سیره رسول خدا (ص) نشان می‌دهد که ایشان به عنوان فرستاده خداوند، سه مسئولیت مهم را عهده‌دار بودند:

۱- دریافت و ابلاغ وحی

۲- تعلیم و تبیین تعلیم قرآن (مرجعیت دینی)

۳- اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

پیامبر اکرم (ص) این مسئولیت را به طور کامل انجام داد و همه آیات قرآن را برای مردم خواند.

ایشان نویسندگانی را مأمور نوشتن قرآن نمود. (کاتبان وحی)

عده زیادی نیز با اشتیاق، آیات قرآن را فرامی‌گرفتند و در سینه خود حفظ و به آن عمل می‌کردند. (حافظان وحی)

۷۱) تعلیم و تبیین تعلیم قرآن (مرجعیت دینی)

پیامبر اکرم (ص) علاوه بر رساندن وحی به مردم، وظیفه تعلیم و تبیین آیات قرآن کریم را نیز برعهده داشت تا:

الف) مردم بتوانند به معارف بلند این کتاب آسمانی دست یابند.

ب) جزئیات احکام و قوانین را بفهمند.

ج) شیوه عمل کردن به آن را بیاموزند.

۷۲) اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی

(ولایت ظاهری)

● اقدامات پیامبر (ص) برای تشکیل حکومت

۱- ایشان به محض اینکه مردم مدینه اسلام را پذیرفتند، به این شهر هجرت کردند.

۲- به کمک مردم آن شهر (انصار) و کسانی که از مکه آمده بودند (مهاجران)، حکومتی را که بر مبنای قوانین اسلام اداره می‌شد، پی‌ریزی نمودند.

روایات متعددی از معصومین علیهم‌السلام نقل شده است که اسلام را بر «پنج پایه» استوار دانسته و از میان آن‌ها «ولایت» را مهم‌ترین پایه شمرده‌اند.

امام باقر (ع) می‌فرماید: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ وَلَمْ يُنَادِ بِشَيْءٍ كَمَا نُوْدِيَ بِالْوَلَايَةِ»

ترجمه اسلام بر پنج پایه استوار است: بر نماز، زکات، روزه، حج و ولایت و

به چیز دیگری دعوت نشده آن گونه که [مردم] به ولایت دعوت شده‌اند.

پیام اهمیت ولایت ظاهری و اجرای قوانین با تشکیل حکومت اسلامی

● (۷۳) ضرورت تشکیل حکومت اسلامی

دلایل زیادی برای نیازمندی جامعه به حکومت اسلامی ذکر شده است که به دو مورد آن اشاره می‌کنیم:

● الف) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

اسلام یک دین کاملاً اجتماعی است؛ یعنی علاوه بر توجه به فرد، به زندگی اجتماعی نیز توجه کامل دارد و تا آنجا که مقدور بوده، به برخی احکام فردی، همچون عبادت نیز جنبه اجتماعی داده است.

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ

بِالْقِسْطِ﴾ [سوره هود، آیه ۲۵]

ترجمه به راستی که پیامبرانمان را همراه با دلایل روشن فرستادیم و همراه آنان کتاب آسمانی و میزان نازل کردیم تا مردم به اقامه عدل و داد برخیزند.

پیام ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام یکی از دلایل ضرورت

ولایت ظاهری

به عبارت دیگر، بدون وجود عصمت، مسئولیت پیامبری به نتیجه نخواهد رسید؛ زیرا:

- اگر پیامبری در دریافت وحی و ابلاغ آن به مردم معصوم نباشد، دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد و امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.
- اگر پیامبری در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی معصوم نباشد، امکان انحراف در تعلیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از دست می‌رود.
- اگر پیامبری در اجرای احکام الهی معصوم نباشد، امکان دارد کارهایی که مخالف دستورهای خداست، انجام دهد و مردم نیز از او سرمشق بگیرند و مانند او عمل کنند و به گمراهی دچار شوند.

درس پنجم: امامت، تداوم رسالت

+ ۷۷ فرضیات مربوط به سرنوشت مسئولیت‌های پیامبر(ص)

در میان مسئولیت‌های سه‌گانه رسول خدا (ص)، مسئولیت اول، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می‌پذیرد؛ زیرا کتاب قرآن، آخرین کتاب آسمانی است و نیازی به آوردن کتاب جدیدی نیست؛ اما دو مسئولیت دیگر، یعنی «تعلیم و تبیین دین (مرجعیت علمی)» و «ولایت ظاهری» پس از ایشان چه سرنوشتی پیدا می‌کنند؟

در این زمینه سه فرض مطرح است:

- ۱- قرآن کریم و پیامبر اکرم (ص) در این باره سکوت کرده‌اند.
 - ۲- همچون مسئولیت اول، پایان این دو مسئولیت را نیز اعلام نموده‌اند.
 - ۳- جانشین را تعیین نموده و دو مسئولیت «تعلیم و تبیین دین» و «ولایت ظاهری» را بر عهده وی قرار داده‌اند.
- فقط فرض سوم، منطقی و قابل قبول است؛ یعنی رسول اکرم (ص) به فرمان خداوند، به تداوم تعلیم و تبیین دین و دوام حکومت پس از خود به شکل «امامت» فرمان داده و جانشین خود را تعیین کرده است و مانع تعطیلی این دو مسئولیت شده است.

+ ۷۹ نزول آیه انذار

حدود سه سال از بعثت گذشته بود که این فرمان از جانب خداوند برای پیامبر آمد:

﴿وَإِذْ عَشِرْتُكَ الْآقَرِينَ﴾ [سورة شعراء، آیه ۲۱۴]

ترجمه خویشان نزدیک را انذار کن.

پیام نخستین اقدام برای معرفی جانشین پیامبر(ص)، مراسم دعوت خویشان برای انجام دستور انذار، رسول خدا (ص) چهل نفر از بزرگان بنی‌هاشم را دعوت کرد و درباره اسلام با آنان سخن گفت و آنان را به دین اسلام فراخواند. پس از آن، پیامبر (ص) دست آن حضرت را در دست گرفت، بیعت ایشان را پذیرفت و به مهمانان فرمود:

«همانا این، برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود.»

پیام انتصاب حضرت علی(ع) به مقام اخوت، وصایت و خلافت پیامبر(ص)

+ ۸۰ نزول آیه ولایت

در یکی از روزها، فرشته وحی از جانب خداوند آیه‌ای بر پیامبر نازل کرد که در آن ویژگی‌های ولی و سرپرست مسلمانان مشخص شده بود:

﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾ [سورة مائدة، آیه ۵۵]

ترجمه همانا ولی شما فقط خداوند و رسول اوست و مؤمنانی که نماز را بر پا می‌دارند و در حال رکوع، زکات می‌دهند.

● (ب) ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

ولی و سرپرست حقیقی انسان‌ها خداست و به همین جهت، فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، ضروری و واجب است.

اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد.

کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، در حالی که فرمان و قانونشان برگرفته از فرمان الهی نیست، «طاغوت» نامیده می‌شوند. پذیرش حکومت «طاغوت» و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است. بنابراین، لازم است در جامعه، حکومتی وجود داشته باشد که «طاغوتی» نباشد؛ یعنی:

۱- مورد پذیرش خداوند باشد.

۲- دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

● کشف رابطه

سخنان امام خمینی (ره)	دلیل
به این دلیل که هر نظام سیاسی غیراسلامی، نظامی شرک‌آمیز است؛ چون حاکمشی «طاغوت» است، ما موظفیم آثار شرک را از جامعه مسلمانان و از حیات آنان دور کنیم و از بین ببریم.	ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
مذهب اسلام هم‌زمان با اینکه به انسان می‌گوید که خدا را عبادت کن و چگونه عبادت کن، به او می‌گوید چگونه زندگی کن و روابط خود را با سایر انسان‌ها چگونه باید تنظیم کنی و حتی جامعه اسلامی با سایر جوامع چگونه روابطی باید برقرار نماید. هیچ حرکتی و عملی از فرد و جامعه نیست، مگر اینکه مذهب اسلام برای آن حکمی مقرر داشته باشد.	ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام

+ ۷۴ ولایت معنوی رسول خدا(ص)

رسول خدا (ص) از طرف خداوند، مسئول تشکیل حکومت و اجرای قوانین اسلام است؛ یعنی ولایت و سرپرستی جامعه را برعهده دارد و این، همان ولایت ظاهری است؛ اما آن حضرت ولایت معنوی را نیز عهده‌دار است. ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌هاست که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می‌شود.

رسول خدا (ص) با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید.

+ ۷۵ عصمت پیامبر اکرم(ص)

عصمت، به معنای محفوظ بودن از گناه و خطاست. یکی از ویژگی‌های پیامبران، محفوظ بودن آنان از گناه بوده است؛ یعنی آنان کارهایی را که خداوند واجب کرده است، انجام می‌دادند و کارهایی را که خداوند حرام کرده است، ترک می‌کردند.

بهره‌مندی از عصمت لازمه پیامبری آنان بود؛ زیرا بدون عصمت، اعتماد مردم به پیامبران از بین می‌رفت و از آنان پیروی نمی‌کردند.

پیام ۴ آیه ولایت و معرفی امام علی (ع) از سوی خداوند به عنوان سرپرست مسلمانان

+ (۸۱) حدیث جابر

در یکی از روزها، در مدینه، جبرئیل بر پیامبر نازل شد و آیه ۵۹ **سوره نساء** را بر ایشان خواند که قسمتی از آن چنین است:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ ... ﴾

[سوره نساء، آیه ۵۹]

ترجمه ای مؤمنان، از خدا اطاعت کنید و از رسول و ولی امرتان اطاعت کنید.

پیام ۴ سرپیچی از دستورات خدا و پیامبر (ص) و امامان (ع) حرام است.

پیامبر اکرم (ص) فرمود: «ای جابر، آنان جانشینان من و امامان بعد از من اند. نخستین آنان علی بن ابی طالب است و سپس به ترتیب: حسن بن علی، حسین بن علی، علی بن الحسین، محمد بن علی و تو در هنگام پیری او را خواهی دید و هر وقت او را دیدی، سلام مرا به او برسان. پس از محمد بن علی به ترتیب، جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی، علی بن محمد، حسن بن علی و پس از ایشان فرزندش می باشد که هم نام و هم کنیه من است. اوست که از نظر مردم پنهان می شود و غیبت او طولانی می گردد تا آنجا که فقط افرادی که ایمان راسخ دارند، بر عقیده به او باقی می مانند.»

پیام ۴ ۱- نام بردن از دوازده امام به ترتیب، ۲- ولایت معنوی پیامبر اکرم (ص) که اقدام به معرفی امامان تا ۲۵۰ سال بعد و اعلام غیبت امام عصر (ع) تا آخر الزمان کرده است.

+ (۸۲) حدیث ثقلین

پیامبر اکرم (ص) به طور مکرر، از جمله در روزهای آخر عمر خود، می فرمود: «إِنِّي تَارِكُ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا وَ إِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْخَوْضَ»

ترجمه من در میان شما دو چیز گران بها می گذارم: کتاب خدا و عترتم، اهل بیتم را. اگر به این دو تمسک جوید هرگز گمراه نمی شوید و این دو هیچ گاه از هم جدا نمی شوند تا اینکه کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

پیام ۴ ۱- حدیث ثقلین، ۲- همراهی قرآن و اهل بیت (ع) تا قیامت، ۳- تمسک به قرآن و اهل بیت (ع) رمز رستگاری انسان

۸۳ حدیث منزلت

پیامبر اکرم (ص) نیز بارها به حضرت علی (ع) فرمود: «أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي»

ترجمه تو برای من به منزله هارون برای موسی هستی جز اینکه بعد از من، پیامبری نیست.

پیام ۴ ۱- حدیث منزلت، ۲- تشبیه امام علی (ع) به هارون، ۳- ختم نبوت

+ (۸۴) حدیث غدیر

پس از برگزاری حج و در مسیر بازگشت به مدینه، در روز **هجدهم ماه ذی الحجه** در محلی به نام **غدیر خم** این آینه نازل شد:

﴿ يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَ اللَّهُ يَعْصِيكَ مِنَ النَّاسِ إِنْ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴾ [سوره مائده، آیه ۶۷]

ترجمه ای رسول، آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده برسان و اگر چنین نکنی، رسالتش را ادا نکرده ای و خداوند تو را از مردمان حفظ می کند؛ خداوند، کافران را هدایت نمی کند.

پیام ۴ ۱- مقدمه حدیث غدیر، ۲- آیه تبلیغ و بیان اهمیت اعلام جانشین پیامبر (ص) بعد از آن حضرت

سپس پیامبر اکرم (ص) فرمود: مَنْ كُنْتُ مُؤَلَّاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مُؤَلَّاهُ

ترجمه هر کس که من ولی و سرپرست اویم، علی نیز ولی و سرپرست اوست. **پیام ۴** ۱- حدیث غدیر، ۲- ابتدای نزول آیه تبلیغ و سپس معرفی امام علی (ع) به عنوان جانشین پیامبر اکرم (ص)

+ (۸۵) عصمت ائمه اطهار (ع)

از آنجا که امام علی (ع) و دیگر امامان (ع) دو مسئولیت **رهبری و مرجعیت دینی** مسلمانان را پس از رسول خدا (ص) بر عهده دارند، ضروری است که آنان نیز مصون از گناه و خطا باشند. ضرورت داشتن این ویژگی، یکی از دلایل معرفی امام از جانب خداست.

در آیاتی از قرآن کریم و سخنان رسول خدا (ص) به این مسئله اشاره شده است. یکی از آن ها نزول آیه **تطهیر** است.

﴿ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴾

[سوره احزاب، آیه ۳۳]

ترجمه همانا خدا اراده کرده که از شما اهل بیت پلیدی و ناپاکی را دور گرداند و شما را کاملاً پاک و طاهر قرار دهد.

پیام ۴ آیه تطهیر و بیان عصمت اهل بیت (ع)

درس ششم: پیشوایان اسوه

۸۶ اسوه های رهبری

پیامبر اکرم (ص) پس از **سیزده** سال تلاش برای هدایت مردم مکه با دعوت مردم مدینه، به این شهر هجرت کرد و به فرمان **خداوند، حکومت اسلامی** را بنا نهاد. این حکومت، به تدریج گسترش یافت و در مدت **ده** سال، سراسر شبه جزیره **عربستان** را فرا گرفت.

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَ الْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴾ [سوره احزاب، آیه ۲۱]

ترجمه قطعاً برای شما در رسول خدا سرمشق نیکویی است برای کسی که امید دارد به خداوند و روز رستاخیز و خدا را بسیار یاد می کند.

پیام ۴ ۱- مقام الگویی و اسوه بودن پیامبر اکرم (ص)، ۲- ایشان برای کسانی الگو هستند که به خدا و معاد باور داشته و خداوند را یاد کنند.

+ (۸۷) تلاش برای برقراری عدالت و برابری

۱- تلاش برای برقراری عدالت و برابری

۲- محبت و مدارا با مردم

۳- سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

۴- مبارزه با فقر و محرومیت

ابعاد رهبری

رسول خدا (ص)

یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول خدا (ص) **اجرای عدالت** بود. ایشان در این مورد با قاطعیت عمل کرد و کوشید تا جامعه ای عادلانه بنا کند که در آن از **تبعیض** خبری نباشد و همه در برابر قانون الهی **یکسان** باشند. این اقدام پیامبر اکرم (ص) در شرایطی انجام می گرفت که در جامعه آن روز حجاز و سایر کشورها، تبعیض و تفاوت طبقاتی یک قانون پذیرفته شده بود و کسی با آن مخالفت نمی کرد.

۸۸ محبت و مدارا با مردم

رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری **محبت آمیز** بود که مردم، ایشان را پدر مهربان خود می دانستند و در سختی ها به ایشان پناه می بردند.

معمولاً اطرافیان یک رهبر برای اینکه خود را به او نزدیک کنند، عیب دیگران را نزد او بازگو می کنند.

ایشان در جهان شناسی، انسان شناسی، دین شناسی، حکومت و کشورداری، نظام اجتماعی و اقتصادی، اخلاق و فضیلت و سایر موضوعات مورد نیاز هدایت و سعادت انسان، سخن گفته و ما را راهنمایی کرده است.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَ عَلَيَّ بَاطِنُهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا»

ترجمه من شهر علم هستم و علی در آن است هر کس این علم را بخواهد باید از در آن وارد شود.

پیام ۱- علم بی‌کران امام علی (ع) که پس از پیامبر (ص) از همه دانایان است. ۲- وجوب پیروی از ایشان

درس هفتم: وضعیت فرهنگی، اجتماعی و

سیاسی مسلمانان، پس از رحلت رسول خدا (ص)

+ ۹۵ خلاصه‌ای از رخداد های عصر امامان (ع)

مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت و حکومت رسول خدا (ص)، پس از ایشان نیز ادامه می‌یابد و براساس تدبیر حکیمانه خداوند، امیرالمؤمنین (ع) و امامان معصوم از نسل ایشان جانشینی رسول خدا (ص) را برعهده گرفتند و از جانب خدا به ولایت و رهبری جامعه برگزیده شدند.

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يُّقَلِّبْ عَلَىٰ عَقَبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ﴾

[سوره آل عمران، آیه ۱۴۴]

ترجمه و محمد نیست، مگر رسولی که پیش از او رسولان دیگری بودند. پس اگر او بمیرد یا کشته شود، آیا شما به گذشته [و آیین پیشین خود] باز می‌گردید؟ و هر کس به گذشته بازگردد به خدا هیچ گزند و زبانی نرساند و خداوند به زودی سپاسگزاران را پاداش می‌دهد.

پیام هشدار امکان انحراف از مسیر الهی به مردمی که به دست پیامبر (ص) مسلمان شده‌اند.

+ ۹۶ اوضاع اجتماعی خاص جامعه بعد از پیامبر (ص) در کلام امام علی (ع)

امیرالمؤمنین علی (ع) در سخنرانی‌های متعدد، بارها مسلمانان را نسبت به ضعف و سستی‌شان در مبارزه با حکومت بنی‌امیه بیم می‌داد و می‌فرمود: «سوگند به خداوندی که جانم به دست قدرت اوست، آن مردم [شامیان] بر شما پیروز خواهند شد؛ نه از آن جهت که آنان به حق نزدیک‌ترند بلکه به این جهت که آنان در راه باطلی که زمامدارشان می‌رود شتابان فرمان او را می‌برند و شما در حق من بی‌اعتنایی و کندی می‌کنید. این مطلب، قلب انسان را به درد می‌آورد که آن‌ها در مسیر باطل خود این چنین متحدند و شما در راه حق، این‌گونه متفرق و پراکنده‌اید.»

+ ۹۷ ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)

مهم‌ترین چالش‌های عصر ائمه (ع) که نتیجه دوری از راه آن بزرگواران بود، عبارت‌اند از:

- ۱- ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر اکرم (ص)
- ۲- تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث
- ۳- ارائه الگوهای نامناسب
- ۴- تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

+ ۸۹ سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

پیامبر (ص) چنان علاقه‌مند به نجات مردم از گمراهی بود که سختی‌ها و آزارهای این راه، هرگز سبب دوری او از مردم نگردید و آن قدر برای هدایتشان شبانه‌روز تلاش کرد که خداوند در این باره خطاب به مسلمانان فرمود:

«رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما حریص (به شدت علاقه‌مند) است.» [سوره توبه، آیه ۱۲۸]

پیام سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر (ص) در هدایت مردم

﴿لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ [سوره شعراء، آیه ۳۲]

ترجمه از اینکه برخی ایمان نمی‌آورند شاید که جانت را [از شدت اندوه] از دست بدهی.

پیام سخت‌کوشی و دلسوزی پیامبر (ص) در هدایت مردم

+ ۹۰ مبارزه با فقر و محرومیت

رسول خدا (ص) به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از فقر و محرومیت بود. از این رو، مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد، از بیکاری بدش می‌آمد. حضرت محمد (ص) به یاران خود می‌فرمود: «به من ایمان نیاورده است کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد.»

پیام مبارزه با فقر و محرومیت و هم‌دردی با فقیران از صفات پیامبر (ص)

+ ۹۲ نزول آیه «خَيْرُ الْبَرِّ»

رسول خدا (ص)، در سخنان خود از کلمه «شیعه» که ترجمه آن «پیرو» می‌شود، استفاده کرده و پیروی از امام علی (ع) را سبب رستگاری دانسته است.

بنابراین، شیعه، مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر (ص)، امیرالمؤمنین علی (ع) را جانشین پیامبر می‌داند و از او پیروی می‌کند. در موقعیت‌های دیگر، رسول خدا (ص) درباره امام علی می‌فرمود:

«عَلَيَّ مَعَ الْقُرْآنِ وَ الْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

ترجمه علی همراه با قرآن است و قرآن همراه با علی است.

پیام ۱- همراهی همیشگی امام علی (ع) و قرآن، ۲- هم مفهوم با حدیث ثقلین

«عَلَيَّ مَعَ الْحَقِّ وَ الْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»

ترجمه علی همراه با حق است و حق همراه با علی است.

پیام ۱- مقام عصمت و عدالت امام علی (ع)، ۲- هم مفهوم با آیه تطهیر

+ ۹۳ عدالت بی‌مانند

حضرت علی (ع) در میدان جنگ، شجاع‌ترین؛ در محراب عبادت، عابدترین؛ در مقام قضاوت، دقیق‌ترین؛ در کلاس درس، عالم‌ترین؛ در بلاغت و زیبایی سخن، بلیغ‌ترین و در عرصه حکمرانی، عادل‌ترین است.

در میان فضیلت‌های مختلف آن بزرگوار، در این ۱- عدالت بی‌مانند
درس به دو فضیلت ایشان می‌پردازیم ۲- علم بی‌کران

حضرت علی (ع) می‌فرماید: «سوگند به خدا، اگر همه دنیا را [با تمام وسعتش] به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو، از دهان موری خدا را نافرمانی کنم، نخواهم کرد.»

پیام عدالت بی‌مانند امام علی (ع)

+ ۹۴ علم بی‌کران

همان طور که گفتیم، یکی از ابعاد شگفت‌انگیز شخصیت امیرالمؤمنین (ع)، علم و معرفت وی بود.

نگهداری حدیث به این شیوه، نتایج نامطلوبی داشت؛ از جمله اینکه: (الف) احتمال خطا در نقل احادیث افزایش یافت و امکان کم و زیاد شدن عبارات یا فراموش شدن اصل حدیث فراهم شد.

(ب) شرایط مناسب برای جاعلان حدیث پیش آمد و آنان براساس غرض‌های شخصی به جعل یا تحریف حدیث پرداختند، یا به نفع حاکمان ستمگر از نقل برخی احادیث خودداری کردند.

(ج) بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت بی‌بهره ماندند و به ناچار، سلیقه شخصی را در احکام دینی دخالت دادند و گرفتار اشتباهات بزرگ شدند.

۹۸ تعریف در معارف اسلامی و جعل احادیث

برخی از عالمان وابسته به بنی‌امیه و بنی‌عباس و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودی و مسیحی) مانند **کعب الاحبار** که ظاهراً مسلمان شده بودند، از موقعیت و شرایط برکناری امام معصوم استفاده کردند و به تفسیر و تعلیم آیات قرآن و معارف اسلامی، مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان پرداختند.

۹۹ ارائه الگوهای نامناسب

حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص)، را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل و اخلاق از معیارهای اسلامی دور بودند، به جایگاه برجسته برسانند و آن‌ها را راهنمای مردم معرفی کنند.

+ ۱۰۰ تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

پس از گذشت مدتی از رحلت رسول خدا (ص) **جاهلیت** با شکلی جدید وارد زندگی اجتماعی مسلمانان شد. شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند و **طالبان قدرت** و **ثروت**؛ قرب و منزلت یافتند.

دو مورد «انزوا» در این درس داریم؛

- ۱- حاکمان وقت تلاش می‌کردند که شخصیت‌های اصیل اسلامی، به خصوص اهل بیت پیامبر (ص)، را در انزوا قرار دهند؛ ارائه الگوهای نامناسب
- ۲- شخصیت‌های باتقوا، جهادگر و مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند؛ تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

درس هشتم: احیای ارزش‌های راستین

۱۰۱ پیش‌بینی و هشدار امیرالمؤمنین علی (ع) از آینده

نابسامان جامعه اسلامی

امام علی (ع) در یکی از سخنرانی‌ها، خطاب به مردم فرمود:

«به زودی پس از من، زمانی فرا می‌رسد که در آن زمان، چیزی پوشیده‌تر از حق و آشکارتر از باطل و رایج‌تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نباشد. نزد مردم آن زمان، کالایی کم‌بهارتر از قرآن نیست، وقتی که بخواهد به درستی خوانده شود و کالایی رایج‌تر و فراوان‌تر از آن نیست، آن‌گاه که بخواهند به صورت وارونه و به نفع دنیا طلبان معنایش کنند. در آن ایام، در شهرها، چیزی ناشناخته‌تر از معروف و خیر و شناخته‌شده‌تر از منکر و گناه نیست.»

+ ۱۰۲ اقدامات مربوط به مرجعیت دینی

۱- تعلیم و تفسیر قرآن کریم

۲- حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص)

امام رضا (ع) می‌فرماید:

«من از پدرم، امام کاظم (ع) شنیدم و ایشان از پدرش، امام صادق (ع) و ایشان از پدرش، امام باقر (ع) و ایشان از پدرش، امام سجاد (ع) و ایشان از پدرش، امام حسین (ع) و ایشان از پدرش، امام علی (ع) و ایشان از رسول خدا (ص) شنید که فرمود:

خداوند می‌فرماید:

﴿كَلِمَةٌ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي آمِنَ مِنْ عَذَابِي﴾

ترجمه «کلمه لا اله الا الله قلعه محکم من است، هر کس به این قلعه محکم من وارد شود، از عذاب من در امان است.»

پس از اندکی درنگ، امام (ع) فرمود: «بشروطها و أنا مِنْ شروطها»

ترجمه اما به شرط‌های آن، و من از جمله شرط‌های آن هستم.

پیام ۱- حدیث سِلْسِلَةُ الدَّهَبِ نمونه‌ای از اقدام امامان بزرگوار (ع) برای حفظ سخنان و سیره پیامبر (ص) از مسئولیت مرجعیت دینی است. ۲- پذیرش توحید بدون ولایت امام مقبول نیست. ۳- اطاعت از امام عامل نجات از آتش جهنم است.

۳- تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

+ ۱۰۳ مجاهده در راستای ولایت ظاهری

امامان بزرگوار، به دو علت با حاکمان زمان خود مبارزه می‌کردند:

اول، از آن جهت که گروه دیگری حکومت را غصب کرده بودند. از این رو، هر امامی مسئولیت داشت با حاکم زمان خود مبارزه کند و در صورت فراهم آمدن زمینه، حاکم غاصب را برکنار کند و خود، حکومت مسلمانان را برعهده بگیرد و قوانین اسلام را به اجرا درآورد و عدالت را برقرار سازد. **دوم**، از آن جهت که این حاکمان غاصب، قوانین اسلام را زیر پا می‌گذاشتند و به مردم ستم می‌کردند. امامان نیز وظیفه داشتند که براساس اصل امر به معروف و نهی از منکر با آنان مقابله کنند و مانع زیر پا گذاشتن قوانین اسلام شوند و از حقوق مردم دفاع نمایند.

+ ۱۰۴ اصول کلی امامان در مبارزه با حاکمان

امامان در مبارزه‌ای که با حاکمان جور داشتند، از اصولی تبعیت می‌کردند که در اینجا برخی از آن‌ها را بیان می‌کنیم:

۱- عدم تأیید حاکمان

۲- معرفی خویش به عنوان امام برحق

امام صادق (ع) فرمود: «ای مردم! رسول خدا (ص) امام و رهبر بود، پس از او علی (ع) و سپس حسن و حسین و علی بن حسین و محمد بن علی (ع) به ترتیب امام بودند و اکنون من امام هستم.»

پیام ۱- معرفی خویش به عنوان امام برحق به عنوان یکی از اصول کلی امامان

۳- انتخاب شیوه‌های درست مبارزه

امامان، شیوه مبارزه با حاکمان را متناسب با شرایط زمان برمی‌گزیدند؛ به گونه‌ای که هم تفکر اسلام راستین باقی بماند و هم به تدریج، بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود و هم روش زندگی امامان (ع) به نسل‌های آینده معرفی گردد.

بهره‌مندی از امام عصر (عج) در دوران غیبت ایشان، منحصر به «ولایت معنوی» می‌شود که نیازمند ظاهر بودن بین مردم نیست.

ولایت معنوی: ایشان به اذن خداوند از احوال انسان‌ها آگاه است، افراد مستعد و به ویژه شیعیان و محبان خویش را از کمک‌ها و امدادهای معنوی خویش برخوردار می‌سازد.

+ (۱۰۸) آیات قرآن در مورد آخرالزمان

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا...﴾ (سوره نور، آیه ۵۵)

ترجمه خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین جانشین [خود] قرار دهد، همان‌طور که قبل از آنان کسانی را جانشین [خود] قرار داد، و آن دینی را که برای آنان پسندیده است، به سودشان مستقر سازد و بیم و ترسشان را به امنیت مبدل کند تا مرا بپرستند و به من شرک نورزند.

پیام پیش‌بینی آینده برای اهل ایمان و عمل صالح که همان جانشینی ایشان در آخرالزمان و فراگیری دین الهی و رهایی اهل ایمان از ترس است تا با امنیت و آسایش خدا را بپرستند.

﴿وَوُفِّيْدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ الْوَارِثِينَ﴾ (سوره قسص، آیه ۵)

ترجمه ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را پیشوایان [مردم] قرار دهیم و آنان را وارثان [زمین] کنیم.

پیام پیشوایی مردم و به ارث رسیدن جهان برای مستضعفان، پیش‌گویی قرآن کریم در مورد آخرالزمان

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ (سوره انبیا، آیه ۱۰۵)

ترجمه به راستی در زبور، پس از ذکر (تورات) نوشته‌ایم که زمین را بندگان شایسته من به ارث می‌برند.

پیام به ارث رسیدن زمین برای بندگان شایسته، وعده خداوند در مورد آخرالزمان در کتب الهی پیشین (تورات و زبور).

+ (۱۰۹) موعود و منجی در ادیان

پیامبران الهی، برای تحقق این وعده الهی (پیروزی حق بر باطل در آینده تاریخ) از یک طرح الهی سخن گفته‌اند.

اعتقاد اهل سنت: در کتاب‌های حدیثی اهل سنت تأکید شده که امام «مهدی (ع)» از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است، البته آنان معتقدند که امام مهدی (ع) هنوز به دنیا نیامده است.

اعتقاد شیعیان: ما شیعیان بنابر سخنان صریح پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع)، معتقدیم که موعود و منجی انسان‌ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری (ع) است و با توجه خاص خداوند، به حیات خود ادامه می‌دهد، تا اینکه به اذن خداوند ظهور می‌کند و حکومت جهانی اسلام را تشکیل می‌دهد.

کتاب اعتقاد اهل سنت در مورد وجود امام زمان (ع) دارای یک شباهت و یک تفاوت با اعتقاد شیعیان است:

شباهت: امام مهدی (عج) از نسل پیامبر اکرم (ص) و حضرت فاطمه (س) است.

ائمه اطهار (ع) می‌کوشیدند آن بخش از اقدامات و مبارزات خود را که دشمن به آن حساسیت دارد، در قالب «تقیه» به پیش ببرند.

تقیه: اینکه امامان بزرگوار و پیروان ایشان اقدامات خود را مخفی نگه دارند، به گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند. از جمله این موارد، ارتباط میان امامان و یاران آن‌ها در نقاط مختلف سرزمین اسلامی بود.

امام صادق (ع) خطاب به شیعیان خود فرمودند: «مایه زینت و زیبایی ما باشید، نه مایه زشتی و عیب ما»

پیام ۱- بیانگرو وظیفه‌های امامان بزرگوار (ع)، ۲- توصیف پیرو و شیعه حقیقی

درس نهم: عصر غیبت

+ (۱۰۵) امام زمان (عج) از تولد تا غیبت کبری

دوره امامت امام زمان (ع) با غیبت کوتاهی شروع شد که ۶۹ سال به طول انجامید. پس از آن، غیبتی طولانی آغاز شد که تاکنون ادامه دارد.

شروع امامت: پس از شهادت امام حسن عسکری (ع) در سال ۲۶۰ ه. ق، امامت امام مهدی (ع) آغاز شد. آن حضرت از ابتدای امامت خود که تا کنون ادامه دارد، دو غیبت داشته است.

اول غیبت صغری (کوتاه‌تر): غیبتی که تا سال ۳۲۹ ه. ق طول کشید.

دوم غیبت کبری: شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب، امام عصر (ع) برای ایشان نامه‌ای نوشت و فرمود به فرمان خداوند، پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم غیبت آغاز می‌شود. به دلیل طولانی بودن این دوره از غیبت، آن را «غیبت کبری» می‌نامند.

+ (۱۰۶) دلایل غیبت امام مهدی (ع)

۱- قدرشناسی و ناسپاسی مردم در برابر امامان گذشته

۲- در خطر بودن جان امام عصر (ع)

امام علی (ع) می‌فرماید: «زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی‌ماند. اما خداوند، به علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی‌شان در گناه، آنان را از وجود حجت در میان‌شان بی‌بهره می‌سازد.»

پیام ۱- علت اصلی بی‌بهره ماندن مردم از نعمت وجود امام، خود آن‌ها هستند. ۲- اختیار انسان، ۳- عوامل محرومیت انسان‌ها از نعمت وجود امام: ستمگری و زیاده‌روی در گناه.

+ (۱۰۷) چگونگی امامت حضرت مهدی (عج) در عصر غیبت

امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «حجت خداوند در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند... به نقاط مختلف می‌رود، سخن مردم را می‌شنود و بر جماعت مردم سلام می‌کند... تا اینکه زمان ظهور و وعده الهی و ندای آسمانی فرا می‌رسد. هان! آن روز، روز شادی فرزندان علی و پیروان اوست.»

پیام ۱- غیبت امام عصر (عج) در مقابل ظهور است نه حضور. ۲- مردم امام را نمی‌بینند و می‌بینند و نمی‌شناسند نه اینکه امام در بین مردم حضور نداشته باشد. ۳- روز شادی شیعیان، روز ظهور امام زمان (عج) است.

به دلیل غایب بودن ایشان، بهره‌مندی از امام در عصر غیبت کاهش می‌یابد. از این رو آن حضرت خود را به خورشید پشت ابر تشبیه کرده‌اند. در این دوره، نه امکان حکومت و ولایت ظاهری آن امام هست و نه امکان تشکیل جلسات درس و تعلیم معارف و احکام دین.

تفاوت: اهل سنت معتقدند که امام مهدی هنوز به دنیا نیامده است اما شیعیان معتقدیم که بنا بر سخنان صریح پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع)، موعود و منجی انسان‌ها، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسکری (ع) است.

+ ۱۱۰ مسئولیت‌های منتظران

اکنون ببینیم ما دوستان و پیروان حضرت چه وظایفی در دوران غیبت بر عهده داریم:

۱- تقویت معرفت و محبت به امام

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفِ إِمَامَ زَمَانِهِ مَاتَ مِثْلَهُ جَاهِلِيَّةً»

ترجمه هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناخته باشد به مرگ جاهلی مرده است.

پیام ۱- ضرورت معرفت و شناخت مقام و جایگاه و عملکرد امام و اطاعت از ایشان در هر زمان برای رهایی از مرگ جاهلی، ۲- ثمره شناخت امام تقویت محبت به ایشان است.

۲- پیروی از فرمان‌های امام عصر (ع)

رسول خدا (ص) می‌فرماید: «خوشا به حال کسی که به حضور «قائم» برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد.»

پیام ۱- پیروی از فرمان‌های امام عصر (ع) به عنوان یکی از مسئولیت‌های منتظران

۳- آماده کردن خود و جامعه برای ظهور

امام علی (ع) درباره کسانی که با امام زمان (ع) بیعت می‌کنند، می‌فرماید: «امام با این شرط با آن‌ها بیعت می‌کند که در امانت خیانت نکنند، پاک دامن باشند، اهل دشنام و کلمات زشت نباشند، به ظلم و ستم خون‌ریزی نکنند، به خانه‌ای هجوم نبرند، کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده‌زیست باشند و بر مرکب‌های گران‌قیمت سوار نشوند، لباس‌های فاخر نپوشند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، به یتیمان ستم نکنند، دنبال شهوت‌رانی نباشند، شراب ننوشند به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند... و در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند.»

پیام ۱- آماده کردن خود و جامعه برای ظهور امام به عنوان یکی از مسئولیت‌های انسان منتظر، ۲- معیارها و ویژگی‌های بیعت‌کنندگان با امام زمان (عج)

همان‌طور که برخی جامعه‌شناسان گفته‌اند، پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ، به دو عامل وابسته بوده است:

۱- گذشته سرخ: اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار.

۲- آینده سبز: انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر (ع)

یاران امام، پیش‌تازان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی‌اند.

هسته مرکزی این یاران ۳۱۳ نفر، به تعداد یاران پیامبر اکرم (ص) در جنگ بدر هستند که بنا به فرموده امام باقر (ع) تعدادی از آنان از زنان‌اند.

۴- دعا برای ظهور امام

امیرمؤمنان (ع) می‌فرماید: «منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید که محبوب‌ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است.»

پیام ۱- دعا برای ظهور امام زمان (عج)، یکی از مسئولیت‌های انسان منتظر، ۲- اهمیت داشتن فرج امام عصر (عج) جهت گشایش و رفع مشکلات، ۳- انتظار و دعا برای فرج امام عصر (عج) از بهترین کارها

+ ۱۱۱ برخی اهداف انبیا

امام عصر (ع) زمانی ظهور می‌کند که:

اولاً: مردم جهان از همه مکتب‌های غیر الهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان ناامید شده‌اند.

ثانیاً: با تبلیغی که منتظران واقعی کرده‌اند، دل‌های مردم به سوی آن منجی الهی جلب شده است.

به عبارت دیگر، با تشکیل حکومت امام عصر (عج)، همه اهداف انبیا تحقق می‌یابد.

۱- عدالت‌گستری

۲- آبادانی

۳- شکوفایی عقل و علم

۴- امنیت کامل

۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال

در میان این اهداف به چند مورد آن اشاره می‌کنیم

۱- عدالت‌گستری

پیامبر اکرم (ص) فرمود: «با ظهور امام عصر (ع) خداوند زمین را از قسط و عدل پر خواهد کرد، بعد از اینکه از ظلم و جور پر شده باشد.»

پیام ۱- عدالت‌گستری به عنوان یکی از اهداف رسالت انبیا و حکومت امام عصر (عج)، ۲- حکومت عدالت مهدوی فراگیر است و پس از دوران ظلم و سیاهی رخ خواهد داد.

۲- آبادانی

۳- شکوفایی عقل و علم

۴- امنیت کامل

۵- فراهم شدن زمینه رشد و کمال

درس دهم: مرجعیت و ولایت فقیه

+ ۱۱۳ ضرورت تداوم مسئولیت‌های امام در عصر غیبت

﴿وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً، فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ، لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾

[سوره توبه، آیه ۱۲۲]

ترجمه و نمی‌شود که مؤمنان، همگی [برای آموزش دین] اعزام شوند، پس چرا از هر گروهی، جمعی از آن‌ها اعزام نشوند تا دانش دین را [به طور عمیق] بیاموزند و آن‌گاه که به سوی قوم خویش بازگشتند، آن‌ها را هشدار دهند، باشد که آنان [از کیفر الهی] بترسند.

پیام ۱- فراگیری و فهم عمیق دین برای کلیه مردم واجب نیست اما برای گروهی از مؤمنان واجب است (وجود کفایی)، ۲- استمرار مسئولیت مرجعیت دینی پیامبر (ص) و امامان در زمان غیبت و باز بودن باب هدایت الهی در همه زمان‌ها

• راهکار پیامبر و امامان (ع) برای عصر غیبت

در زمان ائمه (ع)، مردمانی در شهرهای دوردست بودند که به امامان دسترسی نداشتند و نمی‌توانستند احکام دین را از ایشان بشنوند و از فرمان‌های آنان مطلع شوند.

از این رو، آن بزرگواران دانشمندانی را تربیت می‌کردند که در حدّ توان به معارف و احکام دین دست یابند. این دانشمندان به نقاط مختلف شهر خود و یا شهرهای دیگر می‌رفتند و احکام اسلام را به مردم می‌آموختند.

+ ۱۱۶ وظایف رهبر (ولی فقیه)

برخی از وظایف رهبر جامعه اسلامی (حقوق مردم بر رهبر):

- ۱- تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه
- ۲- حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان
- ۳- تصمیم‌گیری براساس مشورت
- ۴- ساده‌زیستی

+ ۱۱۷ مردم‌ورهری (وظایف مردم)

رهبر جامعه اسلامی، رهبری کسانی را برعهده دارد که می‌خواهند راه‌رستگاری را در سایه قوانین اسلام بپیمایند.

در چنین جامعه‌ای، همان‌طور که مسئولیت رهبری با سایر رهبران متفاوت است، مردم نیز نگاهی متفاوت به رهبری دارند؛ رهبر برای آنان پیشوایی است که با قدم گذاشتن در مسیر **کمال و عدالت**، سایر مردم را به پیمودن راه فرا می‌خواند.

● برخی از مسئولیت‌های مردم نسبت به رهبر و حکومت (حقوق رهبر بر مردم)

- ۱- وحدت و همبستگی اجتماعی
- ۲- استقامت و پایداری در برابر مشکلات
- ۳- افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی
- ۴- مشارکت در نظارت همگانی
- ۵- اولویت دادن به اهداف اجتماعی

+ ۱۱۸ وظایف کارگزاران

۱- مهربانی با همه مردم	وظیفه کارگزار
۲- تلاش در کسب رضایت عموم مردم نه فقط رضایت خواص	
۳- دور کردن عیب‌جویان از خود	
۴- انتخاب افراد مورد اطمینان برای تحقیق درباره وضع طبقات محروم و عمل برای رفع مشکلات آن‌ها	
۵- غافل نشدن از پیمان شکنی دشمن به هنگام پیمان بستن با آنان	
۶- مردم دو دسته‌اند: دسته‌ای برادر دینی تو (مسلمانان) و دسته‌ای نیز در آفرینش همانند تو (غیر مسلمانان)	علت پیشنهاد وظیفه
۷- با وجود رضایت عمومی، خشم خواص به تو آسیب نمی‌رساند و با خشم عموم مردم رضایت خواص سودی نمی‌بخشد.	
۸- مردم عیب‌هایی دارند و مدیر جامعه باید بیش از همه در پنهان کردن آن‌ها بکوشد.	
۹- این گروه بیش از دیگران به عدالت نیازمندند.	
۱۰- دشمن گاهی از این راه تو را غافل گیر می‌کند.	

درس یازدهم: عزت نفس

+ ۱۱۹ عزت و ذلت

یکی از مهم‌ترین قدم‌ها در مسیر کمال، **تقویت عزت نفس** است. عزت از صفاتی است که قرآن کریم بیش از ۹۵ بار خداوند را بدان توصیف کرده است.

عزت به معنای «نفوذناپذیری» و «تسلیم نبودن» است.

اگر مردم نیز پرسشی داشتند، آنان براساس دانشی که از قرآن کریم و روایات داشتند، به آن پرسش پاسخ می‌دادند. این روش، برگرفته از قرآن کریم است.

خداوند در قرآن کریم دستور می‌دهد گروهی از مردم، وقت و همت خود را صرف شناخت دقیق دین کنند و به «تفقه» در دین بپردازند تا پس از کسب علم به شهرهای خود بروند و قوانین اسلام را به مردم بیاموزند.

تفقه: تلاش برای کسب معرفت عمیق

فقیه: افرادی که به معرفت عمیق در دین می‌رسند و می‌توانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات به دست آورند.

مسلمانان وظیفه دارند در زمان غیبت امامان یا عدم امکان دسترسی به ایشان، به این فقیهان مراجعه کنند.

گروهی از فقیهان، احکام و قوانین دین را در اختیار مردم قرار می‌دهند. کسانی که در احکام دین متخصص نیستند، به این متخصصان مراجعه می‌کنند و احکام دین را از آنان می‌آموزند.

این مراجعه را پیروی یا «تقلید» می‌گویند البته این مراجعه، یک روش رایج عقلی است؛ یعنی انسان در امری که تخصص و مهارت ندارد، به متخصص آن مراجعه می‌کند.

تقلید در احکام، به معنای رجوع به متخصص دین است. چنین فقهی را نیز مرجع تقلید می‌نامند.

+ ۱۱۴ شرایط مرجع تقلید و راه‌های شناخت ایشان

● شرایط مرجع تقلید

- ۱- باتقوا باشد.
 - ۲- عادل باشد.
 - ۳- زمان‌شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد.
 - ۴- اعلم باشد؛ یعنی از میان فقها از همه عالم‌تر باشد.
- راه‌های شناخت مرجع تقلید: شناخت متخصص در احکام دین، مانند شناخت هر متخصص دیگر است.

۱- از دو نفر عادل و مورد اعتماد که بتوانند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، بپرسیم.

۲- یکی از فقیهان، در میان اهل علم آن‌چنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه، واجد شرایط است.

+ ۱۱۵ شرایط ولی فقیه و چگونگی انتخاب ایشان

● شرایط ولی فقیه

- ۱- باتقوا باشد.
- ۲- عادل باشد.
- ۳- زمان‌شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز، به دست آورد.
- ۴- مدیر و مدبر باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیده جهانی رهبری کند.

۵- شجاعت و قدرت روحی داشته باشد و بدون ترس و واهمه، در برابر زیاده‌خواهی دشمنان بایستد. در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت، در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند.

کلمه تشکیل نظام و حکومت اسلامی، بر دو پایه «مشروعیت» و «مقبولیت» استوار است.

وقتی می‌گویند خداوند «عزیز» است، معنایش این است که کسی نمی‌تواند او را مغلوب کند و در اراده او نفوذ نماید.

واژه «ذلت» درست مقابل «عزت» قرار دارد و به معنای نفوذپذیری و مغلوب و تسلیم بودن است.

براساس تعاریف «انسان عزیز» کسی است که در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در مقابل هوی و هوس خویش می‌ایستد، مقاومت می‌کند و تسلیم نمی‌شود. او زیر بار عملی که روحش را آزرده کند و او را حقیر و کوچک سازد، نمی‌رود.

«انسان ذلیل» کسی است که در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می‌دهد و هر فرمانی را می‌پذیرد؛ همچنین تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود و هر کاری را که موافق هوی و هوس او باشد انجام می‌دهد، هر چند که آن کار روحش را به گناه آلوده کند.

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدِ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا...﴾ [سوره فاطر، آیه ۱۰]

ترجمه هر کس عزت می‌خواهد [بداند] که هر چه عزت است، از آن خداست. **پیام** ۱- خداوند سرچشمه عزت است. ۲- بندگی خداوند، راه کسب عزت نفس

+ ۱۲۰ راه‌های تقویت عزت

قرآن کریم و سیره معصومین راه‌هایی را برای تقویت عزت نفس بیان می‌کنند:

۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

۲- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

● شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

ترجمه ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم. [سوره اسراء، آیه ۷۰]

پیام ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک از راه‌های تقویت عزت، ۲- کرامت و برتری انسان نسبت به سایر مخلوقات همچنین خداوند خطاب به انسان فرموده است: «ای فرزند آدم، این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم.»

پیام ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک از راه‌های تقویت عزت، ۲- برتری انسان‌ها بر سایر مخلوقات

● توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

امیرالمؤمنین علی (ع) در وصف انسان‌هایی که عزت خود را در بندگی خدا یافته‌اند، می‌فرماید: «خالق جهان در نظر آنان بزرگ است. در نتیجه، غیر خدا در نظرشان کوچک است.»

پیام ۱- توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او از راه‌های تقویت عزت، ۲- وصف انسان‌هایی که عزت خود را در بندگی خدا یافته‌اند.

۱۲۱ اسوه‌های عزت در برابر ستمگران

● نمونه‌هایی از عزت نفس پیشوایان

۱- پیامبر اکرم (ص) هنگامی که در محاصره طاق‌فرسای مشرکان مکه بود و جز حضرت ابوطالب (ع) و حضرت خدیجه (س) و یارانی اندک و فقیر، پشتیبانی نداشت، به بزرگان مکه که به او وعده ثروت و قدرت و ریاست بر مکه می‌دادند، فرمود:

«اگر اینان خورشید را دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست بر نمی‌دارم و تسلیم نمی‌شوم.»

پیام عزت نفس پیامبر (ص) به عنوان یک الگو

۲- امام حسین (ع)، نوه گرامی و عزیز پیامبر (ص)، آنگاه که یزیدیان با بیش از سی هزار جنگجو، ایشان را محاصره کردند و از او خواستند که زیر بار بیعت با یزید برود، فرمود:

«مرگ با عزت از زندگی با ذلت، برتر است.»

پیام ۱- عزت نفس امام حسین (ع) به عنوان الگو، ۲- بیان عزتمندانه امام حسین (ع) به هنگام محاصره سی هزار نفره همراه با رد پیشنهاد بیعت با یزید.

۱۲۲ تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست

نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به این تمایلات گاه و بی‌گاه است.

انسانی که در این دوره سنی به سر می‌برد، هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه دار نشده است و به تعبیر پیامبر اکرم (ص)، چنین کسی به آسمان نزدیک‌تر است.

یعنی گرایش به خوبی‌ها در او قوی‌تر است. بنابراین نوجوان و جوان، بهتر از هر آدمی می‌تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین کند و عزت نفس خود را تقویت کند.

+ ۱۲۳ خود عالی و خود دانی

حقیقت این است که انسان دارای دو دسته از تمایلات است:

اول: تمایلات عالی و برتر (تمایلات بُعد روحانی): این تمایلات مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند و ما با رسیدن به این تمایلات احساس موفقیت و کمال می‌کنیم و از آن‌ها لذت می‌بریم.

دوم: تمایلات دانی (تمایلات بُعد حیوانی): این تمایلات مربوط به بُعد حیوانی و دنیایی انسان است و وقتی به این تمایلات دست می‌یابیم، از آن‌ها لذت می‌بریم و خوشحال می‌شویم. انسان‌ها به طور طبیعی به این قبیل امور میل دارند و علاقه نشان می‌دهند، زیرا این‌ها لازمه زندگی در دنیا هستند و بدون آن‌ها نمی‌توان زندگی کرد یا زندگی سخت و مشکل می‌شود.

از این رو هر انسانی در درون خود با دو دعوت روبه‌روست:

۱- **دعوت عقل و وجدان «نفس لؤامه»:** نفس لؤامه از ما می‌خواهد در حد نیاز به تمایلات فروتر پاسخ دهیم و فرصتی فراهم کنیم که تمایلات معنوی و الهی در ما پرورش پیدا کند و آن زیبایی‌ها وجودمان را فرا بگیرند.

۲- **دعوت هوی و هوس «نفس اماره»:** نفس اماره از ما می‌خواهد فقط به تمایلات بُعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم.

درس دوازدهم: پیوند مقدس

+ ۱۲۵ آیات ازدواج

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَبِرُونَ﴾ [سوره روم، آیه ۲۱]

ترجمه و از نشانه‌های خدا آن است که همسرانی از [نوع] خودتان برای شما آفرید تا با آن‌ها آرامش یابید و میان شما «دوستی» و «رحمت» قرار داد. همانا که در این مورد، نشانه‌هایی است برای کسانی که تفکر می‌کنند.

پیام ۱- تساوی منزلت زن و مرد ﴿مِنْ أَنْفُسِكُمْ﴾، ۲- انس با همسر ﴿لِتَسْكُنُوا﴾، ۳- مودت و رحمت، عامل بقا و تداوم آرامش در زندگی مشترک است.

۱۳۰ انتخاب همسر و مسئولیت آینده

پس از تعیین هدف ازدواج، انتخاب همسر مناسب مطرح می‌شود.

امام علی (ع) می‌فرماید: «حُبُّ الشَّيْءِ يُعْمِي وَ يُصِمُّ»

ترجمه علاقه شدید به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند.

پیام ۳ لزوم تسلط کامل بر شور و احساس جوانی در انتخاب همسر پدر و مادر: ۱- به علت علاقه و محبت به فرزند، معمولاً مصلحت و خوشبختی او را در نظر می‌گیرند. ۲- به علت تجربه و پختگی‌شان، بهتر می‌توانند خصوصیات افراد را دریابند و عاقبت ازدواج را پیش‌بینی کنند. شایسته است محیط خانواده، محیط هم‌دلی، اعتماد به بزرگ‌ترها، شنیدن نظرات یکدیگر و محیط محبت و خیرخواهی باشد تا بهترین تصمیم‌ها گرفته شود و کمتر به حسرت و پشیمانی منجر شود.

۱۳۱ معیارهای همسر شایسته و راه‌های شناخت

همسر

ردیف	معیارها
۱	اصالت خانوادگی
۲	پوشش مناسب اسلامی
۳	عدم ارتباط قبلی با جنس مخالف
۴	صداقت با همسر
۵	اخلاق خوب و خوش‌رویی
۶	انجام عبادات، به خصوص نماز
۷	عاقل و فهیم بودن
۸	سلامت جسمی و روانی
۹	قناعت در زندگی
۱۰	کسب و کار حلال
۱۱	زیبایی و مورد پسند بودن
۱۲	داشتن دوستان درستکار و سالم

۱۳۲ زمان ازدواج

آمادگی برای ازدواج، نیازمند دو بلوغ است: ۱- بلوغ جنسی ۲- بلوغ عقلی و فکری با رسیدن بلوغ عقلی، جوان درمی‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند.

برخی نشانه‌های بلوغ عقلی: ۱- توجه به داشتن شغل و پیدا کردن کار، ۲- فکر کردن درباره ویژگی‌های همسر، ۳- تنظیم خرج و هزینه خود، ۴- دوری از بی‌برنامه بودن.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس باید برای نصف دیگر، از خدا پروا داشته باشد.»

پیام اهمیت ازدواج و تشکیل خانواده و ارتباط آن با دینداری

فواید ازدواج در زمان مناسب

۱- شادابی، ۲- سلامت جسمی و روحی، ۳- رشد طبیعی، ۴- احساس رضایت درونی، ۵- کاهش فشار جنسی، ۶- سلامت اخلاقی جامعه

پیامدهای تأخیر در ازدواج

۱- افزایش فشارهای روحی و روانی، ۲- روابط نامشروع، ۳- آسیب‌های اجتماعی

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَ حَفَدَةً وَ رَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَ يَنْعِمَ اللَّهُ هُمْ يَكْفُرُونَ﴾

[سوره نحل، آیه ۷۲]

ترجمه و خداوند برای شما همسرانی از [نوع] خودتان قرار داد و از همسرانتان برای شما فرزندان و نوادگانی نهاد و از پاکیزه‌ها به شما رزق و روزی داد. حال، آیا آنان به باطل ایمان می‌آورند و به نعمت الهی کفران می‌ورزند؟

پیام ۱ - سنخیت میان زن و شوهر، از الطاف و حکمت‌های الهی، ۲- همسر وسیله آرامش و فرزند مایه امید است. ۳- خداوند با ازدواج هم نیازهای روحی و روانی و هم نیازهای مادی را تأمین می‌کند.

+ ۱۳۶ شخصیت انسانی زن و مرد و نقش مکمل ایشان

کلمات «انس»، «انسان»، «بنی آدم» و «ناس» در قرآن کریم اختصاص به جنس خاصی ندارد و هر آیه‌ای که با این کلمات همراه باشد، به زن و مرد، هر دو مربوط می‌شود؛ زیرا حقیقت انسان را روح وی تشکیل می‌دهد و روح انسان نه مذکر است و نه مؤنث.

۱۳۷ آمادگی برای ازدواج

انسان، با رسیدن به سن بلوغ و دوره جوانی وارد مرحله مسئولیت‌پذیری می‌شود و این شایستگی را به دست می‌آورد که مخاطب خداوند قرار گیرد و از هم‌اکنون برای سعادت خود و خانواده‌ای که در آینده نزدیک تشکیل خواهد داد، برنامه‌ریزی نماید.

مهم‌ترین این برنامه‌ها در مورد تشکیل خانواده عبارت‌اند از:

- ۱- تقویت عفاف و پاکدامنی در خود از آغاز بلوغ
- ۲- مشخص کردن هدف‌های خود از تشکیل خانواده
- ۳- شناخت معیارها و شاخص‌های همسر مناسب
- ۴- شناخت ویژگی‌های روحی زن و مرد

۱۳۸ تقویت عفاف و پاکدامنی

قرآن کریم از دختران و پسران می‌خواهد که:

- ۱- قبل از ازدواج حتماً عفاف پیشه کنند تا خداوند به بهترین صورت، زندگی آنان را سامان دهد.
- ۲- به هیچ وجه در پی رابطه غیر شرعی، چه پنهان و چه آشکار، با جنس مخالف نباشند، که زیان آن تا قیامت دامن‌گیر آنان خواهد شد و در نسل‌های آنان تأثیر بدی خواهد گذاشت.

+ ۱۳۹ توجه به اهداف ازدواج

• اول: پاسخ به نیاز جنسی

ابتدایی‌ترین زمینه ازدواج، نیاز جنسی مرد و زن به یکدیگر است.

• دوم: انس با همسر

هر یک از زن و مرد، علاوه بر نیاز جنسی، نیازمند به زندگی با دیگری هستند و این نیاز نیز پس از بلوغ آشکار می‌شود.

• سوم: رشد و پرورش فرزندان

خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است و هیچ نهادی نمی‌تواند جایگزین آن شود.

• چهارم: رشد اخلاقی و معنوی

انسان به رشد و تکامل اخلاقی نیاز دارد و خانواده، بستر مناسب آن است.